Potulky po Austrálii

podává

J. V. Neudoerfl.

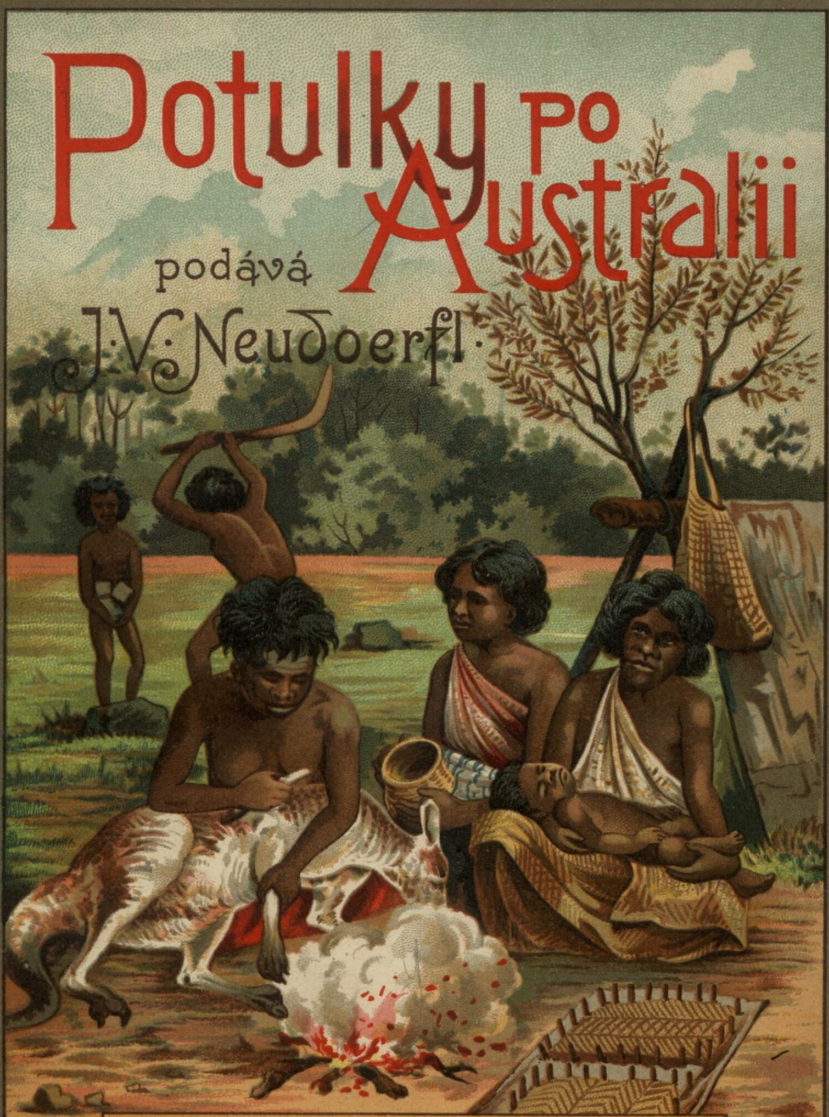

V Praze

Nakladatel F. Kytka Knihkupectví.

Lit. Th. Böhm Nové Město n/M.

POTULKY PO AUSTRALII.

OBRAZY

ZEMĚ- A PŘÍRODOPISNÉ

DLE WILLIAMA HOWITTA

PODÁVÁ

J. V. NEUDOERFL.

[1892 VK]

V PRAZE.
Nakladatel F. KYTKA, knihkupec.
Malá Strana.

1703226

Knihtiskárna B. STÝBLA v Praze.

Proslov.

Přítomný spis v anglické řeči původně sepsaný (A Boys adventures in the Wilds of Australia) doznal tak příznivého přijetí, že se dosud zřídka kdy některému spisu dostalo tolika pochvalných slov. Anglický vážený časopis »Athenaeum« doporučuje jej co nejvřeleji, — »neboť šťasten jest, kdo nalezne spis ten na sněti svého vánočního stromku. Nejen mladí, ale i staří hoši naleznou v něm tolik nového, poutavého i pamětného, tak živá a názorná líčení života a bujné přírody australské, že ho i vícekráte pročtou s radostí«. — Čeští hoši, mladí i staří, nemají dosud spisu, z něhož by se poučiti mohli o pátém dílu světa způsobem tak poutavým, a proto podáváme jim tento v rouše co možná původnímu podobném.

Přátele věd přírodních a ony, kdo by se o jednotlivých věcech tu uvedených šíře chtěli poučiti, odkazujeme na vhodných místech k nejpřednějším a nejrozšířenějším časopisům přírodnickým »Živě« a »Vesmíru«, znamenajíce číslicí římskou ročník a arabskou stránku listu, kde se o nich pojednává.

Že jsme se na četných místech od původního textu značně odchýlili, stalo se z příčin důležitých. Mnohé tam popsané věci nejsou tak přesně označeny, aby se dalo zjistiti jich vědecké jméno, aneb jsou uvedeny jmény pouze místními, na př. Morepork, Hiock, Shiok a j. O mnohých lze se však poučiti i u nás šíře, než zde mohlo býti podáno, a tu použito literatury odborné domácí, aby se k ní obrátila pozornosť. Původní rozmluvy šmodrchy Jonáše musily býti též nově zpracovány, zda však šťastně? —

I.

Z mého deníku.

Jsem na druhém konci světa, a kdo by se u nás propadl do země a padal by až ku středu a odtud dále, vypadl by snad zrovna vedle mne. My zde máme jasný den, vy však ležíte doma v posteli a spíte; neboť jste zrovna na opáčném poledníku, a když my máme poledne, máte vy půlnoc. U vás jest podzim, u nás jaro, proto že žijeme též každý na jiné polokouli: vy na severní, my zde v Australii na jižní.

Nejprve vám musím říci, že zde vše velmi rádo létá, nejen ptáci, ale i hmyz, veverky, ba i myši, vše létá, a co nelétá, to skáče. Proto také zalétají myšlénky mé k vám, a nemoha s vámi mluviti a vypravovati vám o všech těch divných věcech zde a rozmanitých událostech, napíšu vám o nich vše, cokoli budu pozorovati a o čem uslyším. Budete si to moci přečísti a pobavíte se tím; nebude-li vás to však baviti, za to nebudu moci, neboť činím, seč jsem.

Jsme velmi pěkná společnost, „banda“, jak zde říkají, a abyste nás dokonale znali, představím vám jednoho po druhém. Nejprve jest tu tedy můj dobrý otec, náčelník výpravy a patriarcha sboru; pak je zde můj strýc Jindřich, jemuž však říkáme po anglicku Harry; pak přijde pan Bobek, malíř, který nakreslí, cokoli se mu hezkého namane, ať pěkná krajina, neznámá rostlina neb podivné zvíře, a konečně jsme tu můj bratr Alfred a já sám.

Kdo by nás tak pozoroval, měl by pohled nevšední, neboť jsme „znamenitá banda“. Pohleďte jen na mého otce, jak si vykračuje ve svém malebném obleku a jak pěkně mu to sluší. Má široké modré kalhoty jako námořník, ale pěkné soukenné, šedivý kabát či spíše bundu a široký palmový klobouk s ohrnutou střechou. Lidé mají ho za vzácnou nějakou

osobu na cestách a ryžovníci a zlatokopi ptávají se, „není-li ten statečný pán nějakým soudcem?“ Teprve dnes pravil jeden zlatokop druhému: „Ó ano, znám ho velmi dobře, jest to vrchní soudce pan Beket, který přichází soudit provinilců v ryžovištích.“ Našemu vozu říkají „vládní povoz“ snad proto, že máme dobré, silné koně, náš vůz že je přikryt čistou plátěnou plachtou a že cestujeme vůbec velmi pohodlně. Celkem žijeme však i vznešeně dle zdejších názorů. Tábořime-li, postavíme vždy skládací stůl, kolem něho pak polní židle, jíme z bílých talířův a pijeme ze sklenic, ba máme i zvláštní číšky na čaj, čemuž se ostatní nemálo diví. Náležíme tedy k „vyšší společnosti“ a vedeme život veselý.

Jsme-li na pochodu, vyjímáme se znamenitě. Napřed kráčí náš „starešina“ v širokých kalhotech a v takovémtéž klobouku za ním pak náš malíř v čepici z voskovaného plátna v modré bundě a koženkách, které mu však sáhají jen do půl lýtek. Přes sebe má brašnu jako listonoš, v ní pak potřeby kreslířské a malířské. Někdy však jde daleko před námi, neboť má velmi dlouhé nohy a ty unášejí ho bezděčně ku předu, aniž by o tom věděl. Alfred nosí červenou bundu, vysoké boty a bič, an řídí náš povoz; já pak dohlížím na přední koně, poněvadž jsou zde cesty velmi špatné a musí se dávati dobrý pozor na pařezy, balvany, jámy a strouhy. Velmi jsem vyrostl a sesílil od té doby, co jsem v Australii, a nosím modrou košili, manšestrové kalhoty a palmový klobouk. Harry jest učený lučebník a přírodopisec, i vsadil bych se, že se toulá někde kolem s láhví v ruce. Buď zkoumá zlatý písek, neb chytá brouky, motýle a jiný hmyz pro svou sbírku.

Naše kára má jedno kolo modré, druhé červené. Původně byla zcela modrá, ale na cestě musili jsme dáti jedno kolo spraviti a kolář neměl jiné barvy než červené. Tou tedy natřel kolo, ale o takové malichernosti nestará se zde nikdo. Kára jest, jak již pověděno, pokryta čistým, šedým, lesklým plátnem a jsou do ní zapřaženi tři silní tahouni. Podsedlní se jmenuje Ben, což však není zkrácené Benjamin, nýbrž Bendigo, proto že byl jednou v oněch proslulých zlatodolech, náruční se jmenuje Šemík na památku Horymírova proslulého oře a přední prostě Myška. Pod károu jest veliký, černý pes s dlouhou, lesklou srstí a dlouhým, huňatým nahoru zahnutým ocasem. Celkem podobá se oněm psům, jež vídáte vyobrazeny před saněmi Eskymáků, a ondy tvrdil kdosi, jenž byl po nějaký čas v Gronsku, že je to pravý eskymácký pes, ač řekl místo eskymácký

eksymácký. Uši má úzké, a když je vzpřímí, není nepodoben medvědu, ač mu to lépe sluší, má-li je položeny. Druhý náš pes jest jezevčík a říkají mu Prin, neboť prý mu původně říkali Princ, ale já nevím, my jsme mu jména nedávali, a když jsme ho dostali, říkal mu každý jinak. Srst má krátkou, přilehlou a lesklou, barvy tříslové, a je zcela řádný chlapík.

Dne 15. února léta 1885.

II.

Výprava.

Posledně jsem vypravoval o našich koních a psech. Že jsem nyní jejich vlastnosti a zvláštnosti lépe poznal, povím vám o nich ještě něco.

Ben a Šemík jsou zvířata výtečná a drží se pod sedlem tak statně, jako u voje, a myslím, že by se i do kočáru hodili. Ben jest vychytralý ptáček a miluje sebe sama nade vše. Zvláště má rád dobré živobytí, je vždy při chuti a v jídle nevybírá si příliš. Planou trávu zdejší žere velmi rád, buď čerstvou neb sušenou, to je lhostejno; mladé listí kapinicové a trpké lupení divokého chmele chutnají mu výborně a po ovsu jest jako blázen. Chléb jest mu lahůdkou nejmilejší, a dostane-li kousek cukru, olizuje se po něm ještě dlouho; také čajové listí má rád a ondy chtěli jsme skutečně pozvati ho na čaj. Myslím, že by nepohrdl čtvrthektolitrem hodně sladkého čaje a schroustal by k němu i několik pomazánek. Šemík nemá tak rozmanité chuti a zakládá si na tom, že jest koněm „jak se patří“, a má největší radost, může-li těžký náklad přetáhnouti místem obtížným. Myška není ani tak schytralý jako Ben, ani tak solidní jako Šemík; rád si pohoví, chomoutu nemiluje, a dáváme-li mu ho přes hlavu, raději zamhouří oči. Jakmile ho však odstrojíme, běží na nejbližší trávník a notně se tam vyválí. Hřebelcování má velmi rád, a když ho hodně tru, co mi síly stačí, heká, funí a řehce radostí. Pod sedlem jde velmi dobře a koná jakožto jízdecký kůň výborné služby.

Prin stal se náruživým lovcem letounů, a já, přiznávám se, také. Sotva že přišel do lesů a křovin, vyčenichal cosi v dutinách stromů, co měl tuším za divokou kočku. Tvářil

se potom jako posedlý, a když jsme to zastřelili a jemu předložili, shledal, že to sice divoká kočka není, ale maso že to má výborné.

Letouni přicházívají každého večera k našemu stanu, a jakmile Prin zaslechne jejich hrčivý, chroptivý, takořka chrochtavý hlas, vyrazí ven a zažene je na některý strom. U oddenku zůstane pak státi a štěká tak dlouho, až někdo z nás vyjde a zvíře zastřelí. Tím spůsobem postříleli jsme jich množství dílem pro maso, dílem pro kůži.

Letounů[1]) je v této zemi velmi mnoho. Jsou as tak velicí jako zajíci, mají srst šedou, ocas dlouhý, načernalý, a zavěšují se jím na větve stromů. Hlavou podobají se spíše kočkám než králíkům. Živí se hlavně a snad výhradně potravou rostlinnou a působí v zahradách osadníků hlavně na broskvích veliké škody. Maso mají výtečné, lepší než zajíci, což rádi dosvědčujeme na omluvu Prinovy vášně. Jakmile se smráká a my rozbijeme tábor, vychází Prin do lesa, kde po letounech slídí, a druhého dne bývá náramně ospalý. Pes tento chodí také velmi rád do vody a vynáší vodní zvěř, kachny divoké a jiné ptáky, které postřílíme; vůbec zde vzbuzuje velký obdiv a znalci cení ho velmi vysoko, poznávajíce v něm plnokrevného Angličana. V noci spává vedle mého lože.

Chudák Prin byl by přišel málem o oko. Jsou tu totiž malé černé mouchy, které jsou jedovaty, a jejich štípnutí působí otok a zánět. Tak jsou dotěrny, že se jim nelze ubrániti a skoro každý třetí člověk má oči od nich opuchlé. Prinovi se oko tak zanítilo, až jsme měli strach, že na ně oslepne. Nyní jest mu již lépe, otok splaskl, zřítelnice jest čista a jen veliká citlivost pro světlo je příčinou, že je stále ještě mhouří.

Dosud jsem vám nepověděl, že máme ještě třetího psa, jemuž říkáme Buf, poněvadž myslíme, že pochází z pohoří Buffalo, a přišli jsme k němu tímto způsobem. Jednoho večera rozbili jsme tábor na blízku potoku pod korunami věkovitých gumovníků. Sedíme u ohně a rozmlouváme, ano se k nám blíží zvíře černé, podivného kroku a značně veliké. Než jsme sáhli po zbraních, poznali jsme, že jest to pes. Přišed lehl si klidně vedle nás, prohlížeje si nás pozorně mdlým zrakem. Poznali jsme, že jest velmi hladov a unaven. Dali jsme mu žráti a Harry, náš lékař, shledal, že má jednu nohu zlomenou. Zavázal mu ji jako učený chirurg a ubožák,

[1]) Vesmír VI, str. 49, 122, 265. — V. str. 49.

ač sténal bolestí, dal si to líbiti poznávaje, že mu to bude na prospěch. Za několik dní se zotavil a kost mu brzy srostla. Z prvu jsme čekali, že ho bude někdo žádati zpět, ale nehlásil se po něm nikdo a já byl tomu rád, neboť jsem si ho velmi zamiloval a on mne. Zdá se, že se mu potulný život tak líbí, jako nám. Neshledal jsem však na něm žádných vynikajících předností, uši má nepoměrně dlouhé, jako by náležel k oslímu plemeni; jest také dobrák veliký a velmi přítulný. S koňmi spřátelil se velmi brzy a pobíhá stále kolem káry. S námi chodí sice rád, ale společnost koní jest mu milejší, stále je obskakuje a oblizuje s velikou něžností, jako by je líbal.

Buf jest tak zuřivý lovec letounů jako Prin, avšak zachovává při tom jiný způsob. Zažene-li zvíře na strom, neštěká na ně, ač se za ptáky naruživě honí a prudce na ně štěká. Maso jejich miluje tak, že sežere k večeři celého letouna a ještě se olizuje. Jinou nemoudrou zvláštnost má, že vykoná naši obyčejnou denní cestu třikráte. Nejprve běží před karou as na půl kilometru pátraje, zda je všude bezpečno; pak se vrátí ke koním se zprávou, načež běží opět napřed a čeká, až ho kára skoro dojede. Bráníme-li mu v tom, jest velmi nepokojným a jeví všecky známky velikého rozčilení.

Když jsme hledali jednou v lesích za Buffalskými horami zatoulané své koně, uštknul had Bufa do ucha. Myslil jsem, že zahyne. Otupěl značně, stal se váhavým, volání našeho nedbal, jako by ho neslyšel, a potácel se jako opilý, kloně hlavu stále k zemi. Konečně se přece zotavil, ač ještě nyní často potřásá hlavou, jako by chtěl s ucha něco setřepati.

Uštknutí hadem nekončí však vždy tak dobře, a nedávno pošel jím velmi pěkný pes našeho souseda.

Nyní snad si učiníte správný obraz o nás, o našich koních a psech i o celém způsobu živobytí, jaké vedeme. Není nic příjemnějšího a veselejšího nad naši cestu!

Dostali jsme se až do kolonie Sydneyské; prošli jsme tedy notný kus světa a viděli mnoho památných a znamenitých věcí.

Ptáci zaujímají v území Viktorie bez odporu přední místo mezi divokými tvory a budu o nich ještě mnoho vypravovati. Jakou pochoutkou byl by u nás takový nekonečný výlet pro zábavu. Vzíti pohodlný vůz a naložiti naň potravin, nářadí k jich úpravě a všeho, čeho k pečení a vaření třeba, pak peřiny a houně; zajeti hluboko do lesův a tam

tábořiti; rozdělati veselý oheň ze suchých větví a opadané kůry; péci chléb v jedné polní peci a maso v druhé; vařiti v jednom hrnci pudding a v druhém brambory; obědvati na kyprém drnu pod zeleným loubím staletých stromů; potulovati se po obědě lesem a příležitostně loviti neb rybařiti na břehu bublavého potoka v chladné tůni; pak píti čaj a uložiti se na noc pod stan k odpočinku a dýchati po celou noc svěží čistý, vonný vzduch — jaká to mocná slast! — Taková jest naše cesta a potrvá tak ještě dlouho k nekonečné mé radosti.

Povětrnost je zde překrásná, stále slunečno a teplo, ač bývají noci poněkud chladny. Než nám to neškodí, jsme dobře opatřeni peřinami a houněmi, a jakmile slunce vyjde, jest opět teplo.

Nedávno zemřel zde člověk, jejž jsem znal, a jehož divné příčiny vypudily ze starého světa do Australie, kde vedl rovně divný život. Kdosi, jenž jej od malička znal, vypravoval nám o jeho živobytí večer při ohni, když jsme tábořili. Podám vám životopis nešťastného toho muže; jak se mi to však povede, nevím, neboť neumím tak zajímavě vypravovati, jako pozorně poslouchati.

III.

Ovčák Nemluva.

Ovčákům a skotákům říkají zde krátce „stockman“, t. j. hlídač dobytka. Žijí hluboko v lesích či křovinách, jak jim tu říkají, mnohdy na sta mil od větší osady neb města, a nevidí rok po roce živého tvora lidského leč onoho, který jim týdně přiváží na ruční káře část týdenní mzdy v podobě potravin. Potulují se mezi pahorky a lesy za svým stádem den po dni, aniž by ducha jejich co bavilo, co vzrušilo. S pastýři starého věku jež nám líčí idylly Theokritovy jako bytosti nevinné, veselé a šťastné, a o nichž jiní spisovatelé vypravují v selankách veršem i prosou, nemají nic společného. Jim nekyne naděje, že setkají se s Doriskou neb Filiskou útlorukou, dudajíce na moldánky, jež sami ze třtiny si shotovili „sub tegmine fagi“, to jest ve stínu buku. Stromů těch zde vůbec není, zdejší stromy nedávají chladivého stínu, a kdyby jej i dávaly, nepadal by na šťastné

pastýře, těšící se velebným krásám přírody a opěvající ji klokotavými hexametry a pentametry. Australie jest veliká fantastická báseň, ale básníků neplodí. Tak žijí tito pastýři osaměle den po dni, týden po témdni — po léta, odvyknou společnosti lidské a netouží pak po ní, takřka utopení v samotě.

Za dřívějších časů poskytli jim aspoň divoši nějaké zábavy, ani po nich házeli kopím a metali bumerangy, a tak je přinutili buď se s nimi rváti neb se dáti na útěk; ale brzy poznali ti „černí chlapi“ moc zbraní evropských a vyhybali se „bílým lidem“ zdaleka. Pak ovšem změnili způsob útoku. Nemetají již proti nim zbraně, ale natahují ruce, žebrajíce o „bílé peníze“, za něž si kupují kořalku a rum. V líhovinách utopí se jich více, než jich padlo mečem a olovem osadníkův.

Následkem věčné jednotvárnosti života a úplné osamělosti pominou se často ubozí tito pastýři rozumem. Jeden squatter čili osadník, který měl jmění na sto tisíc liber sterlingů, a přece si na jménu squatter mnoho zakládal, vypravoval nám, že měl několik pastýřů, kteří se pomátli na rozumu, když opustili lidskou společnosť a žili po nějaký čas v smutných těch pustinách. V jedné osadě viděl jsem takového ubožáka, který dlouho pánu svému sloužil a nyní jedl chléb z milosti, nejsa již žádné práce schopen. Opřen o dvéře zpíval v ranním slunci zpěvy divné, divoké, nejprve pouhé nápěvy beze slov, pak slova nesouvislá, až se zpěv proměnil v dlouhou řeč slavnostní. Domluviv počal zpívati na novo hlasem tichým, čím dále, tím silnějším, až přešel opět v řeč slavnostní. Trpíval asi chudák nejvíce tím, že musil všecky myšlénky své a city v sobě uzavírati, nemaje, s kým by se o ně sdílel.

Avšak ovčák, o němž vám budu vypravovati, byl zcela jiný muž. Byl vždy zamlklý, jakoby němý, a těžko bylo slova z něho dostati. Tábořili jsme v huštinách, kde na blízku pásl. Jednoho večera vystoupil z lesa muž dosti mladý v dlouhé šedé haleně z hrubého sukna a se širokým palmovým kloboukem na hlavě, přišel k nám, aniž by pozdravil neb slova promluvil, a postavil se, opřev se o hůl, k našemu ohni. Tam stál nemluvě ničeho, asi hodinu, a odešel jak přišel, nerozloučiv se a nepozdraviv. Za okamžik zmizel v lese.

Po celý ten čas, co jsme tam tábořili, přicházel tak každodenně, postavil se k ohni a neodpovídal na naše otázky než „ano“ nebo „ne“. Dvakráte stalo se, že silně pršelo, ale

to mu nevadilo; přišel přec. Zdálo se, že ani neví, co se kolem něho děje, že na nic pozoru nedává a ničeho si nevšímá. Naše rozmluvy nemohly ho patrně baviti, po novinách se neshánělzpráv nežádal — stál tu a mlčel. Než měl patrně z toho radost, že vidí bytosti sobě podobné a může pozorovati jich práce a činění. Že byl dobromyslný, poznali jsme brzy, neboť nám přinášel vačice, jichž maso jest výborné, ukázal nám nejlepší nápojiště a popsal nám krátce ovšem a úsečně nejkratší cestu k sousední stanici, odkud jsme se zásobili čerstvým masem. Od muže, který přivezl týdní potravu, zvěděli jsme, že mu pro jeho zamlklost a nemluvnost přezdělí Nemluva, kterým jménem znám byl volákům a všem, kdo tudy častěji cestovali. Když se stalo, že tu někdo na blízku rozbil tábor, neopomenul navštíviti ho, chovaje se vždy stejně, totiž nemluvně, a opětoval své návštěvy, dokud pocestní neodešli. Ptal-li se někdo po něm, tu odpověděli, kdo ho znali: „Tu má o kolečko více," a ukazovali na hlavu, „ale zde je vše v pořádku," a kladli ruku na srdce.

Jeho vlastní jméno bylo Jiří Smithson (Kovářovič) a pocházel z Kentu. Jeho otcem byl zámožný kramář v lidnaté vesnici a Jiří jeho jedináček. Hned z mládí dostalo se mu pečlivého vychování, aby se stal spořádaným a šťastným člověkem. Byl veselé, přítulné povahy, a dospěv měl se oženiti s hodnou dívkou Mary Liardetovou, dcerou koláře z téže vesnice, muže dokonalého, poctivého, veselého a zámožného. I Mary byla jedináček a výborně vychována. Otcové Jiřího a Mary byli přátelé a věrní soudruzi hned z dětinských let, a sňatek onen měl přátelství jejich spečetiti.

Tenkráte právě měla býti železná dráha, vedoucí kolem oné vesnice, odevzdána obchodu, a jeden z inženýrův, kteří ji stavěli, doporučil Jiřího za hlídače. Seznal ho jakožto člověka spolehlivého a opatrného, jakým musí býti každý hlídač a dozorce na železnici, zvláště na hlavní stanici, kam byl povolán. Byl to pro něj osudný den, když toto místo přijal a v ně se uvázal. Po některý čas dařilo se vše výborně. Jiří plnil povinnosti staničního dozorce svědomitě k všeobecné spokojenosti, a na jaře měla býti svatba. Na stanici měli hezounký domeček jako z cukru, vedle něho pěknou zahradu, a těšili se, jak zde šťastni a spokojeni budou.

Ale zámysly člověka divným podléhají osudům. Za veliké mhy srazily se u vjezdu do nádraží dva vlaky. Škoda nestala se veliká a k úrazu nepřišel nikdo. Ba, přišel někdo k úrazu, a sice nebohý Jiří, an dostal od ředitelství dráhy

ostrou důtku, jako by byl nedbalostí srážku spolu zavinil. Jiří, jehož svědomí bylo čisto, byl si vědom své neviny, vzdal se okamžitě svého místa a vrátil se k otci. Od té doby stal se však popudlivým, zasmušilým a nepokojným. Darmo prohlásilo jej veřejné mínění za nevinna; darmo domlouval mu otec a starý Abraham Liardet, aby si z toho nic nedělal, že nemusí sloužiti, že mají jmění pro všecky dosti; darmo domlouvala mu i sama Mary Liardetovna chtíc ho přesvědčiti, že bude lépe, když se ujme hospodaření na jejich pozemcích, tvořících dosti rozsáhlý statek, než aby sloužil a jídal cizí chléb! Vše marno — Jiří byl jiným člověkem než druhdy.

Nyní chodil také častěji do města, předstíraje, že má podati vysvětlení o oné srážce, neb vydati svědectví; ale zarmoucení rodičové pozorovali brzy, že se odtud vracívá ve stavu podivném, nepříčetném. I Mary, spozorovavši to, ulekla se velice a se slzami v očích domlouvala mu i prosila ho, aby se vystříhal líhovin a nečinil sebe i ji nešťastnou.

Jiří slíbil vše a odříkal se pití, než nedostál slovu. Strach, že pozbyl svého dobrého jména, vnucoval mu vždy tentýž prostředek zapomenutí. V takovém stavu přišel opět jednou k Mary. Seděla v zahradě v besídce blízko bublavého potůčku, který jí protékal. Kolem zahrady byl nízký živý plot, od jehož zeleně pěkně se odrážela dvířka bíle obarvená. Zadní část zahrady hraničila s polí. Mary šila a byla zamyšlena, Jiří však opět napilý a vesel. Řeči jeho byly tak nesouvislé, časem sprosté, u něho neobvyklé, nerozvážné, že Mary konečně vstala a zvolala: „Jiří, kdybys o mne dbal a kdyby ti na mně záleželo, byl bys jiným než jsi!“ Při tom skládala své šití do košíčku a strojila se k odchodu.

„Jak to myslíš, Mary?“ zeptal se Jiří, stav se pojednou vážným.

„Tak to myslím, jak to pravím,“ odpověděla potlačujíc slzy, „a nemám-li tě vídati tak, jak se na tvůj stav a tvé vychování sluší, tož bych tě raději nevídala.“ Po té dala se do pláče.

„Tak ty tedy mluvíš?“ zvolal Jiří nevrle a užaslý nemálo. „Nu, když se ti protivím, nebudeš mne vícekrát viděti!“ Po té překročil potůček, přehoupl se přes plot a zmizel jí s očí.

„Jiří! Jiří!“ volala poděšená Mary, ale Jiří se nevracel. Děvče běželo domů, vypravovalo otci, co se mezi ním a Jiříkem přihodilo a prosilo, aby za ním šel, že má strach, aby se mu nějaké neštěstí nepřihodilo. Starý Liardet šel tedy k Smithsonovi, ale Jiří nebyl doma. Oznámil tedy otci, že

měli mladí lidé spolu mrzutosť, první v jich životě. Ale starý otec ho těšil, aby si z toho nic nedělal, že jest ubezpečen, že se Jiří vrátí, až vystřízliví, a že pak si ho vezmou oba do práce. Zároveň vzkázal Mary že jest s jejím chováním velmi spokojen a že jí za ně děkuje. Tím nebyly však obavy dívčiny rozptýleny a naříkala, až otec slíbil, že půjde ráno a Jiřího vyhledá.

Dal se tedy druhého dne na cestu. Stopoval jej až ku dráze, kde se dověděl, že si koupil Jiří včera jízdní lístek do Londýna. Nejblíže příštím vlakem vydal se za ním. Zvláštním pudem veden odebral se tu k dokům Východoindické společnosti, kde mu řekli, že skutečně takový a takový člověk vstoupil dnes ráno na loď, která pluje bez zastávky do Australie. Výpravní kancelář předložila mu seznam cestujících a mezi posledními jmény stálo také Jiří Smithson.

Pan Liardet zjednal si hned jeden z oněch malých, ale rychloplavných parníčků, které tu stále přejíždějí, a pustil se za lodí v naději, že ji dohoní. Ale přístav v Gravesendu spatřil daleko na širém moři bílé její plachty. Parníček nemohl se dále odvážiti. Nezbývalo, než vrátiti se s nepořízenou. Jak má však oznámiti dceři tuto novinu? Srdce se mu svíralo nad zármutkem jediného dítěte, jež z celé duše miloval. Než byl tím ušetřen, neboť za jeho nepřítomnosti obdržela následující dopis.

„Nejdražší Mary! Máš úplně pravdu. Jsi pro mne příliš dobra a šlechetna. Nezasluhuji Tě. Jsem člověk zničený a nešťastný. Jediná zbývá mi naděje. Jdu k protinožcům a uchýlím se do jejich nekonečných lesů, dalek od lidí a pokušení. Přísahám Bohu a Tobě, že se netknu do nejdelší smrti lihoviny. Čistá voda a nanejvýše čaj, obecný nápoj houštin australských bude jediné, čím chci hasiti svou žízeň. Můžeš-li neblahou mou minulosť zapomenouti — vím, že můžeš a odpustíš mi — tedy počkej na mne tři léta. Až učiním pokání a očistím se strádáním a samotou, stanu se opět tebe hodným. Pak, zachová-li mne Bůh, navrátím se jakožto Tvůj bývalý, ale střídmý Jiří Smithson.

Douška. Budeš-li mně chtíti psáti, čehož od Tvé laskavosti se naději, tož nadepiš list panu Jamesu Brownovi, holiči v Eliščině třídě, v Melbournu.“

Když přišel starý Abraham Liardet domů, vstupoval tiše do světnice, jako by se bál, aby někoho nezbudil, ač

byly tři hodiny odpoledne. Ve světnici nebylo nikoho, ale dvéře ložnice byly otevřeny a jimi viděl, kterak Mary klečíc na zemi skládá své věci do velikého cestovního vaku. Srdce sevřelo se mu úzkostí a neblahým tušením.

„Co pak počínáš, Mary?“ zeptal se chvějícím se hlasem.

Mary vyskočila jako zděšena, vrhla se otci kolem krku a počala bolestně vzlykati. Konečně propukla v pláč a rozplývala se téměř v slzách.

„Půjdu za ním, otče,“ zaštkala konečně, „prosím tě, nezdržuj mne a nevymlouvej mi toho, sice se zblázním!“

„Kam pak chceš jíti? Jiřího více nedohoníš, jest již na širém moři a na cestě do Port Phillipu!“

„Vím to, otče! Hle, čti tento dopis.“ Otec četl a chvěl se po celém těle. Byl to otevřený dopis Jiřího.

„Vždyť snad nepůjdeš, nešťastné dítě, až do Australie!“

„Půjdu, otče, ba musím jíti. Přenáhlila jsem se včera. Musím za Jiřím a říci mu to, musím ho za to odprositi! Dříve nebudu míti pokoje, dokud mi neodpustí a se nevrátí.“

„Dobře tedy,“ pravil otec. „proto však přece nemusíš sama za ním, nemusíš mne na stará kolena opouštěti a vydávati se na cestu tak dalekou a nebezpečnou. Piš mu a zapřísahej ho, aby se vrátil a neponechával nás, starých lidí, nekonečnému žalu a soužení bezměrnému. Rci mu, že mu vše odpouštíme, a že naň čekáme s otevřenou náručí, jen ať se vrátí!“

„Tak jsem, otče, již učinila, ale to mi nestačí,“ pravila Mary klidně, ale odhodlaně. „Zdá se mi, že mi hlava hoří a nebudu míti pokoje, pokud nebudu na cestě!“

Stařec klesl na židli a přikryl oči rukama, aby nebylo viděti slz kanoucích mu jako hrachy po ubledlé tváři. Mary padla mu k nohám, objímala a líbala je, plačíc usedavě; ale konec konců byl, že byla za čtrnácte dní na cestě k protinožcům. —

Jiří Smithson přibyl šťastně do Australie, šel neprodleně do houštin a nalezl ihned službu jakožto ovčák. Tak sloužil již na pátý měsíc, tělem dlel u svých ovcí, duchem však v Kentu, v známé vesnici, kde těkal od domu otcovského k domu své Mary, po veliké zahradě, na březích potoku a v útulné besídce. Potuluje se křovinami za svým stádem, přišel jednou k táboru, jejž byli pocestní nedávno opustili, a zdvihl tu pohozený kus Melbournských novin. Zvědav, co as jest nového ve světě, jejž opustil, počal čísti, když tu padlo oko na následující veřejné ohlášení: „Bude-li toto čísti Jiří Smithson z Kentu, nechť se ohlásí u pana

Jamesa Browna, holiče v Melbournu, Eliščina třída, kde obdrží dopis a bližší zprávy "

Ohlašení to bylo již několik neděl staré. Jiří soudil hned, že jest to dopis od Mary Liardetovny. Odešel neprodleně na hlavní stanici prosit o dovolení, aby se mohl hned vydati do Melbournu. Pán ho sice nemohl snadno pohřešiti, ale příčina zdála se i jemu důležitou, a tedy ho odpustil. Dnem i nocí spěchal Jiří k městu, aniž by se zdržoval pro jídlo neb spaní. Rozčilen, k smrti unaven a dychtiv zvěděti vítané noviny došel konečně města a vyhledal Jamesa Browna. Ten česal právě některého svého zákaznika a přivítal Jiřího pohledem ne právě nejpřívětivějším.

Jiří ukázal mu nalezené noviny a ptal se ho po psaní. Tento hledal, jakoby byl v rozpacích, otvíral rozličné přihrádky a prohledával rozmanité skřínky, až v jedné skutečně dopis nalezl. Jiří uchopil ho třesoucí se rukou, četl a chvěl se pocelém těle. Byl to skutečně onen dopis, který psala Mary ihned po odchodu Jiřího, a oznamovala mu v něm, že se vydá za ním na cestu.

„Mary tedy přijela! jest tedy zde!" zvolal Jiří vyskočiv se židle. „Kde pak jest? Kde ji naleznu?"

Holič odbyl zatím svého zákazníka, pak počal česati kadeře na staré vlásence, dělaje, jakoby neslyšel; však ubledlé líce a vytřeštěné, zvlhlé oko svědčily, že má něco zcela jiného za lubem.

„Což snad nepřišla?" vzkřikl Jiří zděšeně a srdce bilo mu v prsou jako zvon, oči vytřeštil a zbledl jako smrť.

„Nepřišla," pravil holič hlasem hrobovým, „a také již nepřijde." Při tom podával mu druhý dopis, psaný také ženskou rukou, ale ne rukou Mary. Pouze podpis byl vlastnoruční. Jiří četl a holič se od něho odvrátil. Znal obsah a nechtěl býti svědkem hrozného zoufalství, v něž musil nešťastný Jiří upadnouti. Dopis ten zněl následovně:

„Milený Jiří! Mnohé slovo žertem proneseno mívá následky velmi vážné, ale slova promluvená v hněvu mívají následky hrozné. Řekla jsem, že bych tě raději nikdy nespatřila a tys opakoval nerozvážná slova ta; Bůh je slyšel a učinil skutkem. Ó já nepředložená! Nikdy Tě více nespatřím na tomto světě. Na naší lodi vypukla nakažlivá horečka a i mne zachvátila; lékař praví, že to se mnou nebude dlouho trvati. Potěš nás Pánbůh oba a dejž, abychom se jednou u něho shledali! Navrať se domů, Jiří, a budiž našim starým rodičům podporou a útěchou. Nebudou tu již

dlouho, a co mají, bude patřiti Tobě, tak to ustanovili. Já mám s sebou pět set liber, chtěla jsem za ně koupiti pozemky, kdyby se mi nepodařilo pohnouti Tě k návratu. Ty Ti také odkazuji. Svrchovaný Pán nebes i země žehnej Tobě na všech cestách Tvých a ostříhej Tebe po všecky dny až do blaženého shledání tam, kde není více hněvu ani rozloučení. Amen.

Mary Liardetovna."

Holič česal stále ještě starou vlasenku. Náhle uslyšel pád těžkého tělesa. Byl to Jiří, který omdlel a skácel se na zemi. Holič zavolal spěšně manželku, odnesl s ní Jiřího do postranní komůrky, tam jej uložili do postele a povolali na rychlo lékaře. Ten přišel, ohledal nemocného, vyslechl celou událost, předepsal lék, potřásl hlavou a šel svou cestou. Jiří dostal prudkou hlavničku; ležel po dlouhý čas bez vědomí, potáceje se mezi životem a smrtí i mluvě nesouvisle. Konečně jej opustila zimnice a počal se pozdravovati. Za několik neděl povstal s lože, tělesné síly se vracely, ale rozum ostal oslaben. Lékař pravil, že doznal duch jeho tak prudkého pohnutí, že jest pochybno, zda se kdy ještě uzdraví.

Když jednoho jitra vstoupil holič do komůrky Jiřího, byla prázdna; na stole ležel lístek a pod ním bankovky.

„Můj dobrý strýčku!" psal Jiří. „Nechť Vám Bůh odplatí za vše, co jste mi dobrého prokázali a požehná Vám za Vaši otcovskou o mne péči. Jdu opět do houštin. Cítím, že má hlava není v pořádku a myslím, že se již neuzdravím. Myšlénky se mi pletou jedna přes druhou a jasna není žádná. Zanechávám tu třicet liber, zaplaťte lékaři a zbytek dejte svým dětem. Jste dobrý člověk, mnohem lepší než já. Buďte tak laskav a pište mému otci, i vypište mu vše, co se událo. Já psáti nemohu."

Dále bylo ještě cosi načmáráno, ale zcela nečitelně; mysl Jiřího byla nejspíše velmi pobouřena, že nemohl více psáti. Tak odešel tedy ubožák opět do křovin, do hlubokých lesů a šírých pustin, i stal se oním tichým, mírným člověkem, jemuž přezdělí Nemluva. Vstoupil opět do služby, ale nevydržel dlouho na jednom místě. Mysl jeho zabývala se stále divnými, smutnými věcmi, ovcí si nevšímal, ty se zatoulaly a staly se často kořistí divokých psů. Byl propuštěn a šel si hledat nové služby. Ty našel ovšem záhy, neboť stád jest mnoho a ovčáků málo, a pocestní měli se opět jinde čemu diviti. Pro svou dobrosrdečnost byl všude oblíben. Vždy byl ochoten ukázati cizincům blízká a příhodná nápojiště, roz-

dělati jim oheň, ukázati cestu a přinášel jim letouny, pomáhal vyvážeti vůz zařezaný v bahně a vyhledati zatoulaný dobytek.

Jednoho večera nepřišel ovčák Nemluva jak obyčejně domů, a když se i druhého dne nevracel, vyjel osadník po něm. Nalezl ho v lese pod přístřeškem, an spal. Skočil s koně, aby ho probudil, ale Jiří spal spánek věčný.

Tak skončil muž dobrý, srdečný a poctivý. Nezřízená ctižádost a nemístná citlivost zkazily mu celý život, ale ne jen jemu, Mary zaplatila ji životem a ubozí staří rodičové soužili se žalem až do smrti.

„Ano, ano!“ pravil můj otec, uslyšev tu událost. „Často již jediné nepředložené slovo spůsobilo více neštěstí, než se lze nadíti.“ A pán, jenž nám o Jiřím vypravoval, doložil: „Jazyk seká často ostřeji než meč, a proto slušno držeti ho vždy na uzdě.“

IV.

Gumovníky a ptactvo.

Prve než počnu vypravovati o zdejším ptactvu, musím něco zaznamenati o zdejších přírodních poměrech vůbec a o rostlinách.

Léto jest zde dlouhé a horké; letos však nebylo prý tak parné, jako jindy. A vskutku, ačkoli jsme se dosti zapotili časem, bylo to vždy snesitelno. Přece však uvadlo mnoho rostlin předčasně a tráva sprahla na místech nestinných jako troud. Od paměti lidské změnily prý se klimatické poměry značně a mění se stále na prospěch země a jejího vzdělání. Ze země pastevské stává se země rolnická [1]), za stádem přichází pluh, za pastýřem rolník.

Často jsem druhdy čítal a slýchal, že zdejší květiny jsou bez vůně. To jest omyl, neboť přemnohé z nich voní velmi líbezně. Zdejší rostliny vstavačovité mají však podivné tvary, zcela jiné, než v starém světě. Pan Bobek, malíř, kresli je stále do své mapy a Harry dělá si pěknou sbírku zdejší květeny. Než zdejší violky voní jinak než vaše, jistá purpurová květina, které tu říkají višňovka, voní jako med

[1]) Vesmír VII. str. 10.

a jiná podobá se vůní vašemu tavolníku jilmolistému (Spiraea ulmaria). Mnohé rostliny, které u vás pěstují jen ve sklenníku, rostou zde obecně pod širým nebem. Nejvíce rostlin náleží k řádu motýlokvětých, myrtovitých, křižokvětých a trav v četných rodech a odrůdách.[1]) Kůra u většiny stromů jest hladká a šedá, což zdá se býti v souhlase s málo proměnlivou teplotou vzdušní. Pan Dunkan, znamenitý botanik, který zde již po několik let sbírá rozličné rostliny a zasýlá je zahradníkům do Evropy čerstvé a učebným ústavům sušené, cestoval s námi skoro po čtrnácte dní a jsem mu díky zavázán za mnohé poučení a upozornění. Nejprve obrátil zřetel náš k tomu, že listy stromů zdejších jsou většinou kožnaté, tuhé a pichlavé, barvy modrošedé; mezi květinami pak převládá barva žlutá. Zvláště jsou tu dva druhy rostlinné: blahovičníky (Eucalyptus) a kapinice (Acacia)[2]); prvých roste tu 134, druhých 300 druhů. Blahovičníky dorůstají výše až 40 metrů, blahovičník modrý až 100 metrů a blahovičník slivovitý až 130 metrů, ano Jiří Robinson našel blíže pramenů řeky Yarry blahovičník přes 150 metrů vysoký čili vyšší, než nejvyšší pyramida v Egyptě.

Blahovičník modrý (Eucalyptus globulus) čili gumovník[3]) jest i u vás znám a mladé stromečky lze koupiti u každého obchodního zahradníka za několik krejcarů. Pozoruhodna jest jeho vlastnost, že činí krajiny bažinaté, neobydlitelné pro smrtné zimnice zdravými, a že čistí vzduch od rozličných výparů. Ondy četl jsem v jakéms časopise, že ho sázejí hojně v italské Campagni, která pro zvláštní nemoc, řečenou malaria, jest pověstna a i v Americe sázejí jej hojně v krajinách bažinatých, zvláště kolem železných drah.

V jižní Australii jest blahovičník jediným stromem, který dává stavební dříví, a to dle rozličných druhů buď bílé, červené neb modré. Pro svou pevnost nazývá se též novohollandským mahagonem.

Velmi zajímavo jest, že roste v Australii velmi málo rostlin s plody jedlými, ale také velmi málo rostlin jedovatých. Z těchto jest tu nejrozšířenější ledenec (Lotus), z oněch rybíz australský (Astroloma). Vlákna dává len a prosvirník, klovatinu kapinice.

Lesy australské nejsou tak bujné a husté, jako naše. Stromy rostou tak řídce, že se korunami nedotýkají, a podrost

---

[1]) Vesmír X. str. 148, 149., 50. [2]) Tamtéž III. str. 205., VI. str. 226., VII. str. 132. [3]) Tamtéž V. str. 283., VIII. str. 34. a 84.

tvoří křoviny snadno proniknutelné. Mezi nimi prostírají se často veliké trávníky, na úbočích a svazích rostou podivné stromy travnaté čili žlutokapy (Xantorrhoea), tak že vyhlíží krajina jako nevýslovně krásný sad.

Gumovník červený má červené dřevo, ale kůru bílou. Pamětný jest tím, že shazuje ročně dvakráte ne listí, ale kůru, a to od vrcholu až k patě jako váš tavolník kalinolistý. Kůra opadává z jara a na podzim, v lesích pak jí leží celé hromady, což jest při rozdělávání ohně a táboření velmi pohodlno.

Gumovník vláknitý nemá sice vláknitého dřeva, za to však vláknitou kůru, která bývá až osm centimetrů tlusta a objímá kmen, jako dobrý, pohodlný kabát. Jesti to strom velmi užitečný: osadníci olupují kůru a pokrývají jí střechy a také stěny, jsou-li pouze sroubeny neb z prken. V domech slouží za koberce, dělají z ní nářadí ano i loďky. Dříví se snadno štípe a hodí se tak k rozmanitým potřebám. Jiný druh gumovníků podobá se spálenému korkovému dubu, dává mnoho pryskyřice a má dřevo velmi tvrdé

Některé druhy gumovníků rostou velmi vysoko, majíce kmen hladký a štíhlý, jiné rozkládají se více do šířky a mají mohutné koše, všecky však vypocují pryskyřici, známou jménem kinogummi Kapinice či akacie vypocují klí, známé jménem arabské gummi, a stromy travnaté dávají klí, jehož se potřebuje v lékařství. Mnoho tun mohlo by se ho zde nasbírati.

Gumovník jest převládající strom zdejších lesů. Kamkoli pohledneš, spatříš gumovník, kamkoli přijdeš, najdeš gumovník, všude gumovník a jen gumovník — proto jsou zdejší lesy dosti jednotvárny. Za to snaží se ptactvo, seč jest, aby nebyla jednotvárnost patrna a místo ní nastoupila rozmanitost. Jest tu na sta rozličného ptactva nesčetných druhů, všeliké velikosti a přepodivných barev. Papouškové modří, zelení, šedí, červení, barev ohnivých, bílý a šedý kakadu, jeřábi, pelikáni divoké husy a kachny, sluky, černé labutě a kasuáři oživují zdejší lesy a bažiny. To se mi však při nich nejvíce líbí, že jsou to vesměs ptáci denní, kdežto většina domorodých ssavců jsou zvířata noční, klokany vyjímajíc.

Mezi australskými ptáky jsou šaškové nepřekonatelní a tak zábavní, že nic se jim nevyrovná. Zvláště zasluhují býti uvedeni vrána zpěvavá, tukan kožohlavý a posměvák. Jako gumovník jsou i oni praví všudybylové; kamkoli přijdete, přivítají vás, provázejí vás cestou, dávají vám „dobrou

noc“ i „dobré jitro“, a byli by nesnesitelní, kdyby nebyli tak příliš zajímavi a vtipni a nevynucovali váš úsměv svými nekonečnými šprýmy. Sotva zakmitne se prvý paprslek světelný na obzoru, předcházeje východ slunce, již budí vás ze spaní, a brzy počnou pěti, křičeti, výskati a smáti se v celém sboru. Zpěvavé vrány, jimž tu však říkají straky, ač nemají na sobě nic stračího, leda strakaté peří, pískají jako hromada rozpustilých kluků, jen že hlasem hlubším a více melodickým, někdy tonem tak okrouhlým, sladkým, plným hlubokého citu, že se srdce v těle chvěje; avšak potom následuje bezprostředně velmi nehudební hvízdání, vrzání a krákorání, až hanba poslouchati. Takové náhlé přechody musejí je asi nesmírně baviti, neboť nezpívají jen po čas hnízdění, ale i po něm, a jak se povídá po celý rok. Jsou as tak veliké, jako naši doupňáci a mírní černobílým svým peřím jednotvárnost zdejších lesů. Létají těžkopádně a z mládí chyceny krotnou snadno a jsou velmi zábavny. O takovém krotkém ptáku vypravoval mi jeden pán, že si nejraději pohrával s kočkou. Kdykoli dostal kousek masa, vyhledal domácí kočku a nabízel ji ho darem. Jakmile však po něm sáhla, uskočil, a opět ji ho nabízel. Tak ji škádlil někdy velmi dlouho, až vida, že toho má dosti, maso jí velkomyslně ponechal.

Kožohlav jest asi tak veliký jako kvíčala, na hřbetě popelavý, na prsou bělavý s holou hlavou, jež jest černavou, kornatou kůží pokryta. Dle zobáku, který může neobyčejně rozevříti, náleží k lelkům. Ze všech známých mi ptáků umí posměvák rozmanité zvuky nejlépe nápodobovati. Na blízku Kilmore volá stále „Kilmore! Kilmore!“, kteréž slovo pochytil od pocestných; nikde jinde tak nevolá. Na Spring-Creeku volal jeden „quite well! quite well!“ (zcela dobře) a to zcela zřetelně; jiný křičel: „quite correct! quite correct!“ (zcela správně), ale druhé slovo nešlo mu tak snadno a pokaždé musil je několikráte zkoušeti: „quit cor, cor — quit correc quit correct!“ Někdy hvízdá s vranou zpěvavou, jindy štěká jako pes a vrzá jako nenamazané kolo, práská jako bič a kleje jako pohunek. „Ha! ha! ho! hu! hu!“, směje se konečně vlastním svým výmyslům velmi srdečně „a rejtoke de rok, ik de dok, rejtyk de rok rok!“ volá a chechtá se, až se prohýbá, a volá-li několik takových smíšků zároveň, tu to vyhlíží, jako by banda domorodců hlasitě se bavila. Slyšel jsem o jednom pastýři, který byl jejich křikem tak polekán, že se dal na útěk k osadě a tvrdil, že jsou mu divoši v patách.

Jiný pták hrubozubý jest australská straka, či spíše vrána, která zkrocena naučí se mluviti velmi snadno. Vran mrchožravých jest tu hojnost, jest to však havěť, která se mi velmi protiví. Tělem podobají se našim obyčejným vranám, hlasem jsou však velmi rozdílny. „Ha! ha! ha! oh!!“, volají tak bolestně a naříkavě, jako zlé svévolné dítě, a protahují koncové oh! tak, jako by jim šlo o krk. Jsou to dle křiku nejsužovanější tvorové na světě, kteří si ulevují bolestným nářkem. V něm je však cosi, co nedá vzniku soustrasti a budí spíše veselost. Než naříkaví ti rozervové jsou velmi prohnaní ukrutníci a vyklobávají jehňátkům sotva vylihlým oči; proto nenávidí je osadníci a oškliví si je. V potravě nejsou vyběračtí a mršinu cítí z veliké vzdálenosti. Ba i čerstvé maso zvětří snadno. Jednou zabili jsme skopce a pověsili staženého na větev stromu, když o nich nebylo nikde ani potuchy. Za několik okamžiků slétali se se všech stran, usedali na onen strom a vybízeli nás nejžalostnějším křikem a nejpodivnějším pitvořením, abychom odtud táhli a jim ho přenechali, což jsme ovšem neučinili. Nápodobí-li někdo jejich hlas, může jich svolati na sta. Někdy učinil tak Alfred a tu ptáci myslili, že snad chováme některého jejich líbezného společníka v zajetí, sedali na stromy kolem nás, nastrkujíce černé hlavy na vše strany a hledíce na nás ďábelskýma očima.

Můj otec říkává, že jsou jako lidé, kteří stále naříkají, že se jim děje křivda, sami ale jiným ubližují, kde mohou; aneb že jsou jako onen „syčák s husou.“

Jeden „syčák“ šel totiž přes občinu, na níž pásla stará babička hejno hus. Syčák dostal na jednu laskominky, vytáhl s kapsy tenký motouz se železným háčkem, napíchl na něj sousto chleba a hodil ho mezi ně. Za nedlouho jedna ho pozřela a jak to chlapík pozoroval, dal se na pochod. Husa musila patrně za ním s krkem nataženým a křídloma rozepjatýma. „Matko! matko!“ volal, „odežeňte tu husu, ať mne nepoštípá!“

„I vždyť ona vám nic neudělá!“ pravila husopaska, „jen se nebojte!“

„Udělá! udělá!“ křičel zloděj a dal se do běhu; husa ovšem musila za ním, an držel pevně druhý konec motouzu. Babička si myslila, že se husa snad zbláznila a rozběhla se za ní. Přichvátavši však k úvozu na blízku lesa nespatřila ani husy ani zloděje.

K nočním ptákům zdejším patří lelkové [1]) skoro dvakráte tak velicí, jako evropští jejich bratři. Taboni [2]) podobají se ptákům kurovitým, mají však velmi vysoké nohy, dlouhé prsty a zadní prst dotýká se země celou délkou. Vejce snášejí nepoměrně veliká a hnízdí způsobem prazvláštním. Alfred nalezl jednou v lese kopku hnoje a všickni jsme se tomu nemálo divili, kdo že by ji tu byl složil, až nás pan Dunkan poučil, že jest to hnízdo tabonů.

„Ptáci tito," pravil, „shrabují všeliké smetí, suché listí, proutky, písek, shnilé dříví a jiné, až je z toho kopka neboli hromada nezřídka dva metry vysoká a čtyři metry široká, v jejichž střed pak zahrabávají vejce. Praví se, že se sdružuje k této práci i více ptáků, a samičky snášejí potom vejce společně do jediné kopky, tak že jich tam lze nalézti čtyřicet i padesát pohromadě. Vejce nezahřívají se zde tělesným teplem rodičů, jako u jiných ptáků, ale tím teplem, které se vyvinuje hnitím a kvašením těchto látek. I do Evropy byli tito ptáci již přineseni a hnízdili tu, jako ve své vlasti. Mláďata líhnou se již úplně opeřena a tak silna, že mohou ihned na větvě stromů vylétati. Jsou to ptáci vůbec velmi hloupí, a sedí-li jich několik na téže větvi, může lovec jednoho po druhém sestřeliti, aniž by druzi odletěli. Vejce i maso jejich mají výbornou chuť, pročež je osadníci i domorodci horlivě pronásledují."

Pan Barlov na Plenty je člověk roztomilý, a proto nám bylo tím nepříjemnější, že se tu Buf zachoval velmi špatně. Prodleli jsme tu jako hosti nějaký čas, a náš huňáč nemoha honiti letounů, jal se honiti drůbež. Potrhal dvě slepice a kachnu i sežral je skoro celé, než se prozradil; dnes pak zakousl opět slepici, které tu nejsou zrovna laciny, neboť stojí jedna za dvanát až patnáct šillingů. Jakkoliv jest v křovinách chlapík výtečný, nehodí se patrně do vzdělané a spořádané společnosti. Proto jsme ho uvázali ke káře, což se mu ovšem nelíbí, a štěká žalostně, kdykoli někoho z nás zhlídne. Není mu to však nic platno.

Zde jsem také poznal snadný způsob, jak se vydělávají kůže vačic. Dosud je stahoval Buf, nyní to však budu dělati já a doufám, že je řádně vydělám, sešiji a udělám si z nich řádnou přikryvku. Také jsem tu slyšel veselou historku, která se přihodila dvěma sousedním osadníkům. Jeden se jmenuje Šunka, druhý Klobás, peněžník jejich pak Slanina. Lidé i věci mají zde tak divná jména! —

[1]) Vesmír V. str. 64. [2]) Tamtéž IX. 198. a t. d.

Nedávno cestoval pan Šunka do Melbournu a sešel se na cestě v hospodě s panem Klobásem. Oba byli přátelé a neviděli se již drahný čas. Pozdravili se a objali i dali se do jídla, do pití a do hovoru, nejvíce však do pití. Pozdě na noc odebrali se na lože, ráno vesele posnídali, když však přišlo k placení, tu shledali, že nemá žádný ani vindry; bylit zapomněli své tobolky doma. Pro bohaté osadníky není to nehodou; proto vyžádali si papír, péro a inkoust, a napsali tuto poukázku:

Panu G. Slaninovi

v Melbournu.

Zaplaťte za tuto poukázku doručiteli dvě libry a pět šillingův a napište je na náš účet sobě k dobrému!

Dne 19. března 1885.

Šunka a Klobás v. r.

Hospodský, který oba pány neznal, vzal poukázku, četl, usmíval se a pravil: „Slanina, šunka, klobás to je skutečně podařený žertík. Nyní však, pánové, zaplaťte svůj řád.“

Darmo povídali oba, kdo jsou, a marně tvrdili, že jsou to jejich pravá, vlastní jména — hospodský nevěřil a žádal penize. Nevím, jak by to bylo skončilo, kdyby byl nepřijel třetí pán, jenž byl s hostinským znám, znal i oba osadníky a ujistil, že jest poukázka řádně podepsána.

Zde se mluví mnoho o lesních požárech, jsouť tu dosti obyčejny a vznikají často bez patrných příčin. Na prostoře více než sto mil, kudy jsme jeli, bylo vše po té neb oné straně cesty vypáleno. Tráva jest sucha jako troud, a když si pocestní rozdělají oheň, zaletí snadno jiskra a zapálí. Od hořící trávy chytí staré suché kmeny, jichž leží všude hojně, vítr rozdmýchá požár a oheň šíří se letem na kolik hodin cesty. Jak se vítr točí, přeskakuje i požár, běží rovinou, na úbočí, přeskočí s pahorku do údolí a neustane, dokud není vše zničeno. Není-li žár přílišný, neshoří a neuschnou živé stromy, jen listí zvadne a kůra zčerná. Suché stromy však vzejmou se od kořene až k vrcholku, jsou brzy jako ohnivé sloupy a shoří, že z nich nezbývá než hromádka popelu. Snad uzřím jednou taký požár vlastníma očima, a pak vám jej popíši zevrubně.

Papouškové jsou ptáci velmi veselí a jest jich tu velmi mnoho druhů, zelených a modrých často s krásným červeným a žlutým peřím. Ale není jich tu tolik, jak se povídá, že by až stromy pokrývali, aby nebylo listí znáti; žijí však v hejnech dosti četných. Jsou jako všickni spole-

čenští ptáci velmi štěbetavi. ale jest nesnadno některého zastřeliti, any broky jim nejsou s to ublížiti. Tomu jste vy asi rádi, bojíte se, abychom jich nevystříleli, ale nemějte strachu; neboť ač často slýchám, že jest papoušci pečeně výborna, nejedl jsem jí dosud, aniž viděl jísti. Za to jídáme denně skopovinu a to nejen my, ale všickni ostatní. Zelených papoušků, ptáků velmi čilých a obratných, viděli jsme již velmi mnoho, ale jen druh menších; větší druh žije více na východě. Jednoho z nich viděl jsem v kleci a domácí paní povídala, že jest tak stár. jako její nejmladší syn, jemuž bylo právě sedmnáct let. Na Murrayi a Sydneyských hranicích jest jich dosti.

Malí zelení papoušci jsou velicí neposedové a mají na hlavách krásně červené a žluté peří. Nejraději hnízdí společně v dutých stromech, a když vyvedou mládě, poletují těsně sražení jako u vás špačkové. Při tom tropí veliký hluk, pokřikují na sebe, bez ustání. škádlí se, věší se za nohy, neb za zobáky a nesetrvají okamžik v klidu. Z jara hodlám vybrati hnízdo, zkrotiti mladé a přivézti je s sebou domů. Bílý kakadu přichází dosti zhusta, asi jako u vás vrána, a žije jako ona ve společnostech. Letí-li celé hejno ve sluneční záři, zdá se, jako by byli ze sněhu a poskytují pohled velmi krásný. Hlas však mají ohyzdný; jako by je stále svrbělo, křičí: „škrab, škrab!“, a spustí-li sbor několika set chraplavých, chrčivých hlasů, tu div uši neupadnou. Na polích osadníků činí náramné škody zvláště na pšenici, a jest těžko se jim ubrániti; vaši vrabci jsou proti nim pravá nevinňátka.

Šedý kakadu s červenou chocholkou nepřichází příliš zhusta. Létají hlučně, jako když stará vrata vrzají; a černý kakadu oznamuje prý svým nepříjemným křikem déšť. A jistě, kdykoli jsme je slyšeli křičeti, brzy pak pršelo. Létají velmi vysoko, zdají se velikými jako bažanti a mají velmi dlouhé ocasy. Zřídka lze viděti více než jediný párek pospolu. Cítí-li déšť, volají, až se lesem rozléhá: „Kalao! kalao!“

Ptáčkové tak malincí, jako kolibříci, poletují s květiny na květinu a ssají med jako včely; jeřábi, černé labutě, divoké husy a kachny dorůstají však značné velikosti. Zastřelili jsme malého jeřába, as tak jako volavka, a ustrojili jsme si jej. Byl krásně modrošedý a měl příjemné, měkkounké peří. Na hřbetě podobalo se peří pštrosímu. Nohy měl vysoké, krk dlouhý a zobák velice ostrý. V žaludku a ve voleti měl plno drobných rybiček, maso však bylo

velmi dobré a nemělo příchuti rybinou. Zdejší čejky chutnají jako koroptve. Nikdy se nám však nepodařilo zastřeliti některého divokého krocana, jak zde říkají; než nejsou to krocani, nýbrž dropi velikosti krocanů. Blízkému osadníku podařilo se zastřeliti jich několik. Množství ptactva, žijícího na Murrayi, největší řece australské, a v sousedních okrskách jest k neuvěření veliké. Často, když jsme v lesích tábořili, povstal z večera takový lomoz v povětří, jako by se na nás chtěla obloha sesypati; byla to ohromná hejna divokých hus a kachen, ubírajících se na noc k obvyklým hnízdištím. Jeden druh kachen má tu zvláštnosť, že sedá na stromech.

Často vídáme také pelikány a orly, ale nepodařilo se nám dosud spatřiti ani emu či kasuara ani velechvosta, jemuž říkají též lyrochvost, ač prý bývá v pahorkatině dandenongské, kudy se nyní ubíráme, dosti zhusta. Jistý druh havranovitých jest pták noční a volá jako evropská kukačka, tak že jsme zprvu za to měli, že jsou zde kukavé sovy neb kulíškové. Zeleué žluvy volají „pí! pí! pí! pí!“ a malý ptáček, asi jako váš čermák, má hlas, jako by nože brousil. Jest velmi krotký, rád obletuje koně, pasou-li se, a sedá jim na hřbet, ba až na nos a lapá obtížné mouchy.

Jednou ryžoval jsem s Alfredem. Na blízku na vysokém osamělém stromě spozorovali jsme hnízdo, a to hnízdo jestřábí. Posuďte však naše rozhorlení a spravedlivý náš hněv, když jsme viděli, kterak co chvíli přilétá buď samec neb samice, po každé s malým ptáčkem v drápech, jak ho škube a sápe, aby nasytil lotrovské své plemeno. Prosil jsem otce, aby strom porazil a staré postřílel, ale odpověděl mi, že jest to přirozenosť dravců těch, a když tento párek a jeho mláď zahubíme, ostane jich ještě na tisíce v křovinách, a ti budou lupičství provozovati dále. Konečně nemohl jsem se na to již dívati a připomenul jsem otci: „Táhneme-li cestou, tu ubijíš denně asi pět tisíc much a víš dobře, co se říká: zabij jich sto a tisíc se jich vylíhne. Není to tedy nic platno a přece tak činíš!“

„Máš pravdu!“ řekl otec, vzal sekeru a za krátko byl strom poražen. Můžete si mysliti, s jakým šramotem skácel se čahoun přes šedesát metrů vysoký! Mláďata byla vyhozena daleko z hnízda, ale nestalo se jim nic, neboť mají tuhý život jako všichni loupežníci. Sebrali jsme je, byla čtyři, a darovali jsme je jednomu ryžovníku, jenž jim upevnil před stanem bidlo a chtěl je s sebou vzíti do Evropy. Ale neplechá rodina ta neměla štěstí. Staří obletovali sice kolem, neodvážili se však jí krmiti, a brzy zahynula

celá špatným způsobem. Prvé mládě sedělo na zemi, an se na ně převrhl těžký kotel a rozmačkal je na kaši; druhé chtělo vziti psu kousek masa, pes po něm chňapl a bylo po něm; třetí utopilo se ve kbelíku vody, kam spadlo, a čtvrté se oběsilo na provázku, jímž bylo uvázáno za nohu. Nelitoval jsem jich, ač by toho byla zasloužila pro svou mladost, ne pro svůj původ, neboť ať zde neb tam, lupiči by ostala všude, a s darebáky nepolepšitelnými žádného milosrdenství!

Ještě velmi mnoho mohl bych vypravovati o zdejším ptactvu a jeho hnízdech, která jsou znamenitá tvarem, hmotou a umístěním leč nechci býti nudným a až později místy ještě něco podotknu. Nač jsem se velmi těšil, nespatřil jsem dosud, totiž podivuhodné stavby chlamydery. Nalézají prý se v oněch nepřístupných, trnitých huštinách, které se tahnou na mnoho mil a jimž tu říkají scrub. Chlamydery jsou as jako brávníci barvy červenošedé, na hlavě černé. Na písčitých březích potoků v pustinách, daleko od obydlených míst a ujetých cest stavějí si z proutí loubí někdy i více metrů dlouhé, pokrývají je listím zevně, uvnitř pak vyzdobují je pestrými květy, lesklými kaménky, ulitami plžův a mlžů, kousky skla a vůbec vším, co poutá jich pozornost živou barvou neb leskem. Ač jsou velice plaši, přiletují přec až do měst, kde kradou jako špačkové neb straky lesklé předměty i z bytů, jsou-li okna otevřena. K čemu pak staví tato loubí, any v nich nehnízdí, ale dělají si okrouhlá hnízda dosti vysoko na stromech? Zdá se, že asi proto, proč mají u nás zámožní lidé mnoho pokojův a skvostných salonů: aby se v nich procházeli a shromažďovali se k společenským hovorům a zábavám. Loubí tato stavějí společně a každý přispěje k jich ozdobě, čím může. Nález takového loubí jest šťastnou náhodou, neboť nezřídka nalézá se v něm velmi mnoho zlatých zrn a kousků zlata, které ptáci snesli k ozdobě, mnohdy v ceně mnoha set liber.

V.

Ssavci.

Ssavci australští jsou, jak jsem již pravil, nejvíce zvířata noční, vyjímaje klokany a některé malé vačnatce. Před slunečním svitem prchají do temných doupat, neznají ho a netouží po něm. Někteří jsou masožraví, z největší části pak

býložraví [1]), zvláště pak mezi ssavci vačnatými panuje veliká rozmanitosť co do velikosti. Druhdy, jak zkamenělé zbytky svědčí, prohánělí se po travnatých rovinách obrovští klokani velikosti slona; nyní jest tu největším ssavcem domácím klokan velikosti srny, jsou však vačnatci, kteří jsou jen tak velicí, jako myš domácí. Někteří mají nohy krátké, chodivé, jiní lezavé, s palcem na zadních nohou protistavitelným, při čemž si ještě pomáhají ohonem dlouhým, točivým neb chápavým. Jiní opět mají přední okončiny slabé, zakrnělé, zadní pak velmi dlouhé a silné, ke skákání způsobilé, při čemž užívají tuhého a silného ohonu jakožto podpory. Někteří mají i prsty plovacími blanami srostlé. Mláďata rodí se velmi nedokonalá a samice nosí je po dlouhou ještě dobu ve zvláštním břišním vaku, kde ostávají až k dospělosti; ale i potom uchylují se tam, hrozí-li nějaké nebezpečí. [2])

Ondy našli jsme v lese velikou. kolmou díru a měli jsme za to. že tu nějaký ryžovník hledal zlato. Ale brzy jsme poznali, že jest to pelech drapoše, jemuž tu ovšem říkají wombat. Ne bez namáhání prokopali jsme se až na něj. Dal se vytáhnouti z díry bez všeho odporu, a zabiti, aniž by se byl bránil neb hleděl utéci. Byl skoro metr dlouhý a dle těla tak cosi mezi jezevcem a seletem, celkem neohrabaný, na krátkých nohách s ostrými, srpovitě zahnutými drápy. Barva srsti byla na hřbetě a bocích nahnědlá, na břiše bělavá, na uších a nohách narezlá. Zvíře to spí za dne, v noci vychází za potravou a má tak obšírný vkus a obsáhlou chuť, jako náš kůň Ben, jen že dává přednosť šťavnatým kořenům, které ze země vyhrabuje. Vypravuje se o něm, že jest velmi tvrdohlavý, umíněný a vytrvalý u provádění toho, co si jednou umyslil. Zasype-li se mu chodba, kterou byl pracně v zemi vyhrabal, dá se třeba po sté do téže práce. Jde-li v noci na procházku, zamíří jistým směrem, a nedá se ničím svésti s přímé cesty. Spadne-li při tom do kaluže, přebrodí se na druhý břeh a pokračuje v cestě; vrací-li se, činí to touže cestou, přebrodí se opět, ač by ji mohl několika kroky obejíti a jde lhostejně domů. Při tom jest povahy mírné a dá se snadno skrotiti, nevyžaduje jiné péče leč dostatek píce, ať jest jakákoli, jen když jest ji hodně. Maso má výborné skoro jako vepř, a i sádla mívá dosti.

Klokan [3]) jest, jak již pověděno, největší domácí ssavec

---

[1]) Vesmír IV. 181. atd. [2]) Vesmír VI. str. 49., 222. a 265. [3]) Vesmír IV. 253. a t. d.

australský, dosahuje velikosti více než půldruha metru. Tělo jest na přídě úzké, do zadu přibývá náhle do šířky a jest v bedrách nejširší. Hlava jest malá, podoby as mezi srnčí a zaječí se špičatýma ušima. Zadní nohy jsou velmi dlouhé a silné, mají nepoměrně prodloužené chodidlo a prsty, z nichžto prostřední jest ozbrojen kopytnatým drápem. Ohon bývá asi metr dlouhý, u kořene velmi silný, a klokan sedě opírá se o něj.

Pan Dunkan, který měl na svých honbách po květinách často příležitosť pozorovati podivná ta zvířata a několik jich ze zálohy i zastřelil, vypravoval mi o nich mnoho, maje nemalou z toho radosť, mohl-li mne o něčem poučiti a jsa vždy ochoten odpovídati laskavě k bezčetným mým dotazům. „Klokani“, pravil, „žijí na travnatých a křovinatých rovinách, jež jim poskytují hojné pastvy. Tu, je-li vůkol bezpečno, scházejí se v stáda až osmdesáti kusů, brzy se však opět rozběhnou, nasytivše se, aby vyhledali v houštinách ochrany před panujícím parnem. Choditi vlastně ani nemůže, buď pouze poskakuje, neb se nemotorně plíží. V klidu sedá na zadních nohou, opíraje se ohonem o zemi, tak že tělo spočívá jako na třínožce. Předních nohou užívá jako rukou, podávaje si jimi potravu, jak činí i naše veverka. Jest to zvíře velice plaché, nejmenší šramot poleká je tak, že se dá ohromnými skoky na útěk, vymršťuje se do dálky deseti metrů až na půldruhého metru vysoko. Dobrý anglický běhoun má co dělati, aby ho dohonil, a zarazí-li ho psi — musejí to býti dobří angličtí ohaři, tu brání se, sekaje po nich nohama, tluka ohonem, a mnohý všetečka mohl by vypravovati o hlubokých ranách, jež utržil, a o rozpáraném břichu soudruhově. Také se lapají do tenat, ok a sítí, domorodci pak házejí po nich bumerangem. Maso jejich jest výborné a kůže užívá se rozmanitým způsobem. V zajetí krotnou brzy a vydrží mnoho let. — V okolí zálivu Karpentarského žije klokan zajícový, který se podobá zajíci velikostí i mnohými jinými vlastnostmi, ale jest to zvíře noční.“

Skokejš [1]) bývá jen as půl metru vysoký, jest však tím památný, že hnízdo své, totiž díru v zemi, zakrývá s hora travou tak, že jen zkušené oko může ji od okolí rozeznati

Včera překvapili jsme klokana chvostoocasového [2]) při podivné práci. Shrabal totiž hromadu trávy a svázal ji v otýpku, ale ne povříslem neb provazem, nýbrž vlastním chá-

[1]) Vesmír IV. str. 268. [2]) Tamtéž str. 268. a 269.

pavým ocasem, a na podivných těch saních vlékl ji k pelechu. Pohled ten rozesmál nás, že, než jsme se zpamatovali, klokan uskočil do křoví. Ostatně udělal dobře, neboť bychom ho byli pro smích jistě chybili, a stříleti Pánubohu do oken — škoda prachu! —

Několikráte ukořistili jsme také takouna liškového [1]), který jest dosti podoben obecné lišce, je však štíhlejší a protáhlejší s ohonem chápavým, jímž se zavěšuje na větve. Maso jeho jest pravou lahůdkou, což vědí i divoši, a proto ho horlivě pronásledují.

Dosti zajisté napovídal jsem se o klokanech a ssavcích vačnatých vůbec. Jsou to zvířata člověku namnoze neškodná, ba prospěšná. Šelem kočkovitých, člověku i zvířatům jeho nebezpečných, tu vůbec není, a z šelem psovitých jest tu jedině divoký pes či dingo. Než není to pravý pes, ale cosi tak mezi psem a liškou, spíše liška než pes, ač mnohem větší, silnější a složitější. Ve dne skrývá se pečlivě a lze ho viděti pouze, byl-li vyplašen z pelechu; v noci pak slídí po kořisti, chovaje se tu jako pravý loupežník. Přepadá stáda bravu a zadavuje ovce i jehňata; ze skotu vybírá si pouze telata. Obyčejně bývá jediná rodina pohromadě a nemění ráda svého bydliště, leda že jde za stádem špatně střeženým, odkud se mu dostalo častěji již kořisti. Plíživý ten zloděj krotne velmi nesnadno a nikdy úplně; ostává vždy popudlivým, zlým a kousavým, a o přednostech psa nemá ani ponětí. Mezi ním a psem ovčáckým jest věčná vojna, ale zbabělý lupič dá se raději na bídný útěk, než by srdnatě čelil neohroženému nepříteli. Nyní hubí je osadníci buď otráveným masem neb olovem. Má-li však pastýř koně po ruce, a vyplaší-li dinga, tu se za ním pustí, a brzy ho dostihne a ušlehá ho bičem do smrti. Ač jsme procestovali Viktorii na příč, nespatřili jsme jediného živého, ovšem ale viděl jsem mnoho kůží z něho, které vydělávají a kladou před postele jakožto koberce. V severních distriktech jest jich více, a tu je honí pomocí psů a často chytají i živé. Jednomu squatterovi roztrhali do roka přes tisíc ovcí a pastýři chlubívali se často, že je honí a ubíjí. Tomu však pán nedůvěřoval a soudil právem, že by jich musilo ubývati. Jednou chytil živého dinga, zavázal mu tlamu šátkem a dovlekl ho až k pastýřské chýši, kde se milí pastýři bavili lahví rumu na místě hlídání. Tu popadl šelmu za týl, sňal jí šátek z tlamy, pootevřel zticha dvéře a vstrčil ji tam.

[1]) Vesmír V. str. 110. a 111.

Lidé dobří, to byl poplach! Pastýři křičeli jako hejno poplašených bab, vyskákali na stolice a na stůl, a „pomoc! pomoc! — zloději! vrahové!“ rozléhalo se daleko tichou nocí. Jeden, který, jak povídával, nejvíce divokých psů pobil, schoval se dokona do kominu. V tom vešel pán, zabil dinga jedinou ranou přes čenich a zvolal: „Tak, na tento způsob umíte vy honit dingy? To jest tedy vaše rekovnost? Proto tedy trpím takové škody na stádech, že se vlastně vy sami dáváte honiti!“

Od té doby nespoléhal leč na sebe, věrné psy a dobrou pušku, a za nějaký čas měl od dingů, neb jak tu říkají „hyen“, svatý pokoj.

Vačice žijí tu velmi hojně. Ve dne spí v dutinách stromů, ale domorodci pronásledujíce je lezou na nejvyšší stromy tím způsobem, že si vysekávají v kůře stupně pro nohy. Z dutin dostávají je obyčejně tak, že tam strčí s hora hůl a pak zvíře vysekají. Klepáním na kmen vyhledají pelech. Jistý hoch mi vypravoval, že jich dostal včera osm tím, že je holí vyplašil z pelechu a pak utloukl. Také prý zabil wombata čili kaolu a drapoše, jakýs druh australského lenochoda.

Podivno jest, jak daleko mohou vačice doletěti, ač nemají křídel, nýbrž pouze kůži mezi předními a zadními nohama, a tedy jen poletují; s výše 10 metrů doskočí na strom 30 metrů vzdálený. Mají velikosť kočky a kůži s pěknou srstí. Poletuchy tyto podobny jsou poletuchám slovanským, které jsou tak veliké jako veverky, jimž se celkem podobají, a rovněž létací myši vypadají skoro jako myši obyčejné Pan Bobek nakreslil velmi zdařilý obraz létací myši a to za zvláštní příležitosti. Tato myš přilétla z lesa k našemu stanu, a počala lézti na pařez asi na metr vysoký. Nahoře posadila se a usnula. Hodivše na ni šátek chytili jsme ji, ale druhého dne pošla, neboť nechtěla ničeho žráti, cokoli jsme jí dávali. Nepochybně že ještě ssála.

Dnešního rána slyšeli jsme v lese prudký štěkot a šli

jsme se podívat, co to znamená. Bylo tu pohromadě asi deset psů, naši a ze sousedství, a doráželi zuřivě do díry, táhnoucí se pod kořeny vysokého stromu. Domnívali jsme se, že je tam buď kočka neb ježura, druh dikobraza, a počali jsme to vykopávati. Jeden mínil, že jest to wombat, poněvadž zahlédl něco chlupatého. „Nikoli," pravil druhý, „je to kočka!" — „Je to vačice!" tušil jiný. — „Mýlíte se, trvám, že jest to ježura!" soudil opět někdo. — „Já to zastřelím!" zvolal Alfred. — „Ne, nikoli! — Nestřílejte, dostaneme to za živa!" A bylo dobře, že nestřelil. Když jsme podivného tvora vytáhli, poznali jsme, že jest to pěkný mladý pes jednoho souseda. Bezpochyby že se hnal po nějakém zvířeti tak prudce, až se zatísnil a nemohl ani ku předu, ani do zadu. Kamarádi ho tu vyčenichali a přivolali nás štěkotem na pomoc, ale pronásledované zvíře uteklo druhou stranou. Zde by ho byl nikdo nehledal, ubožák byl by zahynul a nikdo by nebyl věděl, kam se poděl. Když jsme ho pustili na zemi, shlukli se ostatní psi kolem něho, očuchávali ho, vyskakovali a kroužili kolem něho, kňučíce radostí.

VI.

Opuštěná osada.

Večerní šero sklánělo se valem na vypráhlou zemi a my stále ještě táhli porostlinami, chtíce dostihnouti osady pana Bonnegilly, dobrého svého přítele. Po parném dni a namáhavém pochodu nemohli jsme však nalézti ani osady ani pramene neb vody nějaké. Přešli jsme sice mnoho koryt, jimiž druhdy voda tékala, ale nyní bylo vše tak vyprahlo, že míle cesty za míli minula, aniž bychom byli nalezli kapky vody. Proto cestovali jsme ještě za soumraku v naději, že dojdeme buď osady neb nápojiště. Nastávající noc nás naplňovala hrůzou, která ještě valně vzrostla, když dostoupivše pahorku viděli jsme jakousi temnou hmotu na cestě. Přistoupili jsme blíže a shledali jsme, že je to veliký silný vůl. Utrápen žízní a únavou klesl a necitelní voláci zanechali ho jeho osudu, bojíce se, aby se neopozdili cestou a snad proto neztratili více tahounů, kdyby musili stráviti noc bez vody.

Ač jsme ubohého zvířete velmi litovali, nebyli jsme

s to pro jeho zachránění něco učiniti. Umírali jsme sami žízní a mdlobou; naši koně sotva se vlekli, hynouce jako my nedostatkem vody. Patrně musilo ubohé zvíře v několika minutách dodělati, čímž jeho muka se skončila.

Brzy potom spatřili jsme v pravo od cesty osadu. „Zde jest“ zvolali jsme, „dům páně Bonnegillův.“ Ihned dali jsme se směrem k němu, ale čím blíže jsme přicházeli, tím více žasli jsme nad spustlostí okolí a pocit stísněnosti zmocňoval se nás. Pátrajíce pozorně neshledali jsme ani kouře z komínu vystupujícího, ani komínu na střeše; tu neozýval se štěkot psů ani hovor lidský, světlo neprobleskovalo okny ani dveřmi a nic neukazovalo k tomu, že by byl dům obydlen. Jaký pohled naskytoval se nám však z blízka?

Nebyl to dům, ale pouhá jeho kostra, obstoupena kostrami budov hospodářských, komor a zásobáren. Vše poskytovalo děsný obraz úplné a dokonalé spousty. Kolem ležely kusy otesaného dříví a veliké šindele, spadané znenáhla se střech; dlouhé dřevěné stěny stály sice dosud přímo, ale na místě oken a dveří zely prázné otvory. Holé krovy zbaveny krytiny, trčely do výše jako žebra předvěké jakés obludy. Za hlavní budovou bylo lze zříti jiná stavení a sruby v témž stavu zkázy a záhuby. Předdomí tvořila malá pláň, zarostlá bodláčím seschlým až na kostru, pozadí pak les, z něhož ozývali se hlasové rozličných poletuch a truchlé zvuky nočního ptactva

Pocit sklamání byl trpký a již počínala se nás zmocňovati malomyslnosť. Žízeň nás trápila nanejvýš a zemdlenosť byla v pravdě úmornou. Koně klesali a voli, sotva že se zastavilo, lehali únavou na zemi. Šedohnědý prach vnikl až do průdušnice, dráždil ku kašli, a již nebylo ani dosti sliny, aby se ústa zvlažila. Potůčky potu proudily jako kalné stružky a pálily na kůži jako oheň.

Tu zdálo se nám, že vychází z dveřního otvoru temná postava a kráčí ku křoví, jako by nás neviděla.

„Kdo jest tu?“ zvolali jsme.

„Co jest vám po tom!“ ozval se hrubý hlas, a muž jakýs vynořiv se ze křoví, pokročil proti nám.

„Co tu děláte?“ tázali jsme se opět.

„Co bych tu dělal? Tábořím.“

„Tábořite? Jak to jest možno tábořiti v takové rozvalině?“

„Ovšem, a chcete-li, učiňte totéž; místa je zde dosti a nemusíte se aspoň báti, že vám strop spadne na hlavu.“

„Je zde na blízku voda?“

„Vody hojnost, potok teče hned tu za domem.“

Radostně spěchali jsme do rozvalin. Vypřažená a odsedlaná zvířata spěchala k vodě, do níž se téměř ponořila. I my umyli jsme se a vykoupali, velebíce Prozřetelnost, jež nám popřála tak lahodného prostředku k osvěžení a zpružení sil. V muži, jehož hlas ač hrubý, tak sladce nám zněl, seznali jsme jednoho z voláků, kteří nechali vola nedaleko na cestě zahynouti. K naší domluvě, aby mu donesl trochu vody, odpověděl surově: „To by se mi chtělo, abych se k vůli němu namáhal, doufám, že pošel, než jste se sem připlazili.“

Zatím sebral náručí dříví, vešel do rozvaliny a za okamžik vzplanul veselý oheň, osvětluje svitem příšerným sbořeniště, které se tím více podobalo obrovské kostře a činilo dojem ještě odpornější. Místo i společnost muže toho byly nám stejně protivny. Proto šli jsme kus cesty proti vodě a utábořili jsme se u paty obrovského gumovníku. Večeře byla brzy připravena a odbyta, při níž jsme vodou, tak trpce postrádanou, plýtvali nešetrně

Z rozvalin zářilo světlo silnější a zároveň bylo slyšeti více lidí, jak se hašteří. Byli to voláci, kteří se při láhvi rumu tak živě bavili. Po té dali se do zpěvu a hulákání, což trvalo dlouho do noci. Konečně umlkli a hluboké ticho rozprostřelo se krajinou, nad níž mihotaly se hvězdy z temna nebe velebným leskem.

Probudiv se z rána domníval jsem se že se mi o škaredých rozvalinách jen zdálo; ale sotva jsem oči otevřel, spatřil jsem je na blízku, ne sice tak příšerné jako v noci, za to však mnohem rozsáhlejší, pravý pelech lotrovský neb rejdiště strašidel. Po snídani prohlíželi jsme si je, neboť voláci vydali se již za svítání na cestu, zůstavivše tu doutnající oheň a několik prázných láhví.

I my chystali jsme se na cestu, ale sotva že jsme počali tábor opouštěti, uzřeli jsme jezdce, an přímo k nám směřuje. Nejprve jsme ho měli za některého osadníka a chtěli jsme se ho ptáti po cestě k hledané osadě, ale sotva že přijel o něco blíže, poznali jsme v něm dozorce pana Bonnegilly, veselého Miky Hiky, a pozdravili jsme ho s jásáním. Zvěděli jsme, že máme k osadě sotva tři kilometry, a že nás pan Bonnegilla již po několik dní očekává.

Tázali jsme se dozorce, jak a čím se stalo, že tato osada tak spustla, a vyslovili jsme se, že se zdá, jako by se tu byla sběhla nějaká strašná událost a že činí celé okolí dojem pravé peleše lotrovské, doupěte vrahův a loupežníkův.

„Což neznáte onoho hrozného krvavého příběhu?“ ptal Miky Hiky.

„Ovšem že neznáme.“

„Což jste neslyšeli nikdy o dvou bratřích Maklakanech, druhdy majitelích této osady? Nevíte, že se oba vystěhovali z Evropy, starší s penězi, mladší bez nich, a jak starší mladšímu slíbil, že budou míti vše společně a na polovic, jen aby ho s sebou vylákal? Ale potom dal připsati osadu pouze na své jméno a odbýval bratra pouhými sliby. Po třech, čtyřech letech byla osada v stavu kvetoucím, opatřena dobytkem hovězím i skopovým, budovy postaveny a rozšířeny, zahrada vzdělána, krátce, časy zlé, namáhavé práce a nejtěžší starosti byly překonány. Tu stál mladší bratr urputně o to, aby byla osada i na jeho jméno zapsána. Starší se k tomu na oko odhodlal, dojel také do města, vrátil se však s nepořízenou. Úřad prý klade překážky u připsání osady na dvě jména, ostatně že jest to jedno. Co má jeden, má i druhý, vše je společné a bratr může se do vůle považovati za spolumajitele osady. Mladší tomu ovšem nevěřil: přišlo k prudké hádce, až starší řekl, aby mu dal pokoj; že jest po cestě unaven a že se chce vyspati. Na to ulehl blíže krbu. Sotva však usnul, naklonil se mladší bratr nad něj, pohlížel naň po nějakou chvíli kalným zrakem jako upír, pojednou se vzchopil, popadl sekeru a jediným machem roztříštil mu lebku. Pak ovšem zhrozil se svého činu, opustil osadu, bloudil světem jako Kain, až pak někde bídně zahynul. Od té doby vyhýbal se každý místu, kde spáchán čin krvavý, osada spustla a brzy nebude po ní památky.“

„Což pak jste o tom neslyšeli?“ zvolal Miky Hiky a dal na slova „o tom“ takový přízvuk, jako by to každý musil slyšeti.

„Nikdy,“ odpověděli jsme a dodali, že se nyní již nedivíme opuštěnosti místa, když se tu udály tak hrozné věci.

„Ale čemu se smějete, Hiky?“ tázal se otec, an pozoroval, že dozorce zamžoural chytrácky očima a potutelně kolem sebe pohlížel, jako by ho hrozná ta událost velice bavila, „čemu se smějete? — Myslím, že není celá ta věc pranic k smíchu.“

„Nikoli,“ pravil Hiky, „nebyla by ovšem směšna, kdyby byla pravdiva.“

„Jak to, kdyby byla pravdiva, což se to nestalo?“

„Ba ne,“ zvolal Hiky směje se, „ale když jsem slyšel, jakými pěknými jmeny rozvalinu poctíváte a jak jste ná-

chylni poslechnouti nějakou hroznou, krvavou událost, tu jsem vám posloužil báchorkou, již jsem si okamžitě vymyslil.“ Po té dal se opět do srdečného smíchu. Byl to muž veselý a žertu milovný.

„Vy jste pořáde ten starý nepolepšitelný větroplach, Hiky,“ pravil otec, „tedy nebylo to neštěstí jakés, proč byla osada opuštěna?“

„Počkejte,“ zvolal Hiky opět vážně, „nesmíme události upírati. Byla to nehoda dosti veliká a poplachu při ní až hrůza, ale teď vám skutečně povím, jak se to událo.“

„Budete vypravovati události, nebo opět báchorky?“

„Události, skutečné události, pánové a k tomu dosti truchlivé. Když jsme se do Australie dostali, byli jsme nezkušeni, jako tisíce jiných. O zemi, podnebí a jeho zvláštnostech neměli jsme ani potuchy. Však jsme dosti trpce toho pykali, že jsme se o všem prve důkladně nepoučili. Přibyli jsme sem v létě, vše bylo horkem vyprahlo a spáleno. Údolem vinul se nepatrný potůček, který jsme snadno obkročili, tvoře tu i tam malou tuni neb nepatrný vodopád. Koryto měl ovšem značně široké, ale toho jsme tenkráte nedbali. Myslili jsme, že učiníme velmi moudře, založíme-li osadu co možno blízko vody a skutečně, jak vidíte, postavili jsme ji na nepatrné návrší, sotva více než sto metrů od potoku.

Pokud bylo léto, dařilo se vše znamenitě, jinak bylo na podzim. Jednoho dne přišel veliký liják, a když jsem se na večer podíval na potok, shledal jsem, že jest pln vody až po břehy.

„Bude-li voda ještě stoupati,“ pravím si, „rozlije se do rána přes břehy.“ Později shledal jsem, jak špatně jsem znal potoky australské a jich náhlé rozvodňování i opadávání po dešti. Bez pochyby, že nahoře v horách, odkud potok teče, prve silně pršelo, dříve než zde. Ale ať bylo jakkoli, o půlnoci zbudila mne manželka otázkou, „proč že ovce tolik bečí?“ — Ostavil jsem jich skoro dva tisíce na onom návrší, kde se potok zatáčí, že tam bylo více sucho, než tady v rovině.

Poslouchám, a skutečně zaslechnu žalostné, mnohonásobné bečení; poslouchám ještě okamžik a zdá se mi, že slyším hučení vody a okamžitě mi napadne, že se potok rozvodnil.

„Pro Bůh! zvolám, povodeň je tu,“ skočím rovnýma nohama z postele a plesk! stojím po kolena ve vodě.

„Pro Pána Boha, Miky, co se to děje?“ zvolala manželka.

„Voda je tu, ženo, povodeň, sahá již zrovna k posteli a musíme si pospíšiti, abychom se zachránili!“

„Ach Bože!“ zvolala žena „mé dítě, kde pak jest kolébka, kde jest!“

„Zde jest, mám ji, pluje rovněž jako archa Noemova nebo jako ošitka Mojžíšova přímo ze dveří.“ A skutečně, sotva že jsem otevřel dvéře, plula kolébka na rozvlněné vodě přímo ven. Žena vyskočila, chopila ji a brodila se s ní ze dveří.

„Dej pozor, ženo,“ volám, „co počínáš? Dej mi kolébku a drž se mne, musíme jiti těsně kolem domu zadem, napřed by nás voda podrazila a unesla, než bychom udělali pár kroků.“

„Ale ostatní děti, Miky, ostatní děti! ty se jistě utopí!“

„To asi ne,“ pravím; „hned je vynesu, jen co se dostaneme na sucho!

Manželka držela se mne pevně; tma byla jako v pytli a pršelo, jen se lilo. Musili jsme se brodit notný kus, až tam k onomu starému gumovníku, než jsme se dostali na sucho.

„Až sem se voda nedostane,“ pravím, „počkej zde, já zatím přinesu ostatní děti.“ Ale žena nedala si říci a nechtěla tam sama ostati za celý svět. Stále naříkala, že se starší děti zcela jistě utopily. Postavila kolébku do dutiny stromu, chytila mne za kabát a brodila se se mnou zpět do chatrče, ač by ji byla bouřící a ječící voda několikráte podrazila. Starší tři děti spaly posud tvrdě, postýlky jejich však kolébaly se na vlnách. Já vzal dvě, žena třetí, a tak jsme nastoupili opět na zpáteční pochod vodou k svému gumovníku.

„Ženuško,“ pravím, „poslouchej ty ubohé ovce! Vsadil bych se nevím oč, že je celý pahrbek obklíčen vodou, a jest tak tma, že nelze ani jedině viděti. Co si mám, pro vše na světě, nyní počíti? — „Poslyš,“ pravím dále, „musíme míti světlo a rozdělati oheň, ale vše jest tak mokro, že nebude nic hořeti. Co jen si máme počíti!“ —

Tu si vzpomněla žena, že leží v chatrči na povýšené římse veliká bedna skoro prázdna. Přinesl jsem ji, rozbil, a za krátko hořel notný oheň, osvětluje daleko okolí. Co jsem však při jeho svitu spatřil, svíralo mi srdce. Celé krásné stádo stálo na výšině stěsnáno a vodou zcela obklíčeno. Temný, ječící proud pokryt byl šedou pěnou a unášel celé náklady suchého dříví i množství vyvrácených kmenů.

„Co jen si mám počíti,“ zvolal jsem téměř zoufalý, „jaká tu může býti pomoc? Vystoupí-li ještě voda, utopí se celé

stádo. Ženo, musím běžeti pro Gryka.“ Gryk, to byl pastýř, bydlící o několik set metrů dále. „Vynes zatím, co budeš moci, ale měj se na pozoru a drž se při chatrči, aby tě voda neporazila, sice bude všemu konec.“

Rozběhl jsem se pro Gryka. Sotva jsem však přišel proti místu, kde asi jeho chatrč stávala, zaslechl jsem nářek a volání rozličných hlasů. Chatrč jeho byla oblita vysoko vodou, jejíž hučení sotva jsem překřičel.

„Gryku,“ volal jsem, co hrdlo stačilo, „Gryku, milý příteli, to jsem já, pojďte rychle, ovce se topí, snad zahynou všecky.“

„Vzal drak ovce,“ ozval se Gryk, „což nevidíte, že se žena topí?“

„Topí se? Kde pak jest? Nevidím ani vás, ani jí, ani vaší chatrče.“

„Tomu věřím! Chatrč rozpadla se na kusy a voda ji vzala. Pojďte a pomozte mi zachrániti rodinu.“

Brouzdal jsem se zmužile vodou směrem, odtud hlas Grykův zaznával — ostatní hlasové zatím umlkly a jen slabé sténání a pláč bylo lze slyšeti. Doufalit ubožáci, že se blíží pomoc a vykoupení.

„Kde pak jste, Gryku?“ volal jsem několikráte, a „zde zde!“ ozýval se ubožák. Voda sáhala mi po pas, pak po rámě a konečně až po krk — ale konečně se půda pod nohama výšila a já dobředl jsem šťastně k ovčáku.

Ale, Pane Bože! jaký to pohled! Chatrč byla se vším všudy vodou smetena, paní Gryková a dítky byly kdesi, ale kde, nemohl jsem záhy poznati; konečně se mi zdálo, že jsou kdesi ve vzduchu.

„Drahý pane Miky, dobrý pane Miky, pomozte, zachraňte nás, pro Boha vás prosím!“

„Ale kde pak jste?“ volal jsem udiven, „kde jste?“

„Tam jsou, tam!“ odpovídal Gryk, ukazuje na veliký gumovník. A skutečně, tam spatřil jsem několik bílých bytostí, držících se veliké, rovnoběžné větve u značné výši nad vodou.

„Ale pro Bůh, Gryku, jak se tam dostaly?“

„Dostaly se tam!“ zvolal Gryk zoufale, „nejprve vylezly na půdu, a když i tam se vedrala voda, prorazily střechu a vylezly na hřeben, ale voda chatrč podemlela, střecha se počala kolísati, až unášena vodou narazila na onen strom. Jen zázrakem byly zachráněny, a nedostane-li se jim záhy pomoci, skřehnou a sřítí se do vody.“

„Pojďte dolů,“ pravil jsem, „donesu vás k našemu ohni.“

„Ale jak?“ volaly ubohé, „dolů skočiti nemůžeme, je to příliš vysoko, a jinak to nejde, leda bychom měli provaz nebo řebřík.“

„Nuže, buďte trpělivy, zatím jste v bezpečí; každým způsobem vám opatříme provaz. — Nyní však musíme, Gryku, hleděti, co lze učiniti k zachránění našeho stáda, sic celé utone.“

„Stádo!“ odvětil Gryk „co jest mi nyní po stádu; vždyť vidíte, kde jest nyní moje rodina.“

„Ovšem to vidím, je však zatím v bezpečí a ovce béře voda!“

Bylo velice nesnadno dostati Gryka od stromu a přemluviti jeho lidi, aby ho nechali jíti.

„Vezměte nás s sebou,“ volali, „my tu sami neostaneme!“

„Z té duše rádi,“ odvětím „jen mi, paní Gryková, povězte, jak bych se k vám dostal? — Skočte dolů a já vás chytím!“

Výkřik zděšení byl jedinou jejich odpovědí. „Ne, ani za celý svět neskočím, vím jistě, že bych se utopila!“

Tu byla tedy všecka námaha marnou a prodlévání bezúčelným. Představil jsem Grykovi, že jest naší povinností pečovati o jmění osadníka, svého pána, toho musíme též chrániti, aby šel se mnou, byť jen na okamžik. Brodili jsme se tak k svému ohni, kde zastali jsme mou choť a dítky vynášející a pořádající vše, co se dalo zachrániti. Žena nosila věci z chatrče, hoši pak přicházeli jí vstříc, pokud ve vodě stačili, a odbírali je od ní. Aniž bychom se zastavili, brodili jsme se k bečícímu stádu. Mezi ním a námi v údolíčku sáhala nám voda až po prsa.

„Pospěšme si, Gryku, pravím, sic přijdeme pozdě. Nejprve strčíme několik ovcí do vody, a ostatní poplovou za nimi. Budeme-li však váhati, vystoupí voda ještě více a my se k nim pak nedostaneme. Plovati neumíme ani jeden ani druhý.“

Konečně dostihli jsme první řady ubohých ovcí, jimž sáhala voda až po hrdla. Strachem tlačily se na sebe co nejvíce, jakoby tím záhubě ujíti mohly. Krajní stály nejníže a byly tedy nejvíce ohroženy. Uchopili jsme nejbližší a strčili jsme je do proudu, hlavou proti mělčině a suché zemi. Po několika zmařených pokusech návratu daly se do plování a dosáhly šťastně suchého místa. To mne nemálo potěšilo, avšak brzy shledal jsem, že ostatní nehodlají prvých následovati; mnohé vrženy do vody vrátily se vzdor bránění, jiné byly příliš slaby, nemohly proudu přemoci, ten je strhl a pohltil, a jen málokterá skočila dobrovolně do vody a za-

chránila se. Srdce mi krvácelo, když jsem viděl, že musí celé to nádherné stádo zahynouti. Bečení jeho bylo hrozné a znělo mi v uších jako prosba o zachránění. Silou zoufalce uchvacoval jsem kus po kuse a vrhal je do vody, abych aspoň některé zachránil. Ale tu připlaval, spíše přihnal se proudem vyvrácený strom a smetl jich celou řadu do bouřících vln. Zároveň slyším zoufalý výkřik: „Hiky! Hiky! já se topím! pomoc! pomoc!“ —

S ovcemi smeten byl i Gryk do hlubiny, kam zapadl jako kámen a voda se nad ním zavřela. Chtěje ho uchopiti, potopil jsem se sám, ale na štěstí dotkl jsem se ho. Veden jakýms pudem strčil jsem do něho, jako jsem prve strkal do ovcí, a s velikou radostí pozoroval jsem, že se dere pravým směrem přímo ku břehu a zoufalým skokem byl jsem za ním. Voda proudila mi stále ještě nad hlavou, strhovala mne s sebou a já myslil, že bude se mnou konec.

Avšak bez boje nechtěl jsem zahynouti a bránil jsem se ze všech sil, věda téměř určitě, že jsem obličejem obrácen k zemi. Dral jsem se tedy dále, ač skoro zadušen, a brzy dotkl jsem se nohou pevné půdy. Radosť moje byla bezměrna! Ještě krok a byl jsem hlavou z vody aspoň tolik, že jsem mohl nosem vydechnouti. Ústa byla ještě ve vodě. Ale v tom okamžiku spatřím před sebou ruku z vody trčící. Byla to ruka Grykova, který se topil. Uchopím ji a vleku s sebou, ač se vzpírala a táhla mne bezděky zpět do hlubiny. Několik silnějších trhnutí, několik kroků a i soudruh vynořuje se z vody. Stáli jsme v ní oba až po prsa a vydychovali mocnými doušky.

Ale jaký byl můj stav! jaké pocity mnou zmítaly! Celé to drahocenné stádo mělo býti ponecháno záhubě! Vody stále ještě přibývalo a žalostný bekot zvířat unášených proudem svíral mi srdce.

„Gryku! Gryku!“ volám, „co si počneme? Což bychom jich nemohli přec nějak zachrániti?“

Ač jsem mu právě před okamžením zachoval život, obrátil se přece ke mně zuřivě, přeměřil mne posupným zrakem a pravil: „Mor na ně na všecky! Měly pojíti, dříve než sem přišly! Myslíte, že nepotřebuje nic jiného záchrany než vaše ničemné ovce? Nevíte, že má moje ubohá žena a mé dítky více ceny, než všecky ovce na světě? Zpomeňte si, kde jsme je zanechali! Sedí tam, chudinky, opuštěny na stromě, jako řada strašidel!“

„Strašidla nesedají na stromech, Gryku,“ odpověděl jsem. Myslím, že měl chuť mne uškrtiti.

„Ale já pravím,“ volal zuřivě, „že sedají strašidla na stromech, a budou tam sedati, když budou chtíti! Pravím, že tam sedí na stromě, jako řada strašidel, a nemají na sobě leč svůj noční oblek.“

Nemohl jsem se za celý svět zdržeti, abych neřekl:

„Ale Gryku, strašidla v nočním obleku! — to musí býti znamenitá podívaná!“ —

Gryk se zastavil, až po pas ve vodě, jak právě byl, duse se zlostí, zaťal pěsti a vzepjal se křečovitě; konečně propukl hněv jeho slovy: „Hiky, vy jste lotr — vy jste nejhorší zločinec — vy nemáte kusa srdce v těle — jste sobec největší na světě — myslíte více na ovce, než na ubohé lidské bytosti — vám jest snadno rouhati se mé rodině, když jest vaše v bezpečí!“ —

„Máte pravdu, Gryku,“ pravím, „za takových okolností neměl jsem žertovati. Věřte že jsem nežertoval z veselosti, neboť mne srdce bolí, zpomenu-li na ubohé ovce!“ —

Gryk proklel mocně všecky ovce na světě a kdyby se byla kletba jeho vyplnila, vypadalo by to nyní se skopovou pečení bledě. Konečně zeptal se kousavě: „Chcete mi pomoci zachrániti mou rodinu, či nechcete?“

„Ze všech sil, Gryku, vždyť již jdu — či nevidíte? A jistě bych byl již dávno všecky vynesl, jen kdyby byly chtěly skočiti dolů; ale sázím se, oč chcete, že žádný z nás nevyleze na onen strom. Když však my k nim nemůžeme a ony k nám nechtějí, rcete, jak je máme dostati dolů, jak je zachrániti?“ —

Gryk kráčel mlčky se mnou a přemýšlel. Konečně pravil:

„Kdybychom měli provaz, hodili bychom jim ho a ony by se po něm spustily dolů.“

„Ovšem, to by šlo, avšak my nemáme ani pídi provazu, všecky jsou pod vodou, Bůh ví, kde? A řebříku nemáme také, ani žerdi, po níž by sešplhaly.“

Gryk si z hluboka vzdechl a šel zamyšlen dále. Zatím dostali jsme se na sucho a kráčeli rychleji podél vody až asi naproti místu, kde stávala chatrč ubohého soudruha. Ale bohužel byla dosud taková tma, že jsme nemohli nešťastných bytostí na stromě viděti aniž slyšeti jejich hlasů pro náramné hučení vody. Jali jsme se volati a hýkati ze všech sil, ale odpověď dostali jsme zcela z opačné strany. Pustili jsme se tedy po hlase, stále volajíce, voda však zatím vystoupila tak, že jsme v ní více nestačili. Nebylo možno více se přiblížiti. „Pane na nebesích, pomoz!“ zvolal jsem, „teď k nim nemůžeme, co si počneme!“

Gryk se již neznal. Bědoval a klel i obviňoval mne, že jsem zavinil smrť jeho rodiny. Kdybych prý ho byl neodvedl k ovcím, byl by svou rodinu zachránil, a zaklel všecka stáda do propasti mořské. To však bylo zbytečno, neboť bylo aspoň naše stádo většinou již v proudu a unášeno k moři.

Litoval jsem nešťastného soudruha srdečně a pochopil jeho bol; proto jsem nic neříkal a čekal, až se vybouří, ač bylo mé srdce takřka ve dví roztrženo. Částečně bylo mi líto ovcí, které stále proud unášel, any marně o pomoc bečely, částečně pomýšlel jsem na rodinu nebohého Gryka a marně týral jsem se přemýšlením, kterak bych ji záhy zachránil.

„Dobrá, příteli, pravím konečně, vaše rodina jest nyní v bezpečí, aspoň pokud vím, nehrozí jí nové nebezpečenství. Důvěřujme v pomoc Boží a hleďme, jak bychom se k ní dostali."

„Ovšem," odvětil Gryk nevrle, ba zuřivě, „vám je snadno mluviti, když jest vaše rodina zachráněna a užívá pohodlí jako doma. Ale jak se k nim chcete dostati? Máte loďku, umíte létati neb aspoň plovati? Či jest vůbec prostředku, abychom se k nim dostali, k těm ubohým, které jste tak nelítostně opustil, které jste zanechal jich trudnému osudu pro několik ničemných ovcí?"

„Ničemné ovce! Stádo dvou tisíc kusů saských merinos jsou ničemné ovce?! — Ujišťuji vás, že mne srdce bolí, když si na ně vzpomenu."

„Styďte se!" bouřil Gryk, „povídám, že moje žena a mé dcery stojí za více než všecky ničemné ovce celého světa. Kéž by byly všecky mrchy pochcípaly."

„Uznávám nenahraditelnou cenu vaší rodiny a ctím vás za toto smýšlení."

„Styďte se," bouřil dále, „vy mne ctíte! Nesmysl! Tím jim málo pomůžete. Co chcete nyní učiniti k jich zachránění?"

„Chci obětovati svůj život, bude-li jim to prospěšno! Jen mi řekněte, co si mám počíti, abych jim pomohl?"

Vážná tato slova zarazila Gryka. Nebylo nikterak možno dostati se k starému gumovníku, neboť voda hučela stále vystupujíc a kalný proud unášel s sebou takové množství kmenů a větví, že by byl každý býval ztracen, kdo by byl se do něho odvážil. Po chvíli spustil opět Gryk: „Ale ony zahynou zimou!"

„Doufám, že nikoli."

„Ach, co záleží na vašem doufání! Zahynou, pravím, to jest jisté, to jest ujednáno a konec!“

Chtěl jsem se ho zeptati, kdy a jak si to ujednali, ale mlčel jsem, nebyloť by to bez toho nic platno. Vida neprospěšnosť dalšího máčení obrátil jsem se opět k suché zemi, ale Grykovi se odtud nechtělo a byl by ostal státi, až by ho byla stoupající voda odplavila. Konečně jal jsem se ho opět těšiti: „Již brzy bude ráno a za světla nalezneme spíše prostředek, jak bychom se k nim dostali. Musíme nejprve zachovati sebe, abychom je pak mohli vysvoboditi.“

Gryk brodil se tedy za mnou z vody, naříkaje stále a čině mi výčitky: „Vy jste všeho vinen, Hiky, vy jediný za vše můžete! Vy jste zničil mou rodinu, na vás budu do smrti naříkati.“ Tak tedy jsme dosáhli suché půdy a očekávali svitání. Ale jaké to mohlo býti jitro! Do smrti nejdelší na ně nezapomenu i kdybych byl ještě sto let živ. Gryk seděl vedle mne na osušeném kmeni mlčky, zadumán, a jen občas vyrážel slova: „Vy jediný za to můžete! Vy jste vinen jejich smrtí! Vy jste mne zničil! Jen kdybych vás byl neposlouchal!“ — Z jedné strany ozývalo se vždy slaběji a slaběji bečení zbytků překrásného stáda, na druhé straně seděla na stromě žena a dvě dítky v nedbalkách a mohly každou chvíli spadnouti do dravého proudu. Jakkoli jsem napínal zrak, div že mi oči z důlků nevylezly, abych uzřel ovce neb ženy, nepodařilo se mi to.

Konečně svitalo a světla přibývalo rychlostí v této zemi obyčejnou. Co však jsem spatřil! Na výšině trčela z vody jen jedna jediná hlava ovčí, všecky ostatní byly pryč! Přibude li ještě vody, zahyne i tato. Co řekne pán? Kterak mu oznámím smutnou tu zprávu, jak se omluvím? Má česť utrpí hrozně a snad i důvěru ve mne ztratí a propustí mne. Věru, raději bych se byl neviděl! S nevýslovnou úzkostí pozoroval jsem stav vody. Zastrčil jsem u břehu do ní hůl, abych spíše poznal, zda stoupá neb padá. Po delší dobu ostal stav její nezměněn.

„Konečně!“ zvolal jsem, „konečně dosáhla povodeň vrcholu a zde prý opadává voda tak rychle, jak přibývala. Můžeme tedy doufati, že za několik hodin opadne tolik, abychom se mohli opět k stromu odvážiti.“

„Aby to Pán Bůh dal!“ vzdychla moje manželka. Gryk seděl tu na oko lhostejně, mlčky, jako by se ho naše řeč ani netýkala. Pozoroval jsem stále stav vody, až jsem seznal, že jí ubývá. „Opadává, opadává!“ zvolal jsem.

Všickni běželi k holi a volali radostně: „Ano, tak jest, opadává!“ a tleskali rukama.

Nová naděje oživila nás, za krátký čas mohly býti ubohé sousedky se stromu osvobozeny. Pln radosti dobrodil jsem se k nim tak blízko, že jsem jim mohl říci celou tu veselou novinu a dodati jim důvěry a zmužilosti, prose jich, aby byly trpělivy, že záhy je vysvobodíme. — Ale voda opadala velmi zvolna a netrpělivosť naše rostla valem. Nikdy nezažil jsem takového dopoledne! Zdálo se, jako by slunce na obloze stálo a čas, jindy tak prchavý, měl blemýždí nohy.

Zatím přemýšlel jsem, jak bychom mohli zbudovati vor a po něm dopraviti se k osudnému stromu. Prken a trámů jsme sice neměli, ale měli jsme tu stromy s pevnou korou, která se dá snadno oloupati. Rozřezal jsem starý pytel na pasy, a svázal jsem jimi čtyři bidla v podobě obdélníku. Na ty upevnil jsem bidla příčná a pokryl vše velikými kusy kůry, jež byl Gryk, procitnuv ze svého strnutí, zatím sloupal se stromů. Vzavše tyče místo vesel, jichž jsme nemohli urobiti, veslovali jsme k nešťastnému stromu. Plavba dařila se výborně, pokud jsme mohli tyčemi dosáhnouti dna, jakmile jsme však přišli na hlubinu a tyče již nestačily, uchvátil nás proud a unášel nás nesmírnou rychlostí. Život náš visel na nitce. Narazíme-li na některý strom, rozbije se vetché naše plavidlo, a pak s Bohem, světe! utopíme se do smrti.

„Bůh nám buď milostiv!“ zvolal jsem, „nyní tuším zahyneme oba, chtíce zachrániti vaši rodinu. Jen abychom nebyli strženi do hlavního proudu, tam by bylo s námi amen!“

Gryk držel svou tyč nečinně jako by byl zkameněl. Vlasy měl zježené, oči vypoulené, ústa křečovitě sevřená — pravý obraz hrůzy a strnulosti.

„Hněte se přec, člověče,“ volám, „nechtějte nečinně zahynouti, braňte se přec! Hle, tu již před námi jest strom s vaší rodinou, trochu na levo a dosáhneme ho! Veslujte!“

Konečně probral se ze svého omámení a pomáhal mi veslovati. „Jen chutě,“ volal jsem, „tu jest již strom, jen přímo! Tak! Teď se chyťte větve a vyšvihněte se na ni, jen tím lze se zachovati!“

Sotva jsem to dořekl, byli jsme u stromu. Já se vyšvihl na větev a podal Grykovi ruku, an nebyl tak obratný, jako já, a s těží vydrápal se nahoru, klátě nohama i podoben více strašidlu, než dle jeho domnění kterákoli z žen-

štin. Po značném namáhání usedli jsme obkročmo na touž větev, na niž nebohá paní s dětmi seděla již po tolik hodin, více mrtva než živa strachem a zimou, neboť neměla skutečně kromě nočního oděvu nic na sobě Prám náš i tyče unesl proud a roztříštil dosti blízko o strom. Gryk vida to, zachvěl se a zbledl možno-li ještě více. Svlekl jsem kabát a dal jej matce, Gryk dal svůj mladší dceři a starší musila se spokojiti mou vestou Zároveň jsem nebohé těšil, že voda rychle opadává a brzy že je odtud vysvobodíme.

Ale hodina po hodině zvolna uplynula, než jsme se mohli odvážiti zkoumati hloubku vody. Podařilo se mi uříznouti kapesním nožem, obyčejným jen zavírákem dlouhou větev, již jsem ořezal na jakous takous tyč, a popošed až na konec větve, hledal jsem jí dno. Konečně jsem poznal, že mohu bez nebezpečí skočiti dolů a že vystačím až ku břehu. Poručil jsem se tedy ochraně Nejvyššího a skočil jsem.

„Výborně!“ zvolal jsem z dola, ucítiv pevnou zem pod nohama. Voda sáhala mi jen po prsa. Po dlouhém váhání a přemlouvání skočil Gryk za mnou, ale tak nemotorně, že padl hlavou napřed do vody, a musil jsem mu pomoci na nohy, sic by se byl utopil. Matka nechtěla se odvážiti ku skoku, sotva však sebou hnula, nemohla strnulými údy více vládnouti a skácela se do vody. Ale než se potopila, zachytil jsem ji a vynesl k našemu ohni. Zde ji moje žena zabalila do teplých houní a dala jí koflík čaje. Pak jsem se rychle vrátil pod strom kde hleděl Gryk marně dcery své přemluviti ku skoku. Připojil jsem své prosby a domluvy, ale vše na plano. Nezbývalo, než aby otec vylezl opět na strom a jednu po druhé násilně s větve shodil. Byla to děvčátka třinácti a patnácti let, ale tak ustrašena, že jen po velikém křiku a tuhém zápasu podařilo se odtrhnouti je od větve a shoditi do vody. Vynesl jsem jednu po druhé ven a moje žena opatřila je pečlivě teplými šátky a podala jim čaje. Na větvi nezbyl než Gryk sám, ale když chtěl slézti, smekl se a spadl do vody jako kámen. Uchopil jsem ho za límec a drže mu hlavu nad vodou vlekl jsem ho ku břehu, aby se snad ještě cestou neutopil. Třepal nohama a chytal mně za šat, ale já nepustil až na mělčině. Vybředli jsme oba zdrávi.

„Nu Gryku,“ pravím, „doufám, že jsem vás zachránil všecky a více že jsem nemohl přec učiniti.“

Ubohý soudruh uchopil mne za ruku, oči se mu zalily a hlas vázl mu v hrdle. „Odpusťte mi, Miky, odpusťte —

vždyť víte, že jsem byl bez sebe a nevěděl úzkostí, co mluvím!“

„I rádo se stalo!“ povídám a pohlížím zarmoucen k pahrbku, na němž ještě včera bylo celé to nádherné stádo, z něhož tam nyní nezbyla než jediná bahnice. Stála na nejvyšším místě a dosáhla i při nejvyšší povodni hlavou nad vodu. Nyní popásala se, občas bečíc, na úzkém prostoru, který se opadáváním vody stále rozšiřoval.

Abych smutnou tu historii skrátil, povím vám ještě jen, že se paní Gryková i dcery brzy zotavily, ač si matka často naříkala na hostečné bolesti; dcerám však nebylo nic a jsou nyní obě vdány a zdrávy jako ryby.“

„Ale jaký to byl srdcelomný pohled!“ zvolal Hiky hlasem, z něhož jsem soudil, že myslil více na stádo než na Grykovu rodinu, ač byl člověk dobrého srdce a velmi účinlivý — „ale jaký to byl srdcelomný pohled, když voda opadla! V roští mezi stromy, všude vězely ubohé utopené ovce. Mnohé uvázly v korunách stromů a visely nyní šest, osm metrů nad zemí. Níže byly mnohé vyvrženy na břeh a krásná jejich běloskvoucí vlna byla plna kalu a bláta. Z dvou tisíc utopilo se jich osmnáct set, a jen dvě stě zachránily se plováním. — Uznáte, že nebylo radno ostati v těch místech, proto jsme je opustili a vystavěli si výše při hlavní stanici nové chatrče a ohrady, které vám brzy ukáži.“

„Ale proč jste neužili staviva ze staré osady? To by bylo bývalo přece snadnější než porážeti na novo stromy, přitesávati je, a všecky ty obtížné práce znova konati!“

„Inu ovšem!“ odpověděl Hiky, „ale já nevím — šlo by to těžko — není to zde ani obyčejem a domníváme se, že by nám to opět přineslo neštěstí. Nelíbí-li se nám některé místo, opustíme je prostě a stavíme jinde; dříví je tu dosti a vždy po ruce, a práce se nebojíme. Ostatně, jak lze viděti, bývá rozvalina často obývána; voláci a mnohdy i zákeřnici bývají tu noclehem a hromady prázných lahví dokazují, že se jim tu zle nevede, Však čekám každou chvíli, že ti lidé z nedbalosti zapálí celou sříceninu a bude konec. Však,“ doložil Hiky opět vesele, „jest v této nové zemi každá sřícenina jakožto starožitnost velikou vzácností, a přispívá tudíž k rozmanitosti i malebnosti krajiny.“ —

Dne 25. srpna 1885.

VII.

Hadi, ještěři, raci a j.

Dnes vám povím něco o australských leguanech, ještěrech a jiné „havěti“. Hadi, někteří štíři. vzácné stonožky a zlí lidé jsou to jediné, před čímž se sluší míti na pozoru. Můžeme probíhati zdejšími lesy kříž na kříž, aniž bychom se musili báti lvů, tygrů, jaguarů, vlků, medvědů a podobných potvor; v noci můžeme klidně spáti beze strachu, že se snad probudíme v tlamě gavialově neb v žaludku pardalově. To jest patrná přednosť Australie, jíž se může právem chlubiti. Jen hadů, štírů stonožek a některých jedovatých pavouků vystříhejme se bedlivě. Dříve však s Vámi musím sděliti, že jsem zde nedávno viděl supa jestřábího. Proč mu tak říkají, nevím, leda že mají radosť z jmen co možno nepřípadných a zkomolených, neboť pták ten byl orel, a to krásný orel. Byl velikosti krocana a hnědého péří s velmi silnými nohami. V křovinách vídal jsem je často, ale nikdy z blízka. Tento byl připoután řetízkem k vodorovné tyči před stanem jednoho ryžovníka, a tu mohl jsem si ho prohlédnouti do syta. Vypravovalo se mi, že tu žije ještě jeden druh orlů, větší a krásnější než tento.

Zapomněl jsem vám pověděti, že přivezl někdo nedávno tři pěkné evropské labutě a daroval je zdejší botanické zahradě. Zahrada ta jest nesmírně veliká a u prostřed jest rybník či spíše jezero, jehož břehy ovroubeny jsou rákosím, třtinami, rozmanitými bahenními rostlinami a mohutnými cedry. U prostřed houpají se na vlnách bílé a zlaté vodní lilie (leknín). Příhodnějšího místa pro vodní ptactvo nebylo by lze nalézti, a skutečně hemží se tu takřka kachnami rozličnými, husami všech barev a velikostí, pelikány a jiným vodním i bahenním ptactvem. Sem byly dány i ony tři labutě a libovaly si tu velmi po dlouhé cestě.

Ale běda! Neopatrností dozorců nebo nějakou náhodou dostal se na ně pes a zakousl dvě! Jaká to škoda! Vykonaly trapnou cestu po půl zeměkouli, aby se tu daly zakousnouti taškářským psem. To bylo přece velmi zbytečno. Kdyby byl ostuda zadávil tucet hus a kachen, nebylo by tak zle, daly by se snadno nahraditi; ale ne! zrovna labutě si vy-

béře, takové tvory podivuhodné a zde velikou vzácnosť! Že mrcha dříve nescepeněl!

Než vraťme se k svým hadům. Vypravoval jsem již, že byl Buf jedním uštknut a co to mělo za následky, pak že pes jednoho pána zaplatil takové uštknutí životem. Neřekl jsem však dosud ničeho o onom tlustém černém hadu, kterého jsme zabili u samé jámy, když jsme s Popkinsovic kopali po zlatě. Byl veliký, celý černý a na půldruhého metru dlouhý. Prin ho vyčenichal a počal se ošklíbati, což dělá, kdykoli najde hada. Byl v křoví těsně za námi. Jak jsem to spozoroval, popadl jsem bidlo a dal jsem mu ránu přes hřbet, mysle, že ho přerazím. Ale ohavný plaz utekl stranou k Alfredovi a vztýčil se proti němu, mrskaje zuřivě jazykem a upíraje na něj své ďábelské oči. Soudruhové tloukli po něm lopatami, ale z toho si nic nedělal, jako by byl z kaučuku. Uniknuv ranám vrhl se do vody blízkého potoku, a tu jsme ho konečně přec utloukli, ač i zde ukázal, jak umí výborně plovati a se potápěti. Než jak vylezl na druhé straně z vody, dostal ránu lopatou do hlavy a bylo po něm.

Černé hady vídali jsme často a vždy jsme s nimi bojovali, jako válčíme vůbec se vší tou plazivou neplechou. Ale to jest při tom výhodou, že zalezou při slunce západu všickni hadi do děr a nevylezou, dokud opět nevyjde a rosy nevypije. Že by lezli do domů a snad do postelí, jako jejich bratří v Indii, jest tu neslýcháno. Proto jsme spávali v houštinách bezpečně. Také jsme zde vídali hady tak pestrých barev, jako turecký koberec, ale ti nejsou jedovati a náležejí k tak zvaným hadům královským neb ku krajtám. Had diamantový jest velice jedovat a každý ať se ho vystříhá. Jiný druh má tělo tenké jako bič, barvy šedohnědé, tak že je těžko rozeznati jej od prachu na cestě; hlavu pak má černou, tak že ji můžeš míti za chrobáka. Za to měl jsem ji ondy i já a chtěl jsem ji zvednouti, ale dobře, že jsem toho nechal, jedový zub byl by mi dal na pamětnou, že bych vám mohl sotva nyní psáti.

Ještěrek je tu více než hadův a zřídka prý je která jedovata. Myslím však, že není jedovata žádná. Největší ještěr jest leguan. Bývá skoro dva metry dlouhý, má na hrdle vak a na hřbetě hřeben. Jazyk má tlustý a masitý barvy namodralé, a vyplazuje ho stále, pohybuje-li se po větvích stromů, na nichžto žije, tak že vypadá velmi strašně. Tělo má barvu modravě zelenou a jest tak tlusté, jako mužské stehno; sužuje se však v dlouhý ocas, až jest tenké jako

bič. Tuzemci a osadníci loví tuto ještěrku pro velmi chutné maso, ač se nenaskytuje zhusta a přichází jen v nejpustších disktriktech. Jako všecky ještěrky miluje teplo nadmíru a rád vyhřívá se na slunci. Otec přirovnával ji ke Kubovu pařezu. Kuba byl totiž poslem v naší vesnici, docházel dvakrát denně do města a přinášel odtud sousedům, čeho nebylo možno doma dostati. Někdy docházel tam jen jednou denně, když si totiž u kmotra krčmáře hned dopoledne tak přihnul, že se mu nohy proměnily v „perpetuum mobile“ a tělo tudíž nemohlo nalézti těžiště. To stávalo se asi šestkráte do téhodne. Jedenkráte se zapomněl, opil se až odpoledne a pozdě na večer hledal těžiště pěšinou, vedoucí přes palouk pod stráni kolem lesa. Měsíc vyšel a stráň i stromy vrhaly temné stíny na cestu. Kuba přes ně stále klopýtal a povídal si, jak to bylo, když jako voják obléhal Sebastopol a div že ho sám nedobyl. Najednou — ó hrůza! Na cestě sedí ohromný černý pes, a než si zpomněl, zda viděl takového na Černém moři, vychrlil proti němu spoustu kouře a jisker. Kuba nalezl těžiště okamžitě, a když pekelná ta obluda otevřela podruhé ohnivou tlamu, dal se do běhu a nezastavil se až doma, kam přišel polo mrtev. Zde již na něj čekalo několik sousedů, jimž vypravoval sotva dechu popadaje, že pod stráni straší. Některým naskočila husí kůže, jiní však uvážívše, že by tam mohli býti toulaví cikáni, šli se na to podívat. Měsíc zatím vystoupil výše, stíny se zkrátily, ale ohnivý pes chrlil jiskry stále. Když nejsrdnatější přistoupili blíže, shledali, co to bylo. U pěšiny stál starý dutý pařez a u něho rozdělali si pasáci na večer oheň. Později sice oheň uhasili, ale zetlelé dřevo doutnalo uvnitř, a když vítr dolem zavál, vybouřil mraky jisker a kouře.

Jiná ještěrka je přes třicet centimetrů dlouhá, světlé barvy, skvrnita a velmi tučna. Má také tlustý, masitý jazyk, modrý jako kalená ocel a vyhlíží celkem velmi odporně. Jiný druh, z něhož zakousl Prin jednu, má asi velmi prudké šťávy; neboť se po tom rozstonal, dýchal těžce a churavěl skoro čtrnáct dní. Osadníci však pravili, že není jedovata. Ať jest tomu jakkoli, to jsem přece pozoroval, že na její hnijící mršinu mouchy nesedaly, a oč ty nestojí, to není jistě již k ničemu.

Některé ještěrky jsou tvorové velmi pitvorní. Šedá ještěrka jest dlouhá jako prst a hlavu má nepoměrně velikou. Těká velmi zhusta po stromech a lapá hmyz; zpozoruje-li vás, zarazí se a hledí na vás nepohnutě dobrou chvíli, až ji buď zaplašíte, nebo se toho nasytí a upláchne. Očka má

jako granáty. Nejzvědavější jsou však ještěrky vodní, totiž ty, které žijí na blízku potoků a pramenů. Jsou asi 25 *cm* dlouhé, štíhlé a hladké. Barva jest olivová a skvrnitá. Sídlem jsou jim duté stromy, ležící po březích a často i na příč přes vodu; když se na některý zaklepá, vystrčí jistě dvě, tři hlavičky a ohlédnou se vesele kolem sebe jako by řekly: „Tu jsme, co pak račíte poroučeti?“ Kdykoli jsme dleli u vody, neopomenuly nikdy ohlásiti se nám a pozorovaly zvědavě, co tam asi budeme dělati. Celou půl hodiny nespustily s nás očí a my jsme jich ovšem neplašili, bavíce se nemálo; ale Prin nebyl tak šetrným, honil se za nimi a často některou zakousl.

V severních končinách Nového Hollandu jsou i krokodilové dosti zhusta, a sice toho druhu, jemuž přírodopisci říkají g a v i a l. Jezera a řeky prý se jimi hemží, zde po nich není však ani památky. Domorodci vypravují, že žije na dně řek, jezer a tůní ohavná potvora, zpola koni podobná, zpola krokodilu, a strhuje koupající se lidi pod vodu. Má tedy i Australie své vodníky. Říkají mu zde „Bunyup“ a tuze se ho bojí. Ale žádný Evropan nespatřil dosud domnělého bunyupa na vlastní oči. Před několika lety vylovili z řeky Lachlanu blíže ústí přítoku Murrumbidgee jakousi kostru, kterou prohlásili domorodci za kostru mladého bunyupa; než slovutný professor Owen, jemuž poslali zdařilý výkres, prohlásil určitě, že jest to kostra — telete! — Tuzemci mluví tak určitě o bunyupovi neb boy-nipovi, že ho nelze pokládati než za gaviala, jichž viděl Leichhardt v okolí zálivu Karpentarského dosti. Zajímavo jest, že nepokládají přírodopisci tohoto ještěra za původního obyvatele Australie, leč za přistěhovalce nejspíše z Nové Guinee.

P t á k o p y s k ů se srstí hladkou, kachním zobákem a plovacími blanami mezi prsty viděli jsme dosti, ale p t á k o p y s k j e ž a t ý (Echidna), mající kůži bodlinatou jako ježek a živící se mravenci, jež sbírá lepkavým jazykem, jest i zde vzácností.

Ve vodách žijí velmi zhusta ž e l v y a činí v noci takový hlomoz, jako když pradleny máchají prádlo, jen že mnohem větší, ba větší než ž á b y v o l s k é. Těmi hemží se na jaře potoky a močály; jejich křik je v pravdě ohlušující. Žab jest na tisíce, ba na miliony všech velikostí a druhů. Malé žabky podobné rosičkám křehotají vesele na keřích, jsou však barvy hnědé, kdežto žabky zelené zdržují se ve vysoké trávě a bažinách. Pocestným prospívají žáby velmi oznamujíce jim, kde možno nalézti vodu, a to ve všech

taktech, tonech a klíčích. Některé štěkají, jako smečka psů; jiné kuňkají, jako bys slyšel z dálí zvonů hlas; opět jiné, jako by ořechy v pytli míchal neb nože brousil. U potoka, kde jsme po nějaký čas dolovali, žil starý chlapík, který spustil každého večera v určitou hodinu: „Kakarak! kakarak!“ oznamuje soudruhům, že nadešel čas dostaviti se k večerní zábavě. „Kakarak! kakarak!“ odpovídali mu ze všech stran a brzy pak počal koncert, že až uši brněly.

Na podzim, když vyschly kaluže a potoky letním vedrem, sedají žáby jako utrápeny a křehotají naříkavě. Než právě to jest výborné, neboť není-li i na blízku vody, lze se jí *snadno dokopati*.

Někteří r a c i zdejší mají krunýř krásně modrý, jako z kalené oceli, a na ocase řadu šupin. Všady ve vodách jest jich plno. Když jsme lovívali ryby, přicházeli velmi často k udici a zakousli se do vnadidla. Ale to jsme jim odpustili, neboť mají maso velmi chutné. Velikostí rovnají se největším říčním rakům evropským. Nedaleko Sněžných hor v potocích, které pije Mytta-Mytta a Yakandanda, jsou i praví k r a b i tak velicí jako mořští a také tak chutní. Když jsme vypírali s Popkinsovic zlato, vyndali jsme často naběrákem, jímž jsme nalévali na písek vodu, cosi těžkého, a hle! byl to veliký krab. Dali jsme ho zatím do putny s vodou, neboť kdykoli jsme ho dali zatím do kaluže, užil vychytrale prvé příležitosti a upláchl. Také jsme nalezli raky úplně červené, jako by vařené, a Jonáš Popkins soudil, že se snad jejich předkové uvařili, když byly nyní vyhaslé sopky ještě v činnosti. Na druhé straně za horami v Gippslandu je množství vyhaslých sopek, v jichžto jícnech jsou buď jezera plna vodního ptactva, neb lesy vždy zelené, plné wombatů, vačic a vakodlaků.

Také p i j a v k y živí zdejší potoky a musili jsme býti opatrni brodíce se vodou, aby se nám nepřissály na nohy. Dobytek však, ač stává za parných dnů po celý čas ve vodě, aby se ochladil, je před nimi bezpečen. Červů modrých jako chrpa a růžových zdélí několika decimetrů našli jsme hojně.

VIII.

Rodina Popkinsů.

O Popkinsů rodině jsem se již jednou zmínil. V poslední době stýkali jsme se s nimi tak zhusta, že vám musím o nich více vypravovati, hlavně jak jsme se s nimi seznámili a jak je to spořádaná rodina.

Sotva jsme na své cestě k Ovensu překročili Goulburn, zpozorovali jsme na silnici blíže jakés bažiny, neb spíše jezera, v jehož rákosí prohánělo se množství jeřábů, četnou rodinu. Ta měla velikou káru, do níž zapřahali dva statné koně k voji, a před ní silného vola jakožto přípřež. Bylo jich osm neb devět osob ve dvou stanech, a kolem káry natáhli velikou plachtu jako střechu, tak že i tu bylo místa pro několik lidí, kde pohodlně mohli spáti. An byl večer chladný, rozdělali veliký oheň u paty obrovského gumovníku, a druhý oheň hořel před stany, tak že dával světla i tepla dosti a stany zároveň vytápěl.

Otec můj chtěl se jich poptati po další cestě, ale ostal u nich notnou dobu a bavil se s nimi. Když se vrátil, vypravoval, že je to znamenitá rodina, otec, matka, dvě dcery as patnácti a osmnácti let a asi pět synů. Když se starého tázal po cestě, tu mu odpověděl: „Dobře, hochu, mohu tě však ujistiti, že jsem touto cestou dosud nikdy nejel, a tak, hochu, víš tolik co já.“

Když otec to uslyšel, pravil: „Vy jste jistě můj krajan a nemýlím-li se, pocházíme z jednoho hrabství.“

„Jak to?“ tázal se stařec a celá rodina obstoupila mého otce.

„Nejste vy z Derbyshiru?“ pokračoval otec.

„Nejsme, hochu, ale nechybil jsi ani o sto mil, jsme z pohraničného hrabství Staffordshiru.“

Když pak otec můj řekl, že zná Staffordshire velmi dobře, byli všickni hned velmi přívětivi a důvěrni, i hlásili se k nám všude. As za půl hodinky po návratu otcově přišel do našeho ležení jeden syn as mého stáří, červený, zavalitý a rusovlasý, a ptal se nás, zdali jsme neviděli tudy jíti jejich vola, že se jim zatoulal. My odpověděli že ne, a tázali jsme se, zda se onen vůl snad rád potuluje.

„O velmi rád,“ odvětil hoch čile, „každou chvíli nám

uteče. Otec ho koupil, když jsme přecházejíce jedním ošklivým creekem přišli o koně. Jest ještě mladý, nikdy před tím netahal a práce mu nevoní. Jak někde zastavíme, zmizí okamžitě, dříve než jej můžeme spoutati, jako by se nad ním země zavřela.

„To jest moudrý vůl," pravil otec, „byl by hlupák, kdyby se nepokusil zbaviti se takové práce, jako jest tahání káry těmito prožluklými roklemi."

„Máte pravdu," usmál se hoch, „ale musím jíti, abych ho dohonil, sic uteče kolik mil cesty."

Hvizdaje odešel do houštin a za nějakou dobu viděli jsme ho ženoucího uprchlíka ke stanům.

„To jest chytrý klouček, ten se mi líbí," řekl otec, a skutečně byl Jonáš Popkins později příčinou, že jsme se často srdečně zasmáli.

Otec jeho byl hrnčířem, miloval však potulný život nade vše, a proto prošel jakožto obchodník s hrnčířským zbožím většinu severních hrabství Anglie. Žena pečovala doma o menší dítky, nejstarší však chodily s otcem od osady k osadě, od města k městu, prodávajíce zboží hrnčířské a odpočívajíce na oněch sytě zelených palouších, jimiž je země ta tak bohata. Při tom uspořili si též hezkou částku peněz. Celá rodina byla nad míru dobromyslna. Otci říkali Matouš a děti měly vesměs skoro biblická jména: Abner Abijah, Jonáš, Keziah, Priscilla, jeden z hochů, který byl mladší dceři velmi podoben, jmenoval se Fineáš.

„Tento hoch," pravil jednou otec starému Popkinsovi, „jest vám z celé rodiny nejvíce podoben, jako by vám z oka vypadl."

„To snad proto," odtušil Popkins, „že to není můj syn, nýbrž můj vnuk. Já se jmenuji Matouš Popkins, hochu, jemu však říkají Fineáš Dison. Je to hodný hoch, jen že ještě příliš skromný, bázlivý, tak spíše jako děvče a ne jako hoch. Však já tě otužím a udělám z tebe chlapíka, že se ti nikdo v Spojených královstvích nevyrovná." — „Ne, nerdi se, hochu," pokračoval, vida nesnáze Fineášovy, „nerdi se, vždyť víš, že to s tebou mínim dobře, znáš svého starého děda, — ale jen strpení, pojednou to nejde, znenáhla však dosáhneme přece cíle — časem podá se vše," doložil zamyšleně.

Ač byl Matouš Popkins jen potulným obchodníkem hliněným zbožím, tož nenáležel k oné spustlé třídě kramářů, jimiž často více opovrhujeme než cikány. Mysli byl velmi zbožné a srdce citlivého, a tak vychovával i svou

rodinu. Náležel k sektě methodistů a konal v houštinách každou neděli pobožnost tak, jako by byl uprostřed velikého města. Často slyšeli jsme ho zpívati zbožnou píseň: „Táhneme zemí zaslíbenou," a víru svou vyznával i skutky. Také byl horlivým členem spolku střídmosti, a nejednou mluvil s bolestí o znesvěcování neděle a pití líhovin. Ač nebyl učeným, byl jistě zkušeným, an si rád všude všeho všímal, vše zkoušel a ze všeho se něčemu naučil. Také přemítal rád o tom, co jiní lidé mluvili, a tak shromáždil si poklad moudrosti a praktických zkušeností, o něž se s rodinou rád sdílel.

Fineáš Dison byl syn nejstarší Matoušovy dcery. Otec mu brzy zemřel a matka milovala ho tak velice, že ho vychovala příliš měkce, činíc mu vše po vůli, ač mu nezpůsobů netrpěla. Děd hněval se často, že ho vychovávají jako dívku, než neposlouchali ho, a tak dospěl Fineáš dvanáctého roku, žije stále mezi ženskými, matkou a kmotrou, která ho rovně něžně milovala. V tom čase vdala se matka podruhé za jakéhos ranhojiče, a ten počal Fineáše otužovati, jen že ne pravou měrou. Tu se v něm vyvinula ona nesmělost a snivá zadumčivost, která byla dědovi solí v očích.

Když po dvou letech matka zemřela, nastaly mu zlé časy. Jedinou radostí bylo mu, směl-li kmotru svou navštíviti, ale ty návštěvy byly vzácny, an mu otčim vykládal od rána do večera tolik práce ve své lékárně, že s ní ubohý hoch sotva byl; musil tlouci ve velikém hmoždíři rozličné koření, tříti masti, roznášeti léky, vymývati láhve, mísky, křivule a konati jiné čelední práce. Děd takového vychování ovšem neschvaloval, tím spíše, an bral otčim i úrok ze čtyř set liber, které Fineáš po matce zdědil. Proto žádal rozhodně, aby otčim hocha řádně za učně přijal a také ho svědomitě vyučoval. Konečně se spolu nepohodli a ubohý Fineáš byl takřka na ulici vyhozen. Tu uchýlil se k milené své kmotřince a ostal u ní po několik měsíců, bavě se „čtením a kreslením." Tak žil nějakou dobu blaženě, a kmotřinka, ač nemnoho zámožna, chtěla ho posýlati do škol, aby se učil a studoval dle libosti. Tomu opět nepřál starý Popkins, a tak povstala o hocha opět hádka.

To vše sběhlo se právě tenkráte, když došly první zprávy o objevení zlata v Australii. Zlatá zimnice zachvátila starého děda jako tisíce jiných, a čím více o tom noviny psaly, tím rozechvěnější byly mysli, tím podrážděnější lakota. Ač se i mnoho ctihodných rodin vystěhovalo hledat štěstí dobýváním zlata, naplnila se přec Australie též vyvrhelem

společnosti lidské ze všech koutů světa, a zvláště země přímořské byly tak čisty lotrů a darmochlebů, tuláků a lenochů, jako by vymetl.

Matouš Popkins chtěl se též vystěhovati a Fineáše chtěl vziti s sebou, ale nebyl by toho docílil, kdyby k tomu konečně sama kmotra nebyla radila. Té se totiž zdálo, že chodila s Fineášem poli mezi zralým žitem, a tu ji naložil hoch plný klín zlatých klasů. Sen tento vyložila si na prospěch Fineášův, že totiž nalezne v Australii hromadu zlata, a ač se tomu starý Popkins tajně smál, neb nebyl pověrčiv, nechal důvod ten přece platiti, věda, že tak bez nesnází hocha od kmotry dostane.

Úmysl starého byl tento: žena s dcerami nechť zařídí v ryžovištích nějaký obchod, v němž jim bude buď sám neb některý syn pomáhati, druzí mohou zatím ryžovati. Kdyby se nevyplatilo jedno, vyplatí se druhé, a tak přece s prázdnou neodejde.

Tolik dověděli jsme se znenáhla o rodině Popkinsů.

Na další cestě stýkali jsme se s nimi velmi často; obyčejně nás předjeli, ani měli silnější tahouny než my a menší náklad, ale onen schytralý mladý vůl zatoulal se jim každou chvíli, a mnohdy, když jsme měli za to, že jsou několik dní cesty před námi, nalezli jsme je tábořící vedle cesty, a jakmile nás spatřili, volali již proti nám: „Vůl se nám opět zatoulal!“ Nevím, proč říkali tomu volu Pompey, ale byla to opět jedna jejich zvláštnost.

Pompey byl mladý, silný tahoun, bílý s narudlými pruhy, a měl dlouhý krok. Nejen že se rád toulal, ale vyhledával k tomu nejskrytější rokle a nejneschůdnější cesty, kde by ho jistě nikdo nebyl hledal nemaje vytrvalosti Popkinsů. Mnohdy to trvalo několik dní, jindy celý týden, než ho nalezli, neboť se naučil se spoutanýma nohama neb hlavou k noze přivázanou skoro tak rychle choditi, jakoby ani spoután nebyl.

Cestování těmito končinami, plnými balvanů, roklí, potoků, bystřin a bažin jest nad míru obtížno, a k tomu jsme se v půl cestě převrhli. Ale že se Pompey vždy zatoulal, dohonili jsme Popkinsů zas, až se konečně můj otec roznemohl. Tu jsme ostali skoro měsíc na jednom místě a tak jsme se posléze rozešli na dobro.

Jonáš byl takřka šaškem té rodiny. Do školy chodil velmi málo aniž se mu dostalo jinak přípravného vzdělání, avšak byl náruživým čtenářem a četl vše, nač přišel neb co mu Fineáš půjčil. An měl paměť výbornou, shltal téměř

vše bez rozvahy, aniž by si byl jednotlivé části různých vědomostí v jedno spojil, nýbrž smotal a spletl vše páté přes deváté, že neměl vlastně o ničem jasného pojmu.

Jednou jsme jich dohonili poblíže říčky, do jejíhož bahnitého břehu se jim vůz zařízl až po nápravy, i musili rychle vše složiti, aby ho opět nazdvihnouti mohli. Zatím se Pompey dle svého zvyku zatoulal a odvedl i oba koně s sebou. Všickni po nich odešli, jen Jonáše zanechali, aby hlídal. Aby nezahálel, počal věci na kvap s káry složené rovnati a přehazoval škatule, pytlíky, houně peřiny, nástroje, cínové nádobí, jedno přes druhé tak horlivě, že se s něho pot řinul, a vlasy mu poletovaly jako hříva.

„Tuhle chci," zvolal spatřiv nás, „uvésti ten zmatek do nepořádku!" A vskutku, čím více se namáhal, tím větší nepořádek působil.

Zastavivše pomohli jsme jim vůz vyzvednouti a naložiti i strávili jsme s nimi velmi příjemně celý večer. Než druhého dne předjeli nás opět a to jsme jich již nespatřili až za šest neděl v Spring Creeku, kde měli zařízený obchod a dobře se jim dařilo. Mužové ryžovali, zatím co ženy obstarávaly obchod a domácnost, a ač dosud mnoho nenalezli, nepracovali přece darmo. Když jsme dojeli do Horní Jakandandy, přibyli tam též po nás, totiž starý Matouš se syny Abijahem i Jonášem a s vnukem Fineášem. S tímto chtěl Matouš Popkins v otužování pokračovati, ano tu nebylo ženských které ho tak milovaly a tak se s ním mazlily, jako nebožka matka. Fineáš měl býti jako buk, „jako Turek, jako Rus," říkával děd, proto jej vzal s sebou do houštin.

Na Jakandandě uzavřel jsem s Jonášem upřímné přátelství; chodívali jsme spolu hledat zatoulaných koní a vola Pompeye. Lovcem byl tak náruživým jako já a tu zažili jsme v lesích a houštinách dob velmi krásných a šťastných. Fineáš doprovázel nás zřídka kdy, sedával nejraději v stanu neb vykonával drobnější práce domácí: zametal, nosil vodu, snášel vařivo od rozličných obchodníkův a kuchařil, k čemuž měl obzvláštní nadání a trochu sběhlosti, jíž v lékárně otčimově nabyl, přišlo mu nyní velice vhod. Pro něj se život v houštinách naprosto nehodil a celý tento divoký ruch naplňoval ho spíše hrůzou než nadšením. Přemítal neustále, zřídka však jednal; Jonáš opět více jednal než přemýšlel. Nehody a překážky, které Fineáše zdrcovaly, podněcovaly Jonáše k usilovnější práci. Onen četl o rozličných nebezpečích a strašidlech i bál se všeho a třásl se přede vším. Bál se zákeřníků, bál se vypáliti pušku, bál se divokých

psů, hadů, štírů, stonožek a tisíce jiných věcí. Jonáš nebál se nikoho a ničeho, a uslyšev jednou, že jakýsi hoch pásl koně a zastřelil zloděje, který mu chtěl moci jednoho ukrásti, dostal též velikou chuť střílet po zákeřnících.

Fineáš však zkusil od Jonáše nejvíce. Brzy ho škádlil a posmíval se mu pro jeho zbabělost, brzy jej opět strašil hady a zákeřníky aneb mu líčil nebezpečí lesů a houštin vyzývaje ho, aby s ním šel jich přemahat, k čemuž tento ovšem žádné chuti neměl. Proto politovali jsme ho nejednou srdečně.

Jonáš měl bujnou obraznost a pevnou víru v knihy. Nejnesmyslnější báchorky a nejhrubší pověry měly při něm pevnou víru, jen když stály v některé knize, skutečné pak příběhy a události spletl a zmotal nejpodivnějším způsobem, aniž se dal o jiném přesvědčiti. Jedenkráte vypravoval, že Mahomedovu rakev drží dvě komety mezi nebem a zemí. Když mu namítli, že snad myslí magnety, pravil: „Ne, komety, vím dobře že jsou to komety, četl jsem to v knize.“

„Nesmysl!“ řekl jiný, „to nejsou komety. Komety jsou nebeská tělesa, která se nesmírnou rychlostí prostorem světovým pohybují. a Mahomedův hrob musil by se tedy pohybovati s nimi.“

„Ne, ne!“ opětoval Jonáš, „povídám, že jsou to komety,“ já jsem to četl.“

„To není možno,“ odporovali mu.

„Ano, to vy si můžete mysliti, ale pravím vám, že jest to zázrak.“

„Věřte, Jonáši, magnety jsou to, o nichž se praví, že udržují železnou rakev Mahomedovu ve vzduchu, ale ani to není pravda, nevěřte tomu.“

„Vždyť já tomu nevěřím,“ tvrdil Jonáš bezpečně „magnety by železnou rakev ve vzduchu neudržely, ale komety udrží ji snadno.“ A až podnes věří Jonáš pevně, že drží Mahomedův hrob dvě komety.

Jonáš věří také na čarodějnice, poněvadž bylo mnoho starých žen jakožto čarodějnice upáleno.

„Byly upáleny,“ řekli jsme mu, „poněvadž byly v nesmyslném podezření z čarodějství, ale ne proto, že skutečně čarovaly.“

„To jest stejno,“ odpověděl. — kdyby nebyly čarodějnicemi nebyli by jich byli upálili.“ Také tvrdil, že mívaly čarodějnice skřítky a šotky i že jezdívaly na sněmy na chvošťatech. To nemůže nikdo upříti neboť to stojí v knihách.

Kdysi žvatlaje opět něco o Egyptě pravil, že tam jsou před chrámy dlouhé řady foeniků.

„To snad myslíš sfing," namítli jsme.

„Ne, foeniků!"

„Nu, a co pak jest to foenix, Jonáši?"

„Foenix? To jest podivné zvíře. tělem lev a hlavou panna, které stále jen leží a nikdy nevstane, ani si nesedne."

„A co pak jest to sfinx?"

„To jest opět pták, který si dělá hnízdo ze suchého proutí. Večer je vždy zapálí a uhoří v něm, ráno pak vstane opět zdráv a čerstev."

„Teď vidíme. že jsi to spletl a říkáš místo foenix sfinx a naopak." Ale tím jsme ho nepoučili, on zůstal při svém. a když jsme se tomu smáli, rozhodl: „Vy říkáte sfinx a já foenix, to je to celé. Jsou na světě sfingy i foenikové."

Za Goulburnem bliže Middlemistovy osady viděl kdys selata, ana rychle domů utíkala.

„Přijde vichřice," pravil vážně.

„Proč pak?"

„Což nevidíte selátka běžeti? Ta vidí vítr!"

„Takovému nesmyslu snad, Jonáši, nevěříš, jak by mohla selátka viděti vítr?"

„To já nevím, jak, ale jest to dokázáno, každý to ví a je to známo již tisíce let."

„A jak a čím jest to dokázáno? Byl snad někdy někdo seletem, či ty's jím byl, Jonáši?"

„To ne, ale vidíme to, aniž bychom byli selaty, vidíme selata běžeti."

„Ovšem běží, ale ke korýtku," pravili jsme.

„Pravím vám však," zvolal mrzut, „že selata vidí vítr. Vy jste musili málo čísti, neboť byste se toho dočetli téměř v každé knize."

Na takové scestí svedlo ho nepředložené a hltavé čtení. Místo užitku měl z něho jen posměch a škodu, neboť by se byl mohl v tom čase mnohému naučiti, an si zatím přecpal hlavu věcmi planými, převrácenými i škodnými. „Vy si to myslíte tak a já jinak," bývala slova, jimiž podobné hovory končil.

Jednou opět vypravoval překrásnou událost, o níž prý se dočetl v Plutonových životopisech vynikajících mužů.

„Snad chceš říci v Plutarchových životopisech," opravil jsem ho.

„Ne, nikoli, míním Plutonovy životopisy, které jsem četl."

„Skutečně? O těch neslyšel jsem ničeho.“

„Tomu rád věřím, jest tolik milionů knih na světě, že jediný člověk všech nemůže přečísti. Ale Plutonovy životopisy bys měl čísti.“

„Četl jsem, Jonáši, Plutarchovy znamenité životopisy, které patří mezi nejznamenitější klassické spisy. Pluto pak byl bůh podsvětí.“

„A co to dokazuje?“ tázal se Jonáš, „či nemohl snad proto napsati znamenitou knihu. Já jsem jeho životopisy četl a líbily se mi velmi. Ostatně jest celý rozdíl v tom, že ty říkáš Plutarch a já Pluto. Na tom nesejde.“ —

Jindy toulali jsme se lesem a tu divil se, že mezi ptáky australskými neviděl posud guana.

„Guano není pták, ale trus mořských ptáků.“

„Co že ty víš,“ vykládal mi, „guano jest mořský pták a to velmi krásný. Nepluje nikdy po vodě, ale sedá na pobřeží neb na malých ostrovech. Tam ho chytají a vozí do Evropy.“

„A co pak s ním dělají v Evropě?“

„To nevím, snad ho dávají do klece.“

„Dej si říci, Jonáši, guano jest ptačí trus, nahromaděný po věky na některých ostrůvcích, odkud se nyní do Evropy přiváží, a tu se jím mrví pole.“

Jonáš se na mne podíval, jako by mne litoval a pravil: „Tys jistě nečetl jak živ žádného přírodopisu!“

Dle Jonáše byl Milton řecký mudrc a Oliver Goldsmith napsal prý cosi o nějakých lidech v nějaké zahradě. Když jsme se tázali, nemíní-li snad Miltonův „Ztracený ráj“, tu zvolal:

„Ano, ano, to jsem, právě myslil, a Oliver Goldsmith psal o nějaké vesnici.“

Bylo to ponejprv a naposledy, co Jonáš připustil, že se mýlí.

Jak nemotorným byl v řeči, tak byl i v písmě. Psaní nenáviděl nade vše, a když otec jeho o to stál, aby psal jeho sestře do Londýna, u níž po nějaký čas bydlel, a po které měl jednou značně děditi, tu napsal s bídou jakýs takýs dopis. Písmena byla velika, hranata a klonila se na vše strany, řádky pak šly úhlopříčně, brzy rozbíhavě, brzy sbíhavě, při čemž se ubohý písař potil, jako by nejtěžší práci konal. S pomocí nejstarší sestry složil a zapečetil vzácnou tu epištolu, a když pak šel do Spring Creeku, aby nakoupil potřeb pro domácnost, vzal ji s sebou na poštu.

Za čtyři neděle po tom nalezl pan Brown týž dopis v dutině stromu, an se touže cestou ubíral. Aby ho neztratil,

nesl ho Jonáš nejspíše v ruce. a uzřev na stromě poletuchu, vložil ho zatím do dutiny. Chytiv ji šel dále a na dopis již nevzpoměl. Než Jonáš stál na svém, že ho poště řádně odevzdal, a když mu ho pak předložili, mínil, že snad zákeřníci poštu okradli a strčili jeho dopis do onoho stromu. Do smrti nebude dopisů již psáti, není to k ničemu a zde jest důkaz, co se s nimi může státi. Dobře ještě, že tam není žádné tajemství. Čím více o tom přemýšlel, tím pevněji byl přesvědčen, že byla pošta vyloupena. Však si zpomněl, že když šel z pošty, viděl tam obcházeti nějakého člověka, který vypadal velmi podezřele. Nyní ujal se toho starý Popkins a dopis byl dán řádně na poštu. Jinak by se byla ubohá teta o mileném svém Jonáši ničeho nedověděla.

Přes to, že bylo literní vědění Jonášovo tak podrchané, byl v praktickém životě chlapík hbitý, ostražitý i odhodlaný. Jako by nemohl se nikdy unaviti, vrhal se z práce do práce, konal vše vesele, s chutí, rychle a důkladně. Večer pak sotva že ulehl, usnul a spal jako sysel až do slunce východu. Ráno býval první vzhůru, nakrmil a napojil koně a vykonal vše, o čem věděl, že má býti vykonáno, aniž čekal, až k tomu bude pobídnut.

Otužování Fineášovo pokračovalo volněji, než se kdo nadál. I při kuchaření, k němuž měl nejvíce náklonnosti, počínal si tak loudavě a nemotorně, že mu musil Abijah pomáhati, či spíše větší a důležitější část práce sám zastati. Jednou šla celá rodina hledat zlata i nařídili mu, aby do čtyř hodin uvařil oběd. Měl udusiti kus hovězího masa, uvařiti hrnek bramborův a ustrojiti pudding. V určený čas vrátili se domů, unaveni a hladovi jako vlci, ale obědu nenašli. Ani oheň nebyl rozdělán ani nádobí od snídaní umyto. Ostaven sám sobě seděl Fineáš po celý den zadumán. Zpomínal si na svou kmotru a jak blaze mu u ní bylo; tím roztesknil se tak, že mu bylo stále do pláče a na oběd při tom nezpomněl.

„Tak by to nevedlo k ničemu," pravil starý Popkins, „musíme s tebou jinak zatočiti, hochu."

Druhého dne šla rodina opět na hledání zlata, ale tenkráte ostal doma Jonáš, maje tytéž rozkazy. V určený čas byl stůl prostřen, maso měkké, brambory uvařené a z puddingu se kouřilo.

„Hleď, Fineáši, jaký to rozdíl včera a dnes," pravil Tomáš Popkins, „ty's tu seděl zadumán, trápil jsi se zbytečnými zpomínkami a cítil jsi se velmi nešťastným a my s tebou, neboť jsme byli bez oběda. Jonáš pracoval jako

včela a byl při tom vesel a šťasten. Než měj jen dobrou vůli, však i z tebe bude statný junák a můžeš se Jonáši vyrovnati, ba snad ho i předčíš, jen se přičiňuj a hleď více na skutečný svět kolem sebe; tak zapomeneš na své truchlivé sny a budeš šťasten a my s tebou.“

K Fineášovu štěstí scházelo však velmi mnoho a Jonáš byl zlým jeho duchem. Sotva že ho k něčemu povzbudil, již ho opět strašil hady, štíry, stonožkami a zákeřníky.

Fineáš bál se večer ulehnouti, an by mohl býti pod houní had, bál se jíti k potoku pro vodu, že by mohl šlápnouti na stonožku, bál se jíti do lesa, aby ho nepřepadli zákeřníci, a shledal-li na svém těle štířičku neb pupínek, myslil, že jest uštknut jedovatým plazem a chvěl se po celý den. Když pak neumíral, soudil, že jest otráven, an mnohý jed jen zvolna působí. Kdysi vyskočil s náramným křikem s lože, že ho štír uštknul. Prohledali vše, ale po štíru ani památky; Fineáš však měl rudou skvrnu na místě, kde dle udání byl uštknut. Nyní měl jistým, že do čtrnácti dnů zemře, a Jonáš na místě, aby ho litoval a těšil, prosil ho, aby mu odkázal své knihy, že bude dělati „hříšné zkoušky“ — chtěl říci „přísné zkoušky“ — aby mohl býti doktorem.

Když Fineáš po čtrnácti dnech neumíral, přiznal se mu Jonáš, že to nebylo uštknutí štírem, ale že ho bodl tenkráte trochu jehlou. Všickni se z toho velmi horšili a Jonáš utržil notný výtopek.

Stav Fineášův počal se však lepšiti, pohybování v čerstvém vzduchu a přiměřená práce působily blaze v jeho duši i tělo. Oko nabývalo lesku, prsa se šířila, hlava nevisela již na prsa, chůze stávala se pevnější a líce zrůžověly. Starý Popkins těšil se z toho nemálo, a pokládal to za výsledek svého vychování. Nyní pokročil dále. Jonáš byl dosud poslem mezi jich stanovištěm a ryžovišti. Odtud přinášel průkazné listy, hovězí maso, neboť na Jakandandě nebylo lze dostati leč skopového, a nakupoval rozličné potřeby pro domácnost. On uměl výborně nalézti cestu lesem, řídě se sluncem a rozličnými nepatrnými známkami, dle nichžto lze strany světa rozeznati. Maje nalézti zatoulaný dobytek prolézal houštím a koryty, aniž by zabloudil, aspoň ne na dlouho.

Starý Popkins ustanovil, aby od této doby Fineáš Jonáše provázel k ryžovišti, dílem aby si zvykal více jezditi, dílem aby seznal, jak by si měl počínati, až bude musiti později Jonáše zastávati. Zároveň měl se tím státi samo-

statnějším, zmužilejším a nabyti rozhodnosti, jíž jest každému potřeba, kdo se chce řádně světem protlouci.

Otec můj upozorňoval často dobráckého ale umíněného Popkinsa, že nelze od Fineáše žádati, aby dovedl toho, co Jonáš. Povahy jejich byly zcela rozdílné, v mnohém protivné.

Dobré jest a hochu to velmi prospěje, když se otuží, upevní své zdraví a odloží zbytečnou, ano přečasto velmi škodnou bázeň a úzkostlivosť — ale prostředky, jimiž toho starý děd dosíci hleděl, nezdály se nám býti přiměřeny. Fineáš byl by raději ostával a sloužil se ženskými v krámě neb strýcům Abnerovi neb Abijahovi pomáhal, seč by byl, ale děd o tom nechtěl ani slyšeti. „Ženy," říkával, „by ho úplně zkazily a jsou tím vinny, že je takovým, jaký jest — ani slaným ani mastným, ani studeným ani horkým. Nikoli, vychovám si ho sám, a ze štíhlé, ohebné vrby, vyrostlé v stínu hlubokého údolí, uděláme pevný dub, který bude na výšinách vzdorovati bouřím života, ba za oporu bude sloužiti podobným útlým bytostem. Musí býti jako Rus, jako Turek, jako buk!" — a co si jednou starý Popkins umínil, toho mu nikdo nevymluvil.

Byli jsme po šest neděl vzdáleni, ale při návratu shledali jsme Fineáše, jak jsme ho opustili; než děd nezoufal.

„Fineáši," pravil děd jednoho dne, „zítra pojedeš s Jonášem do Spring Creeku."

Ubohý hoch byl celý bez sebe, prosil a naříkal, aby ho nechali doma, že se mu zdálo, že ho kůň zabil, a že se mu sen vyplní zcela jistě. Ale spíše byl by pohnul nejstarším gumovníkem než svým dědem.

Druhého dne po snídani přicválal Jonáš s koňmi před stan a volal na Fineáše, aby šel sednout. Jonáš vypadal zlomyslně a choval se velmi divoce — hvízdal, zpíval a tropil co nejhůře.

Kdyby byl Fineáš býval „jako Rus, jako Turek, jako buk" — jak krásné jízdy mohl užiti, ale umíněný děd, rozháraný Jonáš a ošklivý sen padali mu jako centy na prsa. Sedě v nejzazším koutku stanu naříkal a prosil, aby směl ostati doma.

Ne, jak praveno, spíše by se byl ustrnul starý gumovník než děd, který ho téměř násilím vyvedl ze stanu a káraje ho pro nehodnou zbabělosť i dodávaje mu chuti pomohl mu na kůň. Sotva však seděl v sedle, počal Jonáš klusati a Fineášův kůň klusal bez pobídky za ním. Starý děd se usmíval vítězně, ale Fineáš ulekán a téměř bez sebe volal: „Počkej, Jonáši, počkej — zastav!"

Až posud byli jsme sami všeho svědky, co se dále stalo, vypravovali hoši sami.

Fineáš nebyl v jízdě nováčkem, ač nesedl na kůň, když nemusil, nemoha se zbaviti veliké bázně. Když seznal, že marně volá na Jonáše a kůň že jde klidně, zmužil se, uchopil uzdu pevněji a stal se tak pánem svého zvířete. Po chvíli zvolnil Jonáš z vlastního popudu koni krok, tak že ho Fineáš dohonil a po boku jeho cválal. „Výborně, Fineáši!“ zvolal, „jedeš jako starý rytíř! Ty a spadnouti — ty a zabiti se — nesmysl!“

„Ach Jonáši,“ strachoval se ubohý hoch, jemuž při pochvale Jonášově přišla stará bázeň, „přes cestu leží vyvrácené kmeny a kůň je bude přeskakovat. Budeš viděti, že spadnu a se zabiji!“

Sotva to dořekl, skočil kůň klidně přes kmen, pak přes druhý, třetí, jako by se nebylo nic stalo. Dále ujížděli lesem křovím, nahoru dolů, jak právě cesta byla. Fineáš držel se statečně, zhostil se bázně a oddal se konečně cele požitkům, jež taková jízda poskytuje. Když se kolem třetí hodiny odpolední vrátili zdrávi a veseli, vyslovil se Jonáš, že není v celé osadě lepšího jezdce nad Fineáše.

Skutečně se stal z něho výborný jezdec, nabyl v té příčině sebevědomí a nebál se sednouti i na sebe bujnějšího koně. Když děd poznal, jak výborně jeho způsob vychování působí, hleděl ho i dále zachovati. Nejtěžší zkouškou měla býti jízda do ryžovišť, již měl Fineáš samoten podniknouti a to bylo v každé příčině namáhavé. Bál se, že ho přepadnou zákeřníci, že zabloudí a více pravé cesty nenajde. Ale Jonáš ukazoval mu tolikráte cestu, povídal mu, jak se má říditi dle slunce, které má míti tu na pravé ruce, tu na levé a upozorňoval ho na četná znamení, dle nichžto se musí držeti, že bylo zblouditi nemožno. Zákeřníků pak tu vůbec není, nikdy jich tu nevídáno a proto jest bázeň z nich marna. A hle! Ač opisoval Fineáš někdy podivné křivky, vyznal se vždy opět brzy, dojel šťastně a vrátil se dosti záhy, nemálo hrd chválou, jíž se mu se všech stran dostalo. Nyní chodíval také častěji s Jonášem do lesů lovit letounů, líčit pastí na drapoše, ok na ptáky a jinou zvěř. A to bylo dobře, neboť Jonáš byl tak odvážliv, že upadl nejednou u vážné nebezpečí, pronásleduje zvěř na stromy, a sám by si byl sotva pomohl.

Vážná nehoda, která stihla mne sama a mohla velmi žalostně skončiti, pohnula starého Popkinsa, že nedovolil Jonáše do lesa, leč by ho Fineáš provázel. Poslyšte! Ondy

vylezl jsem na vysoký gumovník za letounem, o němž jsem se domníval, že se v dutině ukryl. Otvor byl dosti těsný, a sotva jsem tam strčil ruku, abych zvíře namakal, sklouzl jsem s větve, na níž jsem stál, a ostal jsem celou tíhou těla za ruku viseti. Darmo snažil jsem se dostati se nohama opět na větev a věru, kdybych byl měl ruku hlouběji v díře, byla by se musila tíží těla kost loketní zlomiti; že jsem tam měl ale jen pěst, ohnula se ruka v kloubu, při čemž jsem vystál pekelné bolesti. Zmocnila se mne náramná úzkost: povolí-li ruka, spadnu s ohromné výše a ostanu na tom místě mrtev; nepovolí li, bude osud můj stejně hrozný. Volání o pomoc bylo by marno — byl jsem vzdálen všech obvyklých cest, na blízku nebylo lidského obydlí — že by brzy náhodou někdo tudy šel, nelze očekávati — jednoho dne nalezne se vysoko ve vzduchu vybílená kostra, ani se nebude věděti čí. A moji drazí rodičové, moji dobří příbuzní! Budou mne hledati a nenaleznou mne! Co si asi budou mysliti kam jsem se poděl? —

Bolestí přibývalo a já počínal zoufati. Co jsem si jen měl počíti? Po nějakou dobu uvažoval jsem, zda by nebylo skutečně lépe ruku useknouti a tak se vyprostiti. Sekerku, jíž jsem letouny ze stromů vysekával, měl jsem sice po ruce zaseknutou do stromu, ale brzy jsem se zpamatoval, že bych se pádem jistě roztříštil. Křičel jsem, co mi síly stačily, v naději, že mne snad přece někdo uslyší, ale marně! — Nevím, jak dlouho jsem tak visel — před očima dělaly se mi mžitky, chvíli jsem pranic neviděl! —

Tu učinim pojednou bezděčný pohyb nohama a cítím, že narazil jsem na zrádnou větev. Ještě jeden zoufalý pokus a — stojím na větvi - vytáhnu ruku z díry! — —

City dosud neznámé zmocnily se mne, byl jsem přešťasten a přechod ze svrchovaného nebezpečí k zachránění nenadálému byl tak náhlý, že na mne až přicházely mdloby. Přemohl jsem slabost a slezl se stromu, zapomenuv na něm svou sekerku. Teprve stoupiv na zemi zpomněl jsem si na ni, a nebýti prudké bolesti v ruce, byl bych se hned pro ni vrátil. Kůže byla na spodní straně zcela sedřena a celá ruka tak vytažena, že jsem jí ani hnouti nemohl.

Sednuv si do mechu dal jsem se do srdečného pláče, ne snad bolestí — ale srdce mé tak bylo plno, že překypělo. Byla to radost, byla to vděčnost, byl to dík Prozřetelnosti — — já nevím, ale srdce mé si odlehčilo a do vážného zabrán rozjímání spěchal jsem k domovu. Zde byli všickni mým vypravováním velice poděšeni, otec děkoval

Bohu, který mne tak zázračně vysvobodil a varoval, abych nebyl budoucně tak odvážliv; strýc Jindřich však vzal mou ruku do práce, a s pomocí Fineáše, který tu měl příležitosť udati své lékárnické vědomosti, nastřádané v lékárně svého otčima, dokázali, že jsem po týdnu mohl ruky opět volně užívati.

Odměnou ubohému lékárníku bylo, že musil od toho dne stále provázeti svého zbrklého strýce Jonáše a býti v stálém strachu o jeho i své zdravé údy.

IX.

Malý David.

Lesní požáry, o nichžto se tak často mluví, jsou nyní vzácnosti čím dále tím větší a mně nedostalo se štěstí, či vlastně neštěstí, abych byl některý viděl; ale pan Allan Macdonald a jeho rodina byli při jednom hlavními osobami a vylíčili mi vše do podrobna. Příčinou požárů lesních bývá někdy blesk, který zapálí suchou kůru stromovou, nejčastěji však nedbalosť lidská, ano nikomu na mysl nepřijde, aby rozdělaný oheň opět uhasil, když ho již nepotřebuje, ale nechá ho, až sám uhasne. Tu pak se stane snadno, že chytí tráva kolem ohniště, vítr žene oheň k lesu, kde ho suchá kůra oživí, a brzy stojí vše v plamenech. Nyní však panuje větší přísnosť a opatrnosť v té příčině a proto jsou požáry lesní velmi řídké. Druhdy zapalovali prý též domorodci, aby se na běloších pomstili, ale tomu lze těžko věřiti, že by se sešlé to plémě na něco takového zmohlo. — Než začnu raději vypravovati.

Allan Macdonald pochází ze severozápadní vysočiny Skotské a býval doma od maličkosti pastýřem a to vyhlášeným, an rozuměl výborně dobytku a uměl mu v nemocech pomáhati. Též v trhu vyznal se výborně a uměl prodávati co nejdráže i nakupovati levně. Kdysi kupoval krávu, o níž prodavač tvrdil, že jest tříletá. Allan otevřel jí hubu a zvolal: „Jak to můžete tvrditi? Vždyť je to již staré zvíře, pohleďte, že již nemá v hořejší čelisti zubů?“

Prodavač, který znal přírodopis asi velmi špatně, kroutil povážlivě hlavou, uznal nedostatek hořejších řezáků za velikou chybu a prodal zvíře, zač Allan chtěl.

Allan byl ženat a měl šest dětí; čím ty více rostly, tím více spotřebovaly a příjmy rodiny ostávaly stejny. Tu umínil si otec, že se vystěhuje do Ameriky, kde se snad spíše uživí. Ale pán, na jehož statku sloužil od malička, rozmluvil mu to a poradil mu, aby, chtěje se již vystěhovati, šel raději do Australie, kde bude jeho pilnosť, poctivosť a zkušenosť ve všem, co se dobytka týče, spíše oceněna, a kde bude míti více příležitosti zříditi si vlastní osadu. Také mu slíbil, že ho jednomu tamnímu příteli svému doporučí a že půjde tedy jako na jisto. Po náležitém rozmyšlení svolil Allan že se tedy vystěhuje do Australie. Dosavadní jeho pán psal ihned panu Cassidimu, bohatému squatteru ve Viktorii, doporučil mu Allana jakožto muže spolehlivého a ve svém odboru vynikajícího, i udal, kdy asi s rodinou do Melbournu přibude, aby mohl přítel proň někoho poslati.

Tak se tedy Allan rozloučil s vlastí a odcestoval. Přišed do Melbournu nenalezl nikoho, kdo by ho byl očekával, a počínalo mu býti úzko. Z tolika lidí neznal nikoho a nikdo se o něj nestaral, pročež se tu cítil dvojnásob cizincem a opuštěným. Že však měl adressu pana Cassidiho, odhodlal se vydati se k němu na cestu ač bydlel přes dvě stě mil od Melbournu. Chtěl koupiti lehkou káru a koně, aby mohl odvézti své peřiny a jiný skromný majetek, a aby se mohla žena a děti časem svézti. Právě prohlížel si na tržišti příhodnou káru a žena i děti stály kolem něho, když se tu u nich zastavil jezdec a pravil: „Ano, horalé, a čtyři, pět, šest dětí, to budou oni.“ Pak se zeptal: „Neříkají vám, milý muži, Allan Macdonald?“

„Ovšem, pane!“ odvětil Allan radostně překvapen, že ho tu někdo zná a ví i jeho jméno. Vlastní jeho jméno v cizině a z úst neznámých znělo mu v uších jako hudba. „Ovšem, pane!“ —

„A mně říkají Cassidi,“ pravil jezdec.

Allan pln radosti smekl čepici a zvolal: „Buď Bohu chvála! Ani si nemůžete mysliti, pane, jak jste nám vítán, a jak nám vaše jméno sladce zní. Sláva Bohu!“

„Až na věky!“ odtušil Cassidi, posmeknuv klobouk. „Mohu si to snadno mysliti, a ujišťuji vás, že jste mi rovněž srdečně vítán. Čekám tu na vás již týden, denně jsem vás hledal a právě dnes chtěl jsem se vrátiti domů, šťastnou náhodou jsem vás právě našel. Teď pojďte se mnou, dovedu vás k svým lidem a s těmi se dostanete na mou osadu.“

Radostně ubírala se za ním celá rodina do blízkého

hostince, zde jim poručil dáti řádný oběd a předvedl jim dva muže, své voláky, s nimiž se měli vydati druhého dne na cestu. Po té pravil: „S Bohem a na shledanou na Murragongu!“ vyšvihl se na kůň a zmizel okamžitě.

Allan shledal, že měl každý volák na starosti káru a zápřež desíti párů volů. Přijeli do města nakoupit potravin i potřeb pro osadu, a jejich káry byly naloženy moukou, čajem, cukrem, tabákem, lihovinami a tisícem rozmanitých věcí, jichž potřebuje osadnická domácnost neb pastýři a čeleď. Byly tu celé bedny střevíců a bot, šatů, klobouků, šperků pro paní, vlněných přikryvek, plátna jemného pro dům i hrubého k balení vlny a jiných potřeb. Pro Allana a jeho rodinu byla tu zvláštní příležitost a zvláštní zápřež, totiž veliká kára s plachtou, pod níž se mohli pohodlně uhnízditi, a tři silní koňové. Paní Allanová byla tomu velmi povděčna a děti jásaly.

Časně z rána druhého dne vydali se všickni na cestu. Voláci práskali dlouhými, těžkými biči a křičeli na svou zápřež, že mohli celé město zbouřiti, ale nikdo se o to nestaral. Byli Irčané a patrně surovci a otevřhubové prvé třídy, s nimiž nebylo radno něco si začíti; Allan však byl povahy mírné a tiché, k tomu byl velmi nábožný, dbal velice mravnosti a zachovával všude ušlechtilou slušnost. Proto držel se se svou károu opodál za nimi, aby se s nimi stýkal co možno nejméně, a vystřihal před nimi i svou rodinu.

V poledne zajeli voláci stranou s cesty do stínu, zastavili a vypřáhli voly, aby se napásli; sami pak počali strojiti si oběd. Když je Allan dojel, řekli:

„Teď jest čas k obědu, zastavte a ustrojte si své jídlo a nechte koně napásti se, jiné píce není!“ jen že místo slova jídlo užil slova mnohem sprostšího.

Allan nedbal jich hrubých řečí ani toho, že mu říkali „starý“, ač byl z nich nejmladším, neboť pozoroval, že tím nemyslí nic zlého, a učinil, jak mu radili.

Voláci rozdělali oheň, pověsili nad něj své kotlíky a připravovali si beefsteak s cibulí, načež si sedli do trávy a jedli. Zatím tázali se Allana a jeho ženy, odkud pochází, proč že se vystěhoval a čím chce býti, volákem-li či kopytákem. On pověděl jim, co uznal za dobré, že však nevěděl, co by to bylo „kopyták,“ řekl to zcela upřímně.

„Inu starý,“ pravili, „kopyták říkají zde ovčáku.“

Když se najedli a napili hojně čaje, vyndal jeden z nich z káry láhev rumu a pravil, že dají Allanovi a jeho

ženě „doušek.“ Ta se však přeslechla a rozuměla „záušek“. — „Proč pak nás chcete biti?“ zvolala.

Tomu se oba voláci smáli, až se za boky popadali, a jeden z nich řekl: I pití vám chceme dáti a ne bití! Což jste Tatar, že nám nerozumíte?“ Po té podal paní sklenici horkého grogu. Ta ho sotva lízla a podala dále Allanovi, který ji vyprázdnil až na dno sice, ale poděkoval se pěkně, když mu ji chtěli naplniti na novo. Byl od jakživa střídmý a líhovin vůbec nemiloval. Irčané však pili dále, až vypili celou láhev, pak počali křičeti, zpívati a škádliti se, pronášejíce žerty sprosté a surové. Konečně oba usnuli.

Jeden z těch znamenitých hochů jmenoval se Kelly, druhému říkaly Mahony, aneb jak ho Kelly nazýval Marny. Kelly byl vytáhlý, tváře hnědé, vlasů chundelatých a náramný otevřhuba i křikloun. Na Mahonyho neustále pokřikoval: „Ach Marny, ty jsi taškář! Ty's taškář, Marny! Marny, ty's taškář!“ To křičel od rána do noci maje to za nejvtipnější žert na světě, a ubohá rodina Allanova byla nucena poslouchati nechutný ten šprým po celou cestu. I v noci, když se Kelly probudil, bručel: „Ty's taškář, Marny!“ Tento mu obyčejně neodpovídal, nebo řekl jen krátce: „A ty's dvojnásobný taškář, Kelly!“ Byl povahy mnohem tišší a celkem civilisovanější než jeho soudruh.

Že se taková cestovní společnost Allanovi příliš nelíbila, jest patrno, i děkoval Bohu za to, že měl vlastní stánek, v němž nalezl poklidu a pokoje. Proto postavil každého večera svou káru tak daleko od svých společníků, jak daleko jen mohl, aby to nebylo podivno a nezavdalo příčinu k mrzutostem, a vyhýbal se jim dle možnosti, ale tak, že nemohli býti uraženi. Tak míjela cesta den po dni. Bylo léto a velmi parno; čím dále přicházeli, tím vyprahlejší byla půda, tím pustší krajina. Za řekou Goulburnem, kterou překročili, byla země celkem plocha, rovinata i jednotvárna. Sotva že tu a tam ukazovalo vyschlé koryto, že tu bývá v zimě dosti vody, neb téměř vyschlé řečiště, že i tu bývá občas povodeň.

Allanova rodina sestávala z paní a šesti dítek, jak již bylo praveno, čtyř dívek a dvou hochů. Nejstarším dvěma dívkám bylo čtrnáct a třináct let a říkali jim Mary a Marta dle biblických sester Lazarových; po nich přišel velmi slušný hoch, jménem Fergus, pravý čipera as dvanáctiletý; pak byly opět dvě malé dívky osmi- a devítileté, nazvané Jane a Kate, konečně nejmladší as šestiletý hoch David,

miláček rodiny a každého, kdo ho poznal. Fergus měl největší radosť, směl-li otci při řízení potahu pomáhati a byl tu mnohdy velmi prospěšným, an ho zastával, byla-li cesta dobrá, neb vedl předního koně za uzdu, přecházelo-li se brodem potoku neb řeky. Obě starší děvčata pomáhala opět matce vydatně, ana sbírala palivo, kdykoli za příčinou oběda neb večeře zastavili, rozdělala oheň, přinesla vodu, připravila kotel a denně umyla a učesala své malé sestřičky. Jen rytíř David nedal se od nich česati, to musila učiniti matka; ony prý ho sestry tuze tahají. A v skutku, kdo jiný dovedl by rozčesati takové kučery, než účinná láska mateřská? — Pozorovatel byl by se nemálo pobavil, vida, jak se kára zastavila. Tu přistavil Allan k zadku krátký řebřík a po něm slezla nejprve paní Allanová ve svém širokém klobouku, jehož střecha jí spadala až na ramena; za ní pak vylézaly dítky jedno po druhém, jako tvorové z archy Noemovy. Když byli všickni na zemi, pomáhal Fergus otci vypřáhnouti a odstrojiti koně, načež je vedl k vodě napojit a dle možnosti je i vyplavil. Děvčata konala rozličné práce střídavě, jedna pomáhala matce u vaření, druhá ošetřovala menší dítky, které se rády koupaly a vodou notně stříkaly. Konečně došlo i na dospělé aby se umyli a učesali, načež se po společné modlitbě dali do jídla. Marny a Kelly nemodlívali se nikdy, čemuž se ostatní nemálo divili.

Cestou nevycházely dítky z podivení nad všemi těmi věcmi nevídanými a neslýchanými, ptáky, čtvernožci a hmyzy. Velmi hřmotné kvákání žab, veselý zpěv posměváčků, šveholení vran zpěvavých a tisic jiných rozmanitých hlasů veselých, podivných i neslýchaných bavilo obzvláště malého Davida, který jevil pro věci přírodní mysl velmi vnímavou.

As po deset dní dařilo se všem dobře, ale pak počaly se ukazovati v rodině známky nemoci. Jednoho dne měly skoro všecky děti oči zapálené a byly v obličeji opuchly. „Což jste se praly, či co?“ zvolal Allan. Nepraly se ovšem, neboť to byly děti dobře vychovávané a zvedené, ale příčinou otoku a zánětu byly malé, černé, bodavé mouchy, jichžto se v té krajině hemžilo. Sotva se uzdravily, když dostala matka zimnici, a to tak prudkou, že byla jako v ohni, ač si neustále stěžovala, že jest jí zima Allan byl velmi znepokojen a nikoli bez příčiny, neboť zimnice dělává v těchto krajinách velmi málo okolků a sklátí člověka v několika dnech do hrobu.

„Jen jí dejte hodně horkého grogu,“ radili Irčané, ale

Allan ptal se jich, není-li tu na blízku lékaře? Tomu se oba velmi smáli a pravili:

„Nikoli! zde nerostou lékaři na stromech a na sto mil vůkol nenajdete jediného.“

To byla pro Allana zdrcující zpráva. Po tři neděle byla ubohá žena mezi životem a smrtí a celá rodina následkem toho jako bez sebe. Voláci byli již netrpělivi a chtěli jeti dále, Allan však bál se ostati tu sám, pak že by nenašel za nimi cesty. Musili brzy již opustiti silnici a dáti se stranou do lesů, kudy zřídka kdy někdo jede a tedy tu není ani kolejí, dle nichž by se držel, krajina pak jest kopčita, místy močálovita, rozhled jest velmi obmezen a zblouzení snadno.

„To jest z toho, že béře pan Cassidi do služby lidi, kteří mají ženy a děti! Všude jsou ve všem na překážku! Není nad svobodného člověka!“ Tak hubovali voláci a dávali často na jevo, že by bylo nejlépe, aby se paní Allanová „uklidila do díry“; zahrabali by ji a táhli by dále!

Konečně dařilo se ubohé paní lépe a brzy pak mohli se vydati na další cestu. Irčané byli opět v dobrém rozmaru, smáli se a zpívali, ale ne již tak hlučně a sprostě, jako prve. O to měl největší zásluhy malý David, který se s nimi velmi spřátelil. Skoro po celý den nehnul se od nich, vyptávaje se jich po tom i onom, zvláště po ptactvu, jehož zpěv snažil se napodobovati. Surovi ti divoši zamilovali si malého Davida nad míru, rádi mu o všem vypravovali, co věděli, jmenovali mu jména ptáků a jiných zvířat i rostlin, jež se cestou namanuly a nechtěli ho od sebe ani pustiti. Ten neb onen půjčil mu na chvíli i svůj bič a hošík domýšlel se pak, že on „vlastně řídí povoz“; také mu domlouvali, aby nebyl „kopytákem“, ale volákem raději, ten že má veselejší a svobodnější živobytí. Z počátku nechtěl Allan, aby hoch s těmi lidmi obcoval, až mu slíbili, že nebudou před ním klíti, ani sprostě mluviti neb zpívati, aniž že mu budou dávati grogu, jako byli jednou učinili. Než lidé toho druhu myslí, že by voli ani řádně nezatáhli na místech obtížnějších, kdyby na ně řádně nehřešili, a Davídek utekl, jakmile spustili, k otci a hněval se na ně, ovšem ne na dlouho.

Jednoho dne chytil Marny mladého zeleného papouška, an seděl na nízké větvi, šlehnuv po něm bičem. Toho daroval hošíkovi. Radostí byl by ho jistě umačkal, ač ho pták notně kousl, kdyby mu ho byli nevzali. Marny uřízl větev as metr dlouhou, upevnil na jednom konci příčku,

na tu uvázal jeden konec provázku a druhý na nohu papouškovi. Teď mohl seděti na příčce neb šplhati nahoru dolů dle libosti. Od rána do večera nesl ho nyní malý David, rozmlouval s ním, a pták zkrotl ku podivu brzy. Záhy poznal svého pána a zamiloval si ho tak že slézal stále pro holi a poskakoval mu po ramenou a po hlavě. V noci zastrčili hůl do vozu tak, aby mohl David, jakmile by oči otevřel, viděti svého přítele. Zaspal-li, tu počal papoušek volati, věšel se za nohy hlavou dolů a prováděl tisíc rozmanitých tělocvičných kousků, až svého malého pána probudil. K jídlu dostával pouze rozmočený chléb a někdy i rozličné plody rostlin, jež mu Marny a Kelly nasbírali, a o nichž věděli, že je rád pojídá

Ale běda! nyní přišla řada na malého Davida, aby se rozstonal. Dostal zimnici, nohy ho bolely tak, že nemohl choditi, oči měl zakalené, dech krátký a těžký a naříkal stále na žízeň. Po celý den pohlížel na něj papoušek udiven, že nevstává, pak ovšem útrpně, jako by chtěl říci: „Ubohý Davide, velmi tě lituji, že jsi tak nemocen!“

Kdo by se toho byl do surových voláků nadál, že se budou sháněti nyní po lékaři takovou horlivostí, jakou lhostejnost jevili k nemoci paní Allanové. Jeden z nich sedl na kůň a jel k nejbližší stanici pro lékařskou pomoc. Teprve třetího dne se vrátil, veda uhnaného koně za uzdu, a přinášel léky. Bylo bohužel pozdě, neboť malý David nemohl nic již užívati. Ležel tu ztrnulý, jako by spal, a nemohl býti ničím přiveden k sobě. Pokoušeli se vlíti mu lék do úst, ale vše nadarmo, nemohl ničeho polknouti. Po chvíli otevřel oči, pohlédl mdlým zrakem po svém papoušku, otevřel ústa jako by ho chtěl zavolati, sklesl však opět na lože, zavřel oči, a když mu podržela matka ruku k ústům, zkoumajíc dech, vykřikla a sklesla na kolena — nebylo tu již dechu — malý David byl nebožtíkem!

To byla ovšem krutá rána, celá rodina byla jako omráčena. Allan Macdonald vyčítal si, že opustil domácí hory a jich zdravý občerstvující vzduch. Co jest chudoba, naříkal, oproti ztrátě drahého Davídka? Co mu může nová vlast dáti v náhradu tak bolestné ztráty? Čeho mohou mu nekonečné ty lesy a pustiny poskytnouti?! — Surovi jinak voláci byli rovněž zarmouceni, jako rodiče, ač se dá souditi, že nebyla jejich bolest tak hluboká a trvala. Byli však nyní zadumáni a tiši, jako by se báli mrtvého přítele probuditi z občerstvujícího spánku. Již neměli na spěch s odjezdem, již nehubovali na pana Cassidi, že přijímá do

služby lidi ženaté s rodinou, která všude ve všem překáží. poznali lásku k dítěti jako ku příteli a truchlili nad jeho ztrátou. Druhého dne byla celá rodina pohřížena v hluboký bol a o volácích nebylo vidu ani slechu. Allan měl za to, že leží u svých kar a nechtějí ho vyrušovati. Oni však časně vstali se slunce východem, a pracovali pilně po celé ráno. Opodál v lese na luzné výšině, odkud byla čarokrásná vyhlídka daleko široko, porazili veliký gumovník, rozřezali ho ostrou pilou v plaňky a trámce, i vykopavše přiměřený hrob, obklíčili ho dosti vysokou čtyřstěnnou ohradou. I kříž vysoký urobili a postavili ho v čelo hrobu. Hřebů sice neměli, za to však měli rozmočené hovězí kůže, jimiž přivázali plaňky k přičlím. Když takový hovězí řemen uschne, jest skoro tak tvrdý jako železo a vydrží téměř také tak dlouho. Nedělali tudíž hřmotu tlučením, truchlicí rodina nemohla jich tedy slyšeti a nebyla ve svém zármutku vyrušována.

Na večer přišli oba ku káře Allanově, vyvolali ho ven a oznámili mu, že jest nutno pochovati dítě této noci; za nynějšího horkého počasí nevydrží mrtvola do třetího dne. Do Allana jako by bylo uhodilo! Byl na novo rozrušen i hleděl oba soudruhy přesvědčiti, že není na spěch, a na mrtvole že není nejmenší známky hniloby. — „Jděte se přesvědčit!“ řekli mu a on šel a shledal s hrůzou že byly mouchy již v práci a položily do ustních koutků i mezi prsty mrtvoly svá vajíčka, z nichžto se velmi záhy vylíhnou červi. To ukázal manželce a pověděl jí, co mu soudruhové řekli. Ubohá matka byla jako řeči zbavena a vzdychla po chvíli: „Milý Allane, staň se vůle Nejvyššího, který ví, co dělá! Kde však vezmeme rakvičku?“

I o tu se Marny a Kelly postarali, srobivše ji z pevné kůry gumovníku a přinesli ji nyní s sebou. Do ní prostřela nešťastná matka kus bílého plátna, skropila je hořkými slzami a s otcem vložili tam malou mrtvolu mileného dítěte. Po tom přinesli voláci, suroví ti lidé, svazek krásného kvítí, jež byli sebrali: modré zvonečky, blankytné a něžné, jako lesní hyacinty dálné domoviny; purpurové hvězdníky, libovonné jako vanilka a med; krásné vstavače libezných tvarů a mnoho jiných překrásných květin rozmanitých barev, které nemají ani obecného jména. Ty vložili do rakve kolem rovněž něžné mrtvoly, kolem mileného Davida, který tu ležel jako by na záhoně květném dřímal sladký sen, a bezohlední, nelítostní ti lidé plakali a naříkali, až jim srdce usedalo

Rakvička byla brzy upravena, a když opětně syna a bratra zlíbali a s ním se rozloučili, zavřena. Marny a Kelly vzali ji na ramena a nesli k připravenému hrobu, následováni plačící rodinou. Přišedše tam, postavili ji na zemi a Allan zvolal bolestně: „Ach ubohý Davídku! že jsi musil zemříti zrovna v takové pustině kde ani kněze doprositi nelze, aby tvůj malý hrůbek vykropil a tvému dlouhému spánku požehnal!“

„Toho ovšem nelze,“ ozval se Mahony k velikému úžasu rodiny, „toho ovšem nelze, drazí přátelé, ale pomněte, že Kristus pokropil celý svět svou krví a požehnal všem ditkám, když pravil: „Nechte maličkých ke mně přijíti, neboť jejich jest království nebeské!“ —

Tato zbožná slova zněla z úst Marnyho tak neobyčejně, že všickni ustrnuli a po chvíli pravil Allan: „Máte pravdu, příteli, více učiniti nelze. Budiž Bohu sláva ze všeho! Amen!“ Po tom rozloučila se nešťastná rodina ještě jednou s hrobem ubohého miláčka a odcházela, často se ohlížejíc; Marny a Kelly ostali tam, aby zasypali hrob a zavřeli ohradu.

A tak odpočívá nyní malý David uprostřed šíré pustiny vzdálen všeho světa. Hluboké ticho vládne kolem, nerušeno leč líbezným zpěvem pestrého ptactva. Odpočívá tak mnoho pocestných, nikdo neví, odkud přicházeli, nikdo neví kam šli, ba i jména jich jsou neznáma. Uzří-li poutník, těmito křovinami cestuje, takovou ohradu, ví již, že v ní odpočívá spolubratr, který ho předešel na věčnou pravdu, jehož tělo tu odpočívá chráněno před drápy divokých psů a zobáky dravého ptactva. Třeba tu byl sebe opuštěnější a sebe více zapomenut, až přijde čas, Bůh ho najde! —

Druhého dne cestovali dále. Allan již se nevyhýbal svým společníkům, kteří mu dali tak veliké účastenství na jevo a jimž byl vděčností zavázán; ti pak, jako by je byla památka na malého Davida přetvořila, nehulákali již, nekleli a se neopíjeli. Zelený papoušek byl ode všech krmen a ošetřován, vždyť to byl Davidův papoušek, ale žádný o tom nemluvil, aby neotevřel na novo krvácejích ran.

X.

Lesní požár.

Míjel čas, míjela i cesta a tak dojeli konečně osady pana Cassidiho, kde na ně čekal život plný činnosti a práce. a kde neměli pokdy oddávati se zpomínkám a bolu. Pan Cassidi měl veliké účastenství na jich zármutku, přijal je vůbec nad míru laskavě, ale sotva že si poněkud odpočinuli, musili dále na místo svého povolání. To bylo as osm mil od hlavní osady vzdáleno a již čtrnáct dní bez pastýře. Pan Cassidi musil tam sám denně jeti a dohlížeti, zda jest vše v pořádku. Pro Allana nebylo sice příliš lákavé, neboť poslední pastýř, jeho předchůdce, byl od domorodců zabit a paní Allanová prosila sepjatýma rukama, aby tam nechodil a vzdal se raději místa, ale on pravil: „Staň se vůle Páně! Dal jsem jednou své slovo a tomu musím dostáti!“

Pan Cassidi však měl za to, že jest nyní všudy bezpečno, neboť osadníci se spojili, zahnali divochy až za Murray a dali jim tak na pamětnou, že se neopováží vrátiti se ani za uherský měsíc.

Následujícího dne byl Allan již na svém stanovišti. Byla to chatrč neveliká, ale zděná; střecha byla pokryta korou a zatížena tyčemi a kamením, aby jí vítr neodnesl. Jako v pohorských chatrčích šla středem chodba a na každé straně byla světnice, jedna pro bydlení, druhá za ložnici. Kromě toho byla tu ještě světnička, která mohla sloužiti za komoru a špižírnu, do níž postavili postel Fergusovi. Allan měl spáti ve světnici, dívky v ložnici. Postelí předešlého pastýře byla hromada listí gumovníkového v jednom koutě a celá chatrč byla plna prachu a blech až černo.

Za jediný den byla chatrč vyčistěna, skromný nábytek rozestaven a kuchyňské nářadí rozvěšeno. Stála v krajině rovinaté blíže potoku zastíněného gumovníky a kapinicemi, jichž podrost tvořilo husté křoví. Ale blíže potoku bylo pěkné čisté místo as na padesát metrů od chatrče. Zahrady tu nebylo, ba ani ne sebe menší ohrady neb ovocného stromu, ale pan Cassidi jim dovolil, aby si ono místo ohradili a vzdělali, chtějí-li pěstovati zeliny a vůbec se baviti zahradnictvím, i slíbil, že jim dá na jaře semena potřebná, brambory k sázení, vinnou révu a sazenice broskví i jiné mladé

stromky, aby si zařídili řádnou zahradu, kde by se nejen bavili, ale která by jim poskytovala i rozmanitých potravin. Mnohé stromy, vypěstované z pecek, nesou zde dobré ovoce, aniž by se musily šlechtiti. Také jim dal pan Cassidi dojnou krávu a slíbil, že jim dá jinou, kdyby tato přestala dojiti. Allanovi dal koně jízdného, aby se nemusil za dobytkem pěšky honiti. Patrně sliboval si od něho mnoho a proto byl k němu hned z počátku velikomyslným, a skutečně, Allan osvědčoval se denně člověkem výborným a svědomitým, tak že bylo doporučení, jehož se mu sem dostalo, skutky daleko překonáno a Cassidi ubezpečen, že nalezl konečně služebníka věrného i spolehlivého.

Léto bylo velmi parné a suché, tak že byla na podzim tráva skoro spálena a kůra i listí stromů jako troud. Než přes to dařilo se Allanovu stádu asi pěti set kusů dosti dobře, vše bylo zdrávo a náležitě vypaseno. Toto množství dobytka bylo rozděleno v několik stád, která se pásala v rozličných končinách na ploše mnoha čtverečních kilometrů, a pastýř musil denně za nimi jezditi, aby k nim dohlédl. Než brzy poznal oblíbená jich nápojiště a místa, kde se na noc skládala, a tak mohl kterékoli vyhledati, kdy se mu zachtělo.

Tak ubíhal čas klidně a jednotvárně až do podzimku. Divoši se vůbec neobjevili a nyní na zimu bylo před nimi již bezpečno. Stáda sháněla se dohromady, aby se přepočítala a zjistilo se, co přibylo. Poněvadž jest velmi nesnadno udržeti takové množství dobytka pohromadě, líhávali Allan a Fergus po celý ten čas při něm v lesích, a dovolili jen těm stádům odejíti na obvyklá pastviska, která byla již přepočtena. Tak přenocovávali, zabaleni do svých houní, a připchystáni vyskočiti, jakmile by se hnulo cosi podezřelého.

Když tak jednou leželi, zbudil Fergus otce a tázal se ho, neslyší-li praskat jako by oheň hořel a necítí-li zápach kouře. Allan vyskočil uděšen a skutečně slyšel zřetelně praskot ohně a ucítil zápach kouře. „Ochraň nás Bůh!“ zvolal, „to jest lesní požár, Ferguse, a jde směrem k našemu obydlí. Chvátejme, běžme, co síly stačí, ať matka s dětmi neuhoří! A konečně kdož ví, nejsou-li tu divoši?“

Oba dali se do běhu. Brzy viděli, kterak se požár šíří po větru, a husté mraky kouře zahalily obzor tak, že neviděli vlastní chýže. Než brzy dosáhli potoku a běželi co dech stačil. S velikou radostí spatřili chatrč dosud sice neporušenu, ale oheň hnal se proti ní náramnou rychlostí. Přikvapivše blíže shledali, že jest kolem vše ticho, a oby-

vatelé že spí, netušíce hrozného nebezpečí. Otec i syn vpadli tam rázem a budili spáče, kteří vyskočili, popadli své šaty a běželi k potoku. V největším chvatu oblékla se matka i dcery a zděšeny pomáhaly otci a bratrovi vynášeti, co se vůbec na rychlo vynésti dalo a skládaly to na volné prostranství u břehu. Věcí neměli na štěstí mnoho a v půl hodině byla chýže vyprázdněna. Kdyby jim i pak hrozilo nebezpečí, hodlali vše naházeti do tůně.

Oheň blížil se kvapem, tu plaze se po zemi, tam poskakuje se stromu na strom, praskot jeho mísil se s hučením větru a chomáče hustého kouře valily se na části lesa dosud netknuté. Vyděšená drůbež přiletěla s chvatem k potoku.

„Kde pak máme krávu?“ zvolal Allan.

„Tam stojí ve vodě!“ odvětil Fergus.

„A což kůň?“

„Pase se tamto za potokem, jako by mu do ohně nic nebylo.“

„Tedy je vše v pořádku. Nyní však, Ferguse, hochu milý, musíme se podívati, kterým směrem se oheň šíří. Nyní jde sice po vodě, ale v okamžiku může se vítr obrátiti a hnáti ho jiným směrem. Snadno mohl by, měně takto svůj směr, zameziti dobytku zpáteční cestu. Také to musíme co možno nejdříve oznámiti do osady panu Cassidimu. Ano, hochu, sedni na kůň a pádi, co můžeš, abys tam záhy byl. Já se zatím podívám po dobytku.“

„Ale kde tě pak, otče, naleznu?“

„To nevím!“ odpověděl Allan.

„Ty nesmíš mi sám odejíti v tak nebezpečnou dobu, ať jde Fergus s tebou, aneb já půjdu s tebou sama!“ ozvala se paní Allanová.

„Nikoli, milá ženo, ty tu musíš ostati u dětí, já půjdu sám a Fergus ať jede, kam jsem ho poslal.“

„Ne, ne!“ volala ustrašená žena, „toho nedopustím!“

„Já sama pojedu do osady,“ ozvala se pojednou Mary, „dojedu tam za chvíli a oznámím, čeho je potřeba.“

„Ty?“ zvolala matka zděšeně.

„Ty, Mary!“ vykřikl Allan udiven.

„Ano já, otče,“ odpověděla Mary. „Znám cestu výborně a nebojím se.“

„Což kdyby tu byli na blízku divoši — což jestli sami zapálili les!“

„Nikoli, otče,“ řekla Mary súsměvem, „divochů tu není, ti to jistě neudělali; a kdyby tu i byli, zajisté by v noci netěkali kolem; bojí se příliš čerta-čerta. A kdyby tu

i byli a uzřeli mne jeti v noci v bílém šatě, myslili by, že vidí bílého čerta-čerta a utekli by, co by jim nohy stačily."

„Máš skutečně pravdu," vece Allan, „a nemáš-li strachu, drahá Mary, tak se dej ve jménu Páně na cestu."

„S radostí, otče, hned jsem hotova, jen ať Fergus přivede koně." —

Netrvalo to dlouho, ani ne 10 minut, a Mary pádila lesem k hlavní osadě, Allan a Fergus pak šli po potoce pozorovat směr požáru. Ještě měli k němu více než dva kilometry, a již je zaráželo takové horko, že musili přebřísti potok a držeti se notně opodál na druhém břehu. Náhle přeskočil vítr skoro o devadesáte stupňů a hnal oheň v pravém úhlu přímo k potoku.

„Snad dal Pán Bůh," řekl Allan, „a dobytek se v tom směru již zachránil."

Otec a syn překročili tedy opět potok a chtěli zkusiti, zda by nemohli projíti na příč lesem, kde požár přestal. Ale v okamžiku přeskočil vítr opět a hnal horko, plamen a kouř proti nim takovou silou, že se div nezalkli. „Utíkej Ferguse utíkej! Nedostihneme-li v minutě potoku, jsme oba ztraceni!"

Utíkali tedy oba co síly stačily, dostihli vody a ponořili se do ní až po uši. Měli však čas, neboť hned za nimi přihnal se požár ku břehu a zasypal je téměř jiskrami a popelem. Horko bylo k udušení. — Tam musili nyní ostati, až se oheň přehnal a krátké utišení větru jim dovolilo vyskočiti a utéci se na druhý břeh, po němž pak spěchali proti vodě. Přišedše k svému obydlí viděli, že střecha úplně shořela a spadla, stropy pak hořely plným plamenem. Matka a tři dcery vystavily si z vlněných pokryvek stan těsně u potoku a pořádaly zatím zachráněné věci. Po té šli ještě as kilometr nahoru a shledali, že jest na této straně vše spáleno. Jak se asi propletla Mary, aby se vyhnula ohni?

Srdnatá dívka ta dojela zatím hlavní osady a za štěkotu as tuctu velikých psů tloukla silným kyjem na vrata. Kyj ten vzala s sebou hned z domova.

Zuřivým štěkotem a prudkými ranami probuzen vyskočil pan Cassidi z postele a žasl nemálo, vida před vraty velkou bílou postavu na koni. Vypadala jako strašidlo, jako příšera z jiného světa, když tu tak sedíc na koni se ohánělа kyjem, jímž psy odháněla. Chvíli stál pan Cassidi v největším podivení, ale pak otevřel okno a zvolal:

„Ve jménu Páně, kdo jest to?"

„To jsem já — Mary Macdonaldova," odpovídal pří-

jemný hlas ženský. „Přicházím vám, drahý pane, oznámit, že vypukl na blízku naší chatrče strašný lesní požár. Obydlí naše stálo v plamenech, když jsem odjížděla, dobytek však, jak doufám, nevezme škody. Otec a Fergus šli se po něm podívat!“

„Lesní požár — chatrč v plamenech — otec v lese a ty zde! — poshov okamžik, Mary, mžikem budu dole!“

Hnedle potom otevřela se vrata a Mary vjela do dvora.

„Ty tu musíš ostati do rána, Mary,“ pravil pan Cassidi. Půjč mi svého koně, pojedu okamžitě k ohni.“

„Odpusťte, pane a neměřte mi za zlé, ale to nejde, já tu nemohu ostati, musím věděti, co se doma děje, musím zpět!“

„Ovšem, máš pravdu, na to jsem hned nezpomněl. Ale počkej, okamžitě osedlám svého koně a pojedu s tebou.“

Za krátko spěchali oba ostrým klusem k chatě.

„Zde musíme přes most,“ pravila Mary po chvíli. „Dole stojí celý les v plamenech!“

„A přec jsi se dostala až sem“, zvolal Cassidi, ale vida na nebi ohromnou záři, ptal se po některých podrobnostech, jak asi požár vznikl, kterak se zachránili a co se vůbec událo.

Když dojížděli k chatrči, počínalo svítati. Kolkolem, kam oko dohlédlo, bylo vše spáleno. Paní Macdonaldová a děti vystavěly si zatím jakés takés obydlí z větví a přikryvek, kam uklidily zachráněný majetek a kde si upravily zatímní lože; ale Allan a Fergus se stále ještě nevraceli a působili tak bezděky rodině veliké starosti Pan Cassidi se tázal, kterým směrem že se vydali za dobytkem, a odklusal v touž stranu. Teprve za několik hodin po tom přišel Allan s Fergusem. Oba byli černi jako kominíci od kouře a popelu a z dobytka neviděli dosud ani nohy. Z toho soudili, že se všechen v čas zachránil. Pan Cassidi řekl také paní Macdonaldové, že nemá o dobytek strachu, ten že prodělal již několik lesních požárů.

Po krátké snídani pravil Allan: „Nyní, milé děti, dejte nám několik poplamenic a trochu čaje, as tak na dva neb na tři dny, neboť musíme s Fergusem hleděti vyhledati dobytek na druhé straně v křovinách, a dá-li Bůh a najdeme-li ho, potrvá to nějaký čas, než ho seženeme a spočítáme.“

Mary a Marta uchystaly spěšně žádané věci a otec se synem vydali se opět na cestu. Byla to cesta obtížná, na niž se vydávali, a nikoli bez nebezpečí; vítr se často měnil a tak mohli býti snadno ohněm obklíčeni neb zaskočeni. Ale Allan poručil se ochraně Boží a šel za svou povinností.

Nejprve šli nějaký čas po potoce, ale pak zpomněl si Allan, že by bylo lépe obrátiti se nahoru k pahorkům, kam se as nejspíše dobytek uchýlil. Obrátili se tedy a šli as čtyři kilometry proti vodě, kde požár vznikl. „Tu“, myslil Allan, „bude půda dosti ochlazena, že budeme moci přejíti.“ Když tak hlouběji vnikli do lesa — jaký to pohled! Jaké to obrazy objevovaly se oku žasnoucímu! Půda byla celá zčernala; křoviny shořely jako vichy slámy; obrovské stromy, které století vzdorovaly bouřím a nehodám, ležely po zemi, hořice a rozšiřujíce horko nesnesitelné. Kmeny nevídaného průměru stály tu jak ohniví sloupové a metaly jiskry na vše strany. Půda byla tak horká, že je pálila do nohou, ač měli tlusté podešve a nesmírné větve trčely jako obrovští hadi, kteří tu zahynuli v mukách nevýslovných. Čím dále vnikali do smutné té pouště, tím hroznější pohledy se naskytovaly. O bujném druhdy životě nebylo ani potuchy a mimo přišerné praskání zuhelnatělých kmenů neuslyšeli jediného zvuku připomínajícího, že tu druhdy ozýval se zpěv ptactva a bzučení hmyzu rozmanitého. Co tu žilo a bylo, buď spasilo se útěkem, nebo bylo mrtvo. Jediné mravenci zalezli hlouběji do země, hledajíce chládek, a čekali, až žár z povrchu zmizí. Časem cítili naši chodci spálené maso, kde překvapeno bylo zvíře v dutině stromové, letoun nebo divoká kočka, a tam stalo se kořistí plamene. Odpoledne, když přišli k jakémus potůčku, zastavil se Allan, ohlížel se kolem sebe a pravil konečně: „Hleď Ferguse, tam vystupuje opět kouř a žene se proti nám. Neslyšíš praskání a hučení ohně? Musíme ostati v té části lesa která již vyhořela, sice nejsme bezpečni.“ Sotva to dořekl, přiletěla hejna ptáků z oné strany, uděšená a křičící. „Les hoří zcela na blízku,“ řekl Allan, „oheň se šíří na naši stranu.“

Za chvilku spatřili tlupu klokanů uskakovati po větru. O několik kroků dále viděli celé úbočí v plamenech. Oheň hučel, že nebylo vlastního slova slyšeti. Plamen těká od stromu ku stromu. Tu poskakuje s vrcholu na vrchol, tu plazí se potutelně travou. Náhle vyšlehne, mrskne sebou jako had, a již těká v koruně. Listí dosud zelené vadne, suché stromy prskají jiskry na všecky strany. Tu doutná kůra stromu dosud zeleného, tam hořící peň objímán ohnivým pláštěm. Hukot rozbouřeného živlu při rostoucím větru podobal se hřímání. Pojednou zasáhl proud horkého vzduchu oba poutníky, jako by z výhně přicházel; div, že jim vlasy nezprahly. Obrátili se tedy rychle a utíkali, co mohli, v opačnou stranu, hledíce stále ještě dosíci údolí dělícího tyto pahorky od

pásma jiných, vyšších pahorků, za něž se dle jich domnění utekl dobytek. Dál a dále kráčeli krajinou spustošenou. Půda hořela jim pod nohama, neboť pod sežženým drnem doutnaly ohromné kořeny a do dutin bořila se noha jako do ohnivého močálu. Staleté kmeny ležely jim v cestě, tu jasně hořící, tam pouze doutnající. Strom náramný zachvácen plamenem nabyl nejprve podoby nesmírného sloupu z tekutého železa, větve silnější než tělo mužské hořely, černaly, padaly k zemi, vzbuzující vířící kotouče popelu a jisker, až se celý kmen sesul v hromadu uhlí a popelu. Chomáče trávy měly barvu šedé oceli a jak se jich dotkli, vybouřili z nich dřímající plamen. Vzduch byl přesycen dýmem, dýchání obtížno; opodál tvořil hustý závoj protkaný ohnivými páskami; časem sesílilo se hučení větru v plamenech v strašný třeskot a bořící se sloupy žhavé vychrlily mraky jisker a kouře.

Allan i Fergus byli velice unaveni chůzí i horkem. Střevice na nohou se svraštily a působily jim veliké bolesti. podešve byly skoro propáleny a na nohou počaly se tvořiti puchýře a odřeniny. Chvátali, co mohli aby dosáhli části lesa dosud zachované, úzkostlivě se ohlížejíce a pátrajíce, aby nebyli ohněm zaskočeni. Večerem rostla jejich úzkosť, stmívalo se valem, z dálky zaznívalo občas hukot hromu a tenký blesk jako had prokmitl zachmuřenou oblohou.

„Přichází bouřka," řekl Allan, „déšť snad uhasí požár, a najdeme-li útočiště na noc, nalezneme zítra snad i dobytek."

Noc přikvapila rychle a tma byla taková, že nebylo lze viděti pět prstů před očima. Hrom burácel, počalo pršeti a brzy lil se déšť jako z konve hustými proudy. V hučení požáru přimísil se nyní ostrý sykot vody, padající na žhavé uhlí, a při svitu blesku zříti bylo mraky bílých par vystupující jako vzdušné závoje nočních duchů k zachmuřené obloze. Vítr je prohýbal rozmanitě, unášeje je do nekonečna.

„Promokneme až na kůži," zvolal Allan, „ale to jest dobře, aspoň neuhoříme!"

Sestupovali po úbočí do doliny, zamotávajíce se do nekonečných roušek, utvořených vystupujícími parami. Tu zašvihl blesk, hrom udeřil a nová spousta vod řítila se na žhavou zemi, aby proměněna v páry okamžikem opět vzhůru se nesla. Ale v zákmitu blesku spatřil Fergus cosi, co ho naplnilo radostí, první to radosť, kterou ubožák dnes pocítil. Byl to ohromný červený gumovník, z oněch, které růstají u vody a skorem bez výjimky bývají duty. Nebyl ohněm dosud zachvácen, a proto dali se oba směrem k němu.

„Hle, tam jest útulek!“ zvolal, „ten strom znám dobře, tam se schováme před deštěm.“

Skutečně byl strom dutý a do něho vedl otvor prostranný a pohodlný. Oba vstoupili rychle do vnitř. „Sláva Bohu za to,“ pravil Allan, „že jest otvor dutiny po větru; zde budeme aspoň v suchu.“ Vyňal z měděného pouzdra sirku, rozžal ji a zapálil hromádku suché kůry, kterou tam byl vítr nahnal, a při světle vyčistili půdu dutiny. Pak vyndal z kabely podplamenici a Fergus přinesl z potoku hrneček vody na čaj.

Po večeři poděkovali oba vroucně Svrchovanému, že je tak zázračně chránil, jako mládence v peci ohnivé, a zahalivše se do svých houní usnuli ihned unaveni

V noci probudil Fergus otce řka: „Neslyšíš, otče, dobytek řváti?“

„Kde pak, hochu?“ tázal se otec spěšně vstávaje.

„Jen poslouchej!“

Allan naslouchal, po chvíli pak pravil: „Nikoli, synu to jen vítr tak hučí.“ Lehli si tedy opět a Allan usnul okamžitě, byl velmi zemdlen.

Když se ráno probudil, velmi se ulekl, nevida Fergusa po svém boku. Vyskočil a vyběhl z dutiny, a tu ho uzřel, an při veselém ohni připravuje snídani.

„Slyšel jsem v noci dobře, otče, vše jest zdrávo tam za pahrbkem.“

„Co pak? — dobytek?“

„Ano otče! Vstal jsem časně ráno a ohlížel jsem se po něm; jest za Barvidžským potokem a pase se. Oheň nešel dále než až sem.

Allan byl radostí celý pryč. „Výborně, Ferguse,“ zvolal, „to jest po ránu dobrá novina! Musím tam, abych ho viděl na vlastní oči.“

„Ale napřed se nasnídej“ pravil Fergus podávaje mu hrneček čaje.

Allan ho rychle vypil, zastrčil kus podplamenice do kapsy a dal se na cestu. Přeskočili vodu, vystoupili na vršek a hle! Dole tekl potok a za ním pásl se všechen dobytek oddělený v obyčejná stáda. Radostí tleskal jinak vážný Allan rukama a poskočil si. Spěšně sběhli s kopce, přebrodili se nehlubokou vodou a za několik minut stáli uprostřed svěřeného skotu.

„Skutečně Ferguse, myslím, že neschází ani nohy. Byl jsem skoro přesvědčen, že se uchýlil sem, a oheň že se někde dříve zarazí. Nyní nám však nastává notný kus

práce, musíme zvěděti, jsou-li zde všecka stáda. O jednotlivé kusy nebude pak zle!"

Dali se tedy do přehlížení a do počítání, a skutečně dohledali se všeho. Práce ta trvala až do odpoledne. Pak vraceli se kratší cestou domů, brodíce se místy mokrým popelem a zapadajíce do děr a struh po vyhořelých kořenech. Všechen žár byl uhasen, jen zuhelnatělé stromy svědčily o hroznych včerejších událostech.

Sotva že Allan skromně povečeřel, sedl na kůň a cválal k osadě, aby panu Cassidimu zvěstoval, že jest jeho majetek v bezpečí. Pan Cassidi chtěl se právě odebrati na lože; ale když slyšel dobrou zprávu, vyšel okamžitě.

„Vítám vás pastýři," zvolal, „však ne více pastýři. Allane Macdonalde, já vás zbavují vaší služby."

Allan ostal, jako by do něho uhodilo. Takového přivítání se nenadál. Vždyť konal poctivě svou povinnost, staral se o pánovo jmění více než o své a nezasloužil si, aby byl vypovězen a to způsobem tak ironickým.

„Pane" pravil sklíčen, „čím jsem vám ublížil, v čem jsem se vám nezachoval?"

„Ničím jste mi neublížil a ve všem jste se řádně zachoval. Těší mne nemálo, že mám ve svých službách člověka tak svědomitého, přičinlivého a poctivého. Tímto okamžikem přestáváte býti pastýřem. Ustanovuji vás správcem osady, neboť muže, jako vy jste, hledám již dávno. Sedněte si a poslyšte, co vám povím. Opouštěje svou vlast byl jsem velmi mlád a velmi chud. Snažnou prací, vytrvalostí, šetrností a poctivostí získal jsem značné jmění. Nyní bych opět rád navštívil starý svět, abych uzřel milenou svou vlast a své příbuzné, které jsem jako hoch opustil. Dosud nevěděl jsem, komu mám majetek svůj svěřiti, nyní to vím. Vám statečný Allane, svěřím vše a vím, že to bude v dobrých rukou."

Potom oznámil Cassidi Allanovi služebné podmínky, tak výhodné, že tento zvolal:

„To jest přílišná dobrota, pane, toho jsem si nezasloužil?"

„Zasloužil, milý muži, zasloužil, Poctivost a počestnost docházejí vždy uznání, buď dříve neb později. Nyní mi podejte ruku a smlouva jest uzavřena."

Cassidi nabídl Allanovi večeři, ale tomu zašla radostí všecka chuť, rozloučil se a spěchal k rodině, aby jí oznámil velikou novinu.

Panu Cassidimu zalíbilo se v staré vlasti tak, že se

již nevrátil do Australie. Spořádané společenské poměry, život uprostřed intelligence a půvaby civilisace působily v něj tak, že se odhodlal australskou svou osadu prodati. Dopsal tedy Allanovi, nabídl mu ji velmi lacino a povolil, aby byl obnos splácen v ročních lhůtách. Fergusa povolal za sebou do Evropy a dal ho na vlastní útraty důkladně vyučiti hospodářství a účetnictví, aby mohl pak doma založiti osadu v každé příčině vzornou.

Allan Macdonald jest nyní bohatým osadníkem, Fergus jeho vzorným správcem a rádcem celému okolí. Na trzích liší se jeho dobytek prospěšně od všeho ostatního. Mary a Marta jsou provdány za sousední osadníky. Jane a Kate podporují statečně matku v domácích pracech, a zpomínají-li kdy časů minulých, říkávají:

„Pochválen budiž Pán, sláva Bohu, že nás v tato místa uvedl. Dosti draze jsme zaplatili své štěstí“ — při tom vzpomínali na nebožtíka malého — Davida, „ale co Bůh činí, dobře činí!“

XI.

Jonáš Popkins a Fineáš Dison.

S Popkinsovic sešli jsme se opět a strávili s nimi několik příjemných dnů. Co jsme se neviděli, měli Jonáš a Fineáš divné příhody, které nám vypravovali, a že je mám za dosti znamenité, povím vám o nich. Seznáte z nich kus zdejšího života, který zde plyne buď zcela jednotvárně, tak že se dnešek podobá včerejšku jako vejce vejci, neb tak rozmanitě, že se mu nevyrovná ruch nejživějších ulic hlavních měst.

Vůl Pompey, o němž jsem již vypravoval, toulával se stále ještě. Nyní byl již po čtrnácte dní pryč a všecko stíhání bylo marno. Tu došla konečně i starému Matouši Popkinsovi trpělivosť. Jonáš s Fineášem měli ho ještě jednou důkladně hledati, byť by měli i několik dní a nocí tráviti v houštinách, a jakmile ho najdou, prodá se, nelze to s ním již vydržeti. Obchod hezky vynáší a proto si mohou koupiti opět koně.

Slunce vyšlo na obzor, nestálo však ještě nad oněmi gumovníky tam na pokraji lesa, ale vrhalo dlouhé jich stíny

na zelený pažit do chladné rosy, a zahrávalo ohnivými paprsky v jich kožnatém kolmém listí. Proud světla vrhne se v zelené loubí, vypije tu kapinku rosy, tam rozptýlí se v ní barevným leskem, jako by sypal drahokamy; zmizí v stínu, vyskočí, zachvěje se, bodne v oko opeřeného spáče a nese se na jeho písni jásavé v širý prostor. — Za prvních červánků vyjížděl Jonáš s Fineášem do křoví. Na sedle měl každý připjatou teplou houni na noc, v ní pak na několik dní zásobu potravin: čaje, cukru chleba, soli a řízek slaniny, který se snadněji unese než maso, a teplem se tak snadno nezkazí. Na pasu měl hrnečky na čaj, ostré sekerky na utínání větví a Jonáš kromě toho revolver.

Posměvák ozval se veselým smíchem nad jejich hlavami a zbudil ozvěnu v křoví; vrány zpěvavé ulekly se zprvu, pak se však jaly zkoušeti, zda nezapomněly přes noc rozmanitých melodií, jichž nelze se naposlouchati. Menší opeřenci spustili sborně ranní píseň, slavíce Pána všehomíru každý jiným hlasem, každý jiným tonem, a přece tak harmonicky, že se smálo srdce v těle. „O teok! teok! o tůs!“ volal drozd melancholicky, jako slavík za letní noci a „Egypt! Egypt!“ opakovala drobná létadla, jako by Egypt byl jejich vlastí. Mezi to mísilo se cvrkání kobylek, bzučení much a tisíc zvuků rozmanitých, dojemných i sladkých. Kdo by si nepřál prodleti za takového jitra v australském lese?

Oba jezdci vjeli do stínu stromů. Koně bořili se do bujného révoví planého chmele a vyplašili tu křepelku, tu holuba dlouhokřídlého, tu vačici neb jiné zvíře, po němž se psi, věrní jich průvodčí, marně hnali. Časem pozdvihla čiperná ještěrka na větvi hlavu a očka se jí zaleskla, jako by chtěla říci: „Dobré jitro! kam pak tak časně?“ Psi kroužili kolem jezdců; poznali, že půjdou daleko do houštin, kde jest mnoho vačic, wombatů a vakodlaků, a že budou moci prohánětí klokany dle libosti.

Pro Jonáše byla tato jízda nanejvýše zajímavou a poutavou. Měl bystré oko a vnímavé srdce pro vznešené krásy přírodní. Rychle přehlédal vše kolem sebe a pozoroval bedlivě, cokoli se namanulo, a pojímal to okem i srdcem stejně dokonale. Tu nedopouštěl se chyb a omylů, jako když hltavě pročítal knihy různé, tu soudil vždy správně a rychle. Nekonečná rozmanitosť četných a vzácných ptáků, obývajících ve hvozdech australských, poutala ho stále a stále; pamětihodná zvířata čtyrnohá, tak velice rozdílná od svých příbuzných starého světa, budila vždy nové účastenství a zajímala ho vždy znova.

Hon za klokany.

Jednotvárnosť lesů budila v něm pocit samostatnosti a neobmezené svobody; když pak vyjel na návrší a spatřil před sebou nekonečnou rovinu, na obzoru vystupující pásma hor, protkaná dolinami a roklemi úplně pustými, tu chtělo se mu dáti koni ostruhy a uháněti v širý prostor bez oddechu. Krev proudila mu živě v žilách jako život mladé této přírody, bohaté a bujaré, věčně krásné a čarovné, tající tisíce kouzel a skýtající tisíce požitků duši citlivé. Srdcem, a ne rozumováním chce býti oceněna a podává tomu, kdo si ji oblíbí, nesčetných vděků. To vše cítil Jonáš, nemohl toho však povědětí. Srdce mu překypovalo. Ale zářící oko, úsměv na ústech a smělé držení těla dokazovaly zřejmě, co se v něm děje.

Fineáši působily tyto výlety spíše strach než radosť, pociťoval vždy více úzkosti než nadšení. Bál se, že zabloudí, bál se setkání se zákeřníky, bál se hadů, štírů, a stonožek, ba Bůh ví, čeho všeho se ještě bál, snad i sama sebe. V Jonáše měl neobmezenou důvěru. Spoléhal na jeho bystrý úsudek. nevyčerpatelnosť prostředků, umění nalézti vždy pravou cestu a zmužilosť ve všech případech. Jeli tedy nyní pospolu. Ptactvo je vítalo v lesním loubí, hejna bílých papoušků poletovala vzduchem vysoko jako vločky sněhu, pestří papouškové pokřikovali na ně, pitvoříce se podivně, v bažinách ozývaly se žáby a „Jok! Jok! karakarok!“ volal kožohlav, ssaje sladký med z květů vysokého gumovníku vláknitého Tu vyplašili tlupu klokanů a hnali se po nich s větrem o závod, ovšem že marně, tu vyboušili hejno dropů, kteří darmo v křoví se ukrývali a pak hlučně vzlétli. Orel kroužil ve výši závratné, obzírajc bystrým okem krajinu, a tichý, čistý vzduch dopouštěl zřetelně rozeznávati i předměty nejvzdálenější.

Pocestní sledovali záhyby řek, skrytých mezi pahorky, ztrácejících se často v houštinách planých keřů čajovníku a koupajících v čistých. tichých hlubinách obrazy stromů trávových a stepilých dianell, jich nádherných blankytných květů a bobulí. Pak zajeli v travnaté roviny a beztravné pláně libovonné rozmanitými květy. pozlacené mochnou a protkané chomáči keřů tavolníku. V ticho noční zaznívalo kukání sovy, hvízdání sluk srpozobých, mručení wombata z blízkého návrší zachvívalo vzduchem a vrčení vačice přivábilo tichý sen k loži unavených jezdců z dálné vlasti, jenž přinesl s sebou mnoho obrazů milých a vidin vábných, jimiž je bavil až do úsvitu.

Druhého dne projeli jinou částí krajiny. O polednách

nechali koně pásti, sami pak si sedli na břeh bublajícího potůčku. Před jich zraky rozprostírala se daleká, zelená rovina, vroubená po obou stranách hustými lesy, které v dáli se sestupovaly, sužujíce ji klínovitě. Daleko široko nebylo živé bytosti, která by s nimi byla tovaryšila, snad nikdy dosud, snad jen po letech zabloudila sem noha lidského tvora. V sousedních úvalech viděli sice dosti stop dobytka, také několik volů uzřeli, ale Pompeye tu nebylo.

Když si tak as hodinu odpočinuli, jeli dále Brzy dostali se do husté trávy sahající koňům až do půl noh, ale sotva z ní vyjeli, musili travou, která jim sáhala až po břicha, ba místy nad hlavy. Tráva ta jest velmi tuha, stébelnata jako rákos, a klasata. Skoro bys ji pokládal spíše za křoví. Po té přijeli v krajinu kde nedávno zuřil lesní požár. Země byla pokryta překácenými stromy a nová vegetace klestila si jimi cestu. Od bujnosti půdy a přízně podnebí lze očekávati, že za krátko nebude po požáru ani památky. Nyní tu bují tráva a hojný podrost, činíce cestu nad míru obtížnou, ba nebezpečnou pro množství jam a děr, jež sotva lze pozorovati.

K večeru přijeli do končiny plné kamenitých úbočí, hlubokých strží a skalnatých koryt, jimiž protékaly potoky a říčky. Po březích válelo se množství balvanů a přes ně leželo na sta suchých kmenů, větrem vyvrácených a roztříštěných. Pahorky pokryty byly lesy obrů staletých, a hluboké, slavnostní ticho vládlo kolkolem. Zdálo se, že sem dosud nezabloudila noha Evropanova, a že tuzemci jako z úmyslu se vyhýbají kraji tomu, jako by je odpuzovalo něco hrozného. Kromě řídkých stop divokého dobytka nebylo památky živého tvora, a i ten přicházel jen uhasiti žízně a ihned opouštěl doliny nehostinné.

Opuštěnosť kraje toho působila Fineáši strach a hrůzu, i přemlouval a prosil Jonáše, aby se vrátili a vyhledali končin veselejších, ten však tvrdil, že by nebylo moudré tak učiniti, neboť právě sem asi zatoulal se Pompey, snad se zdivočelým dobytkem, a tu ho také nejspíše naleznou. Čeho se zde báti? Zákeřníků snad? — Pro ty tu není kořisti. Hadů-li? — Ti zalézají z večera do děr. Dravé zvěře? — Té v Australii není, dingo jest zbabělý otrapa a oni nejsou ovcemi ani jejich koně. — Čeho tedy?

Toho nevěděl Fineáš, ale pravil, že jest tu tak smutno, tak pusto, že se ho zmocňuje úzkosť; zdá se mu, že mu padá vše na prsa, jako by tu nebylo dosti vzduchu k dýchání. Pahorky naplňují jej hrůzou, hukot vody zní tak

truchle, zasmušile, stíny se dlouží, jako by po něm sahaly. — V hlubokém tichu bylo cosi tak vznešeného, tak slavného, osamělosť tak úplna a tajemna, kouzla skrytá v rozsedlinách skalních a po vrcholích lesů tak nevyzpytatelna — nikdo neví, čím to jest, ale jest to tak divné, že se srdce chvěje.

Jonáš pohlížel na Fineáše tak divně mluvícího; viděl, kterak bledne a chvěje se v sedle. Ale nehaněl ho proto a neškádlil, neboť pociťoval sám, že je tu cosi neobyčejného, neobvyklého, a že se tu jeví příroda v neskonalé velebnosti. Bylo mu jako v chrámě, byl by poklekl a modlil se. Fineáši bylo do pláče.

„Jen pojeď dále, Fine, pojeď. Jsi dobrý hoch a mám tě rád přes všecky tvé obavy. Není tu, čeho bychom se báli, naopak; jen pohleď, jak jest divoká ta krajina krásna, romanska.“

„Snad chceš říci romanticka Jonáši?“

„Na tom nesejde, já četl romanská a ty říkáš romantická, to je celý rozdíl! Na noc uděláme si stan — ale nikoli, příroda sama nám ho upravila, skvostný sál, že ani císařové a sultáni takového nemají. Pohleď! tam na levo na úbočí na břehu potoku ten smaragdový pažit a u něho ohromný gumovník s větvemi skoro až na zemi! Pod ním rozděláme si řádný oheň uchystáme si skvostnou večeři a zahalíce se do houní budeme si ohřívati nohy. Hvězdy budou nad námi bdíti, bublání křišťálových vln ukonejší nás v tichý spánek a velebné ticho přikouzlí sladký sen.“

Kdo by se byl do Jonáše nadál, že dovede také básniti? — Pobídli koně a za chvíli byli u paty gumovníku. Rychle odsedlali koně, spoutali je a pustili na pastvu. Suchého dříví bylo tu dosti a co Jonáš rozdělával oheň, přinesl Fineáš vody z potoku a přistavil k vaření čaje. Řízky slaniny nabodali na přišpičatělé hůlky a pekli nad uhlím jako na rožni. Pak si sedli pohodlně do trávy a večeřeli.

„Není-li tu překrásně!“ zvolal Jonáš klada kousek slaniny na skyvku chleba. „Není-li tu překrásně a nevede-li se nám tu výborně, jako starému Aeneáši, když shledal, že naplnil proroctví Kassandřino a doplul břehů Latia? Nebo jako Napoleonovi na Elbě?“

„Napoleonovi na Elbě vedlo se zle, Jonáši,“ odtušil Fineáš

„Zle nebo dobře, to je celé na tom nesejde. Ale pohleď na tento obrovský strom! Troufám, že jest v něm aspoň tucet vačic. Ty pahorky vystupují jako vlny, jeden za

druhým, a na nebi jižní kříž a štír, jak krásně vycházejí a třpytí se poblíž mléčné dráhy! Rád bych věděl, jsou-li na oněch tělesech nebeských lidé jako my. Viz, hochu, to není v tvých knihách, v žádné gastronomii to není."

„Snad v astronomii chceš říci; gastronomie jest nauka o kuchařství."

„Na tom nesejde, ale ty to nevíš, já to nevím, žádný to neví a nikdo se o tom nedoví na celém světě. Rád bych věděl, jsou-li tam také junáci, jako my, hledající voly zatoulané, jsou-li tam ryžovníci a zákeřníci."

„Buď zticha, Jonáši, prosím tě!" zvolal Fineáš.

„Proč pak? co se děje? či je snad nebezpečno mluviti o hvězdách?"

„To nikoli, ale tys mluvil o zákeřnících."

„Nemluvil, hochu, nemluvil, sotva jsem pronesl jejich jméno. A toho jsi se ulekl?" A již opět dostal chuť škádliti soudruha. „Ale viz, já mluvím tak rád o zákeřnících a poslouchám pověsti o nich. To mi bouří krev a prsty mne svrbí, že bych hned po nich střílel. — Neslyšel jsi o oné tlupě zákeřníků, která —"

„Teď však už přestaň," zvolal Fineáš poděšen, „nebo do smrti nejdelší s tebou nikam nepojedu!"

„Fiíí!" hvízdl si Jonáš, hledě potutelně. „Víš, hochu, tvá společnost jest mi příliš mila a samotnému by se mi stýskalo. Musím toho tedy nechati. Ale rci mi, co bys si počal, kdyby nás zákeřníci přepadli, praví a skuteční zákeřníci? Přec bys snad neutekl a nenechal mne samotna s nimi zápasiti? Vždyť nejsi zbabělec, Finy, jen tak trochu bázliv!"

„Už jsi zase v tom, Jonáši, což toho nemůžeš nechati?"

„Víš, já bych jen rád věděl, co bys dělal? Dej pozor! Už ani nepronáším slova zá . . . ník!"

„To bys viděl, až kdyby k tomu došlo."

„To ovšem. Poněvadž bude asi v tomto údolí noc chladna, uděláme si přístřešek."

Oba vstali, ufali dvě vidličnaté větve, ořezali a zarazili je do země. Přes ně položili na příč třetí větev a opřeli o ni množství čerstvých snětí, a tak utvořili šikmou stěnu, chránící je před větrem a rosou.

„Teď dobrou noc!" řekl Jonáš zabaluje se do houně a usnul skoro okamžitě. Sedlo měl za podušku, přístřeší chránilo ho shora a nohy ohříval oheň, na nějž byli přiložili několik kmenů.

Fineáš neusnul tak záhy. Strach před zákeřníky, před

— — ani sám nevěděl před čím, nedal mu spáti v takové pustině. Po chvíli počali psi vrčeti a štěkati. Rychle zbudil Jonáše a šeptal: „Někdo je tu — buď zákeřníci neb divoši!“

Jonáš se vzchopil a naslouchal. „Již vím, co to jest,“ pravil. „Neslyšíš vytí divokých psů v křovinách? Naši je větří a proto štěkají. Teď mě však nech spáti, sice se budu hněvati!“

„Ale dingové, Jonáši! Což jest-li nás přepadnou ve spaní a něco nám udělají?“

„Kdyby tě chtěli sežrati, abys dal pokoj! Ale neboj se, ti se neopováží nám na blízko, naši psi by je spořádali.“

Sotva to Jonáš dořekl, spal opět jako sysel a chrápal, že by zaplašil nejen dingy, ale všecka plachá zvířata široko daleko.

Konečně zavřel sen oči i Fineáši, ale spaní jeho bylo nepokojno. Zdálo se mu o samých hadech, štírech, stonožkách, divokých psech a zákeřnících. Každým okamžikem se probouzel a naslouchal, nešustne-li se kde cosi nebezpečného, ale neslyšel leč hlasité chrápání strýce Jonáše. Po půl noci usnul konečně na delší čas. Duch jeho zalétl daleko přes pevniny a okeany do tichého, útulného domu drahé jeho kmotřinky. Ten byl pln knih a on v nich četl; přišla kmotra, pohladila ho po vlasech a políbila na čelo. Radostí poskakovalo mu srdce v těle, ústa se usmívala, usmívala se i stařenka a ovinula mu rámě své zvadlé a třesoucí se kolem hrdla.

Než již to nebylo rámě kmotřenky, ale ohyzdný had, který lechtaje mu tvář zamodralým jazykem chystal se ho uštknouti.

„Jonáši! Pro Bůh! Jonáši! Neslyšíš!“ volal úzkostně, sotva dechu popadaje. Jonáš byl okamžitě na nohou.

„Co jest, Fineáši, co se stalo? ptal se mna si oči.

„Jsou tu hadi, hrozní, ohromní hadi! Jeden by mne byl málem uštkl.“

„Ale kde pak jsi, hochu?“ tázal se Jonáš nevida ho po svém boku. Ležela tu pouhá houně a hlas Fineášův zněl jako s hůry.

„Tu jsem! na větvi gumovníku, zrovna nad tebou. Měl jsem čas, že jsem se sem vyšvihl, jinak bych byl teď uštknut a snad mrtev.“

Jonáš vyskočil, pohledl nahoru a počal se popadati za boky, vida za svítání seděti Fineáše na větvi jako na koni s ustrašenou bledou tváří, obraz úzkosti a zoufalého strachu.

„Čemu pak se směješ?“ volal, „není tu přece pranic

k smíchu, a kdyby tě byl některý z těch hadů uštkl, nebylo by ti nyní jistě do smíchu, buď tím jist! Snad bys se byl smál, kdyby mne byl uštkl, a já teď umíral!“

„Ale kde pak jsou ti hadi, Fineáši?“

„Už tu nejsou, ale byli, ujišťuji tě, zrovna u mé tváře.“

„Viděl-li jsi je?“

„To ne, jak bych je mohl po tmě viděti? ale slyšel jsem je zcela zřetelně, jak se plazili a šustili listím.“

„Ale Fineáši, chci se vsaditi, oč chceš, hlavu sázím, že to nebyli hadi. Kdo pak jak živ slyšel, aby hadi opouštěli svá lože mezi slunce západem a východem! Chraň Bůh, to není možno!“

„Jak pak tedy přicházejí do postelí, co?“

„Tam se dostanou za dne neb na večer, hledajíce úkryt před nočním chladnem. Věř, Finny, že jsi se polekal darmo a svým tělocvikem dokázal jsi špatné hrdinství a mne vyrušil jsi z příjemného snu.“

„Myslíš Jonáši, že jsem tak hloupý, že nevím, co jsem slyšel?“

„Slyšel jsi chrastiti suché listí, což způsobila některá malinká horská myš, jichž je tu asi dosti.“

„Nesmysl! To nemohly býti myši.“

„Hadi to byli, „hrozní ohromní hadi“; aspoň tucet přeběhlo mi jich v noci přes obličej, aniž bych tě byl budil. Než teď již slez, červánky se ukazují a ptactvo počíná se ozývati.“

Fineáš slezl a prohledal pečlivě svou houni a místo, kde ležel, zda tam snad přec není ohromný had neb aspoň malinká myš. Jonáš zatím přiložil znova na oheň suché dříví, přistavil vodu na čaj, a an soudruh horlivě opékal slaninu, umyl se důkladně v potoku. Fineáš následoval jeho příkladu, mruče při tom nějaký nápěv, což dělával obyčejně, byl-li sám.

„Tak se to patří, Finny,“ zvolal Jonáš. „Teď ti hadi vylezli již z hlavy a myslíš o něčem moudřejším.“ I vypukl v nový smích.

„Přestaň již, Jonáši, prosím tě, vždyť bys i kámen rozhněval.“

„Nu, vždyť je dobře; ale teď se nasnídej a pak pojedeme dále.“

Za půl hodiny byli opět v sedle a cválali vzhůru dolinou. Údolí táhlo se mezi pahorky vždy příkřejšími a rozštěpovalo se konečně ve tři, čtyři pobočná údolí, jimiž protékaly potoky. Brzy zbyly z údolí pouhé strže a rokle, křížem krážem

překáceným dřívím a vysokou travou tak zatarasené, že bylo patrno, sem že dobytek nepřichází a darmo by ho tu hledali. Mínili, že dále nesmějí se odvážiti; neboť nebylo jistě možno, aby hovězí dobytek slezl tak příkrá a skalnatá úbočí. Vždyť jest na této straně hojnost pastvy i vody. Ssedli tedy a vedouce koně za uzdy jali se vystupovati na nejbližší pahorek. Než nebyl to úkol snadný. Více než na půl míle cesty musili se proplétati mezi skalami a ohromnými balvany žulovými, prodírati se hustým křovím kapinicovým a místy bahnitými. Konečně dostali se na pahorek, odkud byla vyhlídka divokrásná na vlnitou krajinu plnou zeleně, skupin stromů a slunečního jasu, na vzdálená pásma vrchů a obrovské hory v pozadí. Orlové kroužili vzduchem, pestří papouškové poletovali od stromu ke stromu, od stráně ku stráni zpěv ptactva dojímal ucho a vůně květin až opojovala.

Obraz před očima jezdců byl tak čarovný, tak unášející, že se Fineáš nad míru rozčilil. Těkavý jeho duch přeskakoval s jedné krajnosti na druhou. Učinil Jonáši návrh, aby jeli se stráně o závod do údolí.

Jonáš poznal jediným pohledem povážlivost, ba přímé nebezpečí takové jízdy a považoval vše za žert, ale Fineáš zvolal: „Nuže, když ty se neodvážíš, odvážím se já!“ Při tom vtiskl koni ostruhy do boků. Ale Jonáš uchopil jeho uzdu. „Což jsi se zbláznil?“ volal. „Ty i kůň rozbili byste se na kaši. Toť zrovna jako bys chtěl jeti se střechy domu!“

„Však já se nebojím!“ odtušil Fineáš, bodl a švihl opět koně, až se spínal; ten však maje více rozumu než jezdec, uskočil stranou, a nechtě sraziti vaz, obrátil se a hnal se v opačnou stranu. Fineáš narazil na větev a byl smeten se sedla, ale vzchopil se, běžel za koněm a skokem octnul se mu opět na hřbetě.

„Což jsi se skutečně zbláznil, či máš o kolečko víc?“ volal Jonáš. „Můžeš býti koni povděčen, že jsi tak lacino vyvázl. Kdyby byl tak zbrklý jako ty, ležel bys nyní pod stráni mrtev a rozmačkán na kaši. Veliký Bože! čím dál tím více poznávám, v jakém jsi se octl nebezpečí!“

„To není nic,“ pravil Fineáš jako opojen, „jen pojeď se mnou! Či mi budeš opět spílati bázlivců? Kdo má teď strach? Kdo je teď bázlivcem?“

Jonáš neodpověděl, ale jel dále udiven náhlým návalem zmužilosti soudruhovy. Nyní obrátili se více na levo, opisujíce kruh kolem nočního táboru, a dostali se brzy opět do travnaté roviny, tratící se v množství úvalů, strží a výmolů. V jedné dolině spatřili stopy dobytka a jeli po nich as na

míli cesty. Přejevše záhyb údolí, uzřeli stádo zdivočilého skotu, které, jakmile je zpozorovalo, dalo se na útěk hloub do doliny travou, kamením a křovinami; funíc zuřivě zastavovalo se po chvílích aby se po pronásledovnících ohlédlo, hrabalo kopyty a mrskajíc boky ohonem jevilo známky hrozného hněvu. Naši jezdci cválali za ním, pátrajíce, zda by tu Pompeye nenašli. Najednou se stádo zastavilo.

Po obou stranách údolí spadaly příkré stráně, vzadu pak zastavovala další cestu kolmá skalní stěna. Dobytek vběhl do „slepé ulice“. Rázem se zastavil; další útěk byl nemožný. Náhle se obrátil a okem zuřivostí zkaleným pohlížel na oba jezdce. Prach zdvihal se pod kopyty, tepoucími půdu v bezmocném vzteku, z něho jako z mraku probleskoval les hrotnatých rohů a temné bučení valilo se jako rachot hromu po skalinách.

„Zpátky Fineáši! Zpátky, co kůň stačí! Skot chystá se k útoku!“ volal Jonáš, obrátil koně a uháněl, seč byl, šikmo nahoru po stráni, aby měl dobytek cestu volnou. Ohlédna se po soudruhu uzřel ho bez pohnutí jako sochu. Nával zmužilosti a odvahy zmizel tak rychle, jak přišel, a strnulý hrůzou ostal na místě, jako by přimrazen. Skot počal se již s hlavami skloněnými a ocasy vzhůru opačným směrem pohybovati přímo proti strnulému junákovi.

„Fineáši! Fine! Pro živého Boha! Jde tu o tvůj život!“ křičel zoufale Jonáš, ale soudruh neviděl, neslyšel. Již bylo bouřící stádo od něho jen na dvacet metrů — na patnáct — na deset — Fineáš se nehýbá! Kůň jeho však neměl nejmenší chuti dáti si rozpárati život, dáti se rozdupati, roznésti kopyty. Bleskem obrátil se a uháněl ze všech sil za Jonášem rychlostí, jakou by v něm byl nikdo nehledal. Ale byl také nejvyšší čas. Mžiknutím pádil skot místem, kde se Fineáš prve zastavil, a země duněla pod jeho kopyty a stromy se zachvívaly jako od větru. Brzy zmizelo jim stádo s očí.

Jakmile nabyl leknutím oněmělý Jonáš opět řeči, zvolal: „Buď Bohu sláva! Tvůj život visel na nitce! Okamžikem bylo by po tobě! Dosud se leknutím třesu po celém těle!“ —

Fineáš tu seděl němý, zaražen, nejsa slova schopen. Pohlédl ostře na Jonáše, jako by chtěl něco říci, na místě toho pustil se však do usedavého pláče. Soudruh nechal ho do syta se vyplakati, načež pravil: „Vidím, hochu, tobě není dnes dobře, jsi rozčilen a churav; upokoj se a pojedeme zvolna dále. Je-li tu Pompey neb ne, ví jen Bůh, v okamžiku nebezpečí nemohl jsem naň mysliti. Je-li tu, ať tu zůstane, nelze se již odvážiti života, než my jsme učinili,

a chtíti ho dostati z takového stáda bylo by z úmyslu vrhati se v záhubu. Toho na nás nikdo nežádá.“

Jeli dále lesinami křovinami, přes holá místa kamenitá, kde byl. kam oko dohledlo, prostřen bledě růžový koberec kvetoucích kakostů a bujně rostl trávový strom, zapouštěje kořeny hluboko do štěrbin skalních a vztyčuje travnaté listy na pni stepilé palmě podobném, z nichž vystupuje květová palice jako vlající chochol na stopce přes metr vysoké. [1]) Jeli širokým údolím po mírném svahu, kde uzřeli tu a tam kus dobytka, ale Pompeye tu nebylo. O polednách spatřili nedaleko kouř, a v doměnce, že si ryžovník, zvěd neb pastýř udělal oheň, jeli tam, aby si při té příležitosti uvařili oběd a dověděli se něco o svém toulavém dobytčeti.

Z blízka poznali že je to tábor tuzemců a Fineáš chtěl se na místě vrátiti, jsa přesvědčen ve své obraznosti, že to jsou divoši Murrayští, pověstní zhovadilou ukrutností a bezuzdným loupežnictvím Ale Jonáš ho uchlácholil tvrdě, že se není čeho báti; divoši znají moc a zbraně bílých lidí k vlastní škodě příliš dobře a mají se na pozoru. Jeli tedy k nim a pozdravili. V ležení byly však pouze ženy a děti; mužové vyšli na lov a chytali ryby[2]). Stálo tu as tucet přístřešků, mezi nimiž hořel oheň, a ženy choulily se kolem něho. Četní psi pobíhali štěkajíce a množství ošklivých nahých dětí vybíhalo z houštin a tulilo se bázlivě k matkám.

Celek skýtal pohled velmi žalostný. Ženy byly staré a tuze sešlé, mladých žen a dívek tu nebylo, any sbíraly v lesích kli a pryskyřici: a z těchto tvorů vyhublých a zbědovaných, jich tenounkých rukou a nohou i velikých, kulovatých hlav s velikými ústy, bílými zuby, sploštělými nosy a černým, chundelatým vlasem bylo možno souditi na nízký stupeň vývoje plemene, k němuž náležely. Na dlouhých tyčích do země zaražených měly kožené pytle s potravinami, aby se jim na ně psi nedostali, a když prosil Jonáš za dovolení, aby si směl u ohně připraviti oběd vyndaly vakodlaka, hodily jej do ohně i s kožích a nakupily na něj popelu. Sotva se s polovice upekl, vytáhly ho, strhaly kůži a nabídly ho jonákům k obědu.

Jonáš poděkoval za pohostinství zajisté dobře míněné, vzal stehénko pekl je ještě dobrou chvíli nad uhlím, jedl a prohlásil za výborné. Fineáš následoval jeho příkladu ne z lakominy na pravou a původní australskou pečeni, ale

[1]) Živa 1857 str. 103. [2]) Viz obrázek na obálce naší knihy.

ze strachu, aby hostitelů neurazil. Davše jim několik bílých penízků, jež cení nad zlato, jeli dále.

Naši junáci projeli toho odpoledne velikým kusem země, aniž by spatřili stopy dobytčí; ani človíčka nepotkali, sotva že zočili živého tvora. Zdálo se jako by v ty končiny nikdy nebyla vstoupila lidská noha. K večeru, když počínali pomýšleti na odpočinek, oznamovalo temné hučení hromu na západě blízkou bouřku.

„Nuže, Finny, hochu, co si my ubozí červíčkové máme nyní počíti? Přijde-li bouřka, jako že přijde, pak bude vše, půda, tráva, stromy i listí na žmoch mokré. Naší jedinou spásou bude stan, který uděláme ze svých houní co nejrychleji. Pak rozděláme oheň a naložíme na něj tolik suchých větví a kmenů, že ho déšť neuleje, sice si nepomůžeme k ohni, až bude vše promoklé, a budeme i ráno bez něho. Déšť bude asi prudký a vše bude mokré jako houba.“

Ssedli tedy s koní spoutali je a spěšně jali se sekati a klestiti větve, zarazili je do země a natáhli přes ně vlněné houně, načež rozdělali mohutný oheň. Ještě s tím nebyli úplně hotovi, když zavál prvý ráz větru, jakoby chtěl vše zohýbati a rozlámati i vyvrátiti staleté kmeny, které sténaly a praskaly až hrůza. Zároveň počaly padati veliké kapky deště a brzy lilo se jako z konve. Nebe bylo jeden oheň a strašným hřímáním zachvívala se země. Jako by měl nastati soudný den! Vichr ve stromech hučí a kvílí, blesky kmitají se v jednom kuse a hrom bije ráz na ráz, až země duní a vlasy na hlavě vstávají. Koně uvázané k stromům se plašili a pocestní schouleni pod houněmi očekávali, že každou chvíli do nich uhodí. Brzy byla země rozmočena a voda vnikala do zatímného stanu horem i dolem. Každá strouha, vedoucí do údolí, proměnila se v dravou bystřinu, a hučení vody doráželo sem se všech stran. Zároveň se setmělo a naděje na příští noc byly velmi bídné.

„Hleď hochu,“ pravil Jonáš, jenž ani v takové slotě neztratil veselé mysli, „dnes nebudeme moci spáti na zemi a nebudeš se musiti báti hadů, náramných hadů!“

„Přestaň o tom, Jonáši, — chceš? Myslím, že už toho bylo dosti.“

„Nuže brachu, nedělej si z toho nic, jiní při tom pochodili hůře, aspoň onen pán nedaleko Adelaidy.“

„Který pak?“

„Jmenovati ho neumím, ale povím ti, co se mu přihodilo. Táboře kdysi v křovinách ucítil pod houní cosi hladkého a studeného. Jediným hmatem to uchopil a mrštil

tím o zemi takovou silou, že, když rozžal sirku, aby se, na to podíval, bylo to na dobro mrtvo. Byl to skutečně had, který tu nyní ležel jako prut a již se nepohnul. Po druhé nebyl však tak šťasten. Opět cítil pod houní cosi hladkého a studeného, opět uchopil to jediným hmatem a mrštil tím o zemi zoufalou silou, než tentokráte nepochodil tak dobře a ucítil prudké bodnutí, ne však v ruce, nýbrž u srdce. Když totiž rozžal sirku, aby se podíval, co to bylo, spatřil — své vlastní zlaté hodinky. Byl si je dal pod hlavu, a ony hladky a studeny sjely dolů, a byly rozbity na caparty!

„To byl skutečně strašný přehmat," řekl Fineáš, „ale ujišťuji tě, že zalézají hadi do postelí a do přikryvek."

„Ovšem, ale za dne, ne v noci, neboť tu všickni spí," tvrdil Jonáš. „Než hle! Nebe se vyjasňuje, déšť přestal a bude lépe, pojedeme-li dále, abychom nalezli nějakého suššího místa, než je toto zde."

„Myslím, že teď nenajdeme nikde suchého místečka."

„Zajisté najdeme; uvidíš, že nepojedeme ani čtvrt hodinky, a budeme je míti. Takové prudké bouře nesahají daleko, chodí obyčejně úzkým pruhem jako přeháňky."

Dali se tedy znova na cestu ostrým klusem, ale všude bylo mokro. Slunce dotýkalo se dolejším krajem obzoru, když přijeli na cestu, kde zpozorovali koleje vozu neb káry.

„Zde jest cesta k nějaké osadě," soudil Jonáš. Podaří-li se nám k ní doraziti, nebude o nocleh v suchu zle. Kterou stranou máme se však dáti? Rozhledněme se! Na levo vede cesta k ryžovištím, tam tedy není osady, bude tedy na pravo pravá cesta."

Koně dali se opět do klusu a ujížděli přes hory a doly. Za půl hodiny setmělo se, že nebylo pět prstů před očima viděti, cesta však byla přece patrna a na štěstí sjízdna, že se nemusili báti jam neb povalených kmenů a pařezů. Jeli mezi lesnatými pahorky, minuli četná postranní údolí, přebředli potoky, vyjížděli na kopce a sestupovali do údolí, ztrácejíce se vždy víc a více v krajině nehostinné, divoké, zdánlivě pusté, plné křovin trnitých a stromových skupin, v krajině, která nezdála se příhodnou pro osadu. Fineáš prohlásil konečně, že je příliš unaven, že nemůže dále, a radil, aby zastavíce utábořili se kdekoli. Zítra pojedou dál a uvidí, kde as leží osada.

„Jen ještě okamžik strpení, Finny," pravil Jonáš, a po chvíli zvolal: „Sláva! vidím světlo, pohleď, brachu!"

Fineáš uzřel též světlo a jel chutě dále. Nyní vedla cesta po kamenité stráni mezi ohromnými balvany a země

duněla pod kopyty koní, jichž nárazy nebyly již tlumeny trávníkem. Přijíždějíce blíže seznali, že je tu skutečně osada. Po tmě rozeznali četná stavení a z komínů se kouřilo. Brzy dostali se mezi haldy dříví k pálení, převrhané káry, mezi ploty, až přijeli naproti hlavní budově stojící u prostřed veliké ohrady pro koně a příležitostně i pro jiný dobytek. Dále nemohli pro plot, ověšený skopovými kožemi, nezbytnou okrasou každé hlavní stanice. Několik psů, ležících na širokém zápraží, počalo zuřivě štěkati.

„Hola hej! jest někdo doma?“ volal Jonáš do tmy, nemoha rozeznati vchodu do ohrady. Štěkot psů se zdvojil; po chvíli bylo slyšeti cvaknouti dvéře a silný mužský hlas se ozval:

„Kdo je to?“

„Dva pozdní pocestní, kteří zabloudili s cesty!“ odpovídal Jonáš.

„Zabloudili s cesty! Tudy nevede žádná cesta leč k této osadě. A co pak tu děláte?“

„Hledáme zatoulaného vola!“

„Tak táhněte a hledejte si ho, kde chcete!“

„Tak to, pane, jistě nemyslíte,“ prosil Jonáš. „Jsme jen dva hoši, kteří hledajíce vola, zabloudili. Dříve jsme tu jak živi nebyli!“

„Pojďme odtud, ale rychle!“ pobízel Fineáš. „Kdyby střelil, mohli bychom toho míti dosti!“

„Dva hoši? ozval se opět muž u domu. „Je to pravda?“

„Svatá pravda, milý pane!“

„A nikdo s vámi?“

„Ani živé duše!“

„Podle hlasu zdá se že jsou to ještě mladí lidé. Pojďte tedy blíže, ať se vám podívám do očí.“

„Jak se k vám však dostaneme? Nevidíme dveří.“

„To nic nedělá, podlezte mezi hradbami.“

„Ale koně?“ —

„Koně! — Uvažte je k plotu!“

Junáci učinili, jak jim praveno, a šli k domu. Zatím přinesla paní světlo a zvolala spatříc je: „Ach Bože, Jakube! To nejsou zákeřníci, nýbrž ubozí hoši. A v takovém nečase zabloudili!“

„Nikoli, nikoli! ti nevypadají podezřele, velká hrůza z nich nejde! Jen blíže hoši, pojďte jen blíže!“

„Dovolte, milý pane, abychom prve odsedlali koně a pověsili své houně na plot. Jsou celé promoklé!“

„Ovšem, ovšem, dovolím rád,“ pravil osadník, muž ve-

liký, hubený, s obličejem velmi dobráckým. „Půjč nám to světlo, matko, já půjdu s nimi.“

Brzy byli koně v ohradě odsedláni a houně pověšeny na plot, aby v ranním slunci vyschly.

Jonáš a Fineáš octli se záhy ve stavení, polo srubu, polo prkenné kolně, jež slouží squatterům za prvé obydlí. Dobrou část světnice zaujímalo ohromné ohniště ze žulových ploten, a na něm hořel notný oheň. Vlídná a přívětivá paní řezala již kusy masa a házela je do pánve, majíc právem za to, že jsou pocestní hladovi. Brzy stála pánev na trojnožce a syčící maso šířilo lahodnou vůni. Kromě osadníka a jeho choti bylo tu ještě pět neb šest dětí, jedno menší než druhé, jako píšťaly u varhan, které naše junáky obstoupily a zvědavě prohlížely.

„Dohlédni na chvilku k ohni, muži,“ pravila paní „musím ty děti uložiti, aby daly pokoj!“ A ospalá drobotina sypala se za matkou do přístěnku, jako za kvočnou kuřátka.

„Ale u kata, hoši! příliš zdvořile jsem vás nepřivítal,“ ozval se squatter. „Ještě jsem rád, že jsem se střelbou nepřenáhlil.“ — Fineáš dostával husí kůži. — „Ale víte není tomu dávno, co mne přepadlo ve vlastním domě pět zákeřníků, když jsem otevřel dvéře a díval se, na koho psi tak štěkají. Dva mi svázali ruce na záda, třetí mi hodil přes hlavu šat a div mne neudusil. Že jsem se bránil, můžete si pomysliti, ale oni hrozili, že mi rozštěpí lebku, nepovolím-li, a tak vida nezbytí musil jsem se vzdáti. „Co chcete?“ ptal jsem se.

„Jen vaše peníze. Pojďte a ukažte, kde je máte!“

Po té sňali mi šat s hlavy a vedli mne sem. Byli ti chlapi náramní hranáči a na tvářích měli škrabošky. Když uzřela moje manželka bandu takových hrozných lotrů, dala se do náramného křiku.

„Nebojte se, missis,“ těšili ji. „My vám, ani manželu neublížíme, ani dětem. Potřebujeme jen vašich peněz a trochu potravin.“

„Ano, potraviny každým způsobem,“ ozval se druhý, „jest obtížno a časem i nebezpečno dojížděti k ryžovištím na koupi.“

Nyní mi poručili otevříti stůl a vyndati peníze. Na to štěstí neměl jsem doma než padesát liber šterlingů a ty jsem jim tedy dal.

„To není všecko,“ křičeli, „musíte míti více. Dnes

jste prodal stádo ovcí řezníku do ryžovišť a sedm volů druhému. Za to dostal jste více než tento capart!“

„To máte pravdu, ale peníze dal jsem svému bankéři, aby za ně koupil příležitostně zlato.“

„Tedy nám dejte poukázku,“ ozval se veliký chlap, dle všeho náčelník, „a napište kvitanci.“

„Lituji, že to není možno. Kvitanci zanechal jsem obchodníku, s nímž jsem ve spolku a který mé věci obstarává.“

„Jak se jmenuje?“ ptali se.

Pověděl jsem jim jméno.

„Dobrá,“ pravil, „a teď poukázku sem!“

„Ze srdce rád, ale upozorňuji vás, že vám nebude nic platna, a že přijdete-li tam s ní, budete jistě zatčeni. Mám v bance vyjednáno, aby mé poukázky nevypláceli než mně, neb mé paní. Kdokoli jiný s ní přijde, o tom se ví, že k ní přišel nepravou cestou a bude zatčen.“

Lotři pohlíželi mlčky na sebe, jako by chtěli říci: „Ten na nás vyzrál!“ Po té se ozval náčelník:

„Víte co, osadníku, sedněte na kůň a pojeďte s námi k ryžovištím. Do rána tam budeme a vy vyzdvihnete pro nás peníze.“

„Co by vám to prospělo,“ pravím. „U banky jsou tak bystří jako vy, a za chvíli octnete se ve vězení.“

Když viděli, že jsem na všecky strany dobře kovaný a že se mnou ničeho nesvedou, počali láti a láteřiti, hrozíce, že nás všecky povraždí a dům nad hlavou zapálí, nedostanou-li více peněz.“

„Staň se vůle Páně!“ pravím, „za to nemohu.“

Pak začali sami prohlédávati. Spřevraceli vše na rub, zotvírali všecky přihrádky, všecky skříňky a krabičky, pobrali, co se jim líbilo, k tomu mé a paniny nejlepší šaty, a co mne nejvíce bolelo, i stříbrné hodinky, které jsem měl po nebožtíku otci. Nabízel jsem jim pro později dvacet liber za ně a slíbil úplnou beztrestnost tomu, kdo mi je přinese, ale oni prokleli mých dvacet liber a loupili dále dle libosti. Konečně se sebrali a odcházeli. „Opovážíte li se nás pronásledovati,“ řekli na rozloučenou, „přijdeme opět, a uvidíte, jak se vám povede.“ — Uznáte tedy, že nemohu od té doby důvěřovati lidem, kteří přicházejí v noci, a bez revolveru neučiním z domu ani kroku. Nyní máme u dveří zámky a závory, což bylo před tím nevídáno. Ale bohužel! Zlato přilákalo cele pluky ďáblů do této požehnané země.“ —

Zatím byla večeře již připravena a hoši nedali se dvakráte pobízeti. Měli ke skopovině brambory a k čaji mléko.

lahůdky, jichž není v ryžovištích právě nadbytek, a Jonáš nemohl přenésti přes srdce, aby neřekl: „Skutku, pane osadníku, o vaší osadě můžeme říci, že je země, kypící mlékem a medem.“

„Nu, medu tu mnoho není!“

„Ale cukru, a to jest jedno, na slově nesejde.“

Po večeři odebrali se na lože, a spali, jako když je do vody hodí, zvláště Fineáš, který se tu nemusil báti hadů a byl notně umdlen. Teprve pozdě z rána se probudili, když bylo již vše v domě na nohou, a snídaně připravena. Squatter a jeho lidé vrátili se již z křovin po přehlídce stád. hladoví jako vlci. Přáli si na vzájem „dobré jitro“, a všickni smáli se srdečně včerejším zákeřníkům. Při snídani tázal se squatter, kde že pozbyli svých volů?

„Jen jednoho vola“ řekl Jonáš a popsal ho podrobně.

„Toho jsem viděl v posledních čtrnácti dnech aspoň dvacetkrát,“ pravil osadník. „Je s několika soudruhy v údolí, v křovinách kapinicových, as dva kilometry od ryžoviště.“ Popsal jim místo ono do podrobna a Jonáš seznal, že je dosti na blízku jich stanu.

„Právě si vzpomínám,“ pravil, „že se tak velmi podobáme siru Isaku Newtonovi.“

„Isaku Newtonovi?“ tázal se squatter. „Jak to?“

„Zajisté!“ odvětil Jonáš, „četl jsem to a myslím, že se to událo skutečně. Sir Isak Newton a několik jeho přátel podnikli cestu celým Anglickem, aby po způsobu starých Druidů nalezli jmelí rostoucí na dubě. Procházeli statek po statku, krajinu po krajině, hrabství po hrabství, všude po něm pátrajíce, ale všude marně. Konečně se obrátili k domovu a na několik mil od svého bydliště zastavil se sir Isak u jednoho svého nájemce na oběd. Při stole vypravoval, jak dalekou cestu marně konal a proč.“

„I u kozla!“ zvolal nájemce, „ta věc roste u nás na blízku dosti hojně.“

„Sir Isak položil ihned nůž i vidličku a nedal do úst, dokud ho nedovedl nájemce skoro k jeho vlastním dveřím a neukázal mu jmelí na jeho vlastním dubě.“

Povídka ta líbila se všem a osadník řekl: „Vidím, že jste chytří hoši; musíte zase k nám přijíti návštěvou, pak dostanete více mléka a medu.“ Po té se rozloučili.

Sotva však ujeli několik kroků, pravil Fineáš:

„Poslyš, Jonáši, tvé vypravování nebylo správné; nebyl to sir Isak Newton, nýbrž sir Isak Banks.“

„Jak ty to víš?“

„Četl jsem to.“

„A já jsem to také četl,“ tvrdil Jonáš. „Nepochybně se to přihodilo oběma, takového něco stává se denně. My jsme šli, Fineáši, po svém jmelí také notný kus cesty já co sir Isak Newton, ty co sir Isak Banks, a to je vše. Náš dobrý přítel osadník jest nájemcem, který nás odkázal k vlastním našim dveřím, kde je nalezneme. A tak jest to podivné, milý hochu, na tom světě, jedna událost podobá se druhé, jedna věc jest obrazem jiné a člověk se tu darmo shání, darmo touží po pravdě a dokonalosti.“

Tentokráte rozumoval Jonáš zcela správně.

O polednách vraceli se oba hoši domů, ženouce Pompeye před sebou. Nalezli ho tam, kde squatter udal.

XII.

Honby na vačice, klokany, drapoše a j.

O vačicích a své příhodě, když jsem je lovil, vypravoval jsem již; zde jen krátce něco ještě poznamenám.

Vačice jsou přední potravou tuzemců a všude jest jich dosti. Jsou asi tak veliké, jako kočka, a ve Viktorii mají srst barvy šedé, na Tasmanii narezavělé, jak jsem viděl na pokryvkách z jich kožíšek od tamtud přinešených. Hlava podobá se poněkud králičí, nos jest narudlý a v oku zdá se, že není zřítelnice, či spíše že tato zaujímá celé přední oko. Rohovky téměř není. Ohon je dlouhý, huňatý, na konci pak má — aspoň nejobecnější zde druh — jakýsi, abych tak řekl, prstík, jako slon na rypáku. Sedá-li vačice na větvi, přidržuje se jí ohonem, zavěšuje se zaň, a má v něm takovou sílu, že i zastřelena zůstává na něm viseti mnohdy po několik hodin, mnohdy, jak tuzemci vypravují, i po několik dní.

Jiný menší druh vačic má ohon stejně dlouhý a zatočený, ale ne vzhůru, nýbrž dolů v podobě kruhu. Tato zvířata mají kratší srst a ohony jsou řídkými chlupy porostlé, jako ohony krys, a na konci jsou bílé. — Třetí druh, jenž se jmenuje tuon, nazývali jsme zprvu létací veverkou neb poletuchou. Jest tak veliký, jako dospělá vačice, však temněji zbarvený, s malou hlavou a pěkným huňatým, chápavým ocasem. Kožešina jeho je překrásna, velmi hledána a dobře se platí. Zdejší poletucha jest o něco větší než pole-

tucha slovanská, má srst velmi pěknou a jemnou, jako americká činčila.

Když jsme sem přijeli, slýchali jsme každé noci jejich rej a nemotorné řádění, neboť jsou to zvířata noční, jako skoro všecka tuzemská zvířata, a vačnatci jako klokani. Mláďata nosí ve zvláštním vaku na břiše; jsou-li však v úzkých, nechají je z vaku vyskákati neb je zúmyslně vyhazují, aby mohly tím spíše upláchnouti. Láska mateřská není při nich tedy silna.

Tuším, že měla původně všecka australská zvířata břišní vak, vyjma divokého psa. Mnozí přírodopisci však nepokládají dinga za původní zvíře australské a míní, že praotce jeho zanechali tu námořníci po prvém objevení této pevniny. Jest li tomu tak, pak zvrhl se velice, neboť jest nyní více vlkem a liškou, než psem.

Pravil jsem, že jsme tato zvířata slýchali, ale nehonili jsme jich. Záleželo nám hlavně na tom, abychom se dostali hloub do země; proto jsme cestovali od úsvitu do soumraku a chodili jsme cestou velice umdleni, časně spat. Ale když v noci měsíc svítil, tu slýchali jsme v lesích střelbu a šli jsme se podivat, jakou to zvěř zde lidé loví. Byli to vačice, tuoni a vakodlaci. Jakýs muž měl střelnou hůl z děloviny, zrovna jako hůl na procházku, s kohoutkem a spouští, vše tak ukryto, že to nebylo ani znáti, držel-li ji v ruce, jako obyčejnou rákosovou hůl s hákem. Také jí užíval co obyčejné hole a byla také tak nabarvena.

Tento muž pobil velmi mnoho vačic a tuonů. Pravil, že potřebuje jejich koží, a maso že chutná jeho psům výborně. To byla dobrá zpráva. Náš pes Prin, jediný, jejž jsme tenkráte měli, byl mnohdy bledě na tom s masem, když jsme byli v křovinách a musil vzíti za vděk uzeninou, která mu však nechutnala. Zdejší psi byli k lovu vačic vycvičeni, a jakmile se setmělo, šli do lesa, vystopovali zvěř a zaštěkali ji na strom. Pán pak přišel a pohodlně ji sestřelil. Tak dostali vačic a tuonů, co jen sami chtěli, i měli pěkných koží a masa pro psy do syta.

Abychom mohli účastniti se zdejších honeb, chtěli jsme si koupiti nějakého psa, který by byl na ně naučen; ale dobře že jsme toho neudělali. Náš Prin věděl o vačicích asi tolik, jako o měsíci. Ale hle! Spozoroval některou na zemi, maje ji za kočku hnal se po ní a zahnal ji na strom. Když byla zastřelena a spadla k zemi, dal se do ní a — tu otevřel se mu nový svět. Maso chutnalo mu lahodně a bylo zcela dle jeho vkusu. Brzy shledal, že jsou zdejší lesy plny

takových koček s výborným masem, a větřil stále po nich. Jakmile se smrákalo, již byl v lese, zaplašil je na stromy a štěkal dole tak vytrvale, jako nejlepši pes osadnický. Tak jsme jich postříleli veliké množství, nejen když svitil měsíc, ale i za noci dosti tmavých; neboť ve zdejších řídkolistých stromech nelze ukryti se tvoru i menšímu než vačice, a proti obloze lze ho viděti jako hmotu tmavou, kulovitou a snadno vezme se na mušku. Brzy seznali jsme i jejich zvláštní vrčivý, chraplavý hlas: „Kva — veb — veb — veb! Kva veb! veb! veb!“ přicházející hluboko z hrudi, a týž i Prinovi byl stejně dobře povědom. Jakmile ho v noci zaslechl, vyrazil zuřivě a zahnal zvíře na strom, načež kdokoli z nás vzal pušku a šel ho zastřelit. Jinak bychom nebyli měli pokoje a nemohli bychom pro štěkot spáti.

Od té doby, co se k nám přidal chudák Buf, který však nám byl bohužel ukraden, a Les, jiný pes, který v houštinách zabloudil, a pak u nás ostal, až pošel, konaly se stálé honby na vačice. Jakmile slunce zašlo, vydali se všickni tři do lesa a spustili náramný štěkot. My pak přišli a postříleli zvěře, co ji bylo na druhý den třeba. Škoda, že jsme tenkráte neuměli vydělávati jejich koži, neboť vydělávání akátovou kůrou bylo cestou velmi obtížno. Nyní známe jiný a k tomu velmi pohodlný způsob. Kůže napne se na kus kůry srstí dolů, masitou částí zevně a nechá se usušiti na slunci. Kdybychom to byli dříve věděli, mohli jsme míti přikrývek kožených aspoň půl tuctu; nyní však schováváme každou opatrně.

Velmi zábavné, ale spolu podivné bylo chování Boba, když jsme se vydali večer na honbu. Štěkal radostí a skákal nejpodivnějším způsobem, ne v kruhu, jako jini psi, ale na témž místě, přemetaje se tak, že se obracel hlavou, kde měl prve ohon, při tom se rozmanitě pitvořil a hlasitě štěkal, jako by se byl radostí pominul. Záhy nás však naučil loviti vačice i za dne. Kdykoli jsme mu mezi cestou řekli: „Hledej!“ vyskočil, zaběhl do lesa a za chvili uslyšeli jsme ho štěkati u některého stromu, v němž jistě zvíře bylo; to dostali jsme pak sekerou.

Jednoho večera šel s námi i otec na honbu. Psi vyčenichali na stromě vačici; ale když jsme po ní střelili, nespadla dolů. Že jsme zapomněli vziti klobouky na hlavu, došli jsme si pro ně; avšak když jsme se vrátili, nebylo tu již vačice. „Uletěla“, pravil otec „a sedí teď tamto na stromě.“ Šli jsme po ní, a skutečně, byl to krásný tuon, jejž jsme dostali. Jiná příhoda stala se na Yakandanda-Creeku, když

vyrazili psi as o půl noci ze stanu a počali zuřivě štěkati. Alfred vyšel s puškou, spatřil na mladém gumovníku vačici a střelil po ní. Jaké však bylo podivení, když místo jedné spadly dvě úplně dospělé a neobyčejně veliké. Než nebylo ještě po nich, byly jen raněny, a psi měli s nimi tuhou práci, než je udolali. Kousaly zuřivě i prskaly a zdály se míti devaterý život, jako kočky. Někdy zdálo se, že jich není možno ubiti, než později jsem shledal, že rána za krk, jako u králíků, udělá brzy všemu konec.

Později nabyli jsme zkušenosti, kterou uspoříme mnoho náboje. Pozorovali jsme totiž moudré chování Bufovo. Když vyslídili Prin a Les vačici, štěkali, ať byla kdekoli, ale Buf štěkal pouze tenkráte, když byla na stromě nízkém, obyčejně mladém, odkud jsme ji snadno mohli dostati. Zvěřil-li ji na vysokém stromě, tu posadil se po psím způsobu pod něj, a hledě upřeně na ni přimrazil ji takřka očima. Tím způsobem střehl ji třeba po celou noc, až jsme přišli a ulovili ji. Obyčejně jsem pak vylezl na strom a setřásl jsem ji, načež ji dole číhající psi zadávili, načež Alfred jim ji vzal pokaždé v čas, aby nepotrhali kože. Množství dutých stromů tvoří přirozené pelechy; kdekoli jest ve větvích mezera, lze téměř s určitostí nalézti dutinu a v ní vačici neb jiného ssavce. Často lze ho zříti z dola, není-li dutina hluboka, neboť jest pak otvor jako by lemován kožešinou zvířete, ano se tam celé nemůže vejíti.

Stromy, mající hladký kmen bez větví a suků, slézám po způsobě divochů, dělaje sekerou stupňovité zářezy do kůry pro ruce a nohy. Dostoupiv dutiny, strčím do ní hůl a ohledávám ji, kde as zvíře vězí, načež je vykrojím neb vysekám sekerou. Tomu naučil jsem se od tuzemců. Z počátku divil jsem se nemálo, nalézaje v dutinách stromů dlouhé hole; pak jsem si však pomyslil, že je tam zanechávají tuzemci při lovu na vačice. Také proto zastrkuje se hůl s hora, aby zvíře, slyšíc rány sekery, neuplíchlo do vrcholu stromu, odkud by ho nebylo lze dostati. Tím způsobem chtěl jsem uloviti vačici, když mne potkala ona strašná nehoda, o níž jsem vám vypravoval.

Zprvu neuměli jsme si také vyložiti, proč jsou z mnohých stromů sloupány obdélné kusy kůry. Nyní víme, že to činí tuzemci, aby na ně napínali syrové kože k sušení. Místy nalezli jsme vejčité kusy sloupány, a soudili jsme, že z těch dělají válečné štíty, a na březích řek oloupány byly kusy až na tři metry délky a metr šířky neb i více, z nichžto si dělají lodičky, chtějí-li loviti ryby.

Z počátku se často stávalo, že ostala střelená vačice viseti za ocas na stromě, neb že byvši vyplašena zalezla až do vrcholu, odkud ji nebylo lze dostati. Nyní jsem však na ně vyzrál. Připevnil jsem si na dlouhou tyč drátěné oko; to jim navléknu přes hlavu a stáhnu je dolů.

Rozmanitosť zdejší zvířeny jest podivuhodna, a i to jest památno a zajímavo, že v každé krajině jistý druh zvířat převládá. Jen velká zvířata jsou zřídka, proto že se nemohou tak snadno ukryti a tedy bývají i více pronásledována.

Skokejš[1]) velmi jest podoben klokanu a bývá až přes půl metru vysoký. Uši má krátké, srsť drsnou, nahoře temně hnědou, dole nahnědle bílou a ocas až na čtyřicet centimetrů dlouhý. Honba na skokejše jest velmi obtížna a proto jsme jich mnoho neulovili, ač mají maso tak jemné, že jest pravou pochoutkou. Tvorové tito jsou tak bystří, že jsou téměř okamžitě z rány, sotva že je spatříš, a psi nejsou s to jich dohoniti. Pravých klokanů jsme nehonili, proto že cestujeme stále v lesích, ba ani nemáme k tomu pokdy. Taková honba vyžaduje mnoho času a ještě více ostražitosti a opatrnosti, více než honba na srnce a jeleny, a na čekání chtíti ho zastřeliti — marné počínání.

Jak již zprvu praveno, nesetkali jsme se nikdy s divokými psy; totéž musím, bohužel, říci o největším zdejším ptáku kasuaru či emu. Tento žije v travnatých rovinách, kudy nás cesta nevedla. Je skoro tak veliký, jako pštros, a běhá tak rychle, jako kůň v trysku. Na své cestě od zálivu Moretonského k Port Essingtonu měl slovutný Leichhardt mnoho příležitostí honiti tyto ptáky, při čemž vyznamenali se obzvláště dva tuzemci mrštností a dovedností. Ale na jedné honbě upadli jim dva koně a zlomili si dvě vzácné pušky. Také zdejší dropi se nám vyhýbají bedlivě a dosud jsme jediného nespatřili. Zdržují se asi opodál cesty v hlubších lesích. Doufám však, že se nám přece jednou podaří honba na tuto „zvěř pernatou," a pak vám povím, jak při ní pochodíme.

Ač považují mnozí zpytatelé přírody Australii za pevninu poměrně mladou, za opozdilce mezi díly světa, měla přec i ona kdys své zvířecí obry, své mamuty a mastodonty, jichž kosti nalézají se v územích Sydney, Viktoria a Tasmanie. Kosti ptáka přes pět metrů vysokého nalezly se již častěji. Představte si ptáka té velikosti s lidskou hlavou — jak ji

[1]) Vesmír IV. str. 268.

míval Moa dle pověsti Novoseelanďanů — aby nahlížel do oken prvního poschodí! Skutečně, noh z „tisíc a jedné noci“ byl proti němu nejkuřátkovatější kuřátko. Avšak je zjištěno, že tu žil před věky skutečně pták té velikosti, neboť se nalezly z něho celé kostry, a učenci pojmenovali ho „dinormis“, čili pták hrozný, a podobu měl jako „Apterix“, t. j. pták bezkřídlý z Nového Seelandu, jenž se nalézá v zoologické zahradě londýnské. Jsou známy čtyři druhy těchto ptáků, z nichž jeden měl kosti mohutné, jako kůň. Novoseelanďané tvrdí, že dědové jejich takové ptáky zabíjeli, ba mnozí dokona vypravují, že jednotliví ti obři ještě žijí. Udávají však za jich bydliště krajiny těžce přístupné, kam noha Evropanova dosud nevkročila.

U Turangy blíže zálivu Poverty na Novém Seelandě našlo se takových kostí mnoho. Jsou barvy hnědě rezavé a tuku úplně prosty, což se mohlo státi pouze dlouhým ležením v zemi. Kazatel Mr. Williams obdržel od tuzemců kosti asi třiceti těchto ptáků, a jakýs řemeslník vypravoval, že dva Američané slyšeli o jednom, který se zdržoval v pahorkatině blíže zálivu Cloudského. Vydali se tedy za ním na hon, chtíce ho zastřeliti, a schovali se pak k radě tuzemců za křoví. Ale když vyšel z protější strany pták přes pět metrů vysoký, tu je před ním pojal takový strach, že se neodvážili vypáliti. Dobrou hodinu prý jej pozorovali, jak si hledá potravu, načež tiše odešli.

Než to vše jsou smyšlénky. Za nynější doby jsou tamní krajiny již dobře známy a byly často procestovány. Malý ssavec, ptáček neb hmyz, mohl snad ujíti zrakům Evropanů, ale ptáku té velikosti bylo by to zhola nemožno.

V jeskyních Wellingtonských v území Sydneyském a na hoře (Mount) Macedon v území Viktoria byly nalezeny předpotopní kosti zvířat, jež řadí učenci k tlustokožcům druhu mamutů a mastodontů. Diprotodon čili zvíře s dvojitými řezáky spojovalo v sobě podobu drapoše, klokana a podivuhodného dinotheria, v jehož dolejší čelisti se nalézaly dva na spod obrácené kly.

Slovutný cestovatel po Australii hrabě Strzelecki obdržel mamutí zub od Darling Dawnu a zaslal jej siru Tomáši Mitchellovi, ten pak jej odevzdal proslulému professoru Owenovi. Týž učenec a nejlepší znatel předvěké zvířeny poznal, že náleží zvířeti podobnému mamutu úzkozubému (Mastodon angustidens) a že by se mohlo nazvati „Mastodon Australis.“

Kosti nalezené na hoře Macedon náležejí dle zdání

témuž druhu jako ony, které nalezl sir Tomáš Mitchell v jeskyních Wellingtonských Professor Owen nazval zvíře. jemuž náležely, Macropus Titan, t j. obr dlouhonohý.

Druhdy byli tedy skutečně na pláních australských klokani šest metrů vysocí. Jací to byli obři! Jaké as dělali nesmírné skoky! Ale co jest nejpodivnější, že všecka tato zvířata, tito tlustokožci, ať mastodonti neb slonové, byli vačnatci, měli vaky, v nichž nosili své něžné, nemotorné dětičky.

V skutku, již před věky byla Australie podivný kout světa, a ostala jím až po dnešní den. „Severní vítr tu hřeje a jižní chladí; chýže staví z cedrů. ploty hradí mahagonem a myrty slouží za palivo; labutě jsou tu černé a vrány bílé; třešně mají pecku zevně a hrušky stopku na tlustém konci, jsouce ze dřeva; řepa, trávy, kapradí a kopřivy tvoří stromy, akácie a myrty trávu; stromy ztrácejí místo listů kůru a na místě jich mají pouhé řapíky; lesy nemají stínu, ptáci velikosti srnce nemají péří, papouškové hnízdí na zemi a kachny na stromech, měď tvoří zelené skály, stříbro třpytí se ve vozních kolejích a zlato sbírají děti na ulici: toť Australie, pátý díl světa.“ [1])

V prosinci 1885.

XIII.

Na ovčácké stanici.

Australie je z dvou příčin proslavena: nejprve pěknou vlnou a pak pěkným zlatem. Skopového dobytka jest tu na miliony kusů. stáda jsou nesčetna a pastviny rozprostírají se na ploše úžasné velikosti, téměř nekonečné.

Pan Westgarth udává, že leží mezi jihozápadním cípem „Šťastné Australie“ a zálivem Halifax, na sever od Středního Jižního Walesu prostor as jedenácti set mil v přímé čáře, a na prostoru tom jest asi tři tisíce osad či ovčáckých stanic, jak jim tady říkají, nepravidelně roztroušeno, ale za to jedna od druhé náramně vzdálena, což se řídí dle poměrů půdy, toku vody a jak poskytuje která končina mnoho pastvy.

[1]) Živa V. str. 103. a 104.

Asi tisíc takových stanic leží v území Viktoria a každá zaujímá prostor třiceti, až i čtyřiceti čtverečných mil. V území Sydneyském však zaujímá každá více než sto mil prostoru.

Takové jsou tedy osady neb stanice squatterů. a také se jim říká r u n y. Tu žije člověk uprostřed velikých spoust lesů, hor a rozlehlých stepí, na povrchu pevniny řídce roztroušených. Po přednosti záležejí tyto krajiny v nekonečných lesinách, nikoli neschůdných pro hustý podrost, trnité křoví a rostliny úponkovité, ale světlých, snadno prostupných pro řídkosť stromů s tak sporým listím, že i slunce může volně pronikati a tráva bujeti.

„Pohled na pastoralní část Australie," praví hrabě Strzelecki, „jest neobvyklý, nový, původní, překvapující a pro australské podnebí charakteristický. Neposkytují li krajiny horské ničeho, co by připomínalo Alpy, Krkonoše, Tatry neb hory Grampianské a Cheviotské, jsou roviny velmi nepodobny stepím jižní Evropy, prérijím, savannám, ljanám neb pampám, a lesy jsou zcela rozdílny od lesů jiných dílů světa. Rozdíl jeví se v obrysech, barvách, světle i stínu a obraz je v každé příčině původní, dojem nový. Pastviny tvoří plochu vlnitě se zdvihající a padající; někdy ztrácí se v úplné rovině, někdy pak vybíhá v pásma kopců, širší neb užší údolí, rokle, strže a příkré stráně a úbočí. Blahovičník s listím vždy zeleným barvy olivové jest roztroušen jednotvárně po celé ploše, a ať stojí přímo, ať rostl šikmo neb zakrsal, nikdy nedává stínu."

Toť jest pravý obraz australské stepi. Všude vane nám vstříc cosi jemného, měkkého, podajného a darmo hledáme ony vážné skupiny hor, strmá údolí a krajiny, plny úchvatných obrazů, jimiž je střední a severní Evropa tak bohata. Z hor netřpytí se ledovce, na skalách nestojí pyšné druhdy hrady, svědkové dávných bojů a zašlé slávy, a z dolin nekynou hrdá města a útulné vesničky, jimiž naplněna jest Evropa. Také by tu darmo hledal ony vodnaté a bystré řeky a potoky, ona jezera obklíčená horami, v nichžto se zhlíží rudokorá borovice, zadumčivý smrk neb stepilá jedle, skytající staré otčině tolikera půvabů.

Nikoli! Zde jest vše měkké, kypré, čerstvé, mladické, takřka nevyzrálé a nedospělé. Nic nemluví tu o včerejšku, o čase dávno minulém, vše jest teprve dnešní, jaksi nehotové, na spěch slátané, nezralé a činící dojem nedospělosti, skoro bych řekl nezletilosti. Kdekoli vystupují pahorky, jsou porostly lesem od temene až k patě, a stromy samy vy-

padají tak rovné, vyhnané, mladé, jako by se bály stáří. Již v útlém mládí doutnějí, a to nejen v kmeni, ale i ve větvích, ba i v letorostech, skytajíce úkrytu přečetným vačicím, takounům a jiným tvorům.

Taková je země, v níž se squatteři usadili, a kde se pasou jejich obrovská stáda skotu i bravu. Z počátku přecházeli se stády s místa na místo, jako bibličtí patriarchové, a usadili se, kde se jim chtělo, či spíše kde nalezli příhodné pastviny a vody dostatek. Tam vystavěli si příbytky z prken a kůry, neb pouhé sruby, v nichž žili, a stáda jejich rostla a množila se Mezi pastýři povstávali tenkráte časté různice, jako druhdy mezi sluhy Abrahamovými a Lotovými na travnatých nivách přední Asie, a vláda musila zakročiti k vůli pořádku. Znenáhla vznikl nynější způsob a stal se zákonem. Dle toho musí míti každý osadník dovolení od vlády, aby směl jistých pozemků užívati. Toto dovolení dává se jen na určitý čas, načež se musí obnoviti, a majitel je zavázán odváděti vládě jistý roční poplatek, jako by nájemné.

Jako jiní smrtelníci zažili i squatteři jasných a temných dnů, dob štěstí i zármutku. Byly časy že se stáda více množila, než poptávka po mase, tak že měl dobytek cenu sotva dle jména. Ovce byla za 55 kr., ba i za 40 kr. a dorostlý vůl za 10 zl., a přece nebylo kupců. Za oněch dob byli osadníci vydáni i útokům tuzemců, křoviny mohly by vypravovati o mnohých šarvátkách tuhých krvavých. Mnohá osada byla spálena a osadníci i s rodinami a čeledí povražděni, ale i mnohý čin hrozné odvety spatřily travnaté pláně. Squatteří, lidé odhodlaní a udatní, přišlí ze všech končin světa a zaujímající i ovládající zemi na východě i na západu, na severu i na jihu, zatlačovali tuzemce stále dál a dále neb si je podmaňovali — mužové ti otužilí, kteří shromáždili se pod vůdci volenými neb uznanými samozvanci, pomstili každou křivdu na Evropanech spáchanou více než dostačně. Nyní, kdy stáda osadníků se rozmnožila do milionů a deseti milionů, kdy překročila Murray, Yanko, Billibong, Edward a Darling, nezastaví se zajisté, dokud nepřekročí i Burdekin a Alligator, a dokud z mysu Yorku a s pobřeží Carpentaria nebudou pohlížeti na šíré moře.

Tuzemci poznali i uznali moc bílých lidí, dingové pošli strychninem, jímž je častovali ovčáci, a squatteři vedou život nyní klidný a pohodlný, bohatnouce pouze tím, že nechají stáda pásti se dle libosti. O přemnohých mohlo by se říci to, co praví sv. písmo o praotci Isákovi: „I byl veliký

muž, a šel a prospíval, až byl skoro velik a měl mnoho statku na dobytku malém i velikém a čeledi mnoho.“ — Mnozí z nich žijí dosud v původních srubech a prkenných domech, ale mají již vše, čeho vyžaduje život civilisovaný. U prostřed pustin a lesů nalézáme knihy, obrazy, hudební nástroje a jiné známky vzdělanosti, při tom však i něžný cit a jemný vkus. Jiní vystavěli si úhledné i pohodlné domy z kamene a zakoupili si pozemky, na nichžto žijí, jak to zákon dovoluje, a nikdo jich nesmí odtud vypuditi. Dle zákona musí koupiti nejméně 640 akrů čili jednu čtverečnou mili, akr po jedné libře; mohou však i více koupiti, třeba celý „run,“ a tak získají za nepatrnou cenu více pozemků, než jich mají v Německu dvě knížata dohromady.

Tyto poměry vzbudily nejednou nespokojenost a žárlivost, i žádáno, aby se osadnictví vůbec zrušilo a pozemky aby se prodaly tomu, kdo za ně více podá, ano obyvatelstva denně přibývá měrou úžasnou. Ale dlouho ještě, a snad na vždy ostanou širé tyto pláně a křoviny útulkem squatterů a jejich stád. A byť i pokročilo zemědělství od břehů mořských až k nynějším jejich bydlištím, najdou si uvnitř země nová a budou pokračovati v nynějším způsobu života.

Squatteři jsou nyní skutečně majetnou třídou a domýšlejí se mnoho o sobě, ba stali se dokonalými aristokraty. Má-li některý z nich kromě hovězího dobytka a koní dvacet, ba i čtyřicet tisíc ovcí, není to nic tak vzácného. Navštívili jsme dvě ovčácké stanice, a nyní vám popíši život, zde panující, jak jsem ho shledal.

Hlavní stanice, kde bydlí osadník se svou rodinou, bývá buď prostá budova, sroubena z kmenů, prken a kůry, neb slušný kamenný dům u prostřed zahrad a vinohradů; než buď jak buď vždy bývá v rozličných končinách runu ještě několik osad, skládajících se z více pastýřských chýží, v nichž bydlí skotáci a ovčáci se sluhou, který je zároveň kuchařem a udržuje byty v pořádku. Na hlavní stanici bývá kromě osadníka a jeho rodiny kuchař, vozka, volák a někde i správce čili dozorce. Je zde tedy přece jakás takás společnost pohromadě. Ale na pobočných stanicích převládá úplná osamělost. Jestliže je tu i několik pastýřů, odcházejí přece za svitání se svým stádem, a nevracejí se až pozdě u večer. Celý den tráví samotni v tichých houštinách, ničím nerušeni, snad bez myšlének, bez citů.

Stádo jednomu pastýři svěřené čítá obyčejně tisíc neb patnácte set kusů skopových; je-li však krajina rovna, bez velikých houštin a prázdna divokých psů, pásá mnohdy dva

i tři tisíce kusů. A jak jednotvárný život vedou tito lidé! Den co den, rok co rok procházejí za stádem touž krajinou, týmiž končinami, aniž by uzřeli živého človíčka, aniž by měli s kým pohovořiti. Zřídka jest některý ženat. Jsou to tvorové osamělí, opuštění, bez radosti a naděje, bez nároků, a mnozí se po čase zblázní následkem tak poustevnického života. Zmocní se jich nějaká klamná vidina a oni vydají se na cestu za neznámým cílem, až v pustinách zahynou. Vypravoval jsem vám již o jednom takovém pastýři, ale od té doby slyšel jsem o několika takových politování hodných nešťastnících.

Než toto jsou samé stinné, smutné stránky pastýřského života, světlé a veselé jeví se teprve na hlavní stanici. Tu na veliké Gaulburnské rovině prodleli jsme na jedné hlavní stanici asi měsíc, neb ještě déle, a sice u pana Fairlegha. Tento osadník měl více stanic ve Viktorii i v Sydney, na Yanku i na Billibongu, a je snad největším boháčem v jižní Australii. Opodál v rozkošné krajině vystavěl si krásný jednopatrový dům jako zámek a v domě, kde dříve bydlel, ostává nyní správce. Nyní tu vlastně bydlí správcové tři, neboť k důležitému výkonu praní ovcí a stříže vlny přišli ještě dva ze vzdálených osad. Také střežili a řídili příchod a odchod stád na vzdálená pastviska. Večer sesedli jsme se všickni kolem velikého ohně, a tu nemluvilo se než o skotu a bravu, o hledání zatoulaného dobytka, náhodách a nehodách v křovinách a tisíci jiných věcí zajímavých i zábavných. Tak zvěděl jsem mnoho nového z pastýřského života a mnohému jsem se tu přiučil.

Tato stanice jest, jak již praveno, na veliké rovině, která se k východu, západu i jihu prostírá jako do nekonečna. Jen na severu viděti lze skalnaté pahorky, vystupující nad vrcholy stromů. Každým jiným směrem možno jíti na sta mil a všude tatáž rovina, tytéž skupiny blahovičníků vždy zelených. Zde je zbloudění velmi snadné pro vždy stejný ráz krajiny, a povídá se o pastýřích, kteří skutečně se svými stády zabloudili a nenalezli stanice, až často i zahynuli.

Mne skličovala, ba hrůzou naplňovala myšlénka na tuto hroznou, jednotvárnou, nanejvýše nudnou rovinu, z níž občas vynořil se pastýř se svým stádem, veda je k prádlu a stříži muž zadumaný, zasmušilý poustevník, pro nějž neměl život radostí a vnad. Kde leží osamělé jejich chatrče, nezvěděl jsem nikdy a také jsem v žádné nebyl. Kromě správce, který tam občas na den přijede, nenavštěvuje nikdo

těchto pousteven, leč muž, který dováží pastýřům potravin; a to stává se pouze jednou za týden.

Dávka pro muže na ten čas sestává z pěti kilogramů mouky, šesti kg. masa, osminy kg. čaje, jednoho kg. cukru a jistého množství tabáku, i jest tak jednotvárna, jako život pastýře vůbec Mléka, másla, zelin, pečiva neokusí po celý rok, stále jen skopovina, čaj a podplamenice jsou jim potravou, a ovoce znají buď jen z povídek, neb se sotva pamatují, že jest taková věc na světě, ač se tu ovocné stromy výborně daří a nesou velmi chutné plody. Ale kromě hlavních stanic nenalézneš jich nikde.

Vzdor jednotvárnosti roviny měla stanice polohu velmi přívětivou. Ležela as padesát metrů od břehu značnější řeky, která měla — a to jest pravý zázrak v těchto krajích — po celý rok hojnost vody. Na pobřeží byla tráva zelenější a stromy nestály tak hustě, jako dále na rovině. Byly to obrovské červené gumovníky, a také jim říkají gumovníky bahenní, proto že růstají nejvíce ve vlhku u vod. Některé ležely, větrem vyvráceny, na příč přes řeku a tvořily tak přirozené a dosti pohodlné lávky. Ryb a želv chovala voda hojnost, často pak jsem lovil i pro zábavu, i aby krmě naše byla rozmanitější. Prvých nalovil jsem hojnost, než želv, vychytralých zvířat, nemohl jsem dostati. Jakmile jsem se přiblížil ku břehu, schoulily se, ponořily se až na dno jako kameny a nebylo jich lze již spatřiti. Často chytával jsem také raky modré jako kalená ocel a s ostny po stranách ocasu. Maso jejich jest velmi chutné. Tak jsem strávil lově mnoho příjemných dnů.

Ptactva bylo tu veliké množství, jako by sem byly přišly všecky druhy na dostaveníčko, a zpěvu a křiku, až uši zaléhaly. Zvláště dva druhy tanou v mé paměti. Prvý byl malý, a zpěv jeho jednoduchý a krátký; ale bylo v něm cosi tak divokého, a přece tak milého a libozvukého, že jsem se ho nemohl do syta naposlouchati. Sedal na špičce nejvyšších stromů, a od svitání do soumraku zněl jeho zpěv: „Avej! evej! vigo! Avej! evej! vigo!“ Slýchal jsem ptáka tohoto i na jiných místech, ale nikde nezněl jeho zpěv tak plně a zvučně.

Druhý druh podobal se šedobílé holubici. Byl tak útlý a jemný, a při tom tak krotký! Sedal obyčejně na větvích nejnižších stromů a odlétal teprve, když jsem se přiblížil až k němu. Skoro jsem ho mohl chytiti holou rukou. „Šén! šén! šén!“ volal jasným, kovovým hlasem, ale tak silně, že ho bylo daleko slyšeti. Také jsem nalezl jeho hnízdo, a kdy-

bych byl šel domů do Evropy, byl bych je vzal s sebou a pokusil se mláďata vychovati.

Osadu tvořilo více chatrčí pokrytých korou, svázanou řemeny z hovězích kůží. Hlavní stavení mělo do předu dvě světnice, v každé stálo veliké ohniště, kolem něhož byly stěny obloženy břidlicovými plotnami, pokud oheň sáhal. Sroubeno bylo z ohromných klad, mezery pak mezi nimi pokryty byly kůrou gumovníku vláknitého. Přece byly však díry mezi nimi, že mohl snadno ruku prostrčiti. Podlahu nahrazovala udupaná hlína. Ač mohl vítr kudy tam, tudy ven, bylo v ní za nynějšího teplého počasí zcela příjemno. Veškerý nábytek tvořil stůl a několik židlí nejjednoduššího způsobu. Lžíce, nože, vidličky, talíře a veškeré náčiní mělo týž jednoduchý ráz a bylo vůbec nejsprostšího druhu. Vedle tohoto stavení byla chatrč, v níž obýval muž, který v sobě soustředil řemeslo tesařské, truhlářské, řeznické, uzenářské a Bůh ví jaké, a za ní stály chlévy, stáje, kůlny a jiná stavení. Kolem domků prohánělo se množství psů, chlapů sprostých, kteří na každého štěkali, ať byl kdo byl; do vnitř však nesměli, a to není zde ani zvykem; kolem pak batolila se hejna slepic a kuřátek, po střechách besedovaly kočky s kocaty, a tak tu bylo i v tom způsobu živo, někdy až přes příliš.

Za řekou stála také ještě pastýřská chatrč a na blízku vymezila vláda nový okres squatterský, kde byla také již stavení. Na druhém břehu byla zahrada, či spíše pozemek, kde bývala druhdy zahrada, neboť když se stěhoval osadník do nového domu o několik kilometrů níže, dal vykopati vše, co se dalo přesaditi do nové zahrady, a tuto nechal spustnouti. Než tu i tam zbyl vinný keř, přerůstající útlým révovím buřeň jako by zaklet byl do této pustiny, aby tu nesl nejsladší hrozny. Broskvoně kvetly květem něžně růžovým a pod tíží skvostného ovoce se až prohybaly. I jiné ovocné stromy dávaly plody výborné a na sta vzácných květin odkvetalo tu nepovšimnuto. Růže, nádherné královny květin, lilie, symboly čistoty a nevinnosti, bujné kosatce, chrastavce pestrobarevné, stračky s rytířskými ostruhami a bluštěky naplňovaly vzduch opojnou vůní. Kdykoli jsme sem zašli po lávce, již tvořil starý vyvrácený smokvoň, přinášeli jsme si překrásné kytice a krášlili jimi svou chatku. V růžových, meruzalkových a srstkových keřích byla četná hnízda, jichžto jsme však úzkostlivě šetřili. Ač byla zahrada dosud oplocena, nevzdělával jí nikdo, jakkoli mohli míti pastýři i dozorcové hojnost chutného ovoce a šťavnaté zeliny, tykví

a kdyní, a všeho, co v létě tak příjemně chutná a občerstvuje; zdá se však, že ti lidé nemají z takových věcí žádné radosti; skopovina, čaj bez mléka s nejhrubším hnědým cukrem a podplamenice jim stačí, tak jako by hrách, boby, brambory, brukev a všecky ostatní zeliny nestály ani za řeč.

Tak byla tedy zahrada opuštěna; přicházely tam slepice, zanášely vejce do křovin, a vyseděly veliká hejna kuřat. Někdy vehnal tam správce koně, aby se popasl v bujné trávě, která vše přerůstala. Neboť když tu ničeho nesázeli a neseli, měla k tomu úplné právo. V jednom koutě byla útulná besídka, zarostlá jasmínem a divokým vínem; v té jsem sedával, čítal a tak ztrávil mnohou příjemnou hodinu. Bylo mi jako v ráji, neboť jediným pokušitelem byl tu had, jenž měl svou díru pod hromadou roští přímo u vchodu. Obyčejně lihal uprostřed cesty, ale jakmile mne spozoroval, vklouzl do pelechu a neukázal se, dokud jsem neodešel.

Nadešel nejpilnější čas. Několik tuctů lidí přibylo na stanici; někteří práči vlny, jiní střihači. Bydleli v chatrčích za hlavním stavením, a shromažďovali se ráno, v poledne a u večer v kuchyni k společnému stolu. Zde panoval pak stálý hřmot, křik a smích. Žerty jejich a škádlení byly velmi sprosty. Po večeři přihýbali si notně rumu, a tu byl teprv rámus, křik, smích, kletí a hašteření, až vlasy vstávaly. Někdy sváděli i řádné bitky, a tu měl Prin za svou povinnosť přidati se k té neb oné straně. Vrazil s hrozným štěkotem mezi ně, a popadal za lýtka kde koho. „Pes! pes!“ vříškali napadení, „vyžente tu potvoru!“ Obyčejně se mu podařilo učiniti rvačce konec, ale na poděkování „potvora“ nečekala a uklidila se, stáhnouc ohon mezi nohy, co nejspěšněji, odkud byla přišla. Několik klacků a množství kamení letělo za ní jako čestný průvod.

Podivno, jak dlouho mohli se tito lidé baviti žertem úplně planým, bezvýznamným. Ovšem to byli z největší části trestanci ze Sydney a Tasmanie a bez jakéhokoli vzdělání. Po čtrnáct dní, denně padesátkráte opakovali tatáž slova, týmž spůsobem a přízvukem, a stále jim byla stejně k smíchu, jako by je slyšeli poprvé. Slova „Pes! pes! Vyžente tu potvoru!“ opakována s řehotavým smíchem po kolik neděl a Prin stal se miláčkem sprostých těch lidí.

Často přicházeli také lidé pocestní a ostávali tu přes noc. V houštinách není ovšem hostinců a proto jest zvykem, že zastaví cestující u kterékoli osady, a dostanou beze všeho dlouhého doprošování večeři, nocleh a snídani. Toto hostění bylo některým squatterům v posledních letech tak obtížno,

že zřídili u cest hostince na vlastní útraty. Zde na blízku hostince nebylo, a jest ku podivu, jaké množství lidu přicházelo pohostinu, a jaká to byla mnohdy úžasná michanice. Osadníci a dozorcové, kteří hledali zatoulaný dobytek neb cestovali v obchodní příčině do města, bývali ubytováni v hlavním stavení a jedli s námi za jedním stolem; lidé sprostí, pastýři, ryžovníci a voláci uchýlili se samoděk k chatrčím a přidali se k tamní hulákavé společnosti. Obyčejně vypravovali, kde co nového, a nebylo-li, vymyslilo se, neb se odělo něco starého v nové roucho. Vše bylo vítáno, neboť lilo rozmanitost v jednotvárný proud všedního života. Ale nepřicházeli vždy jen pastýři, ryžovníci a voláci, často přicházeli i pověstní zákeřníci s revolvery i noži za pasem na silných koních, které pouštěli beze všeho do ohrady, jako by tu byli doma. Tito hosté nevítaní nečekali obyčejně, až bude prostřen společný stůl, ale prohledavše hrnce na ohništi vzali, co bylo, a když jim to nebylo po chuti, poručili, co má býti na rychlo ustrojeno. Někdy vytáhli také notnou láhev rumu a dávali ostatním často připíjeti, načež na podnapilých vyzvěděli, kdo a kde má peníze, aby ho poctili návštěvou.

Mnohdy vyslovili jsme podivení z toho, že se tu přijímají lidé všeho druhu, aniž se jich táží odkud a kam jdou, neb čím jsou a jak se jmenují. „Co si máme počíti," odpovědělo se nám, „a kam se mají podíti lidé cestující bez kar a stanů?" Kdyby se odepřelo lidem těm přístřeší a pohostinství, mohli by učiniti zcela jinou návštěvu, anebo by mohli ze msty koně ukradnouti.

„Ale," pravili jsme, „zákeřníků se přece nebojíte? Vždyť spíte po celý rok při otevřených dveří bez závor a zámků. Kdokoli může dle libosti přijíti a odejíti, okrásti vás, aneb pro zábavu třeba trochu oběsiti."

„Nikoli, jste na omylu. Kdyby se někdo v noci blížil osadě, spustí psi nehorázný štěkot a střelnou zbraň máme vždy po ruce. Zákeřníci varují se okrádati squattery, a to z vlastního prospěchu. Neboť osadníci a jejich pastýři znají v houštinách každý kout, a rozpění-li se jim jednou krev, tu vyčistí krajinu dokonale a vypálí pelechy záškodníků důkladně."

„Někdy vás však navštěvují přec?"

„Ovšem, ale tu žádají pouze potraviny, a dostanou li chuť na něco jiného, zaženeme jim ji podivuhodně, jako ondy pan Darlot tam trochu výše za oněmi pahrbky."

Prosil jsem dozorce, aby mi o události té pověděl, a on vypravoval následovně:

XIV.

Skrček.

Pan Darlot měl loni asi v tomto čase návštěvu, která navštíveného netěšila a návštěvníku se nevyplatila. Osada jeho leží z oné strany pásma pahorků tam za lesem. Jejich „prádlo," to jest místo, kde perou či myjí ovce před stříháním, je skoro dva kilometry od hlavní stanice. Jednou odešli všickni muži z domu k prádlu; byl krásný, teplý den, slunce svítilo jasně a takový čas je k práci nejpříhodnějším. Doma neostala než paní Darlotová, její sestra slečna Sinclairova a služka.

K polednímu přijeli před dům tři muži, uvázali koně za kruhy přede dveřmi a vstoupili mlčky do světnice. Oděni byli jako osadníci. Jezdecké spodky vězely ve vysokých botách s těžkými ostruhami, u zelenavých volných kabátů měli aksamitové límce, v rukou pak palmové klobouky, které byli hned na prahu smekli, a jezdecké bičíky. Šat poněkud vyrudlý každodenním nošením na slunci a větru a vše ostatní ukazovalo k tomu, že bývají často venku v houštinách. Než australský les není londýnský Hydepark a na trochu obnošenější šat se tu nehledí. Jeden z nich byl malý a měl vysedlé lopatky, které tvořily skoro hrb. Obličej jeho byl jemný, bledý, vpadlých tváří s vystupujícími lícními kostmi, úzká prsa ssála vzduch, jako by trpěl záduchou a jen velmi těžce dýchal. Vlasy měl řídké, černé, lepivé. Velký, ale tenký nos, bledě modré, jako by krátkozraké oči, úzké rty, které nemohly se zdánlivě sevříti a zakryti silných bílých zubů jako šakalích, a mocně vyvinutá brada ukazovaly, že náleží majiteli slabému sice a útlému, ale odhodlanému, při němž nahrazuje revolver nedostatek fysické síly, nadanému povahou tygra, úlisnou, ale ne jemnou, spíše chladnou a ukrutnou. Oděn byl v modrý kabát se zlatými knoflíky, na tenkých nohou obuty měl shrnovací boty a na hlavě nosil vojenskou čapku se zlatou růžicí.

Příchodu mužů těch se obě ženštiny nemálo ulekly; brzy se však vzpamatovaly a paní Darlotová se zeptala:

„Hledáte-li pana Darlota, pánové?"

„Nikoli, madam," odpověděl skrček hlasem stísněným, jako by každé slovo jen po velikém namáhání dýchavičných

prsou pronášel. „Nikoli, madam! Právě protože vím, že jest pan Darlot se všemi svými lidmi u prádla, přišel jsem, abych vám vyslovil svou úctu a poklonil se vám, a mé přátele vede sem tatáž touha.“

„Ostříhej nás, Bože!“ vzkřikla paní Darlotová vyděšena. „Co vás sem vede? Co tu chcete?“

„Prosím, neračte se rozčilovati,“ mluvil mužík dále, postaviv se se svými soudruhy mezi dvéře a obě dámy, tak že nemohl žádný do světnice ani ven. „Neračte se rozčilovati, nehodláme vašnostem ublížiti, aniž vás polekati. Jsme lidé pokojní, ale schází nám trochu peněz a těch bychom rádi dostali zde, ale mírným způsobem. Já kladu a miluji mír nade vše, a milostivá paní?“

Paní Darlotová, jako by ztratila leknutím řeč, nebyla s to pronésti slova.

„Těší mne neskonale,“ vedl skrček svou řeč dále, „že milostivá paní také, jak pozoruji, a proto netřeba o tom více šířiti slov, a můžeme přikročiti hned k účelu své cesty. Prosím, milostivá, snažně, račtež nám otevříti psací stůl pana Darlota a dáti nám ony peníze, které tam minulého čtvrtka vložil, když prodal bridlhamský ovčinec.“

„Pane na nebesích!“ zvolala nyní ustrašená paní. „Ale to vám není nic platno! Peněz těch nemáme, jen směnky za ně.“

„To jest ovšem škoda,“ řekl skrček, „ale račte dovoliti, abych se směl sám na ně podívati. Snad je budeme moci přece dáti escomptovati.“

Nyní nezbývalo paní Darlotové než otevříti stůl a vydati jim papíry.

„Račte dobrotivě odpustiti, madam, že si na okamžik sedám,“ ozval se skrček. Pak odložil čepici, bičík a rukavičky na stůl a jal se chladnokrevně prohlížeti směnky, jich umístění, dobu vystavení a žira. „To jsou velmi dobré směnky, madam,“ pravil, „a byly již v hodně mnoha rukou. Jeden indosát více nebo méně nevzbudí podezření. Pan manžel je akceptoval, jak vidím, ano, jest to jeho ruka — výborně — těší mne nesmírně, že mám jeho rukopis. Míním, že je vše v pořádku,“ pravil obraceje se k oběma společníkům u dveří, kteří pouze zamručeli: „Výborně!“ načež se obrátil opět k paní Darlotové. „To je vše dobré, madam, směnky na sedm tisíc liber jsou v pořádku, ale bezpochyby bude ve stole také trochu hotových peněz. O prosím velmi, neračte se sama namáhati hledáním, jsem ochoten ušetřiti vašnosti touto prací. Prosím, račte se posaditi, milostivá

paní, ano prosím — trvám na tom — neračte mi toho odepříti," nutil netvor pozoruje, že nemá paní Darlotová chuti nechati ho přehrabovati se ve stole, ale způsobem, který měl býti jemný, ačkoli z něho šla hrůza jako ze syčícího hada. Ustrašená paní klesla na sedadlo a chromajda jal se soustavně otvírati přihrádku po příhrádce, tu vybíraje zlaťáky, tu prohlížeje rozličné papíry, načež přihrádky opět zavíral. Konečně vzal i krásné zlaté hodinky s těžkým řetízkem z téhož kovu, prohlížel je několik okamžiků, a paní Darlotová vzdychla vidouc, jak je zastrkuje do kapsy.

„Jsem nešťasten, madam," spustil opět, „že ráčíte jeviti takový zármutek, ale k čemu jsou takové cetky tady v houštinách? Zde postačí, když se ví, kolik jest hodin, a více nelze žádati. Zde mám dobré stříbrné hodinky, jsou sice již trochu obnošeny, dostal jsem je ondy od squattera v — než to sem nepatří; ale zdá se, že jdou výborně, znamenitě. Kladu je na místo prvých. Panu Darlotovi poslouží lépe, než zlaté, a tyto mohu opět já lépe potřebovati. Jest tedy, jak ráčíte viděti, výhoda obapolná, není-li pravda?" A opět usmál se chladně.

„Bolí mne nesmírně, madam," pokračoval opět, „že musím Vašnosť obtěžovati prosbou, abyste mne ráčila doprovoditi do druhého pokoje. Ráčíte tam míti některé velmi něžné šperky a skvosty, ne sice takové, jaké jsem vídal v — než to sem nepatří, ale přece velmi krásné a něžné, pro houštiny totiž."

Paní Darlotová povstala mechanicky — vždyť by odpor nebýval nic platen — a miss Sinclairova též. „O prosím, slečno," zvolal „neračte se namáhati, neračte jíti s námi, račte ostati zde!"

Miss Sinclairova pohledla spěšně na paní Darlotovou i oba muže u dveří a pravila: „Prosím pane, nechte mne jíti se sestrou, zde neostanu."

„S radostí, když si to ráčíte přáti. Nemohu býti více poctěn, leč společností, jíž se mi takto dostane." Při tom uklonil se velmi hluboce, a ledový úsměv objevil se na úzkých rtech.

Odebrali se tedy všickni tři do vedlejší světnice, kde požádal skrček paní Darlotové o klíče, otevřel její skříň a vytáhl právě onu přihrádku, v níž byly uloženy klenoty. Zotvíral pouzdra, aby se přesvědčil, je-li i obsah v nich, a zastrkoval jedno po druhém do kapsy, mluvě stále: „Krásné klenoty; pravé zlato; dobré perly; drahokam nepadělaný; jak vkusná to práce!"

Otevřev ještě několik šuplátek, aniž by se v nich přehraboval, zavřel je opět, načež obrátil se k dámám:

„Nyní jsem, milostivé, hotov. Než hle! ráčíte tu míti také piano! Toť překrásné! Ó má duše žízní skutečně po hudbě. Vy ráčíte hráti, paní Darlotová? Toť se rozumí samo sebou.“

„Ne, pane, já nikoli,“ odvětila tato.

„Tedy vašnostina sestra! Slečno Sinclairova, račte býti tak laskava a zasednouti ku klavíru. Budu vám neskonale vděčen. Ne, neračte se rdíti,“ neboť srdce slečny Sinclairovy chvělo se nevolí. Myšlénka, že jest nucena hráti zloději, loupežníku, a jak se domnívala, i vrahu, vehnala jí krev do tváří, než nebylo vykoupení. Sedla tedy ku klavíru. Skrček vzal do rukou sešit not, prohlížel je okamžik jaksi okem znalce, načež pokračoval:

„Račte mi zahráti tuto krásnou ouverturu k „Čarostřelci“ od Webra, býval to můj nejmilejší skladatel, pokud jsem byl v — než to sem nepatří.“

Slečna Sinclairova přehrála skladbu tu a nevole okřidlovala jí prsty.

„Bravo! Výborně!“ křičel nadšený skrček. „Slečno Singletonova — Sinclairova chtěl jsem říci, ráčíte hráti božsky. Ach! jaká to radosť! jaká to slasť! Druhdy jásával jsem blažeností, slyše hudbu tak ušlechtilou. Ale nyní, vypovězenec, psanec pronásledovaný, jaké tu musím přinášeti oběti, jak si musím odpírati každé zábavy ušlechtilé!“ Úzkoprsý a dýchavičný mužík vzdychal, vzdychal hluboce. „Ale vy ráčíte také zpívati, slečno Sinclairova, ano vím to, pamatuji se, že jsem o tom slyšel. Než čas kvapí, musíme dále. Ale než odejdeme, račte mi zazpívati ještě tuto arii — a při tom položil jí jiný notový sešit na pult — je sice již stará a otřepaná, ale zde má vše půvab novosti, zvláště když zpívá tak dokonale vzdělaná hudebnice.“

Miss Sinclairova poslechla opět, ač se nitro vzpíralo. Měla i zpívati zlotřilému zákeřníku!

„Slovo cti! slečno, zpíváte božsky, ráčíte míti krásný hlas a dokonale vyškolený. Jaká škoda, že ho nemohu déle poslouchati.“ A skrčený, ledový mužík vzdychl opět citlivě, načež pohlédna na hodinky slečny Sinclairovy, pravil: „Chtěl jsem vás vlastně prositi, abyste mi ráčila dáti tyto krásné hodinky s přeskvostným řetízkem na památku; než vaše umělá hra a líbezný zpěv tak mne dojaly, že vám je daruji v odměnu. Váš hlas, slečno, bude ode dneška často zníti mi v uších i v srdci, když budu blouditi temnými

křovinami, i až mne snad jednou — než to sem nepatří. Račte býti tak laskava, paní Darlotová, a nařídíti, aby byl přinesen oběd na stůl. Byl skoro již ustrojen, když jsem šel prve kolem kuchyně, a máme asi deset minut času, abychom ho odbyli."

Paní odběhla do kuchyně, a poroučela prostříti na stůl, pomáhajíc při tom sama v naději, že zbude tak nemilé hosti tím spíše s krku. Také se obávala, že by mohl přijíti pan Darlot domů k obědu, ač řekl, že nepřijde a bude dohlížeti po celý den k prádlu a stříži. Kdyby se měl vrátiti, strhla by se zajisté šarvátka a jeho život byl by ohrožen, a snad životy všech. Když tak dohlížela na vaření, přišla z venku služka a zvěstovala: „Dům je zákeřníky obklíčen. Vyšla jsem z domu doufajíc, že se mi podaří doběhnouti v čas k prádlu a přivésti lidi na pomoc. Ale několik kroků odtud vystoupil na mne chlap skrytý za stromem a zahnal mne zpět. Zkusila jsem dostati se odtud jinou stranou, ale tu na mne vystoupil jiný loupežník a hrozil, že mne zatřelí, pokusím-li se ještě jednou upláchnouti."

V tom přišla paní Darlotové dobrá myšlénka. „Jeničko," volala, „přines rychle čistý ubrus, nebo počkej, skočím proň sama."

Rychle vběhla do své ložnice a napsala na kousek papíru: „Zákeřníci v domě!" a vrátila se opět do kuchyně. Zde uvázala papír na krk krásnému ohaři, tak aby ho nebylo v srsti znáti a zvolala: „Love, kde jest pán? Hledej pána!" Pan Darlot brával jej obyčejně s sebou, dnes ho však musil nechati doma, aby se ovce neplašily. Pes po těch slovech vyrazil z domu a zaměřil štěkaje na pahorek, kde se páslo několik volů; stráž loupežnická nechala ho proběhnouti, myslíc, že chce zahnati voly. Pan Darlot hladíval svého miláčka po hlavě a tak mohl zprávu snadno nalézti. Nyní již nepřijde sám a nepřipraven, není se tedy čeho báti.

Paní Darlotová pozorovala počínání psovo, což trvalo pouze několik okamžiků, a vidouc, že proběhl řetězem stráží a dal se dobrým směrem, i že učinila, seč byla, namáhala se nyní tím více, aby byl oběd brzy na stole. Jednalo se nyní o to, aby zdržela drzé lupiče tak dlouho, dokud nepřijde pomoc. Dala se tedy se skrčeným náčelníkem do řeči, děkovala mu, že neužil nikde násilí a že se choval i mluvil tak zdvořile, obdivovala jeho hudební vkus a vyslovila domnění, že zajisté vzdělání takového nabyl v Londýně.

„Býval jsem tam sice," pravil skrček, „ale tomu jest již

dávno. Můj vkus vzdělán byl v nejpřednějších hlavních městech evropských, a kdyby nebylo nešťastných poměrů a zlých lidí, nebyl bych se dostal až sem a nebyl bych — než hle! tu jest oběd!“ zvolal, spatřiv přinášeti polévkovou mísu. „Sem přátelé,“ zvolal, „sedněte si a dejte se do jídla.“ Oba loupežníci posadili se na dolní konec stolu. Mezi obědem vypravoval náčelník velmi mnoho a živě, nikdy však nejmenoval osoby neb místa, opakuje stále, že „to sem nepatří,“ kdykoli se mu vpletlo nějaké jméno na jazyk. Cestoval patrně velmi mnoho po zemi i po vodě a žil v rozličných společnostech, jak se zdálo i v kruzích šlechty a dvořanů. Pak obrátiv se k slečně Sinclairové pravil:

„Hudba, slečno, má kouzelnou moc krotiti divé šelmy a skýtati poklid i útěchu srdci rozervanému jak na mně patrno. Ale touž moc má i víno. Toto portské víno je znamenité — pro křoviny,“ dodal jako by v závorce — „neráčila byste mi prokázati cti, že si se mnou připijete?“

Slečna Sinclairova tak ovšem učinila, ale s tichým a vroucím přáním, aby se mu víno v jed proměnilo. Nebyla zajisté v růžovém rozmaru, a čím častěji si vzpomínala, že byla nucena hráti a zpívati před podlým loupežníkem, a znesvětiti tak posvátné umění, tím výše stoupala nevole, tím ohnivěji rděla se tvář hněvem a studem.

Paní Darlotová poručila přinésti ještě více vína, postavila i před každého lotra láhev a nakládala jim na talíře hojně masa, bramborů, pečených kachen a jiných lahůdek, jež dům dal. Sama připíjela skrčenému náčelníku, pobízela ho k jídlu a snažila se přiměti ho k vypravování o jeho cestách. Chovala se vůbec jako roztomilá hospodyně k vzácným hostům, čemuž se nejvíce divila slečna Sinclairova, nemohouc pochopiti chování sestřina k takovému člověku a za takových poměrů; čím přívětivější byla paní Darlotová, tím více rostlo její podivení a nevole.

Pojednou povstal před domem hluk. Ve dveřích objevila se veliká hlava s černými, chundelatými vlasy, začerněným obličejem a ohromná ústa volala: „Zrada! zrada! Jsme přepadeni!“

Okamžitě bylo všecko vzhůru. Dámy vykřikly zděšeně, a skutečně měly strach smíšený s nadějí na vysvobození. Lupiči vyskočili a vytrhli revolvery a bambitky z pasů. Lotři na dolním konci stolu rozbíjeli poloprázdné láhve, talíře a jiné nádobí, načež vrhli se ke dveřím. Náčelník však vrhl na dámy pohled, v němž bylo celé peklo ďáblů a jenž by je byl okamžitě zničil, kdyby se byl v dýku obrátil.

Kdo takový pohled jednou viděl, nezapomene naň do smrti a jen s hrůzou a ošklivostí na něj vzpomíná. Okamžitě byli lupiči v sedlech, neboť jen rychlost a duchapřítomnost mohly je zachrániti. S pahorku pádila jiná tlupa jezdecká s panem Darlotem v čele a dámy poznaly, že jsou to práči a střihači. „Rychle! Rychle!“ volal pan Darlot s koně, „mé bambitky, revolvery, všecky zbraně sem, jak vám do rukou padnou!“ Okamžitě byly přineseny pušky, karabiny, bambitky a starý dlouhý meč. Okamžitě se muži ozbrojili a pádili za loupežníky.

„Josefe! Josefe!“ volala poděšená paní Darlotová úzkostlivě. Chtěla ho prositi, aby dal na sebe pozor a šetřil se, ale on jí neslyšel, uháněje za padouchy, a celá tlupa odkvapila dolů údolím. K smrti polekané paní vystoupily na skalisko za domem, odkud lze přehlédnouti celý dol až tam, kde se stráně proměňují v skalnaté sráze a tak se sestupují, že nezbývá místa, leč pro úzkou stezku na břehu potoku. Jakmile dojeli lupiči této soutky, zazněly výstřely, jako by přicházely se všech stran, a někteří káceli se s koní, zasaženi smrtonosným olovem. Na okamžik se zákeřníci zastavili, a byli by se jistě obrátili, kdyby se za nimi v patách nebyla řítila tlupa, vedená panem Darlotem a křikem si zmužilosti dodávající. Za okamžik spatřily paní lotry, ani obnovují útok a opět zuřivě se ženou proti soutce, střílejíce vztekle na vše strany. Než skaliska odpověděla stejně prudce a k tomu přiblížili se i stihatelé na dostřel, spustili vydatnou palbu a brzy zmizeli za pahorkem. Než odtud zaznívalo ještě křik, výstřely a dunění kopyt na kamenité půdě; patrno, že se tam strhla tuhá bitka i krvavá. Obě ženy, strnulé hrůzou, padly na kolena a vysýlaly vroucí modlitby k nebesům za zachování svých milých.

Najednou uzřely jezdce, pádícího ze soutky. Byl to pan Darlot, který tryskem uháněl k domu, volaje: „Plátno sem! Plátno na obvazky, ale rychle! Rychle!“

„Milosrdný Bože!“ zvolala paní Darlotová, „co se stalo? Jsou naši lidé pobiti či raněni? A tobě nestalo se nic?“

„Mně nikoli a doufám, že jsou naši lidé všickni na živu,“ odpovídal pan Darlot, sotva dechu popadaje. „Ale jeden neb dva jsou raněni a několik zákeřníků jest mrtvo nebo se válejí v krvi. Dva nám však přec upláchli. A nyní si pospěšte, jen rychle, rychle! Ať přítel nebo nepřítel, musíme pomáhati, kde nutno!“

Za malou chvilku byly obvazky připraveny. Pan Darlot je uchopil a okamžitě odcválal, co kůň stačil. Brzy po tom

vynořil se z lesa průvod. v němž neseni byli raněni na nosidlech, na rychlo urobených z mladých kmenů, větví a vlněných přikryvek. Bylo jich šest, dva střihači a čtyři zákeřníci. Uložili je zatím do pastýřské chýže blíže hlavní stanice a dva rychlí poslové chvátali pro lékaře.

Nyní zvěděli teprve obě dámy bližší podrobnosti. Domnění paní Darlotové bylo správné. Náhlému příchodu psa k prádlu podivil se osadník a pohladil ho jak obyčejně. Ten však otíral se ještě stále krkem o jeho nohu, až zpozorován papírek. Na štěstí páslo se nedaleko dosti koní. Pan Darlot svolal okamžitě lidi a dvěma slovy jim oznámil, oč se jedná. Ač tu nebylo sedel ani uzd, vyšvihli se okamžitě všickni na kůň. Místo uzdy použili jednoduše provazu. Co tu bylo zbraní, vzala jedna tlupa a obsadila soutku, kudy se dle všeho loupežníci dají, druhá jela přímo k stanici, aby je odtud vypudila a tu se ozbrojila. Tento válečný plán se, jak již víme, úplně podařil. Dva neb tři zákeřníci byli mrtvi, čtyři raněni a dva, kteří upláchli, neměli také zdravé kože.

„A což náčelník?“

„Kdo to? Onen prokletý skrček? Mrtev! úplně mrtev, jako bleskem spálený gumovník, pod nímž leží. Ale jaký to běs v něm vězel! Jak uháněl na svém ohnivém oři! Jak vyhrožoval a ošklíbal se, když vypaloval v největším trysku bambitky po našich lidech! Jak se vrhl s koněm do potoku, a prodíral se trnitými kři a skákal přes kameny a klády, jako by ho nemohl ani oheň, ani voda zadržeti. Než i na něj došlo a tenkráte neušel. Dobře mířená rána strhla ho s koně. Kroutil očima, až hrozno, svíjel se jako ušlápnutý had, a zuby skřípal div nepraskaly. Přistoupil jsem k němu, an zápase se smrtí vypálil proti mně poslední ránu z bambitky. Ale v tom okamžiku klesla mu hlava na kámen, ruka se chvěla a koule vrazila do skály těsně vedle mně.“

„Ty pravíš, že tentokráte neušel. Což ušel již někdy dříve?“ tázala se paní Darlotová.

„Ten? Aspoň dvacetkrát. Žádné vězení nebylo dosti pevno, aby ho zadrželo, žádná oprátka dosti těsna, aby z ní nevyklouzl. Kouli, provazu i noži posmíval se nejednou. Zdá se, že se mohla stočená a skrčená ta kostra protáhnouti kličovou dírkou, lézti po nejpřikřejších střechách a spadati beze škody s jakékoli výšky. Teprve před rokem utekl ze státního vězení a vláda vypsala cenu pěti set liber na jeho hlavu. Nyní obdrží ji naši lidé a přeji jim ji co odměnu

věrnosti a statečnosti. Lidé praví, že se zapsal zlému duchu, věru, on sám byl vtělený zlý duch.“

Nyní vyslovil pan Darlot jméno, při jehož zvuku dámy zděšeny vykřikly, zděšeny pomyšlením, že byly ve společnosti netvora, jehož ruce pokáleny byly tolika vraždami, tolika skutky chladné, promyšlené ukrutnosti. Jméno to naplňovalo Evropu, Ameriku i Asii ošklivostí, a policie všech tří dílů světa pátrala marně po jeho majiteli. Nyní se ho zmocnila, leč jen jakožto mrtvoly.

Nedaleko místa, kde padl, byl i pochován, a lidé si vypravují, že v noci straší. Skutečně se najde v okolí málo lidí, kteří by se odvážili za tmy jíti kolem jeho hrobu. Pověrečná bázeň rozšiřovala se po dalekém okolí a zlopověstné jméno zlotřilého zákeřníka naplňuje i po smrti jeho hnusem každého. Povídá se, že o několik měsíců později přijel vznešený pán jakýs a pátral po hrobě zavrženého toho smrtelníka. Několika squatterům prý vypravoval že býval ubitý lupič druhdy mužem čestným, učeným, ba že povýšen byl i do stavu šlechtického pro zásluhy a že obcoval s osobami nejvznešenějšími. Ale sklamaná ctižádost a zrada přátel otrávily mu duši a on stal se, čím byl. Na hrob postavily mu kámen s nápisem: „Kdyby mu byla udělila příroda takové tělo, jakého mu dala ducha, zda by byl poklesl tak hluboko?“

Konečně se uzdravili i všickni ranění. Střihači šli opět po svém zaměstnání, zákeřníci pak do vězení. —

XV.

Ještě na ovčácké stanici.

Takové události vypravovaly se v kuchyni kolem společného ohně. Často mluvilo se i o půtkách s divochy, svedenými před několika lety. Tuzemci přepadali pastýře, vraždili je a hubili stáda. Na stanici Dr. Makaye zavraždili více ovčáků a jeden pastýř běžel, aby si zachoval život, celou cestou od Faithful-Creeku do Goulburnu v jednom kuse a je to vzdálenost čtyřiceti mil. Následkem toho prý ohluchl a oslepl. Ale jiný squatter, pan Makie, jel sám dolů do Goulburnu, sebral tam tlupu jezdců, s nimi pak a se sousedními osadníky vyčistil krajinu tak důkladně, že se od

té doby tu neukázal jediný černoch. Já sám poznal pána, a to dosud mladého který byl několika šarvátek s divochy účasten a několik jich i postřílel. Někdy později vám popíšu vše, jak mi to sám laskavě vypravoval.

Než nyní je všemu konec. Pozůstalí tuzemci jsou krotci, jako vačice v gumovníku, a strani se míst častěji navštěvovaných. Dingové čili divocí psi vyskytují se také den po dni řídčeji. Ondy nalezl jsem v křovinách kostry tří neb čtyř ovcí, které nedávno roztrhali, ale to se děje nyní málo kdy. V noci na honbě slýchal jsem je častěji štěkati, a naši psi zježili srst a jevili velikou chuť do rvačky. Ale čtyrnozí ti zákeřníci jsou tak plaší, jako jejich dvounozí bratří a chovají se srdnatě jen oproti slabým a bezbranným.

Na ovčácké stanici jest nyní nejpilnější doba. Den co den přicházejí náramná stáda, pokrývajíce rovinu jako vločky sněhu. Bečení ozývá se již z daleka. Za nimi kráčejí pastýři se psy, tiši a zadumáni, jako by byli poklidem lesním opojeni. Nejprve se vedou ovce k prádlu. Je to část potoku, kde jest voda hluboká a dosti prudce teče. Na jednom břehu jest veliká ohrada, do níž se uvede stádo. Nějaká část vžene se ho křikem a pomocí psů zuřivě štěkajících do menší ohrady těsně u vody. Ovce jako by věděly, co ně čeká, vzpírají se, seč jsou, ale není to nic platno, as tucet vhází se jich přece do vody. Tu stojí práči buď na lávkách přes potok položených, neb i ve vodě samé, a postrkují je k druhému břehu. Kdo stojí na lávkách, mají dlouhé, dvourohé vidlice, jimiž je potopují pod vodu. Hloubkou vody nuceny jsou plovati a tak vypírají samy vlastní své kožichy. Na druhém břehu je do vody sahající můstek, před ním pak příčný trám v stejné výši s hladinou vodní. U toho stojí muži, kteří berou jednu po druhé, řádně ji zátočí a pak ji strčí pod onen trám, tak že se musí ještě jednou notně potopiti, načež teprve smí vyplavati a vystoupiti po můstku na sucho. Mnohé jsou tak slabé, že by se utopily kdyby se na ně nedalo pozor; a skutečně jich několik utonulo, co jsme se dívali. Jehňata musí sice také do vody, ale nepotopují se, nýbrž mohou bez překážky vyplovati. Když vylezou tato tichá a trpělivá zvířata z vody, jsou obyčejně tak unavena, a promočené kožichy tak je tíží, že se na chvíli zastaví, aby si odpočinula, načež se otřepou, až voda na všecky strany stříká, a počnou žalostně bečeti, matky po jehňatech, jehňata po matkách, tak že tu panuje od rána do večera hluk nevýslovitelný. V Evropě perou se ovce tím způsobem, že se postaví do mělké, čisté vody, a práč

vypírá a ždímá vlnu část po části. Proti zdejším stádům jsou tam pouze stádečka, a taková práce trvala by zde nekonečně.

Sotva že na ovcích rouno oschlo, vedou se do velikých kůlen. Zde sedí střihači jeden vedle druhého, každý uchopí jednu, položí si ji na klín a ostříhá ji úžasně rychle, ano se platí od kusu. Lidé ti jsou v tom tak zběhlí, že ostříhají i pět ovcí za hodinu, a zvláště dovední i více. Rouna se ihned třídí, sbalují do válečků a velikým lisem lisují se do kostkovitých pytlů z hrubého, ale velmi pevného plátna, a někdy se i železnými obručemi přepásají.

Jednotlivé rouno váží dva, až i půltřetího kilogramu; do balíku klade se jich obyčejně sto, tak že váží pak balík dva až půltřetího centu. Na těžkých volských karách vozí se pak do Melbournu.

Takový je tedy život na ovčácké stanici. Pán, dozorce, najatí lidé i pastýři mají plné ruce práce od rána do večera. Jakmile jest jedno stádo ostříháno, odebéře se opět na pastviny, odkud přišlo, a na jeho místo nastoupí jiné. Jest nad míru důležito, aby byli se stříží hotovi, než dozrají jisté traviny, jichž símě se zabodá do vlny a velmi ji poškozuje. Taková vlna nedá se pak ani tříditi, ani spracovati; jest takřka splstěna, a bodlinatá semena vnikají ovcím do chřtánu, ano i do plic. Také jistý druh pýru kazívá vlnu a činí ji téměř bezcennou.

Proto vstávají v tom čase lidé za svítání a pracují pilně až do soumraku, sotva že si popřejí času k jídlu. Jest to hlavní žeň osadníkova, a tu nesmí se ani okamžiku pronedbati. Dosud slyším zřetelně dozorce, hovořící při snídani: „Dnes jsme již odbyli tolik a tolik kusů,“ neb „dnes jsme svlékli kožichy tolika a tolika.“ Kuchař, podivný brouk s tváří dokonalého lotra — a k tomu přišel i z Tasmanie — přinesl pak veliký hrnec čaje a pekáč skopové pečeně, každého dne totéž a věčně totéž jídlo, jako by jiných pokrmů na světě ani nebylo. A dal-li někdy něco k lepšímu, tož to byl kus vařeného neb dušeného masa hovězího, aneb ohromný tvrdý knedlík, že jsme ho sotva ukousli. A při tom se lotr tvářil jako předseda londýnských lahůdkářů. Jednou konečně předložil nám kus vařené, studené a na polo plesnivé hověziny řka: „Jiného dnes nemám. Sotva jsem na minutku odskočil, přišel někdo, a ukradl mi všecku pečeni, nejkrásnější hovězí hřbet, jaký jsem kdy pekl.“ Pak se však prozradilo, že prodal pečeni kolem jdoucím ryžovníkům, a proto ho poslali, odkud přišel. Ale než nám dal

„s Bohem“, ukradl ještě dvě lžíce a deštník, ač nás dozorci varovali, abychom nezapominali ničeho v kuchyni, že bychom se s tím již neshledali. A skutečně, co se tam opozdilo, jako kdyby do vody hodil, do smrti toho majitel nespatřil.

Čas, který jsem prodlel zde na stanici, plynul tak příjemně, že si budu vždy zpomínati naň s radostí. Potulky a honby v lese, lov ryb a raků v řece, večerní hovory o vyhledávání zatoulaného dobytka v horách, divokých psech a neméně divokých zákeřnících, přihánění a odhánění bezčetných stad, činný a hlučný život ve dne a hluboký poklid v noci: kdo mohl by si přáti větší rozmanitosti? Po skončené stříži zavládne tu však opět život pln jednotvárnosti a nudy, a přec si ho squatteři váží nade vše. Zde užívají svobody, nejneváznější svobody, již si můžeme představiti. Rychlé jízdy rozlehlými pastvinami, volné společenské poměry, nezávislé na tísnících formách plané zdvořilosti a bezvýznamného poklonkování, velebné ticho, nerušené zbytečným hlukem a omamující vřavou měst mají pro ně tolik vnad, že když se vrátí domů, totiž když zbohatnuvše vrátí se do Evropy, zatouží opět mocně po bývalém způsobu života, ba mnozí se i roznemohou, majíce žíti v poměrech nezvyklých, a říditi takřka každý krok některým pravidlem společenského života. Zákony vespolného žití, ač nepředkládají jich vlády, nepřijímají sněmovny a nepotvrzují vladaři jsou přísnější a více tíží nezvyklého jim osadníka, než všecky občanské zákony dohromady. „Osamoceni,“ praví jeden australský spisovatel, „na některé rovině, odloučeni od celého světa v údolích mezi pahorky, neb pohřbeni takřka v rozlehlých houštinách žijí osadníci týdny, ba i měsíce, aniž by spatřili cizí tváře, neb dostali zpráv o tom, co se děje ve světě. Osady leží od sebe na třicet i více kilometrů a obyčejně jest mezi nimi nějaká překážka jakožto hranice ne bez obtíží překročitelná.“

Za to jest obcování těchto „nejbližších sousedů“ tím upřímnější a vroucnější, když se někdy skutečně sejdou, ano někteří scházejí se i pravidelně, aby se pobavili čtením, hudbou a hovorem o věcech nevšedních.

Druhá ovčácká stanice, kde jsme též nějaký čas ztrávili, leží výše v horách. Slovem hory míní se tu ovšem pouhé pahrbky; neboť Australie ležíc z veliké části mezi obratníky, nemá téměř hor, sahajících nad sněžní čáru. Malebné obydlí osadníkovo leží na pěkném návrší, lemovaném travnatými úbočími, táhnoucími se až k širokému potoku a rozlehlým lesinám. Kolem táhl se věnec vždy zelených

pahorků. Bylo ku konci léta a pečlivě vzdělaná zahrada, která se na jaře skvěla tisíci rozmanitých květin, v nichž má zvláště domáci paní zálibu, byla dlouhým vedrem vyprahla a jako by pusta. Keře, druhdy květy osypány, stály svadlé a suché jako by se neměly nikdy již vzpamatovati. Na stráni dole u potoka byla druhá zahrada a byla-li prvá květnicí a zelnicí paninou, byla tato sadem pánovým. Tu bylo hojnosť broskví, meruněk, révy, celé záhony nejkrásnějších kdýní a co bylo mi nejpřijemnější, domácí pán vybízel nás, abychom jich nešetřili. Vačice a jiná havěť toho druhu chodily na broskve již před námi, ač i na nás dostalo se hojně, ale hroznů bylo tu množství nevídané. Jediný keř bliže plotu vyháněl révoví na mnoho metrů vůkol, a ač zanedbán, měl jistě několik centů nejkrásnějších hroznů. Můžete mi věřiti na slovo, že jsem ho nezanedbával, a myslím, že ho mé návštěvy těšily.

Jonáš Popkins zdržel se tu na cestě z Melbournu po dva dny.

„Jonáši," pravím, „nechtěl bys některý hrozen? Pán pravil, abychom jich nešetřili."

„Abych se ti přiznal," odpověděl Jonáš, „musím říci, že jsem učinil na onen keř již tři útoky, a nyní si jen trochu odpočívám, abych se mohl odvážiti k čtvrtému."

A v skutku, aniž by se byl chlubil, pracoval Jonáš v révoví vydatně a zničil pěkné množství hroznů. „Ostatně," pravil, „snědl jsem tolik broskví, že když jsem měl kolem sebe celé pohoří pecek, strachem, aby nikdo nepozoroval mé mlsnosti, zaházel jsem je do potoku a utekl ze zahrady."

„Praviš, Jonáši, mlsnosť; snad jsi chtěl říci žravosť?"

„To jest jedno — na tom nesejde; ale nyní se skutečně musím notně projíti, abych vytrávil."

„Tak tedy pojď se mnou! Nahoře na potoce ozývají se kachny, snad některou dostaneme." A kachny prohnaly nás tak, že mohl Jonáš učiniti čtvrtý útok na hrozny a sníst k večeři půl pečené kachny.

„Zde se máme," pravil po večeři Jonáš, „jako staří pánbíčkové na Olympu, kteří pili nektar a jedli ambru, nesmrtelnosť dávající."

„Jaký nesmysl mluvíš, Jonáši? Řečtí bohové pili nektar a jedli ambrosii, ne ambru. Ambra jest vosku podobná hmota, která se nalézá ve střevách vorvaňů neb kašelotů a Řekové těchto ryb ani neznali."

„A proto ji snad bohové nemohli jísti? Povídám ti

že pili nektar a jedli ambru, já to vím, neboť jsem to četl v mnoha knihách a martyrologie tomu učí.“

„I to snad mythologie čili bájesloví?“

„Ty musíš vše obraceti!“ durdil se Jonáš, „ale to jest jedno. Ty říkáš ambrosie a mythologie, já četl ambra a martyrologie, na tom nezáleží. Kéž bychom se jen nikdy neměli hůře než zde!“

Načež jsem odpověděl: „Amen!“

XVI.

Ryžoviště.

Mluviti o Australii a nepověděti ničeho o ryžovištích, bylo by vypravovati o Římu a zapomenouti na papeže, aneb hráti na divadle činohru bez hlavní osoby, anebo také, jak onen starý čtverák v S . . . říkal, když zval hosti na pouť, že bude po mši hostina beze stravy.

Teprve v prvé polovici tohoto století, když dávno již objeveny byly zlatodoly kalifornské, přišlo se i v Australii na zlato. Slovan, Polák hrabě Strzelecki, slovutný cestovatel, nalezl je tu r. 1840; ale aby nepovolaní nevykořisťovali pokladů těch, oznámil nález svůj pouze vládě anglické, která si však zprávy jeho nevšimla, nemohouc se nadíti prospěchu ze země, kam zavážela pouze trestníky. O čtyři léta později, r. 1844, cestoval těmito krajinami slavný badatel anglický Murchison a pozoroval, že zdejší vrstvy zemské velice se podobají zlatonosným vrstvám Uralským, a že tedy i zde musí býti zlato; než i tyto zprávy ostaly bez praktického výsledku.

Teprve r. 1851, když zlaté sejpy kalifornské byly již notně přebrány, přišel prý jakýs bývalý ryžovník do těchto končin, a spozoroval hnedle značnou podobnosť zdejších písků s kalifornskými. Počal tedy na zkoušku ryžovati, a hle! co mu zbylo v durchanu, ploské misce dřevěné, jíž se k vypírání zlatého písku užívá, bylo ryzí zlato. V okolí města Bathurstu nalezen byl křemen, v němž bylo skoro šedesát kilogramů zlata, a v Londýně, kde se dosud chová, lze ho snadno viděti. Novohollandská kolonie dala za prvých deset měsíců zlata v ceně třiceti osmi a půl milionů zlatých. Ve třech letech dala Australie zlata za více než pět set

milionů. [1]) Do r. 1880. vyvezlo se zlata pouze z pevniny australské asi za 2404 miliony zlatých.

Jaké rozčilení z toho povstalo, lze snadno uhodnouti. Zprávy podivuhodné, neuvěřitelné, přehnané a velice lákavé stihaly jedna druhou. Vypravovalo se o kusech zlata, jako hlava, povalujících se na povrchu země, tak že není více potřeba, než sehnouti se a zdvihnouti je; lidé prý tu staví domy ze zlatých cihel, nemajíce kamení, ba i cesty dláždí a silnice štěrkují samým ryzím zlatem. Kdokoli přijde, může si ho nabrati do sytosti, žádný ho nebrání, každý má sám dosti. — A takové zprávy nalézaly úplné víry u zpozdilců, v menší ovšem míře i u vzdělaných, a kdo by byl mohl vznésti se orlí perutí nad povrch zemský, byl by viděl, co vidáme v hlubokém lese, ovšem že v míře neskonale větší. Dlouhé, černé řady mravenců tahnou nekonečným tahem se všech stran světa k jednomu středu, k mraveništi, kde se to jimi hemží, a hemžení nabývá nově přibylými větších a větších rozměrů. Zastavte jim cestu, položte na ni kámen, nalejte vody, rozmeťte je po lese — marná práce, — ti a s nimi jiní půjdou opět a opět ke společnému středisku, jež působí na ně neodolatelnou přitažlivostí.

Kdyby se byl mohl vznésti někdo nad povrch zemský, byl by viděl ne sice lesní mravence, ale mravence zlaté, či spíše zlatachtivé, chvátati se všech stran k mraveništi zlatodárnému, k žádoucí Australii. Všickni národové evropští: Angličané, Irčané, Skotové Valoni, Holanďané, Švédové, Dánové, Slované všech kmenů, Maďaři, zvláště však Francouzové, pomíchaní s Němci a Vlachy, Švýcaři a Španělové proměnili se kouzlem naděje, někdy i lakoty, v zlaté mravence, táhnoucí dlouhým, nekonečným tahem k jižnímu eldoradu. Kalifornští zlatokopi opustili své doly americké ve všech Spojených Obcích, osadníci z Kanady, farmeři z Mexika a haciendados z Brasilie opouštějí rodný kraj, stoupajíce po rozličných cestách k meridianu Bathurstskému. Tuzemci novoseelandští, boerové jihoafričtí, občané z mysu Dobré naděje, negři západoindičtí a z pevniny americké přicházejí sem, vedeni zdánlivě nadějí lepší. Kuliové z Indie, Laskarové z Bengalska, Malajci a Číňané, tito synové Nebeské říše středu, ostávající po tisíciletí bez proměny, proměnili se tak rychle v zlatochtivé mravence, jako hříšní synové Evropy, a táhnou, mihajíce se mezi blahovičníky,

[1]) Živa V. str. 107.

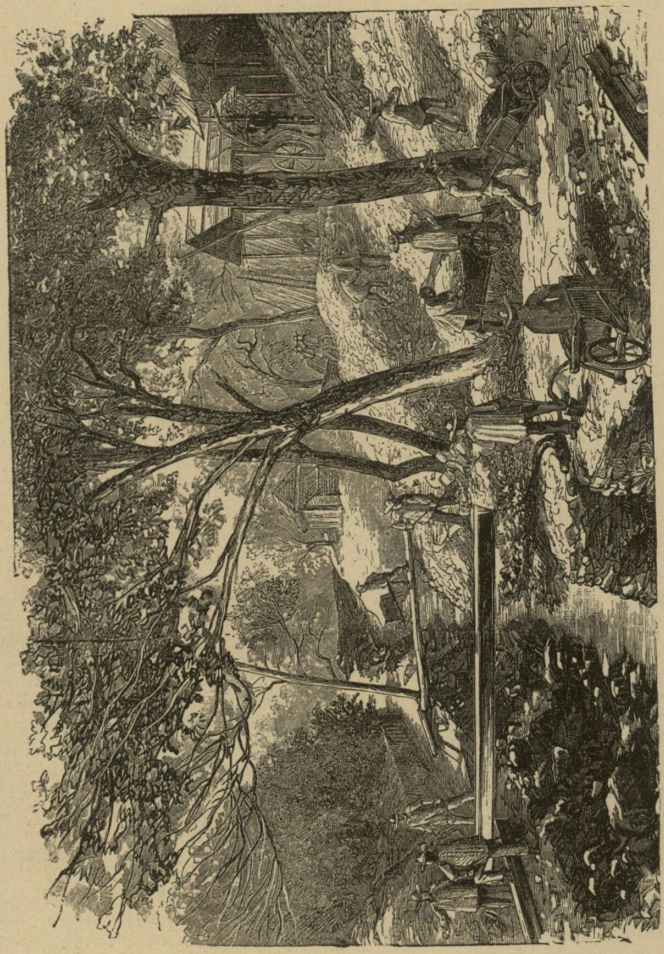

Ryžoviště.

k zlatodolům — Balarat, Mont Alexander, Mont Korong, Bendigo, Jones Creek na Goulburnu a Owensu.

Navštívili jsme větší část těchto dolů osobně, a o tom, co píši, přesvědčil jsem se na vlastní oči. Když spletl Bůh při stavbě babylonské věže lidem jazyky, nepanovala tam jistě taková matenice různých řečí, jako zde. Jonáš Popkins měl asi pravdu, když pravil, že vznikne v Australii nová řeč, které se snad bude říkati polyglotta. A jaká dokonalá rovnost panuje zde! Číňan se tu nebojí ani mandarina, který ho doma vyssává a trýzní, negr pak šklebí a usmívá se spokojeně a zpívá píseň o štěstí veseleji, než doma v Africe.

Co se půdy týče, v níž je zlato uloženo, povím, co mi o tom je známo.

Projde-li se lesem blahovičníků a jiných stromů as jedno neb dvě stě mil cesty krajinami skoro bez ražených cest a mostů, ale bohatými bahny, močály, stržemi, kamenitými srázy, bystřinami a řekami, přijde se k místům holým, ukazujícím zřejmě, že tu řádily požáry. Krajiny pokryty jsou bílým křemenitým pískem, jako by sněhu bylo napadlo mezi ohromné žulové balvany. Gumovník modrý ustupuje tu bratrům vláknokorým a tráva bodlinatým keřům skvějícím se na jaře tisícerými květy. Kde náhle veškeré rostlinstvo přestává a půdu tvoří křemenitý pískovec s příměskem železa, je země na ploše několika kilometrů rozryta, nízkými, naházenými pahorky pokryta, mezi nimiž stojí bílé stany roztroušeny v ladném nepořádku. Tu byli již zlatachtiví mravenci pilně pracovali a vystavěli skoro celá města ze samých mraveništ. Do nedozírné dálky táhnou se tato lidská mraveniště ze žluté hlíny, křemene stejné barvy a běloúnkého písku, tvořícího ještě vyšší hromady. Mezi hromadami jsou více méně hluboké jámy vyhloubené na způsob studní, některé čtverečné, jiné obdélné a opět jiné kruhovité, na deset, na dvacet i padesát metrů hluboké. Ponejvíce jsou otevřeny a málo které zaházeny, aby se mohlo vedle opět dolovati. První dobu, kdy si ryžovníci nevšímali zlatého prachu, ale vybírali pouze zrna, naházeny byly celé haldy, které se teď přehrabují a přepírají nikoli bez prospěchu. Také se prohlubují staré jámy a mnohdy přijde se na bohatou vrstvu. Většina starých děr jest naplněna vodou, stěny jsou rozpraskány a sesuty, haldy se řítí a příroda sama vyrovnává, co lidé rozhrabali, tak že tu bude po letech bývalá rovina, ovšem však ne bývalé bohatství.

Na prostorách, kde se dosud pracuje, leží mohutné kmeny, které buď samy padly, byvše podkopány, neb byly

od ryžovníků poraženy, aby se jich pádu předešlo, neb pro dříví. Vůkol stojí pařezy na metr vysoké. Kde nebyla půda překopána, protože se v ní zlata nenašlo, jest pokryta všelikými odpadky: volskými a ovčími hlavami, rohy, hnáty, skopovými kožemi, paznehty, hnijícími, páchnoucími a zašlapanými z pola do země. Mezi tím povalují se kusy křemene, bílé jako sníh, zvadlé listí, rozlámané stanové žerdi a rozličné klacky, že je téměř nemožno tudy projíti.

Výše na pahorcích jsou díry skutečně až na padesát metrů hluboky, a rovnají se tedy spíše šachtám a skutečným dolům. Nad takovými postaveny jsou rumpály, a zlatonosný písek a hlína vytahuje se v okovech. Pro urychlení práce bývají okovy dva, plný se vytahuje nahoru, an jde prázdný zároveň dolů; hořejší se vyprazdňuje, dolní naplňuje. Také lidé spouštějí se dolů v okovech a vyhlubují pahorky, pokud sáhá vrstva zlatonosná, rozšiřujíce mnohdy dole šachty a odnímajíce sousedům, kteří tak hluboko dosud nevnikli, zlatonosné půdy. Ti se pak ovšem nemálo diví, když se při kopání do hloubky propadnou náhle na několik metrů, ale buď je taškařský soused již v prachu, neb se strhne rvačka třeba padesát i více metrů pod zemí.

John Stop byl takový podivný brouk. S pěti tovaryši zakoupil si čtyři čtverečné metry půdy, z níž mohl vybírati vrstvy zlatonosné. Z prava, z leva i ze zadu měl na neštěstí sousedy, kteří nebyli tak četní, a tu není divu, když se náš John zavrtával hloub než oni. Než na tom nesešlo, půda, tvořící čtyřboký kolmý sloup třeba až k středu země, byla jeho. Ale sotva se náš čipera dostal do hloubky několika metrů, počalo mu býti úzko, a proto jal se šachtu šířiti. Mohlo býti podivno, že ti lidé tak neobvyklým úsilím pracují a nahoře kladou silné roubení, což není všeobecným zvykem, a proto sesutí a zasypání žádnou vzácností, ale nikdo si toho nevšiml. Znenáhla nabyla jeho šachta šíře čtyř až pěti metrů a chytroušek mnul si ruce, neboť výtěžek nebyl právě k zahození. Tak dostal se do hloubky asi čtyřiceti metrů, když nadešel svátek sv. Jana, den jmenin našeho čipery. Večer zašel se svými kamarády do tajné kořalny, neboť veřejných tu není, a bavil se tak, že vyspával druhého dne až do poledne.

Když přišli jeho sousedé ráno do práce, shledali s ustrnutím, že se jim ztratilo — dno od šachet. Jsouc podebráno, sřítilo se. Vědouce, že John Stop tak brzy nepřijde, smluvili se a očekávali ho v šachtě. Jakmile se dostavil, vzali ho do prádla i s čistými tovaryši, a zvalchovali mu kůži tak,

že byl celý modrý. To jest nejkratší způsob konání spravedlnosti a odvety, neboť než by se dovolali soudce, byl by vinník dávno přes hory a doly, a že tu není spravedlnost slepa a váha její spadá vždy notně na stranu vinníkovu, bojí se jí nepoctivci více, než vězení staré Evropy.

Některé pahorky jsou tak podebrány, že se najednou sřítí. Obyčejně se to stává po prudkém dešti, když jest půda rozmoklá, a tu musí býti lidé opatrni aby nebyli zasypáni. Stane-li se však takové neštěstí, tu běží na pomoc všickni, a ziskuchtiví, lakotní ti lidé pracují dnem a nocí co nejusilovněji, aby bližních svých zachránili, aniž očekávají nebo přijmou odměny.

Sestoupíme-li dolů k potoku nebo k řece, naskytne se nám nový pohled. Tu ryžují zlatonosný písek jeden vedle druhého v nepřehledných řadách buď na durchanech, kolébkách neb zvláštních strojích, jimž říkají „Dlouhý Tomeš.“ Durchan je plochá míska obyčejně dřevěná neb plechová, na niž klade se rozmělněná hlína neb písek. Ryžovník sedí u vody neb i v ní a obrací mísku tak, aby se přes ni přelévala. Hluchá hlína se odplaví a těžší zlatý prach klesá ke dnu. Kolébka jsou mělké necičky, do nichž se zlatonosná hlína nakládá, mělní a vypírá jako na durchanu.

Jiný druh jest kolébka s nálevkou. Dřevěný truhlík, podoby převráceného komolého jehlance se železným, dirkovaným dnem naplní se zlatonosnou hlinou. Jeden muž lije na ni naběrákem vodu, druhý ji míchá plochou lopatkou, aby cedníkem rychleji procházela. Pod cedníkem jest žlábek, v něm pak na příč lišta as tři neb čtyři centimetry vysoká, která zadržuje zlato, kdežto se lehčí hlína odplavuje. Když jest „dílo“ v nálevce tak propráno, že zbývají jen holé kameny, vyhodí se, zlato před lištou se vybéře a počne se znovu.

Zlato takto vyprané jest posud znečištěno zrnky písku a hlinou, pročež se přepírá na novo tak dlouho, až jest ryzí. Usušené nad mírným ohněm dává se pak do kožených pytlíků, v nichžto přináší se na trh

„Dlouhý Tomeš“ je žlab až čtyři metry dlouhý, půl metru široký a čtvrt hluboký. Dole končí železným roštem, který působí jako nálevka kolébky, propouštěje zlato a písek a zadržuje štěrk a hrubé kamení. Pod roštem jest plochý truhlík, do něhož padá, co prošlo roštem. Do žlabu se hází „dílo“ a pouští se na ně proud vody; mícháním a karbováním pomáhá se rozmělnění větších kusů, až nezbývá leč hluché kamení, které se vyhází. Občas vybírá se z truhlíku, co tam

ostalo, totiž zlato, písek, a hlína, načež se na novo cedí a čistí tak dlouho, až zbude ryzí zlato. Přístrojem tím pracuje se ovšem rychleji, proto že teče voda žlabem nepřetržitě, ale té právě se často nedostává, a pak se musí stavěti náhony, strouhy a žlaby mnohdy velmi dlouhé, pracné a nákladné, aby se přivedla voda ze vzdáleného potoku neb řeky, a dal se jí potřebný spád. Často bývá pak takový vodovod výše pracujícími ryžovníky porušen, a tu nastávají křiky, vády a pranice mnohdy dosti tuhé.

Mnozí přivádějí vodu do svých „Tomšů“ pumpami ručními neb pohybovanými silou koně neb volů. I řádné žentoury postavili mnozí, a těmi pohybuje se pak několik pump současně, neb kola naběrací, prostá jako v starém Egyptě, neb složitá, sestrojená důvtipnými techniky nové doby. Kde jsou stráně a dosti vody, ušetří se kopání. Proud soustředěný a prudký, jako z dobré stříkačky, žene se přímo na vrstvu zlatodárnou, a odvádí se strouhou, kde přetéká několik stavítek a ostavuje před nimi písek a zlato.

Je zřejmo, že jest na potoce u zlatodolů stále život čilý, činný a rozmanitý, mnohdy velmi namáhavý a málo výnosný. Káry s „dílem“ přijíždějí a odjíždějí stále, a hluk a křik lidí, vrzání kol, tlučení lopatek a šplouchání i šumění vody ohlušuje pozorovatele. Oděv ryžovníků sestává z vlněné bundy modré neb šarlatové, kterou nosí nepřepásanu, manšestrových kalhot, jichž barvu nelze rozeznati pro tlustou vrstvu hlíny a špíny, a z klobouku, jehož střecha bývá ohromná, jako víko u díže. Na zádech nosí veliký nůž v kožené pochvě, jímž vyškrabují zemi z balvanů, a který slouží mnohdy i místo motyky.

Obydlí těchto zlatých mravenců stává na holém místě, jež získali poražením stromů. Mnohá jsou polo chatrče, polo stany, vystavena z dříví a plátna, houní, kožích, čeho vůbec bylo lze dostati. V zimě přidělávají na střechu komín mnohdy velmi směšný, z kamene, dřeva plechu neb skopové a hovězí kůže; na stranu, odkud vane vítr, pověsí starý pytel neb roztrhaný kus šatu, a posunují jej tyčí, jak se vítr obrací.

Mnozí staví stany u lesa k zelenému křoví, což vypadá velmi malebně, a je-li tu dosti trávy, mohou se tahouni pásti na očích a nezatoulají neb i neztratí se tak snadno. Někteří ryžovníci jsou ženati a mají ženy i děti s sebou. Často chovají i kozy, slepice a vepřový dobytek, který se prohání kolem stanu.

Uprostřed stanů podél „hlavní třídy“ táhnou se po

obou stranách na mile cesty krámy či magacíny (stores), veliké stany plátěné, zřídka dřevěné baráky, nad nimiž trčí žerdi s mohutnými prapory neb vzory zboží, nad vchody pak jsou štíty s jmény majitelův a označením obchodu. Nalézáme tu „Kalifornský magacín“, „Americký magacín“, „Adelaidský magacín“, „Tasmanský, Hamburský, Londýnský, Sydneyský, magacín“ a Bůh ví, jaké ještě. Jsou tu poradny lékařské, krámy cukrářské, obchody smíšeným zbožím, kovárny, jatky, řezníci a uzenáři, pekaři, hostince a jídelny; prodavači nového nářadí a zboží železného, vetešníci, závody dopravní. Nalézáme obchodní sluhy ze všech zemí, mluvící rozličnými jazyky. Němci prodávají bicí hodiny podivných tvarů, Francouzové rozmanité „krátké“ zboží, hračky, dýmky a všeliké titěrky, Vlaši zrcadla, váhy a závaží, zápisné knížky a různé cetky, že je s podivením, kdo to vše koupí; ale zdejším lidem se to líbí a vyházejí za to dosti peněz. Před knihkupectvím visí dva veliké obrazy. Na jednom jest klokan, nad druhým nápis „Šedý“. Z prvu myslil jsem, že je to jméno některého australského zvířete, ale z blízka jsem seznal, že je to šedý medvěd; ale slovo medvěd bylo tak drobně psáno, že ho nebylo lze z dálky čísti. Stany, v nichžto se různé zboží prodává nejvíce podávajícímu dražebně, jsou dosti četny, a ondy šel jsem kolem „Hollandského magacínu“, jenž má nápis „Amketellen, Van Der Poel, Handelaer uit de Kaape de Goede Hoep,“ t. j. Anketellen a Van Der Poel, obchodníci z mysu Dobré Naděje. Stánek holiče má zvučný nápis: „Salon pro stříhání vlasů, holení a kadeření hlav i brad.“

Míst pro zábavu je tu hojnost. V kavárnách a jídelnách možno čísti i noviny a poslouchati hudbu, ovšem ne vždy koncertní. Jedno místo nazývá se „Křišťálový palác“, není však ze skla a železa, nýbrž ze dřeva a plátna. Nu, plátěné křišťály neb křišťálové plátno svět posud neviděl, proto musí se vskutku až do Australie. Stojí v něm piano, na němž může si každý dle libosti zahráti, a lze tam dostati chutná jídla. Slyšel jsem však, že je to noční útulek zlodějů a vůbec lidí nejhoršího druhu. Na cirku četl jsem oznámení, že pan Bentom má na prodej „koně, káry, nářadí a dvacet mužů.“ Nějaký ferina vymazal slova „stačící pro“, a udělal z prostého ryžovníka lidokupce.

Nejhorší místa v ryžovištích jsou pokoutní kořalny. Veřejný prodej líhovin je tu přísně zapovězen a stíhá se těžkými tresty, zabavením stanu a všeho, co v něm jest, a padesáti librami pokuty. Událo se z opilství mnoho vražd a na-

tropilo rozličných neplech i zločinů; přes to prodává se kořalka na mnoha místech, každý o nich ví, jen policie je slepa, nebo jich nechce znáti zúmyslně. Z takových míst zaznívá po celé noci zpěv, smích, křik, hulákání a bohopusté klení, a každé chvíle vyhrne se odtud tlupa opilců, povykujících a hřmotících, že vyburcují celé čtvrti ze spaní, ale toho si nevšímá nikdo. Nešetrnosť a lhostejnosť k sousedům je přímo neslýchaná. Nejen že vystřelují své pušky na večer a ráno, ale výstřely zní po celou noc, jako by se blížila nepřátelská armáda, a psi štěkají k tomu jako vzteklí. Jsou-li noci světlé, potulují se hulákající tlupy skoro až do samého rána, že nemůže pořádný člověk ani oka zamhouřiti. Nejhorší však jest, že sem zlato přivábilo nejhorší vyvrhel celého světa: zločince ze Sydneye a Tasmanie, lůzu nejvykřičenějších čtvrtí londýnských, zloděje, podvodníky, lenochy, ožralce, surovce nevyrovnané, uprchlé námořníky, a šibeničníky, o něž nikdo nikde nestojí, slovem trhany dle těla i dle ducha. Zde neváže jich společenský řád a přísnosť zákona, tu smějí si dovoliti leccos, co by se nikde jinde netrpělo a kazí slovy i příklady jiné. Sprosté zločiny páší se stále a téměř vždy ujde lotr zaslouženému trestu, ana policie jest nedostatečna a nemůže a upřímně řečeno, i nechce všeho stíhati. Ovšem je tu také mnoho lidí počestných, pracovitých a střídmých, než to jsou případy velmi řídké poměrně k oněm, kteří hledí více utratiti než vydělají a odcházejí chudší, než sem přišli. Někteří zakupují si pozemky blíže ryžovišť, zakládají osady a věnují se vzdělání půdy. Tu povstávají pak školy i kostely a majitelé očisťují v čistém vzduchu i své duše, ušlechťují se prací a stávají se lidmi ctihodnými.

Než ryžovníci jsou nárůdek velmi pohyblivý a nestálý, vyhledávajíce bez přestání ony divůplné zlaté sejpy, které je sem přilákaly a jichž ovšem nikdy nenaleznou. Nemine téhodne, aby nedošla nová zvěsť o bohatých nálezech, o kusech zlata několika kilogramů, vykopaných přímo pod drnem. Nadešly prý opět doby bohatství Balaratu a Mount Alexandru, a tisícové vrhají se na cestu bez ohledu na vzdálenosť. Stěhují se se vším majetkem, jako včely z úlu; po koních a karách jest pak největší poptávka, a kdo je má na prodej, dobře pochodí. Den po dni jest jich tu méně, a kde prve panoval čilý život, jest ticho jako po vymření a na místě zimničné činnosti povstává poušť. Tisícové a desítitisícové chvátají na jedno místo, ale pak přijde vždy se opětující zpráva, že byla pověsť mylna, a ryžovníci sklamáni stěhují se opáčným

směrem, nezavede-li jich podobná pověst jinam. Obyčejně prý roztrušují tyto pověsti majitelé skladů vystěhovaleckého zboží a nářadí zlatokopeckého, ba dávají si dovážeti ze vzdálených okresů zlato pod silnou stráží, které zde prve skoupili a tajně tam poslali, aby způsobili ruch mezi ryžovníky. Ti pak stávají se obětí lži a špinavé špekulace.

Patrno, že není život zlatokopů příliš lákavým, a kdyby doma chtěli tak horlivě pracovati, jako zde pracovati musí, vyziskali by zajisté více a stali by se dříve ne-li bohatými, aspoň zámožnými. Každý prášek zlata zaplacen jest mozolem neb puchýřem, a vzdychání při těžké a namnoze i neobvyklé práci dokazuje patrně, že

„zlato neblaží!“

XVII.

Jak přišel Fineáš Dison k štěstí.

Na cestě k ryžovištím tábořili jsme v lese. Všickni odešli na celý den a já samojediný ostal jsem v stanu, abych hlídal; jen psi ostali se mnou. Již jsem se počal notně nuditi, když vešel — Jonáš. Můžete si pomysliti, jak radostně jsem ho přivítal. Šel, jako obyčejně, hledat zatoulaného dobytka, ale tentokráte nenáležel Pompey k zbloudilcům, neboť byl již skutečně prodán. Léto chýlilo se ku konci, cesty byly výborny, všude sucho, a proto si přispíšili Popkinsovic, aby se zásobili zbožím na zimu. Cestovali k svému hlavnímu skladu na Spring-Creeku, kde hospodařila zatím matka s mladší dcerou, ana se byla starší již provdala. Starý Matouš Popkins a Abijah ryžovali, neboť nalezli bohatou vrstvu zlatonosnou a musili hleděti, aby vytěžili z ní co nejvíce; neboť kdyby ji byli ostavili a odešli byl by ji někdo nepovolaný jistě přebral. Abner, Jonáš a Fineáš šli tedy dolů do Melbournu, aby koupili nového koně za onoho, o nějž prve přišli a byli nuceni prodati tuláka Pompeye. Pro tuto cestu měli najaty dvě káry s potahem, ale u jedné se zlomila náprava, a než byla zpravena, což trvalo dosti dlouho, zatoulali se koně, které teď hledali.

Tak se dostal Jonáš k našemu stanu a způsobil mi radost nemalou. Na prvý pohled jsem poznal, že se v ničem nezměnil a ostal dosud muchoplachým Jonášem, jakým býval

druhdy. Přál bych vám, abyste ho poznali. Stále má na pilno, jest stále na odchodu, a po svém nepokojném způsobu počne něco vypravovati, co však nikdy nedopoví. Samým chvatem a živostí sčervená a je rozčilen, každá žilka v něm hraje, mne si ruce a směje se, jako by nevěděl, co si má radostí počíti a kam se podíti.

Musil jsem se usmáti, vida ho, an přistavuje hrnéček k ohni, aby si uvařil čaj, mne si ruce a září očima, vrtí sebou, jako by chtěl i nechtěl něco zábavného vypravovati. Vida, že se usmívám, spustil:

„To ti byla nejsměšnější věc na světě! Nikdy posud jsem neviděl něco tak směšného. To bys se byl nasmál, kdybys to byl viděl. Kdokoli to spatřil, pustil se do smíchu!“

„Co pak to bylo?“ ptám se.

„Ne toho nelze vypověděti; ale skutečně, bylo to tak žertovné, že jsem jakživ něco tak žertovného neviděl.“

„Když jsi to však viděl, Jonáši, tak můžeš přec říci, co to bylo?“

„Ne, skutečně nemohu, měl jsi to sám viděti! Je to škoda, že jsi toho neviděl, ale jakživo nebylo něco tak tuze zábavného. Lidé říkali, že je to přímo k popukání.“

„Jací pak lidé?“

„Nu, tam ti dole.“

„Kde pak dole?“

„Inu tam, na druhé straně, notný kus odtud, zde na blízku ne; šel jsem náhodou okolo, a všickni se řehtali.“

Mohli jsme se ptáti kříž na kříž, nebylo to nic platno; nedověděli jsme se, leč že to byla věc velmi zábavná a žertovná.

Jonáš má cit velmi živý, ale vypravovati neumí. neb je k tomu příliš leniv. Když sám něco ví a vidí, předpokládá, že to musí věděti a znáti každý. Mnohdy povídá celou půl hodiny o nějaké knize, již četl, a lituje, že jsme jí nečtli i my, ale za celý svět nelze se dověděti, jaká by to byla kniha, leč že jest velmi krásna.

Když jsem byl jednou opět sám doma, přišel na chvilku ke mně Sotva že vstoupil, počal vypravovati:

„Škoda, že jsi včera u nás nebyl! Byl u nás, cizinec, ale taková bystrá hlava, že bys se byl podivil; a vypravoval takové šprýmy, že jsme se smíchy za boky popadali.“

„Co pak vypravoval?“

„To ti nemohu říci, jen tak vyvedený hoch to dovede, já nikoli; ale byly to věci, že stály za poslechnutí.“

„Tak mi přece nějakou vypravuj!“

„Nuže dobrá! Jistý muž měl opici, a ta opice měla řetěz, jímž byla připoutána k pařezu. A víš, ta opice si někdy na pařez vyskočila. A ten muž, víš, konával dlouhé cesty a daleko jezdil, trvám, že po celé zemi, jak víš Měl nějaké zaměstnání, víš, neb nějaký obchod a mnoho přátel a nepřijížděl mnohdy, jak víš, po celé dny domů, nýbrž byl dnem i nocí pryč a tak dále, jak již víš. Jeho žena a dcery měly psa, jemuž říkali Turek, nebo Les, nebo Cikán, jak víš, nebo nějak tím způsobem; myslím ale, že se jmenoval Azor. Za domem měl, jak víš, kurník a mnoho slepic a kohoutů a kachen a vepřů. Jednou zabloudil v lese, víš, a přišel k jedné chalupě, a víš, tam byl takový hranatý chlap, a ten mu nechtěl dáti ani jísti, ani píti, ani mu nechtěl něco prodati, a tak, víš — a tak — tak —“

„Nu, co pak?“ pravím, když se Jonáš zastavil.

„A tak, víš,“ pokračoval, „myslím, že musil jíti domů s prázdnem.“

„Ty si, Jonáši, ze mne strojíš šašky!“ pravím hněvivě.

„Já? nikoli!“ odpověděl velmi vážně, „Já zajisté ne, vždyť ti to vypravuji, co nejrychleji mohu!“

„Ale co bylo s tou opicí?“

„Pravda! Ano! to byla hlavní věc! Ale to jsme se tomu nasmáli, až nás boky bolely!“ pravil a radostí mnul si ruce.

„Tak mi to o té opici pověz!“

„Tintili vantili! Já ti to přec povídati nemohu; — to dovede jen takový vykoukaný šelma, jako on! Ale kdybys ho byl slyšel, byl bys se usmál k smrti.“

Více jsem se od něho nemohl dověděti.

Byla to těžká rána, která zasáhla Popkinsovic. Něco se stalo, nevím však co, že byli všickni jako bez sebe. Druhého dne navštívil nás Fineáš v stanu. Zdraví jeho se otužilo, a ač přestál dosti prudkou zimnici, vyhlížel přece dobře a nebyl ani s polovice tak nervosní, jako druhdy. Ale hned na prvý pohled jsme seznali, že mu něco schází. Věšel hlavu na prsa a byl zamlklejší než jindy. Fineáš měl dáti babičce zprávu, čím se opozdili, a ostati tam s ní; byl právě na cestě. Poněvadž jel Alfred notný kus týmž směrem, svezl se s ním.

Cestou byl velmi sklíčen a svěřil se Alfredovi, že jest velmi nešťasten, život v Australii jest mu nesnesitelný, a že touží po Anglii, po své kmotře a po tom, aby se mohl

učiti. Děd a bába jsou sice učiněná dobrota, ale strýc Abner se na něj stále durdí, že nechce choditi s Jonášem hledat zatoulaných koní, a celou noc ani oka nezamhouřil. Vyslovil se, že to déle nesnese, že prchne a vrátí se domů; raději prý bude na lodi pracovati jako sprostý lodník, než by tu déle ostal. Alfred mu to rozmlouval, upozorňuje ho, jak jest Australie krásna; jak jest to veselo, cestovati s místa na místo a viděti leccos vzácného i naučiti se denně něčemu novému. Ale Fineáši nezdála se Australie krásnou ani život tu veselým; krásně jest v Anglii u kmotřenky, vdovy po pastoru neb kazateli, která bydlí s jinými ještě vdovami blíže Kentu, má velmi mnoho knih, a dům její stojí v samých zahradách.

Alfredovi bylo ubohého hocha srdečně líto, čímž se nám později svěřil. Od místa, kde se jim kára porouchala, byli jsme na pět mil, a tak zaměstnáni, že jsme se k nim nemohli po dva dni podívati. Třetího dne však byli jsme nemálo překvapeni, když nám odevzdala kolemjdoucí stráž lístek, nadepsaný Alfredovi, tohoto obsahu:

„Přihodilo se mi cosi veledůležitého. Ptej se po mně ve stanu vládního komisaře, ale našim lidem neříkej ničeho. Přijď sem neodkladně.

Fineáš Dison.“

Měli jsme za to, že se rozstonal, a Alfred vydal se neprodleně na cestu, nesa s sebou rozličné léky z naší domácí lékárny, které mu měl dle Jindřichova návodu dávati, kdyby mu to či ono scházelo. Ale bohužel musil jíti Alfred pěšky až k osadě pana Bourtona, v jehož ohradě se pásli naši koně.

Brzy dojel ryžovišť a ve stanu komisařově zvěděl s radostí, že jest Fineáš zdráv. Než jak se podivil slyše, že se hodil k tomu, když právě prodávali kus staré silnice, rozdělené v díly, a že koupil díl číslo 15., aby na něm ryžoval, a nemaje peněz, že zastavil své stříbrné hodinky. Toho by se byl do něho nikdo nenadál. Do Jonáše — ano, ale do Fineáše — nikdy.

Alfred nalezl brzy místo Fineášovo, které bylo na povrchu již rozryto. Kolem pracovalo na sta lidí, jako včel v úle, ale při čís. 15. seděl člověk nešťastný a zarmoucený — náš Fineáš. — Pomocí dobromyslného souseda podařilo se mu vykopati díru, co by se as do ní vešel, a v té nyní seděl — obraz zoufalosti — nevěda si co počíti. Jakmile

zhlédl Alfreda, kýval naň, čině rukama znamení jako hluchoněmý neb smyslů zbavený, a počínal si velmi tajemně.

Příčinou toho bylo, že když ve své díře hrabal a škrabal, přišel na vrstvu zlatem velmi bohatou, tak zvané „hnízdo,“ kde je zlato soustředěnější a ve hrubších zrnech. Tím byl tak omámen, že se neopovážil někomu se svěřiti, ani svému dobráckému sousedu, aby nebyl okraden, snad i zavražděn — zkrátka, ani nevěděl, co že by se mu všecko nemohlo státi. Stráž, která doprovázela zásylku zlata do Melbournu, vzala konečně jeho lístek Alfredovi, a od toho času seděl dnem i nocí ve své díře na zlatě, jako kvočna na kuřatech, zabalen do houně, aniž by byl oka zamouřil. Dědovo poselství ovšem ostalo nevyřízeno.

Vypravoval, že se ho zmocnila náhlá myšlénka zkusiti své štěstí v ryžovišti, jeho, kterému scházelo k takové práci dovednosti i síly, ba i peněz. Na to však nezpomněl, pokud svého čísla nevydražil, a pak musil zastaviti hodinky, které dostal od své drahé kmotřenky na památku. Než místo je velmi dobré, zlato může viděti každý, a nebylo by divu, když by se ho vytěžilo za tisíc liber.

Alfred shledal, že má Fineáš pravdu a že místo ono bude velmi vydatno. Jaké to bylo štěstí! Fineáš pracoval, až měl ruce jeden puchýř, jeden mozol, div že mu z nich krev netekla. Teď v něm bylo ducha a bystrosti dostatek; hnal se do všeho, rychle vše chápal, počínal si obratně a byl „jako dub, jako Turek, jako Rus.“ Že nebyl sám s to, aby vše vykonal a Alfred se nemohl dlouho tu zdržeti, poslali po starém Popkinsu a Abijahovi, aby sem přišli bez prodlení, sám však chtěl tu až do jejich příští setrvati. Pak očekávali denně, ba každou hodinu, že přijede Abner a Jonáš s karou a volskou zápřeží, ale čas plynul a nikdo nepřicházel.

Zůstávali tu tedy stále sami a práce ubývalo velmi pomalu, neboť ani děd se nedostavil. Starost jejich, že sousedé, kteří již pronikli do značné hloubky, i do jejich dílu zavrtají, byla, jak se později k vlastní škodě přesvědčili, zcela odůvodněna.

Příčina, proč se žádný nedostavil, byla velmi důležita, a poněvadž vzbuzovala všeobecnou účast, oznamuji vám ji, jak mi ji súčastněné osoby vypravovaly.

XVIII.

Jonáš Popkins mezi zákeřníky.

Nepatrné mnohdy příčiny mívají výsledky dalekosáhlé, ba někdy nelze ani určiti jich konce. Jednoho večera opomenul snad Jonáš spoutati koně, a do rána byli ti tam, jako by se nad nimi byla země zavřela. Již týden minul, co se zatoulali, a denně chodil jich hledat bez výsledku.

Takové hledání v houštinách není maličkostí, třeba hledal junák tak bystrý, jako Jonáš. Nikde není ražené cesty, krajina jedna podobá se druhé jako vejce vejci, a kdo nedá bedlivého pozoru na postavení slunce neb nemá s sebou kompasu, nerozezná brzy, kde jest východ a kde západ. Mužové moudří a zkušení zabloudili a upadli v nebezpečí, že zahynou; neboť na mnoho mil cesty nenalezneš lidského obydlí neb známky, dle níž bys našel pravé cesty. Zhyneš hladem, unavením a beznadějností. Hledání dobytka náleží tu mezi výkony všední, nikdo si toho nevšímá, a najde-li dobytek osamělý ví, že si pro něj někdo brzy přijde.

Jonáš šel tedy na hledání, nesa s sebou houni, a v ní potravin as na dva dny. Nenajde-li koní dnes, bude v houštinách přenocovati, a zítra půjde hledat dále. Nocovati v hlubokém, pustém lese bylo mu pravou rozkoší. Strachu neznal a u velebném tichu nočním spal a snil tak sladce, jako by byl v čarovném paláci. Vybídl Fineáše sice, aby šel s ním, než tomu se nechtělo, a proto ho déle nepobízel a šel samoten. Veliký silný pes Raf, černý, s hnědými nohami, byl mu společníkem, a miloval toulky i lovy tak naruživě, jako jeho pán. Jedinou zbraní byla Jonáši silná hůl, jíž ubíjel hady na cestě, neb pátral v dutinách, není-li tam vačic; za pasem měl malou sekeru a na něm hrnéček na čaj.

Ráno přišel k Popkinsovic stanu jakýs pocestný a vypravoval, že viděl jejich koně v jistém údolí as deset mil odtud směrem jihozápadním. Popsal je tak podrobně, že nemohli o tom pochybovati, a vypravoval, oba že mají sice pouta na nohou, ale přetrhaná. Tím se vysvětlilo, jak mohli tak daleko zajíti. Ukázal Jonáši směr, jímž se měl bráti, a udal některé známky, skály, vyvrácené stromy a jiné, jimiž se měl říditi, aby nezabloudil. Takto poučen zmizel Jonáš v houštině a došel ještě dopoledne k úpatí pahorků,

ač musil prolézati hustými, trnitými křovinami a proplétati se vývraty velmi rozsáhlými. Než zde byl nemile překvapen, vida, že se tu rozvětvuje více dolin velmi si podobných, a nevěděl, v které by měl hledati své koně. Na břehu bystřiny horské se posadil a strojil si oběd. Oheň praskal vesele, potůček hrčel, voda na čaj brzy se vařila a náš přítel pochutnával si na kusu pečené skopoviny, již zapíjel nejobvyklejším nápojem australských houštin. Odpočinul si, nasytil se ale kde jen měl hledati koně? Rozhodl se, že se pustí úžlabím, táhnoucím se směrem dosavadní cesty. Překročiv potok šel vesele dále, maje dobrou naději, tentokráte že nebude cesta jeho marna. Úžlabí táhlo se mezi strmými srázy a holými stráněmi vždy dál a dále, jako by mu nebylo ani konce a slunce stálo již na západě, pokrývajíc je stíny a šerem; než Jonáš nalezl stopy a jiné známky, dle nichž poznal, že nejsou koně asi daleko. Na břehu bystřiny byly tu a tam dosti hluboké jámy, které vykopali zvědové, pátrajíce po zlatě.

Cesta byla obtížna a unavující, a Jonáš počal se již ohlížeti, kde by se na noc uvelebil. Tu zaslechl za sebou jakýs hluk, napřed slabý, pak silnější, až poznal, že jsou to kroky okovaného koně. Zastavil se a zbystřil zrak; v šeru rozeznal jezdce zvolna údolím se beroucího. „Je to ryžovník či zákeřník?“ rozjímal. „A kdyby to byl zákeřník — dle šatu nelze souditi — kam já se hříšný člověk poději? Nejsem ozbrojen, vezme mi, co mám, svlekne mne, snad mne i zraní, a utéci nelze. Hle! muž zdá se býti stár, kůň jest bílý a patrně také stár; bylo by to možno? — snad se nemýlím? — Ano, je to on, — je to starý Paddy, známý zvěd, a ten jest mi vítanějším než zákeřníci celého světa.“

Zvěd australský jest něco zcela jiného než zvěd ve velikých městech evropských. Tento jest ve službách policie a stíhá tajně zločince, onen je prostý ryžovník, který vyhledává nová ložiska zlata. Opatřen ryžovnickým nožem, lopatou a durchanem odchází v místa osamělá, a kdekoli zdá se mu místo příhodno, počne pracovati. Našel-li dobrou vrstvu, ryžuje tak dlouho dokud ho někdo nepřekvapí, neboť pověst o novém ložisku roznese se rychlosti blesku a zástupy ryžovníků kvapí sem, aby je vytěžili. Tu pak sebéře se zvěd, a táhne dále hledat jinde štěstí.

Na sta zvědů prochází Australii ve všech směrech, kopajíce všude po zlatě. Prozkoumají každý pahorek, prolezou údolí a strže, propátrají roviny i potoky, a kdyby zapisovali vše, jako já, měli bychom brzy zeměpis Australie

co nejobšírnější. Nejraději cestují osaměle, a vnikají do končin, o něž noha Evropanova, a snad i tuzemcova dosud nezavadila.

Ze všech zvědů byl starý Paddy nejznámějším a také prý nejšťastnějším. Byl to muž tichý, nehovorný, pracovitý, jenž odcházel co možná tajně a nikomu se nesvěřoval; kdo si získal jeho důvěru, a to nebylo tak zhola snadno, s tím mluvíval o svém domově, o svých příhodách a cestách, nikdy však o svých zámyslech a nadějích. Mnozí tvrdili, že jest nesmírným boháčem, že nastřádal veliké množství zlata, které má někde schované, ale nikdo neví, kde. Jest prý podivín, jemuž se v hlavě popletla kolečka; je však jisto, že jsi jej se starým běloušem Jobem mohl potkati na místech nejvzdálenějších a nejopuštěnějších.

Jedenkráte prý zabloudil v křovinách, a když mu došly potraviny, živil se po devět dní ještěrkami, které chytal a vařil ve svém čajovém hrnéčku. K tomu donucen byl podivnou okolností, že totiž jeho pes ztratil úplně vítr a nechtěl stopovati zvěři. Příčinu toho neuměl udati, domníval se však, že musí dostati pes stravy pánovy, má-li jíti po zvěři, a když on klesal na mysli, že ztratil i pes chuť k honbě.

Poznav Jonáše byl Paddy potěšen, neboť si zamiloval celou rodinu Popkinsovic pro její vroucnou zbožnosť a rozšafnosť. Nejraději ze všech měl však Jonáše pro jeho náruživou lásku k lesu a toulkám i mysl vždy veselou; a radosť Jonášova z tohoto setkání nebyla menší. Když Paddy zvěděl, proč se s ním setkává na místě tak osamělém, potřásl hlavou a mínil, že je to jako by hledal jehlu v kupě sena. Doliny a strže rozvětvují se tak, jako prsty na ruce, an sám, který je stokráte již prolezl, dostal se dnes, kam nechtěl; lze se tu těžko vyznati, a kdo hodlá na východ, dostane se na západ, nebo na sever. Pak doložil dle svého zvláštního způsobu:

„Jsme zde ale nemáme k tomu žádného práva, ty skály nemají tu práva, stromy tu nemají práva a nikdo tu nemá práva. Ale poněvadž jsme zde, musíme tu zůstati aspoň po tuto noc."

Příhodného místa pro stan nemusili dlouho hledati. Ohromné žulové balvany hranolovité čněly ze země jako přirozená sedadla a větve starého gumovníku sahaly skoro až do chladné vody bystrého potoku. Starý Paddy ssedl s koně odsedlal ho, avšak nespoutal, neboť staré zvíře nepomýšlelo již na toulky, a bylo rádo, že si může pohověti a se napásti. Nejprve šlo k potoku a pilo dlouhými doušky. Jeho

pán zatím zarazil do země vidličnatou větev a hodil přes ni konec tyče, an Jonáš upevnil druhý na kmeni starého stromu. Přes tento prostinký krov hodili plachtu a upevnili ji i napjali dřevěnými kolíky, jež zatloukli do země. Tak byl na rychlo upraven stan dosti pohodlný a Jonáš upravil v něm dvě lože z listí přes něž prostřeli pak své vlněné houně. Jasně hořící oheň oteploval i osvětloval vnitřek stanů a naši pocestní strojili si večeři. Zatím zahalovala noc údolí tmavým svým pláštěm těsněji a těsněji.

Starý Paddy rozhovořil se o svých cestách v tomto i jiných dílech světa, co znamenitého viděl, slyšel a zažil, o podivných příhodách, jichž byl svědkem neb účastníkem, a jak vždy více seznává, že vše, co se tu děje, stává se řízením ruky mocné a svrchované. Nikdo není zrozen k štěstí a spokojenosti, neb k neštěstí a bídě mravní, ale každý strojí si svůj osud sám, bojuje s více neb méně nepříjemnými okolnostmi větší neb menší odhodlaností a statečností. Neštěstí člověka stíhá, ale neničí, a když ho vše opouští, zbývá mu potěcha svědomí a dcera nebes — naděje. Hvězdy zářily na temnomodrém nebi, zářily i oči Jonášovi, an se nemohl dosti naposlouchati a vždy a vždy prosil o další vypravování. Paddy přecházel od jedné události k druhé, až počal posléze líčiti běh svého vlastního života.

Vypravoval o svém šťastném mládí v zeleném Irsku, které opustil maje věku osmnácte let, jak se stal vojákem a sloužil v Indii, Kanadě, na Gibraltaru, Maltě, Teneriffě a na ostrově Isle de France.

„Když jsem opouštěl otčinu, milý Jonáši, byl jsem hoch mladý, jako ty, čemuž by asi nikdo nevěřil, kdo starého Paddyho zná. Přes čtyřicet roků prodléval jsem v cizích zemích a musím prodlíti až do smrti. Jsem tak dávno z vlasti, že jsem zapomněl na vše, i na svůj irský přízvuk a z Irčana nezbylo na mně leč jméno.“

„Ale máte snad v Irsku příbuzné?“ otázal se Jonáš.

„Ani živé duše. Kteří tam byli, pomřeli, a nyní si nikdo již na mne nevzpomene. Bylo mi osmnácte let, když jsem šel jako voják do Indie a odtud do osad afrických. Vrátiv se po sedmi letech, nenalezl jsem ani otce ani matky; oba byli mrtvi a hroby jejich zarostly travou. I obě sestry mé, Nora a Kathleen, nedlely již v tomto slzavém údolí. A to byly, Jonáši, nejlepší dívky na celém ostrově, krásny jak andělé a dobry, plny zbožnosti a milosrdenství, pracovity, slovem potěšení každého, kdokoli je znal. Byly to požehnané doby, Jonáši, když jsme v neděli těkávali po

květnatých lučinách aneb hrávali si na břehu jezera, v němž se shlížel modrojasný blankyt a druhé slunce zářilo z hlubin vodních. Děvčátka se smávala, jako když zvonky hrají, a řeč jejich byla přelíbezný zpěv. Kdybys byl se dožil, Jo náši loučení, jako bylo naše, věděl bys, co jest bolest a stesk, ale blaze ti, že jsi toho dosud nezažil. Všickni tři byli jsme zoufali a modlili jsme se k Bohu, aby nás k sobě povolal, abychom byli věčně pospolu — ale nebylo pomoci, musili jsme se rozejíti, a posud jsme se nešli.“

Paddy se po těch slovech zamlčel a oko jeho bloudilo přes vrcholy stromů k obloze, kde bylo hvězd, jako z jara na lučině květů.

„Však se shledáte,“ pravil Jonáš „jednou v nebi, kde není již loučení.“

„Kdo to praví?“ vyrazil ze sebe Paddy. „V nebi? ano, ale Nora nezemřela.“

„Že nezemřela?“ tázal se Jonáš žasna, „vždyť jste pravil, že — “

„Povídali mi to a ukázali mi její hrob, ale to nebyla pravda. Ani Kathleen není mrtva. Samý klam! Když jsem klesl zoufalý u slatin moorlandských a počal bolestí umírati, přišla Kathleen ke mně.“ —

„Skutečně?“ žasnul Jonáš.

„Skutečně! Přišla mladá, krásná, vnadná, jako vždy byla a pravila: „Nezoufej, Paddy, Nora žije. Odešla tě hledat. Pravila, že půjde třeba až na konec světa, a že tě musí najíti. Budiž tedy dobré mysli, sejdeme se, a nic nás více nerozloučí!“

„Budiž požehnána za to drahá sestra! Věděl jsem, vida ji, že je mrtva pro svět, a v nebi že žije život rajský. Ale mluvila tak vážně, s takovým přesvědčením, že jsem jí musil uvěřiti. Sama láska nebes mluvila z ní, a oči její zářily, jako když zřely rajskou blaženost.“

„Od té doby prošel jsem mnoho zemí a všudy jen hledal Noru, ale až dosud, bohužel, marně. Vím však, že se s ní sejdu, neboť Kathleen slibuje mi to dosud.“

„Ano, v nebi se sejdete,“ pravil opět Jonáš.

„A na zemi též. Hledám ji již drahně let a ona mne; sestárli jsme oba, a ona musila se as tak tuze změniti jako já. Neboť pohlédneš-li, Jonáši, na sebe, a pak na mne, a pomysliš-li, že jsem býval jako ty, a jak nyní vypadám, nahlédneš, že mne asi více nepozná, jako bych já nepoznal ji. Avšak míním, že bych ji přece poznal okamžitě, neboť nemá nikdo tak krásné oko a takový andělský hlas, jako

ona, i chtěl bych ji vyhledati z tisíců bílým rouchem oděných, kteří klečí před trůnem božím.

Nyní jsem zde již pět let a hledám zlato. Překročil jsem Missisippi a Sakramento, jako přestupuji tyto řeky, a přešel jsem přes Sierru Nevadu, jako přes Modré hory a“ — doložil šeptem — „nalezl jsem množství zlata, velmi mnoho zlata, Jonáši! Ale kde je mám, nezví nikdo, pokud nenaleznu Nory. Svět myslí, že jsem prostý, starý ryžovník, ale když jsem sám v pustinách, mívám vidění nadpřirozená, obcuji s duchy a čekám, až Kathleen ke mně přijde. A ona je dobra, přichází a říká: „Buď zmužilý, Paddy, Nora tě hledá a jistě se setkáte!“

Jednou jsem se jí otázal, kde že se shledáme, ale ona se poděsila. „Nesmíš se mně nikdy po ničem ptáti,“ pravila, „sice bych nesměla k tobě přicházeti. Co říci smím, řeknu bez ptaní.“

„Musím však přece věděti, kde jest, mám-li ji nalézti! Jest daleko odtud?“

„Ovšem,“ odtušila Kathleen

„Jsou v kraji onom palmy a banany?“

„Ovšem, a ještě mnohé.“

„Jsou tam pomoranče a citrony?“

„Ovšem, a ještě mnohé.“

„Jest tam zlato a roste tam víno?“

„Ovšem, a ještě mnohé. Více se mne však netaž a buď dobré mysli a doufej, že se jistě shledáte.“ Pak usmála se, jako se usmívají andělé, a zmizela. —

„Ano,“ zvolal Jonáš rozčilen, „shledáte se, Paddy, v nebi a nikoli na zemi, tam je to, zde ne.“

Starý zvěd se zadumal. Zahleděl se opět v oblohu a planoucí její světla nad sousedními pahorky. Po chvíli pravil rozechvěn:

„Tam, a zde ne — je to možno? To musím zvěděti a až Kathleen budoucně přijde, zeptám se jí přímo, stane-li se tak na zemi, neb na nebi. Ale tam to nemůže býti, neboť i Nora hledá mne, a tudíž se setkáme na zemi.“

„Viděl jsem čarokrásné krajiny na Isle de France a skvostné ovoce, ale Nory tam nebylo. Poráželi jsem štíhlé palmy v Africe, ale Nory jsem tam nenalezl. Na ostrovech Tichomořských jedl jsem banány a sladké hlízy jamové, ale s Norou jsem se nesetkal. Překrásné jsou háje oranžové a vinice Paramatty — štěpnice a sady Illavary, přívětivy jsou osady na Hunteru a Hawkesbury — všude jsem tam byl, všude jsem hledal, ale s Norou jsem se nesetkal. Pře-

lezl jsem strmé hory, přebrodil divé řeky, překročil pouště, zmíral hlady v hlubokých lesích a žízní v Sahaře; přeplul jsem moře, sbíral zlato na Turonu a Mitta-Mitta otevřela mi své pokladny — s Norou nesetkal jsem se nikde. Kde jest? — Musím to zvěděti a zeptám se po tom.“

Opět zadumal se starý zvěd, Jonáš však trnul podivením. Dosud znal Paddyho jakožto muže poctivého a zbožného, který ovšem pečoval dosti o pozemské statky. Nyní však jevil se mu jako oběť veliké oddanosti a lásky. Duch jeho patrně pobloudil, než to nebylo na úkor moudrosti a prozřetelnosti, již vždy jevil. Jeho naučení bývala moudrá, jeho rady dobré, a starý Matěj Popkins vážil si ho velice.

Když se příštího rána Jonáš probudil, byl Paddy již v práci a kopal horlivě na břehu bystřiny. Podal mu ruky, stiskl ji vřele a pravil:

„Naši včerejší rozmluvu, Jonáši, uchovej ve svých ňadrech a nesděluj se nikomu. Zachovej ji jako svátost, neboť nikdo kromě tebe neví, čím je starý Paddy skutečně — nikomu jsem toho dosud nesvěřil. Avšak ty musíš jíti dále po koních, já však tu ostanu asi dva dny a budu ryžovati Job tu najde hojné pastvy a zvířata pouště znají ho všecka Zná jej orel kroužící pod oblaky, i klokan poskakující travou i kasuar ho zná ostane státi a hledí naň přívětivě; všickni ho milují, věrného mého přítele.“

Jonáš slíbil zachovati vypravování starého přítele tajemstvím, rozdělal oheň a po snídani pravil:

„Buďte s Bohem, Paddy! Tyto dny půjdu do Melbournu, mohu vám tam něco opatřiti?“

„Nikoli, Jonáši, děkuji ti srdečně za dobrou vůli. Nepotřebuji mnoho na svých cestách, a to si opatřím zde. Měj se dobře a Bůh tě opatruj!“

Bodrý náš přítel vystupoval zvolna po stráni, a když se shora ohlédnul, spatřil Paddyho pracovati na témž místě, co za jitra.

Toho dne prozkoumal sousední údoly nahoru i dolů, ale marně. Zpominaje stále na starce, byl i svých koní paměťliv. Umínil si propátrati jeden úval po druhém od počátku až ku konci. Než to trvalo dlouho, a když se podruhé sklánělo slunce k západu, viděl, že bude musiti opět venku přenocovati. Jak snažně přál si společnosti starého zvěda a jeho vypravování! Leč marně. V sousedním údolí nalezl četné stopy koňské, což mu dodalo nové síly, a kráčel dále. Stmívalo se však valem, a když se počal ohlížeti po příhodném místě k nocování, spatřil v odvětvené soutce rudo-

žlutou záři jako od dohořívajícího ohně. Ústí soutky bylo zarostlo hustým stromovím, a kdo by nebyl zvykl, jako Jonáš, procházeti odlehlými pustinami, byl by se zajisté polekal. Než náš rek stoupal chutě dále, maje za to, že se opět setká se zvědy. Lidé ti skrývají se pečlivě pouze před soudruhy zlatokopy, k ostatním pocestným jsou však přívětivi a úslužni. Proto kráčel Jonáš odhodlaně ku předu, a čím blíže přicházel, tím zřejměji spatřoval oheň. Naraziv na tlupu koní, lepších, než bývají obyčejně v ryžovištích, byl tím spíše přesvědčen, že má před sebou zvědy, kteří chovávají dobré koně, aby se dostali rychle s místa na místo. Za okamžik ozval se temnotou hrubý hlas: „Kdo to?“ a zároveň počala štěkati a dorážeti smečka psů, posud u ohně ležících.

Jonáš se zastavil a zvolal: „Mladík, který zabloudil!“

„Pojď tedy blíže!“ pravil tentýž hlas, a statný muž vystoupil za stromem, kde byl ukryt, odháněje klením a ranami hafající a skučící psy. Jonáš šel dále a spatřil při světle hasnoucího ohně asi šest neb sedm mužů divokých tváří v kroji ryžovnickém seděti na vyvrácených stromech. Kouříce z krátkých dýmek čekali mlčky, co bude odpovídati Jonáš muži, jenž ho sem přivedl.

„Co tě sem vede?“ tázal se tento.

„Hledám zatoulané koně“ — a zároveň ukázal Jonáš uzdu a ohlávku, čímž dotvrdil pravdu svých slov.

„Jací jsou to koně?“

Jonáš jal se je popisovati dle barvy, velikosti a skvrn. Když byl hotov, pravil muž: „Dobrá! Mluvíš pravdu.“ Při tom kynul ostatním na znamení, a obrátiv se opět k Jonáši, pokračoval:

„Jak se stalo, že je hledáš právě zde?“

„Zvěd jakýs zahlédl je v těchto končinách a pověděl mi o nich.“

„Kdo to byl? Nebyl stár a neměl bílého, starého koně?“

V Jonáši to hrklo a soudil hned, že asi míněn je starý Paddy. Něco mu však pravilo, aby o něm nemluvil a neprozradil ho snad. Proto řekl, že nikoli, a popsal muže, který jim přinesl zprávu o koních do stanu. Muži se po sobě podívali významně a ten, jenž Jonáše vyslýchal, pravil:

„Poslyš, kohoutku! Zdá se mi, že nelžeš. Tuto si sedni, napij se čaje a sněz tento kus skopoviny.“ Zároveň mu podal i skyvku chleba, dosti velikou vzácnost v houštinách. Jonáš jedl sice, ale nechutnalo mu příliš. Společnost zdála se mu velmi podezřelou a nemohl se ubrániti myšlénce, že

upadl mezi zákeřníky, snad právě ony, kteří okradli pohostinného osadníka, u něhož s Fineášem ondy nocoval.

„Tak, kohoutku!“ pravil opět týž muž. „Nyní jsi se nasytil a jsi bezpochyby unaven. Lehni si tam pod ten strom, tam na tě rosa nenapadá. A teď dobrou noc!“

Jonáš tak učinil a ulehl na místo, odkud mohl oheň i společnost dobře přehlednouti. Věrný Raf, který stálým vrčením ukazoval, že mu není něco vhod, složil se mu k nohám. Muži postavili zatím několik přístřešků těsně při kolmé stěně, a přikládali na oheň jen tolik, aby je světlo a kouř neprozradil. V polosvitu zdály se tváře jejich ohavnější a pustší, ohromné balvany a četné mezi nimi vyrůstající stromy dávaly okolí ráz dosti příserný, a Jonášovi se zdálo, že mluví o něm, ač slovům jejich pro vzdálenost nerozuměl. Po chvíli ulehli pod přístřešky a hluboké ticho rozhostilo se v ležení i temném lese. Jen Raf chvílemi povrčíval.

Jonáš nemohl usnouti a nejraději by se byl kradmo vzdálil; než věděl, že by prvým krokem pobouřil všecky psy i zbudil muže, a že by se mu pak dobře nevedlo. Ležel jako na jehlách a zabíral se do trudných myšlének. As o půlnoci zaslechl koňský dupot a brzy přijeli dva muži a přistoupili k ohni. Byli velicí, hranatí a tváře měli začerněné.

„Což všickni spíte?“ zvolal jeden z nich. Okamžitě byli na nohou.

„To's ty Blunte — a Bloxhame?“

„Ha! Máte to pěknou stráž! Mohl by vás do vody hoditi a ničeho byste nevěděli! Aby vás kat!“

„Je vše v pořádku?“

„Nikoli, vše je v nepořádku!“

„Jak to?“

„Jak? Nu, starý plesnivec neměl než as dva dekagramy a k více se nechtěl přiznati, aniž vyzraditi, kde to má!“

„To za to stálo! Ale co to máš na bundě, břečku?“

Břečkou slove v zlodějské řeči čili hantýrce krev.

„Ovšem že je to břečka. Aby kat spral všecky staré mamonáře!“

„Nu to se mi nelíbí. Chlap byl dobře znám a oblíben, a brzy budeme míti celou krajinu na krku. Hleďme, abychom se dostali odtud! Pěkně jste to vyvedli!“

„Nešlo to jinak. Byl tvrdý, jako žulový balvan a nedal si říci. Polechtal jsem ho trochu nožem, a když to nespomohlo, musil cediti břečku. Však je dobře schován, že ho tak brzy nenaleznou.“

Jonáš poslouchal vše pozorně. Ač nerozuměl zlodějské řeči smíšené s bohopustým klením, přece se mu zdálo, že se stalo cosi hrozného. Pozoroval, že někoho oloupili a — snad i zavraždili. Chvěl se po celém těle. Pojednou se hrozně ulekl! Napadlo mu, že by to mohl býti starý Paddy, a zbystřil sluch, zda by snad nezaslechl jeho jména. Či by to byl snad opět onen osadník? Hlava mu šla kolem hrůzou a obavami.

„Musíme přec odsedlati koně," řekl druhý kolohnát a blížil se k místu, kde Jonáš ležel. Raf pozvedl hlavu a zavrčel strašně.

„Ha! Co je to? Koho to tu máte? U kata! Cizí člověk! Jak se sem dostal?" volal chlap uleknut

„I vždyť je to pouze hoch. Hledá ony dva koně v sousední rokli!"

Tak zvěděl Jonáš, kde že nalezne své koně. Muž však vrátil se k ohni, kde byla opět celá společnost pohromadě, a pravil tiše:

„Víte, že je tu někdo nepovolaný a necháte mne mluviti! Nemohli jste mi pokynouti, abych mlčel nebo mluvil zticha!"

„Eh co!" odpověděl jeden čahoun To vyžle spí, jako když je do vody hodí, a je rádo, že má pokoj."

„Nu — nevím. Ale kulka do srdce byla by bezpečnější!"

„Ani slova více, Blunte — nechci o břečce ani slyšeti, aby nepřišla nevinná krev na naše hlavy."

Chlap, jemuž říkali Blunt, strčil suchou větev do ohně, a když se vzňala plamenem, šel k Jonáši a přejel mu ji několikráte nad očima. Jonáš, který se ještě právě chvěl jako osyka, opanoval se při svrchovaném nebezpečí úplně a tvářil se, jako by spal co nejpevněji.

Blunt odešel mumlaje, načež mu Raf odpovídal vrčením.

„Já tomu mladému halamovi nevěřím, jako vy," pravil, „a té jeho mrše také ne. Nejraději bych je oba postřílel."

Muži mluvili dále, co? nemohl Jonáš rozeznati. Po chvíli vytáhli lahev kořalky, dali se do pití a kouření, ani oba noví příchozí večeřeli. Rozmluva stávala se hlasitější a hřmotnější, až se z ní strhla hádka a z té všeobecná pranice. Jonáš pouze seznal, že se nemohou dohodnouti o kořist, a že dva z nich něco učinili, s čím ostatní nesouhlasí. Svítalo téměř, když se uložili podruhé k spánku.

Jonáš nezamhouřil po celou noc ani oka, a když se rozednilo, chtěl se zticha a nepozorovaně vzdáliti. Sotva

však povstal na nohy, dal se ohromný tarač, uvázaný blíže ohně, do štěkání, které se spíše podobalo řvaní lité šelmy, a v okamžiku vynořila se pod přístřeškem ohromná, chundelatá hlava.

„Dobré jitro, pane," zvolal Jonáš, „a srdečný dík za laskavé pohostění!"

„Počkej trochu," zvolal muž vstávaje, a byl to Blunt — „neměj tak napilno!"

Jonáš se zachvěl, jako by se mělo státi něco hrozného. Muž však přistoupil k němu a pravil:

„Poslyš, klouče! vetřel jsi se k nám, a nikdo tě nevolal, půjdeš, a nikdo tě nepohřeší. Jsme zvědové a nechceme, aby kdo po nás slídil; proto musím učiniti opatření, abys nepovídal, co nemusí každý věděti." Pak vytáhl z pasu revolvér a pokračoval: „Teď klekni, holoubku!"

Jonáš učinil, jak mu veleno, maje za to, že bude zastřelen. Vzhlédnuv skroušeně k nebi, počal s tiše modliti a očekával smrť.

„Poslyš, klouče!" pokračoval Blunt, upřev na něj jedovaté své oči, „teď budeš přísahati při Bohu a všem, co je ti draho a svato, že nikdy a nikomu nevyzradíš, co jsi od včerejška zde viděl a slyšel, aniž jinak dáš na jevo, kde se zdržujeme, a ničeho neučiníš, z čeho by bylo patrno, neb se jen dalo souditi, že jsi nás kdy viděl, neb že nás znáš. Tak přísahej!" —

Jonáš opakoval slova přísahy chvěje se a maje ústí revolveru stále na srdci. Když dokončil, pravil Blunt: „Teď jsi přísahal a buď toho vždy pamětliv. Kdybys jediné jen písmence nedostál, budeš synem smrti — bez milosrdenství. A teď můžeš táhnouti!" —

Jonáš nečekal, až mu to řekne podruhé a odcházel. Přišed do lesa ohlížel se, zda ho nikdo nesleduje, načež dal se ze všech sil do běhu, a nezastavil se až v sousedním údolí. Nemoha déle dechu popadati a vida se osamělým padl na kolena a jistě neděkoval toho jitra nikdo Bohu vroucněji za přestálou noc a odvrácená nebezpečí. Slzy jako hrachy kanuly mu z očí na kvetoucí drn, srdce pak překypovalo vděčností a radostí. Bylo mu, jako by se byl znovu narodil. Záhy nalezl také oba koně a cválal k domovu; zpomínka však na zažité dobrodružství a složenou přísahu tížila mu jako cent na duši. Nepřísáhal nikdy před tím, a pomyšlení, že se zavázal zachovati činy zlodějů a dle všeho i vrahů v tajnosti, naplňovalo ho hrůzou. Co však si měl počíti? Přísahu, byť i u věci tak ničemné, považoval za posvátnu

a neopovážil se jí zrušiti. I následující noci ležel bdě a chvěje se na loži, a zamhouřil-li na okamžik oči, děsily ho hrozné sny. Druhého dne pozoroval otec Jonášovu bledost a stísněnost, i tázal se, co by mu scházelo?

„Není mi dobře," odpověděl hoch, „snad proto, že jsem spal po dvě noci pod širým nebem."

„Snad," pravil otec, když v tom vstoupil do stanu squatter, u něhož byli ondy Jonáš s Fineášem na noc, a jemuž říkali pan Kensal. Ohledna se spěšně kolem, otázal se:

„Jest váš syn Jonáš doma?"

„Ovšem," odpověděl starý Popkins.

„Živ a zdráv?"

„Živ jest, ale zdraví trvám, nemá valné. Hle! zde přichází!"

„To jest dobře a těší mne srdečně. Předevčírem viděl jsem ho v houštinách, ale měl jsem tak na spěch, že jsem se ho nemohl optati, kam že jde a co hledá. Ale víte-li pak již, že byla spáchána ohavná vražda tam na druhé straně v jedné rokli?"

„Pane, smiluj se nad námi!" zvolal stařec. „Co se stalo? Koho zavraždili a kdo to udělal?

„Onoho starce, tuším, že zvěda, který tu jezdíval na bílém koni."

„Jak že?" trnul Popkins, „starý Paddy že by to byl?"

„Ovšem, ubohý starý Paddy, tak mu říkali. Jeden z mých pastýřů nalezl ho předešlé noci mrtva u jeho stanu. Z prvu myslil, že umřel smrtí přirozenou, ale když přihlédl blíže, shledal, že byl střelen do srdce. Věci v stanu byly přeházeny, jako by je byl někdo prohledával. Nepochybně že hledali vrahové zlato."

Jonáš slyšel vše a byl hrozně poděšen. Běhal po stanu a drže sepjaté ruce na čele, volal jako bez smyslů: „O oni zabili starého Paddyho — co si mám počíti, Bože! Bože! Co se to se mnou děje!"

„Co pak je ti, hochu?" žasnul otec. „Co se s tebou děje! Což je ti do toho více, než komukoli jinému!"

„O jest! jest!" volal Jonáš zoufale. „Co jen si mám počíti? Kam se poději?!"

Oba muži byli ustrnutím bez sebe, a starý otec chvěje se po celém těle, pravil hlasem stísněným: „Mluv, Jonáši; povídej, hochu! Či snad náhodou o té vraždě něco víš?"

„Pojďte sem na okamžik otče, pojďte sem, musím s vámi mluviti."

Otec vešel do stanu a p. Kensal usadil se venku dychtiv, co as celé to chování Jonášovo znamená? Když byl syn s otcem samoten, vrhl se mu k nohám, objal jeho kolena a vzlykal nejvyšší úzkosti: „Ach! co si mám počíti, otče? Co si mám počíti? — Starý Paddy jest zavražděn, a já vím, že oni to jsou, že oni to udělali, a nesmím mluviti!“ —

„Kdo zavraždil Paddyho? — kdo to udělal!“ ptal se otec přísně. „Mluv, co ty o tom víš!

„Myslím, že to vím,“ vzlykal Jonáš, „vím to jistě — myslím, že to vím jistě — ale já musil přísahati — hroznou přísahu musil jsem složiti, že to nikdy nikomu neprozradím!“ —

Starý Popkins se hrozně zděsil a ustoupil na krok, pohlížeje strnulýma zrakoma na Jonáše. „Pojďte sem, pane Kensale, pojďte sem rychle!“ zavolal pak na osadníka.

Pan Kensal, který celé rozmluvě naslouchal s rostoucím podivením, vešel rychle v stan, a Popkins bled a chvěje se, pokračoval:

„Hoch mi tu povídá, že ví, kdo onu vraždu spáchal, a že se musil zapřísáhnouti, že to nevyzradí!“

„Ne, ne!“ skočil mu Jonáš do řeči. „Nic o vraždě, o té jsem tenkrát ještě nevěděl. Starý Paddy byl se mnou, spali jsme pod jedním stanem, byl živ a zdráv, když jsem ho opouštěl; ale já vím, že oni to učinili, vím to jistě, a nesmím mluviti!“ — A ubohý zoufalý hoch svíjel se, jako v křečích.

„Ale ty musíš mluviti!“ zvolal otec, Abijah a ostatní kteří sem přišli. „Ty musíš mluviti! Co je tobě činiti s loupežníky a vrahy!?!“ —

„Počkejte!“ pravil pan Kensal. „Nesmíte na ubohého hocha tak zhurta. Dovolte, abych se ho otázal sám; myslím, že vím, co ho tísní. — Jonáši, hochu milý, tys upadl mezi zákeřníky, když jsi hledal koně. Vím, že se tam ta chasa potlouká!“

„Ach, co si jen počnu! co si počnu!“ volal Jonáš, a on, který nebyl s to vypravovati souvisle nejkratší povídky, byl by nevím co za to dal, kdyby se byl mohl nyní do syta vymluviti.

„Poslyš hochu a utiš se,“ pokračoval pan Kensal. „Poslyš, vím, jak to bylo. Tys přišel maně mezi ně, a musil's přísahati, že nevyzradíš, kde se zdržují, aniž se o nich jakkoli zmíníš.“

Jonáš nemohl se déle zdržeti a přisvědčil.

„Tak jsem si to myslil,“ pravil squatter. „Nuže upokoj

se Jonáši, a vy ostatní též. Hleď hochu! Nejmoudřejší mužové a bohoslovci všech národů a věků shodují se v tom, že jest přísaha neplatna, byla-li vynucena násilím, aby se ji zatajil skutek nemravný, zločin jakéhokoli druhu. Přísaha jest uctívání Boha, ale přísaha k nekalým účelům je těžký hřích. Bůh zajisté ustanovil přísahu, aby chránil utlačenou nevinnost a zmařil záměry nešlechetných.“

„Amen! amen!“ zvolal otec hlasem velebným.

„Nuže, milý hochu!“ pokračoval p. Kensal, „jestliže jsi byl nucen přísahati, že oněch lotrů krvavých nezradíš, byla to přísaha bezbožná a hříšná. Zachováš-li ji, pomni, že se staneš spoluvinníkem a účastníkem oněch ďáblů, a že všecka krev, kterou ještě prolijí, spadne zároveň i na hlavu tvou. Rozmysli si, zda jest lepší bohapráznou přísahu zrušiti, aneb dopustiti, aby zapeklití oni zločinci neustali dopouštěti se skutků ohavných?“

„To jest boži evangelium, milý hochu!“ zvolal zkormoucený otec. „Mluv, hochu, mluv, a ulehči srdci svému i srdci svého starého otce, které se chvěje úzkostí nad věcí neslýchanou. „Tys musil, ubožáku, přísahati! Ó jak to bylo, Jonáši, jak to bylo?“

„Oni mne k přísaze přinutili, otče! Po celý ten čas drželi mi revolver na srdci a hrozili, že mne na místě zastřelí, pakli tak neučiním.“

Starý Popkins zasténal leknutím a hrůzou.

„Právě tak jsem si to myslil,“ pravil squatter, „a co si měl také ubohý hoch jiného počíti? Nyní však, hochu, pověz vše, co o vraždě víš. Ne jen my, ale Bůh sám, tvá vlastˇ, uražená spravedlnost a krev onoho ubohého muže požaduje toho na tobě.“

Jonáš hltal takřka slova šlechetného Kensala a sledoval očima každý pohyb jeho rtů, jako by se tím o pravdivosti pronášených slov tím spíše přesvědčil.

„Mluv, rozmilý hochu!“ zvolal opět starý Popkins, „já, tvůj otec, ti to poroučím, prosím tě za to!“

„Nuže, budu tedy mluviti!“ zvolal Jonáš odhodlaně, jako by mu spadlo veliké břímě se srdce. „Svědomí mi praví, pane Kensale že máte pravdu, a nečiním li dobře, nechť mi Bůh milostivě odpustí!“

A div divoucí! Šmodrcha Jonáš vypravoval nyní podrobně a krok za krokem — čehož prve nikdy nedovedl — jak vyšel z domu, kde se setkal se starým Paddym, jak s ním nocoval, jak upadl pak bezděky do táboru lotrů, co se tu vše událo, o přišti obou mužů, a jak mu hned napadlo,

že zavražděn byl Paddy, ač jména jeho nepronesli a ani o jeho koni se nezmínili; konečně jak a co musil přísahati. Když skončil přivinul ho otec, muž rozšafný a v skutku bohabojný, který i svou rodinu v bázni boží vychovával, k srdci a zvolal:

„Veleben budiž Hospodin, dítě drahé, že tě vysvobodil z peleše lotrovské! Ó, jak ti asi bylo, jak si sotva že vyvázl! Neměl jsem tě nechati samotna jíti, a nikdy více se to nestane! Raději ať ztratím všecky koně, než aby jediné z mých dětí upadlo do takového nebezpečí!“

„Nyní však,“ pravil squatter, „nesmíme ztratiti ani minuty, chceme li lotry dostihnouti. Mějte koně připraveny, pane Popkinse, já zatím dojedu k ryžovišti a přivedu lidi na pomoc. Musíme po nich prohledati všecky strže a doliny. Jonáš bude nám vůdcem myslím, že se teď nebude zdráhati.“

„Ze srdce rád jim budu, pane Kensale,“ pravil Jonáš. Cítím, že je to moje povinnosť. Ubohý muži! ubohý Paddy! Krev tvá neostane bez pomsty!“

Squatter odjel odtud a vrátil se asi za tři hodiny v čele tlupy jezdců, k nimž se přidalo as dvacet kovkopů, kteří slyšíce o vraždě, odložili durchany a lopaty a chopili se zbraní. Matěj Popkins a Jonáš očekávali je, sedíce již na koních a vydali se neodkladně na cestu. Pan Kensal velel výpravě a Jonáš ukazoval cestu. Jeden znal směr rokle, již hodlali vzíti útokem, druhý nejlepší cesty, kudy se tam dostati Asi za hodinu dojeli ústí rokle a hnali se tryskem nahoru, aby zákeřníky překvapili a zmocnili se jich, než by se mohli postaviti na odpor neb prchnouti, avšak přijedše na místo shledali, že ptáčkové zatím vyletěli. Byli příliš schytralí, než aby prodlévali dlouho blíže jeviště nejnovějšího svého zločinu. Na ohništi doutnalo však dosud uhlí, z čehož bylo patrno, že je opustili teprve dnešního dopoledne. Všickni hledali nyní známky, dle nichž by poznali směr jejich cesty.

Za nedlouho poznali z otisků koňských kopyt v kyprém písku a ze sešlapané trávy, kudy se zákeřníci dali, a jeli jim po stopě. Cesta byla dosti pohodlna, pročež pustili koně do klusu; přejeli pahrbek, pak ještě jeden a dostali se na ujetou cestu. Zde se nedaly ovšem stopy tak snadno rozeznati, aby směr cesty byl znám.

„Tato cesta, pánové,“ ujal se slova p. Kensal, „vede k osadě pana Elisa a odtud k Nine Mile-Creeku. Buďte jisti, že se zločinci jinudy nebrali.“

Koně si opět poskočili a dali se do běhu, a za nedlouho

dojeli mstitelé Nine-Mile-Creeku a známých jeho sejpů ležících mezi vysokými pahrbky, jichž boky hustě porostly jsou stromovím. Množství trnitého křoví, balvany křemene a žlutého pískovce činí krajinu tu na pohled velmi drsnou a divokou. Ryžovníci, pracující v malebných roklích a stržích, neb odpočívající v bílých stanech u paty obrovských gumovníků, byli velice překvapeni, vidouce silnou tlupu přijíždětí útočným krokem. Kolébky, motyky a lopaty ustaly rázem v práci, ryžovníci vyhlíželi a vylézali z děr, jako syslové, ženy vycházely před stany, aby zvěděly, co by to mělo býti; děti ustaly v hrách, psi štěkali, a někteří muži plížili se kradmo do křoví, kde se skryli strachem, že je to komise, která bude prohlížeti, zda neryžuje někdo bez povolení a zaplacení povinného poplatku.

Když se mstitelé tázali, zda tu okolo nejeli dnes tací a tací lidé s karami a na koních, tu sbíhali se lidé se všech stran; zpráva, že jsou to zákeřníci, kteří zavraždili a oloupili starého zvěda Paddyho, způsobila všeobecné zděšení. Mnozí znali ho dobře a litovali ho srdečně, ženy pak bledy a ulekány lomily rukama volajíce: „Pane, smiluj se nad námi! Zákeřníci — vražda — ubohý stařeček — nešťastný Paddy!“ Mužové přikvapili z dolů, od potoka, z křovin, kleli a slibovali hroznou pomstu, mnozí pak sedlali koně a chápali se zbraní, aby rozmnožili řady mstitelů.

Jezdců zde dnes nikdo neviděl, ale výše u potoku odpočívalo ráno asi šest neb sedm mužů s karami. Dle všeho byli to zvědové, a prodlevše nedlouho dali se opět na cestu. Společníci jejich projeli nejspíše napříč lesem, aby se vyhnuli sejpům a nevzbudili podezření; níže pak spojili se opět.

„Však my jim nadjedeme, nám tak snadno neupláchnou!“ volali mstitelé a mnozí chtěli se dáti ihned na cestu.

Pan Kensal je však upozornil, že je právě poledne, a že vrahů před večerem sotva dostihnou. Bylo by tedy radno odpočinouti si hodinku, občerstviti se a nechati koně popásti. Návrh ten byl jednohlasně schválen a za okamžik již syčelo a praskalo maso na pekáčích a pánvích. Kdo nemínili účastniti se sami honby na zákeřníky, přinášeli ze stanů jezdcům své obědy, maso, chléb, čaj, podplamenice, grog, aby aspoň tak osvědčili své účastenství. Nářek žen a proklínání mužů rozléhalo se vůkol, když se dověděli o vraždě bližších podrobností, a že leží ubohý Paddy dosud ve své krvi na místě ohavného činu.

Za hodinu byli mstitelé opět v sedlech a uháněli ku Spring-Creeku. Zvěděli, že vrahové projeli Six-Mile-

Creekem a One-Mile-Creekem, ale před Pennyweight-Flatem odbočili s karami na levo do houštin, aby se vyhnuli Spring-Creeku. To byla okolnosť velmi příznivá; neboť kdyby se byli vrahové vtrousili jednotlivě do Spring-Creeku aneb se obrátili k Bird's-Creeku, bylo by to mohlo jezdce zmásti. Nyní je však měli patrně před sebou na cestě ke Goulburnu. Byli tedy dobré mysli a doufali v příznivý výsledek, zvláště když čas po čase pocestní vypravovali, že takové a takové lidi skutečně potkali v neveliké vzdálenosti. Nedostihnou-li jich do večera, bude zítra honba obtížna, neboť kdo ví, kam se přes noc podějí. Nyní však zřejmo, že je napadnou u Shepherd-Hut Creeku na známém tábořišti, proto že jest dále veliký nedostatek vody až k řece Ovenu.

Slunce stálo již na západě, když se onomu místu blížili. Creek tento byl potok živý a měl v létě v zimě dosti vody, která v žulovém korytu bublajíc pohrávala nízkými vlnkami. Pahorky vůkolní porostly byly řídkým lesem, příznivá to okolnosť stihatelům, nešťastná stíhaným. Nedaleko cesty tvořil potok okruh, a tu bylo oblíbené tábořiště. Aby stíhané zvěře před časem nevyplašili, dali se jezdci s ujeté cesty na levo, překročili potok níže a jeli stále travou, aby nedal dupot koní vrahům výstrahy. Nyní dělil je od tábořiště pouze nízký, povýšený pruh země, a pan Kensal, vyjed prvý nahoru, oznámil hlasitým „hurá!“, že jest banda na tábořišti a celá tlupa hnala se tryskem s pahorku proti ní.

Skutečně tu zastihli pravé vinníky. Kolem tří kar stála kupa lidí, asi deset neb dvanáct, hotujících se rozbiti stany. Chvíli hleděli na útočící tlupu jako zkamenělí, náhle však se zpamatovali a dali se co nejrychleji na útěk. Hleděli se dostati za potok, kde se páslo šest neb sedm osedlaných koní.

Avšak mstitelé nepřáli jim k tomu času. Rozdělivše se na tři čety zahnuli v pravo i levo, aby je obklíčili, třetí četa hnala se přímo k táboru. Lupiči běželi potokem, jako po pevné zemi, a voda kolem nich vystřikovala jako tekuté stříbro. Největší část vrhla se jich ke koním, ostatní pak rozprchli se na různé strany v naději, že při honbě na hlavní tlupu bude jednotlivec přehlédnut.

Avšak pronásledovníci byli příliš četní a odhodlaní, i nedopustili, aby se tlupa příliš rozptýlila. Kensal a Jonáš byli v čele čety, která měla zabrániti lotrům v přístupu ke koním. „Vzdejte se! vzdejte se! nebo jste synové smrti!“ volali mstitelé a obklíčili zákeřníky se všech stran. Tu

postavil se squatterovi a Jonáši vstříc chlap veliký, ramenatý, černý, s chundelatým vlasem a vousem, s okem, z něhož zářil pekelný žár, a s bílými zuby, jimiž zuřivostí skřípal jako vzteklý pes.

„Tak!“ volal na Jonáše, „to jsi ty, křivopřísežníku!“ — Třikráte zableskло se před ním, třikráte zahučely rány lesem, a tři koule z revolveru vrahova zasvištěly Jonáši těsně kolem hlavy. Než však mohl po čtvrté vystřeliti, klesl mnohokráte prostřelen k zemi. Pro okamžik chystali se i soudruhové padlého k odporu, ale jen pro okamžik. Vidouce, že jest na každého namířeno několik hlavní, sklonili zbraně mručíce zasmušile. Mžiknutím byli odzbrojeni, spoutáni a odvedeni zpět do ležení.

Zatím činěna prudká honba na zbytek bandy. Někteří schovali se za stromy, jiní zalezli do křoví, a někteří utekli notný kus po pahorku. Konečně však byli všickni schytáni, ani jediný neuplách. Na štěstí bylo ještě dosti světlo, les neobvykle řídký a stihatelé rozšafní. Každý si počínal, jako by pouze na něm spočíval výsledek podniku, obezřele, odhodlaně a statečně, a tak bylo uniknutí nemožno.

Konopných povijanů bylo dosti po ruce, a lotři byli jimi tak ovinuti, že se nemohli hnouti. Bylo jich i se zastřelelými deset. Všickni měli kroj obyčejný ryžovníků ale tváře svědčily o dokonalé zdivočilosti, ba zhovadilosti. Nejspíše byli uprchlí zločinci z Tasmanie.

K vůli bezpečnosti byly kolem zajatých rozestaveny ozbrojené stráže a stihatelé jali se bez okolků prohledávati jejich káry. Nalezli hojné zásoby na dalekou cestu — cukr, čaj, výborný chléb, máslo, sýr, pěkný kus hověziny a čtvrthektolitrový soudek rumu. Lotři byli však také břichopasy, neboť měli hojnost naloženého lososa v cínových krabicích, sardelí, račích ocásků a jiných lahůdek, nemluvě ani o bramborách, brukvi a kdýni. To vše si mstitelé přivlastnili bez ptaní a ustrojili si řádnou večeři v náhradu za celodenní namáhání. Zajatým dali sice také jísti, ale ne mnoho, a myslím, že nebyli ani valně při chuti, neboť sporá strava neb půst jest prvý stupeň pokání. Také si neměli pokaziti žaludků, neboť cesta do Melbournu je dlouha a strava v tamních vězeních tak bídná, že ji i dobrý žaludek trvale nesnese. Kručení v břiše měli beztoho.

Po večeři naznačil Jonáš oba muže, kteří přišli o půlnoci do ležení a byli právem držáni za vrahy Paddyho. Také pan Kensal poznal mezi zajatými staré známé, kteří jeho osadu přepadli, a hle! i oněch padesát liber, jež jim

musil tenkráte dáti, shledalo se v tomtéž balíčku, v němž ležely původně; i stříbrné hodinky se našly vedle asi tuctu jiných, a přes sto padesát dekagramů zlata. Patrně byli zákeřníci na cestě do Melbournu, kde chtěli naloupenou kořist speněžiti.

Za svítání druhého dne naložili větší část nákladu na koně, na káry pak posadili zločince a na poslední mrtvolu šesti ranami prostřeleného loupežníka. Po snídani dali se na cestu do Spring-Creeku, vedouce s sebou i koně zajatých. Urazivše tak osm mil cesty přišli k sejpům, kde spůsobili pravé povstání. Se všech stran sbíhali se ryžovníci, vyskakujíce ze svých jam jako lasičky a provázeli průvod spoustou nadávek a proklínání. Ba mnozí chtěli se zlodějů zmocniti a roztrhati je na kusy.

Než vážné a odhodlané chování mstitelů zabránilo všem přehmatům, až dojeli bez nehody vládního stanu. Zde však sběhlo se tolik lidu, panovala taková tlačenice, křik, strkání a nářek, že se to podobalo rozbouřenému moři. Každý chtěl ohavné zločince spatřiti, byť jen na okamžik, a každý poctil je jmény, jimž se sotva naučil v salonech Regent-Streetských.

Téhož dne odpoledne odebral se Jonáš, starý Popkins, Kensal a úřední ohledač mrtvol s několika ryžovníky opět do rokle, v niž ležel dosud ubohý Paddy. Dorazili tam ještě před západem slunce, a nalezli ubohého muže ležícího na obličeji blíže stanu, jak to byl včera pastýř popsal. Mouchy byly již v práci a hospodařily zle v krvi a na tvářích nebožtíkových. Postavili stan a přikryvše mrtvolu šatem chystali se ku spaní. Jonáš vzdor unavení nezamouřil po celou noc oka. Zpomínal na vypravování starého přítele, a když pozdvihl oči k hvězdám, domníval se, že ho vidí procházeti se tam v nekonečném prostoru s Norou a Kathleen šťastna a spokojena, mezi kvetoucími lučinami, ve stínu palem a citroníků, po zlatém písku na břehu křišťálového jezera, v němž shlíží se slunce, měníc vodu v tekuté stříbro a lemuje vlny drahokamy. Pojednou zaslechl nějaký šramot a ohlédnuv se, spatřil bílou postavu starého Joba, který také se divil, proč pán tak dlouho nepřichází. Vstal, šel k němu, pohladil ho po hlavě a hubených vysedlých bocích, načež se dalo věrné zvíře opět do pastvy.

Druhého dne zjistil úředník vraždu a spůsob její, načež vykopali hrob tak blízko místu, na němž posledně Paddy s Jonášem seděli a hovořili, jak bylo pro skálu možno, a uložili do něho mrtvolu ubohého poutníka k věčnému odpočinku.

S ní pochovali i jeho ryžovnické náčiní, nůž, lopatu a durchan, které bylo tak sešlé, že nebylo k ničemu. Pak radili se, co počíti se starým Jobem. Někteří mínili, že by bylo nejlépe zastřeliti jej, ale tomu protivil se Jonáš prudce a se slzami v očích, objímaje krk starého přítelova přítele, že se pan Kensal uvolil vziti ho k sobě a dávati mu pastvu do smrti, dají-li mu stan a houni zvědovu kterou může některý pastýř ještě potřebovati. Také chtěl oplotiti osamělý hrob.

Kde by byl Paddy skrýval své zlato, neví dosud nikdo. Zločinci byli v Melbournu souzeni, odsouzeni a odvezeni na některý ostrov v Tichém moři, Blunt pak jakožto usvědčený vrah popraven.

Toto pamětihodné dobrodružství Jonášovo bylo příčinou, že nemohl nikdo po několik dní přijíti za Fineášem. Konečně přijel Abner s dvěma kárama, najal tři spolehlivé dělníky a počal řádně a důkladně ryžovati, při čemž pomáhal Fineáš jako buk, jako Turek, jako Rus.

Fineáš soudil správně, že se tu může vytěžiti zlata více než za tisíc liber; snadno byli by vytěžili dvakráte tolik, kdyby se jim tam nebyli vedrali sousedé kteří vrstvu se všech stran tak podebrali, že se dělníci probořili, jakmile dosáhli jisté hloubky. Na štěstí nepřišel při tom nikdo k úrazu.

Dle našeho mínění mělo náležeti všecko toto zlato Fineášovi, a děd Popkins smýšlel také tak, ba zaplatil dělníky i ostatní výlohy z vlastních peněz. Zároveň měl vychování a otužování Fineášovo za dokončené, a chtěl ho poslati ku kmotřence do Kentu. Asi za měsíc měl odejeti.

Když se takto Fineášovo nejvroucnější přání vyplnilo, počal býti opět truchliv, že má opustiti děda a bábu; ba tuším, že se mu v té „hrozné“ Australii počalo líbiti. Než buď jak buď; získal zde mnoho, utužil své zdraví a nabyl jmění, za které mohl se učiti a studovati do sytosti a do libosti.

XIX.

Australští tuzemci.

Žijeme v zemi divochů. Před málo lety byla Australie obydlena pouze tuzemci čili domorodci, nyní jsou tu však Angličané jako doma a tuzemci jsou tak řídci, jako u vás cikáni.

Pocestní a spisovatelé shodují se, že stojí australští černoši na nejnižším stupni vzdělání, ba že jsou méně vyvynutí, než obyvatelé některých ostrovů tichomořských. Těla jsou vůbec útlého, a o oné vzdorné divokosti a nepodajnosti, již u divochů afrických tak často nalézáme, není u nich ani řeči. Snad je toho příčinou, že nemusili nikdy bojovati s divokou zvěří, jako Negři afričtí neb Indiáni američtí, a proto nevyvinula se u nich zmužilost, ostražitost, odhodlanost, jedním slovem mužná samostatnost. Jako celá příroda zdejší jsou i oni chabí, měkcí, dětinští, ač jejich bratří Maorové na Novém Seelandě jsou proti nim národem rytířským.

Ač obývali tuzemci australští ve své vlasti od pravěkých dob, nezanechali přece ni nejmenší známky svého někdejšího žití. Jejich dějiny počínají včerejškem a tužby končí zítřkem. Dále to nepřivedli; a až vymrou do posledního muže, nezbude po nich ani památky, dle níž by se souditi dalo o někdejší jejich existenci. Nestavěli domů, leč v některých velmi řídkých případech, a to z hmot nestálých; nevzdělávali půdy a nečiní tak až po dnes, ač vidí, jak skvostné věci plodí, jichž velmi rádi požívají; neměli stád, ani obchodu, ani průmyslu, leč že shotovovali zbraně dosti nemotorné. Ač kovy téměř ryzí ležely po sta- ba tisíceletí na dni, nenaučili se jich zpracovávati, a kupují dosud své nože a sekery od Evropanů. Ba ani zlata nesbírali, které přece třpytným leskem mocně oko vábilo. Vědí dobře, jak mnoho užitečných a příjemných věcí lze za ně dostati, ale nevzpomenou si aby se dali do ryžování. Chodí mezi sejpy zahaleni v hrubé houně a — žebrají. Budoucí jejich osud je spečetěn. „Bílý muž přišel.“ říkají zmalátněle, „černý klokan odchází. Nemáme již otčiny, vlast naše patří bílým lidem!“ Věří, že bůh lidí bílých spoutal černého jejich boha Pungila, a uvrhl jej do hlubokosti podzemské. A v skutku

jen lidé tak opuštění mohou se nechati klidně zahlazovati a utiskovati, aniž by pomyslili na obranu a odvetu.

Jsou to lidé velmi útlí,[1]) jak již praveno; muži jsou tak slabí a vyzáblí, jako ženy. Černým, hladkým vlasem liší se od Negrů, avšak dlouhými patami se jim podobají. Barva těla je hnědě rudá, až do černa přecházející, v obličeji temnější. Obličej nikoli nehezký zohyzďuje široký, sploštělý nos. Zuby mají bílé, silné, a rty naduřelé, ač méně než tuzemci afričtí. Chování jejich jest sebevědomé, hrdé zdánlivě a vznešené; nikdy nejeví podivení neb překvapení nad něčím novým a neobvyklým, o hlupáckém „čumění“ není ani řeči a myšlénky své pronášejí chladně i určitě, jako lidé vzdělaní. Působí li jim něco zvláštní radost, usmívají se klidně a mlaskání jazykem naznačuje nejvyšší stupeň radosti a spokojenosti. V osadách a obydlených částech země odívají se jedině vlněnou houní neb bundou, někdy ovazují i hlavu červeným šátkem, ale tak činí jen boháči. Bez zbraní lze je vídati zřídka. Z mladého houževnatého kmene dělají si kopí, opatřují je ozuby a někdy i okrašlují je rozmanitě. Nejpodivnější zbraní jest však bumerang, a jest velmi zajímavo, že národ, jehož vynalézavosť nepovznesla se k luku a šípu, sestrojil si zbraň, jejíž užívání a let nemohou ani dobří mathematikové vyložiti, a která uniká základním pravidlům mechaniky.[2])

„Bumerang,“ praví Butler Carp, „jest kus křivého, tvrdého dřeva tvaru parabolického, délky asi tři čtvrti metru a asi šest centimetrů široký. Na obou koncích jest zašpičatělý, vydutá strana je tři centimetry tlustá, vypouklá pak má ostrou hranu. Užívání jeho je tak zvláštní, jako zbraň sama. Požádáš li tuzemce, aby jím mrštil tak, aby se opět k němu vrátil, tu ho hodí do dálky na patnáct metrů, a zbraň letí sotva na metr od země; pak vyletí náhle do výše dvaceti metrů, opíše křivku a padne mu k nohám. V letu točí se stále kolem sebe a slyšeti lze vrčivý zvuk, jako u kolovratu. Že národ na tak nízkém stupni vývoje stojící sestrojil zbraň, která je takřka na úkor zákonům tíže, jest nejvyššího podivení hodno. V rukou Evropana je tato zbraň stejně nebezpečna metě i útočníku, v rukou tuzemce působí velmi vydatně, a zasažený neví, odkud rána padla. Honba na klokany byla nejspíše příčinou jejího vynalezení, ano je při ní důležito, aby zvíře střelce nezočilo. Tuzemec je porazí,

---

[1]) Vesmír V. str. 166. [2]) Viz obrázek na obálce naší knihy.

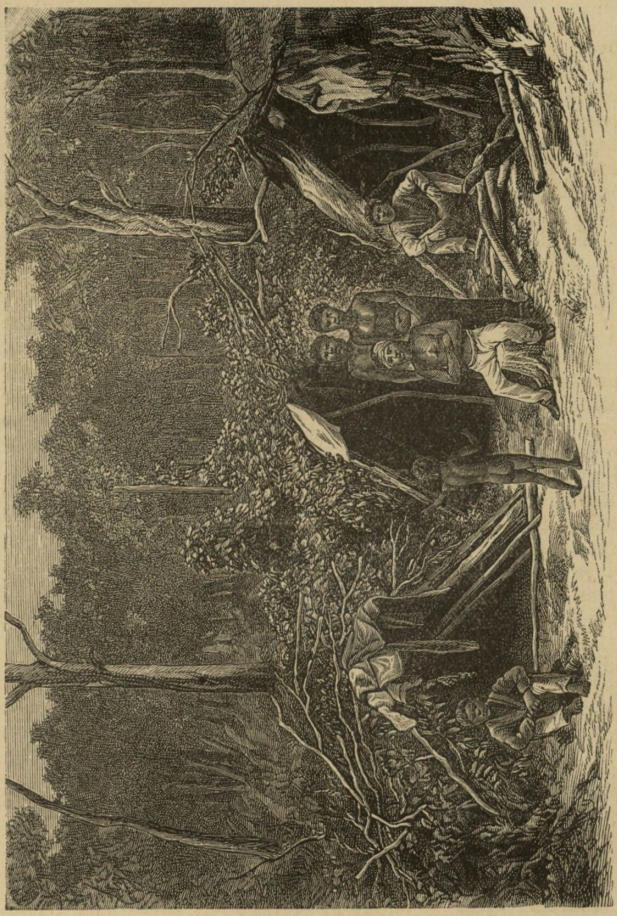

Australští tuzemci.

i když jest mezi nimi křoví; bumerang letí takřka kolem rohu.

Ženy činí dojem ještě nepříznivější než mužové. Jsouť zároveň otrokyněmi i soumary mužů. Na cestách nosí celé jmění mužovo s sebou: děti, houně. suché kůže, kotly, hrnce, potraviny, slovem vše; mužové však vykračují si podle nich s prázdnem hrdě jako lordové. Zastaví-li se a utáboří, vycházejí ženy, a sbírají potraviny, loví menší ssavce, bydlící v zemi, hledají jakýs druh ponrav, žijících na akátech. shromažďují klovatinu a suší kořen jestřábníku, jemuž říkají na jihu murnong, na severu murnat.

Když vše snesly a upravily, přijdou muži, a vezmouce si, co nejlepšího, nechávají lubrám či ženám vnitřnosti zvířat a ohryzky. Pražené ponravy jsou lahůdkou, již ženy nikdy neokusí; muži smlsají je sami. S manželkami a dcerami nakládají surově a neurvale.

Za nynější vlády mají se tuzemci celkem velmi dobře a vesměs nakládá se s nimi přívětivě. Kdyby se chtěli oddati činnému životu. mohli by míti jako pastýři. voláci, ryžovníci neb i policejní strážnici příjemné živobytí. Jen málo který odhodlá se vstoupiti do služby jako skoták, ale není vytrvalý. Jízdná domorodá policie musila býti zrušena: neboť měli tuzemci, ostatně jezdci velmi obratní z koní a střelné zbraně takovou radost, že se vrhli bez váhání na sousední nepřátelský kmen a usilovali ho vyhladiti. Australskému domorodci je každý tuzemec jiného kmene „divokým černým chlapem," a setkají-li se dva kmenové, neobejde se bez krvavé řeže. [1])

Tyto neustálé krvavé půtky, lidožroutství, přehojné vraždy nemluvňat a pověra, že je přirozená smrť výsledkem kouzelných nástrah tajného nepřítele a musí krvavě pomstěna býti, byly by plémě to dávno již vyhubily, kdyby nebyli zakročili v čas Evropané.

V bitvě a po ní vytrhují zajatým ledvinové sádlo a pohlcují je syrové. Poněvadž to má smrť za následek, přičítají každou přirozenou smrť této příčině, domnívajíce se, že nebožtíku vyjedl tajný nepřítel ledvinové sádlo kouzelnými prostředky. Umře-li někdo, položí podle jeho mrtvoly jakéhosi chrobáka a pozorují bedlivě, kterým směrem poleze. Tím směrem vydá se některý blízký příbuzný na cestu a neustane dříve, pokud nenapadne některého tuzemce a neusmrtí ho, jsa nezvratně přesvědčen, že zavražděný byl

[1]) Vesmír XI. str. 179. a XII. str. 142.

pravou a jedinou příčinou smrti jeho příbuzného. Nebýti tajných nepřátel a bojů, musil by člověk dle jich víry žiti věčně.

Australští tuzemci mají jako jiní divoši mnoho zvláštních mravův a obyčejů, z nichž tuto některé uvádím.

Obyčej jísti lidské maso, či tak zvané kanibalství jest u nich skutečnou událostí, dokázanou lidmi tak rozšafnými a pravdomluvnými, že o něm nelze pochybovati. Pojídají maso nejen svých nepřátel v boji padlých, ale i přátel a příbuzných, a to s velikou chutí a radostí, zemřeli-li tito smrtí přirozenou. P. Sievright, pomocný zástupce divochů ve Viktorii, uvádí případ, jehož byl očitým svědkem. Mladá žena byla zabita od nepřátelského kmene, a vlastní příbuzní snědli ji, trhajíce maso s kostí co nejhnusněji. Těla žen zemřelých přirozenou smrtí bývají obyčejně snědena dílem pečena, dílem i syrova.

Vražda nemluvňat páše se velmi zhusta obzvláště pak platí v Colackém území mrtvoly malých děvčátek za obzvláštní lahůdku. J. Y. Wilson, kazatel evangelické missie v Belfastu, uvádí několik hroznych dokladův o rozšířenosti tohoto hanebného obyčeje, a jakkoli proti němu vystupují úřadové i missionáři co nejrozhodněji, děje se to tajně přec.

Jiný méně sice ohavný, ale přece velmi surový obyčej jest, že hochům, jakmile dosáhli čtrnáctého roku, vyrazí dva přední zuby na znamení jinošství a mužnosti. Dívky bývají prodávány, někdy i loupeny, jako otrokyně. Jsouť služkami a ne společnicemi mužů, nikdy se jich nikdo neptá po jich smýšlení neb o radu, a vůbec nemá se k nim nejmenšího zřetele. — Také prý mají písně, ale písně pouze válečné, sestávající z několika jen slov, jež odříkávají hlasem žalostivým, jednozvukým. P. Westgarth vypravuje o nich mnoho. Když se vydává někdo na dalekou cestu, sesednou se kolem ohně a zpívají po celou hodinu tato slova:

O vrať se opět k nám, vrať se k nám,
k nám, k nám, vrať se opět k nám! atd.

Tetování je všeobecně rozšířeno. Worigalové, tuzemci Gippslandští, nosí ruce zemřelých příbuzných ovinuty kolem krku, ale obyčejnější ozdobou je šňůra žlutých skleněných perel, zvláště u mužů. Mrtvoly pochovávají v sedící poloze obličejem k východu, neb je ukládají do dutých stromů aneb je kladou na lešení, aby k nim dingové neměli přístupu. Někdy je také spalují a pochovávají pouhý popel. Mrtvoly lidí mladých a žen však raději snědí, neb jim

aspoň uříznou hlavu a zhotoví si z lebek nádoby na vodu. Ženy zakládají si na takových nádobách velmi mnoho, obzvláště jsou-li z lebek blízkých příbuzných. Bezhlavou mrtvolu sváží pak v čtyrhranný balík, složivše jí ruce a nohy přes prsa, a uloží ji do dutého gumovniku. Místa, na němž někdo zemřel, štítí se velmi a nikdy již se k němu nevracejí, aniž pronášejí jména nebožtíkova. Když zemřel náčelník, jemuž říkali „Oheň“, musil dáti celý kmen ohni jiné jméno.[1])

Pověrčivosť jejich nemá mezí a v noci bojí se náramně „čerta-čerta“ neb jiného zlého ducha. Věří v svého boha, a že život smrtí nepřestává. O jejich náboženství a tradicích vypravuje Thomas, zástupce divochů, následující:

„Z tradic tuzemců nejzajímavější jest ona o stvoření světa. Na počátku seděl mladý muž s mnoha jinými na břehu potoka uvnitř země, kde bylo „tma až husto“. Všickni byli stuhli a nedokončeni, trčíce půl tělem v zemi. Ale Karakarok, dcera Pungilova, bohyně dobrotivá, vydala se „yaninna varrect“, na dlouhou cestu, aby se po nich pohlédla, a oděla je dobrými vačicovými přikryvkami, jichž měla nepochybně velikou zásobu. „Starý muž“, totiž Pungil, podržel pak ruku proti slunci a zahřál je.

Když zahřálo slunce zemi, otevřela se, a jako dveřmi vyšlo z ní množství černých lidí. Den onen zove se Gaygip a bývá svěcen, jako židovská sobota neb křesťanská neděle, zpěvy a zvláštním tancem.

Za dlouhý čas po stvoření, v zimě, vedlo se jim velmi zle. Neměli ohně. Bylo jim zima, a co do stravy nebyli v tom lépe než psi, neboť musili jísti maso klokanů syrové, země pak byla plna jedovatých hadů a jiných plazů. Ale Karakarok byla jich pamětliva a přispěla jim, když byla bída nejvyšší. Otec Pungil byl nadutý „gentlemen“, a nosíval pouze své zbraně; ale Karakarok byla jako pozemské ženy, přičinlivá pracovnice, a nosila jako ony dlouhou hůl. Jdouc širou zemí zabíjela všecku jedovatou „neplechu“, avšak než s ní byla hotova, zlámala se jí hůl, a proto ostaly některé druhy jedovatých zvířat na živu. Litým vražděním rozpálila se hůl bohyně tak, že z ní vyšlehly plameny, a od té doby měli lidé oheň. Tím se jim živobytí velmi usnadnilo, než ne na dlouho. Vrána Vang, báječný pták, nepřála lidem ohně, ukradla jej a uletěla s ním. Černí lidé upadli opět v bývalou psotu, až se o tom dověděla Kara-

[1]) Vesmír VIII. str. 226.

karok. a přinesla jim ho zase zpět, od které doby ho již nepozbyli.

Opatrnosti nikdy nezbývá ani u nás, ani v Australii, proto musí ženy pečovati, aby jim oheň nikdy nevyhasl, a jsou-li na cestě, nesou vždy s sebou několik doutnajících oharků, jimiž pak snadno rozdělají nový oheň, ač dovedou třením dřeva o dřevo neb rychlým otáčením tyčky ve dřevě oheň rozdělati.

O všeobecné potopě vypravují toto: Voda dosahovala nad vrcholy nejvyšších stromů a pokrývala hory. Kdo se neutopili, byli zanešeni prudkým větrem do jiné země nad námi. Když vody opadly, vyskákali ze země klokani, vylezli draposi, vzlétly vačice a jiná zvířata. Utonulí proměnili se v hvězdy. Mezi nimi byli i Pungil a Karakarok, ženský to Prometheus, Teer a Teerer, synové Pungilovi. Bervul a Bobinger byli první lidé, kteří po potopě na zemi bydleli; od nich pochází celé nynější černé plémě. Vrána Vang stala se také hvězdou.

Než Pungil prodléval vzdor svému proměnění ještě často na zemi, až příští bílých lidí přineslo jemu i jeho ctitelům záhubu. S osadníky přišel i jejich bůh, mocnější než Pungil a nařídil „starému muži“ co nejpřísněji, aby se neopovažoval vícekráte přicházeti na zemi, která není již jeho, ale aby se odebral do hlubokosti zemské. Tam je tedy, a bílý bůh nedovoluje mu ani jísti, ani píti, ba ani kouřiti: také nesmí státi neb seděti, nýbrž musí stále jen ležeti. Stýská-li se mu však, a chce-li se v osamělosti své potěšiti, může si trochu zazpívati.

Smrti se tuzemci příliš nehrozí, ani jí mohou pouze získati. Duše zemřelých odchází do Tasmanie a vrací se v bílém těle zpět. Z Tasmanie přišli totiž první osadníci do Viktorie. Tuzemci měli za to, že to jsou jejich předkové a dosud míní, že poznávají v bílých lidech své příbuzné. Jedna žena tvrdila, že znávala Alfreda jako černocha, a jiná poznávala v jednom squatteru svého milovaného syna i byla hluboce zarmoucena, když tento nechtěl uznati tak blízkého příbuzenstva. Tuzemec jakýs, maje býti loni v Melbournu oběšen, těšil se, že se vrátí jako bílý člověk, a bude míti plné kapsy dvacetníků.

Pan Byerly, dobrý náš známý osadník, byl účasten posledních půtek s tuzemci, a tuším, že jich i několik zastřelil. Noviny „Melbournský vlastenec“ přinesly o tom následující zprávu:

„Dne 23. listopadu 1856.

Tuzemci obývají dosud u značném množství na březích řeky Murraye, kde mají stále hojnost ryb; avšak squatteři pronikají vždy dál a dále, zaujímají pobřeží a zatlačují do vnitř země ty, kteří mní se býti pravými jich majiteli. I zde uhodila již poslední hodina hnědému plemeni, ač ne bez častých a krvavých šarvátek, a osadníci byli nejednou nuceni opatřiti pastýře palnou zbraní a koňmi.

Truchlivá událost přihodila se ku konci minulého roku poblíž osady kapitána Coghilla na Murrayi. Tuzemci zavraždili squattera pana Berveridge, výtečného mladého muže, který se tak stal nejspíše oběti pomsty některého černocha, jemuž neb jehož krajanům byli někdy lidé bíli ukřivdili. Za několik neděl byli vrahové zatčeni způsobem dosti zrádným, který zajisté nepřispěje k utužení přátelství, ač odstraší zlosyny od dalšího vraždění lidí nevinných.

Tři tuzemci byli vraždy té účastni, a přepadený měl ještě tolik síly, že popsal a udal vrahy panu Byerlymu, svému sousedu, prve než skonal. Asi za tři neděle neb za měsíc po vraždě přijela do oné krajiny četa policejních zřízenců a učiněno opatření, aby se vrahů zmocnili. Za řekou tábořila četná tlupa tuzemců, a pan Byerly měl právem za to, že se v ní nalézají i hledaní zločinci. Prvou starostí bylo přiměti je k přechodu na tento břeh, a podařilo se to pouze tím, že jim nabízeli dary na potravinách, oděvu a sekerách. Černoši přešli přes řeku a s nimi i vrahové.

Všech bylo asi pětadvacet a byli uvedeni do veliké chatrče, v níž se na ohništi vařil veliký hrnec pšenice, čímž byla pozornost jejich upoutána. Než tuzemci byli nedůvěřivi a tázali se, zda jest na blízku policie. Odpověděno, ta že nalézá se odtud „veliký kus cesty.“ Přítomnost několika osadníků vysvětlena tím, že hledají příhodné místo pro novou osadu, a každý černoch, který jim při tom bude napomocen, obdrží hověziny, seker a šatů, co bude chtíti. Tím byla jejich nedůvěra ukojena a pan Byerly naznačil dle úmluvy zločince tím, že za každým upustil kousek kůry.

Oka a provazy byly přichystány, současně byli vrahům vrženy na krk a po krátkém, ale velmi tuhém zápasu podařilo se je spoutati. Rodáci jejich unikli polekáni z chatrče a nikdo jich nezdržoval.

Tím však nebyla věc dosud odbyta. Domorodců bylo v kraji onom mnoho a uminili si, že zajaté soudruhy vysvobodí. Záměr ten prozradil jeden z nich panu Byerlymu, od něhož býval častěji obdarován, a sdělil, že jich přijde

velmi mnoho z celého okolí, a že za svitání podniknou útok na chatrč. Policie ostala tedy v osadě, a zajatí byli odvedeni na místo bezpečné. Chatrč byla zatím dle možnosti opevněna, dvéře a okenice uzavřeny a rychlý posel vypraven do sousedství — to bylo vzdáleno pětasedmdesát mil — pro posilu. Zároveň prohlédnuty a přichystány byly všecky zbraně.

Šťastnou náhodou přibylo mezi dnem na stanici několik osadníků a ostali tu spolubratrům ku pomoci, jsouce náležitě opatřeni palnou zbraní. Noc prošla v poklidu, než svitání potvrdilo pravdivosť zprávy o chystaném přepadení a útoku. V položeru bylo lze poznati řady tuzemců v šiku válečném, pomalovaných po těle červenou hlinkou a ozdobených peřím.

Útočníci blížili se tiše v těsných řadách a v neurčitém světle červánků vypadali dosti strašně. Zlosť a pocit zklamání zmocnil se jich, když shledali, že jest chýže opevněna. Bez dlouhého váhání počali útok. Celé mraky kopí byly metány proti chatrči, než obrancům to nevadilo. Ti odpovídali s lepším výsledkem střelbou skulinami a vyvrtanými střílnami. Útočníci cedili krev.

Když byl jeden z náčelníků usmrcen, zmocnila se celé roty zuřivosť. Rychleji, než se dá povídati, doběhli domu, vylezli na střechu, počali z ní trhati kůru a krovy, ba nejodvážnější pokoušeli se dostati se do vnitř komínem. Teprve při slunce východu odtáhli a utábořili se as na dostřel v lese, střežíce chatrč se všech stran. Po celý příští den i následující noc neodvážili se nového útoku, až teprve opět za svitání. Obležení se bránili a pobili již několik nepřátel, když uslyšeli náhle střelbu zevně. Byla to přivolaná posila, která přepadla útočníky ze zadu, a černí braši dali se na útěk, co nohy stačili, zanechavše zajaté jich osudu."

Toulajíce se s místa na místo bývají tuzemci provázeni ohyzdnými, často prašivými psy barvy šedohnědé, jako by se byli v popelu vyváleli. Zvláště ženy milují ohavné ty tvory a mají jich po šesti neb sedmi stále kolem sebe. V čas nouze dávají jim prý přednosť před vlastními dětmi, což je však sotva pravda, neboť nelze při nich pozorovati nedostatek citu mateřského. Že si někdy potomky své upekou a sní je, dokazuje, jak Jonáš pravil, právě velikou k nim lásku. K vraždě dítek bývají ubohé ty ženy svářděny nejčastěji tím, že musí na věčných svých potulkách nositi veškeré jmění rodiny s sebou, a tak bývá nemožno, aby i dítky opatrovaly, zvláště je-li jich více a jsou-li všecky malé.

Procházejíce nekonečnými houštinami nenosí muži leč své zbraně, a mnohdy i ty ženám naloží. Tyto kráčejí nesouce v jedné ruce několik doutnajících oharků, na zádech v houních dítě neb dvě, pak potraviny, kotly, kůže, a udá-li se muži zabiti cestou nějakou zvěř naloží i tu ženám bez rozmýšlení. Pojem soumara a ženy jest tak totožný, že se tázali divoši severoaustralští Leichhardta, jsou-li soumaři jeho ženami. Poblíž potoku, kde zdá se býti v lese hojnost zvěře, zastaví se a rozdělají ihned oheň. Stanů nemají a přístřešků nestaví. Několik větví šikmo do země zastrčených tvoří celé obydlí, jež ovšem mnoho ochrany před deštěm a větrem neposkytuje. V zimě kladou místo větví kusy kůry. Na severu viděl Leichhardt skutečně stavby a vypravuje o nich následující:

„Na březích Lyndu shledal jsem podivná ležení, skutečné stavby, svědčící o větší vyspělosti tamních tuzemců. Zarazí do země čtyři silné, vidličnaté větve, přes ně položí silná bidla na dél, na šíř i křížem, na ty pak přípevní dlouhé, ohnuté kusy kůry tak, že tvoří jaksi klenutý strop. I podlaha je z kůry a majitel bydlí tak „v prvním poschodí“. Na jedné straně tohoto domu viděl jsem ohniště a kolem něho množství úlit plžů a škeblí mlžových. Po celém toku Lyndu nalézali jsme tyto stavby čili g u n y a s, avšak mnohé pouze přízemní, urobené z kusů kůry, zastrčených obloukovitě oběma konci do země.“

Tuzemci v severní Australii staví si někdy obydlí z ohnutých větví na způsob klece a ohniště dělají z kamenů; chaty bývají někdy podoby slaměných úlů asi půldruha metru vysokých a tři metry v průměru. Vchod je tak těsný že jen lezmo lze se dostati do vnitř. Některé tyto stavby vypadají jako stavby termitů čili bílých mravenců.

Severní tito tuzemci hotoví si též sítě k lovení ryb a staví v potocích splavy a brlení, aby lov byl vydatnější. Také mívají planého ovoce dosti, vyhledávají a jedí kořeny leknínu, shromažďují a upravují plody pandanů a cykasů, připravujíce z nich chutný pokrm a lahodný nápoj, a osvědčují vůbec duševní převahu nad svými soukmenovci na jihu. Jsou i těla silnějšího a dokonaleji utvořeného, mnohé pak známky nasvědčují tomu, že přistěhovali se sem z Nové Guinee a sousedních ostrovů.

Než vraťme se opět do Viktorie a naštivme tábor tuzemců. Kolem ohně sedí neb leží muži, kolem nich pak šukají sem tam ženy a nahé ošklivé děti. Hejno psů povaluje se a spustí nehorázný štěkot, jakmile nás ucítí. Ohyzdní

ti tvorové vědí, že jsou Evropané a tuzemci zcela rozdílná plemena, a který přivykl černochu, nepřilne k bílému muži nikdy, byť by s ním sebe lépe nakládal. Na ohni peče se vačice neb jiné zvíře a nejprve najedí se muži, a co zbude, dostanou ženy a děti. Maso jídají polosyrové, zvěř pak nekuchají nikdy a stahují ji, jen když chtějí usušiti kůži. Na vůkolních stromech visí staré, špinavé pytle, jejich zásobárny a spižírny, aby k nim nemohli psi, kteří nedostávají leč holé kosti; o další výživu musí se starati sami.

Oděvem jejich jest bunda obyčejně velmi špinavá, a tu nosí tak dlouho, až jim spadá po kusech s těla, neb vlněná houně oné „umouněné“ barvy, již shledáme i u našich cikánů. Někdy mívají i přikrývky z kožích vačic a hrnce, jež mají od Evropanů. Kořalka a rum jsou jim nade vše a řádí mezi nimi, jako mezi Indiány severoamerickými. Nestřídmostí a náhlými přechody z nejkrutší bídy k hnusné obžernosti a opilství hyne jich více, než zbraní Evropanů. Též nemoci druhdy jim neznámé hubí jich mnoho a za málo let vyhyne plémě australské, na jeho místě však vznikne zvláštní plémě australsko-kavkazské, silné a čilé, a dej Bůh, aby i vždy šlechetné.

Tuzemci nemají to rádi, když si někdo z nich osvojuje evropský mrav a zvyk. Civilisaci jsou vůbec nepřístupni. Dr. Long vypravuje o třech hoších kmene Vollombie, kteří žili u tří osadníků a počali se vzdělávati. Černoši kmene Illagongů označili je jakožto předměty pomsty, přilákali je pozváním k hostině a ulouklí je klacky do smrti. Benelong, australský tuzemec, vstoupil do služby ke guvernéru Philipovi. Osvojil si úplně evropské mravy, provázel svého pána do Anglicka a byl jakožto syn náčelníkův uveden do četných společností, kde vzbudil dvorným a uhlazeným svým chováním všestranný obdiv. Po návratu do Australie odložil ihned evropský šat a vrátiv se k bratřím žije jako polonahý divoch v houštinách. Podobných případů událo se velmi mnoho. Jak a Bob byli po dvanácte let ve službách M. Robinsona a byli úplně civilisováni. Než pojednou opustili službu, vrátili se do Australie a jako dokonalí trhani prohánělí se v houštinách. Konečně vyloupili osadu blíže Western-Portu, dopustili se při tom ohavné vraždy a byli v Melbournu oběšeni.

Tuzemci vůbec chtějí, aby byly jejich děti takovými, jakými jsou sami. Když přiměli missionáři některé domorodé hochy k tomu, aby navštěvovali školy, rozhněval se otec jednoho velice. Hrozil, že budou-li jeho hochy vábiti

do školy, zmocní se několika bílých hochů a vychová je vlastním způsobem; a když je naučí honiti zvěř, loviti ryby, lapati ptáky, hotoviti sítě a házeti bumerangem, budou uměti něco užitečného, jeho dítky že se však nenaučí od bílých lidí ničemu dobrému.

Někteří tuzemci byli najati ku kácení dříví pro loděnice a sklady; osvědčili při tom velikou obratnost, i pracoviti byli, ale ne vytrvali. Nyní chodí opět po ryžovištích se založenýma rukama žebrajíce. Za práci se stydí, za žebrotu nikoli. Nahlížejíce do stanů nastavují ruce a prosí: „Kousek chleba!“ Dostane-li více, než okamžitě potřebuje, hledí vyměniti zbytek za — kořalku.

XX.

Dějiny objevení Australie.

Již dříve, než jsme se vydali do tohoto nejmladšího, neb dle zpráv některých přírodozpytců nejstaršího dílu světa, čítal jsem mnoho o zajímavých objevech jednotlivých jeho částí. Zde měl jsem též mnoho příležitosti poučiti se o nich, a není téměř knihy o Australii, abych se v ní nedočetl, kdy a kdo spatřil prvý to neb ono pobřeží, jehož jména sama jsou obšírným seznamem objevitelův.

Jest velice zajímavo, že o čest velikých objevů neb důležitých nálezů uchází se vždy více národů neb měst. Tažte se, kdo objevil Ameriku, a odpoví se vám několika jmény; kdo byl vynálezcem knihotisku, hodin, dalekohledů, telefonu, vždy se přihlásí několik národů. Tak i o čest nazývati staré básníky Homéra a Vergila spoluobčany hlásilo se více měst a zemí. O spoluobčanství Efialtů, Herostratů a více neb méně známých darebáků nestojí nikdo.

Čest, že byli prvními objeviteli Australie, připisují si Francouzové, Španělé, Portugalci i Holland'ané. Don Pedro Fernandez de Quiros, vznešený Španěl, spatřil prý r. 1609. v sousedství úžiny Torresovy pevninu, již nazval Australia del Espiritu Santo. Není sice zjištěno, že země ta byla skutečně nynější pevnina australská než jméno jí ostalo přece na místě Nieuv Hollandt, jak ji nazvali Holland'ané, považující se za pravé její objevitele.

Francouzové tvrdí, že viděli Australii dříve, než Holland'ané, a že byl r. 1504. kapitán Paulmier de Gonne-

ville zahnán na její břeh. Na starých mapách francouzských a anglických nalézá se na jihu Moluckých ostrovů veliká země, podobná nynější Australii; než jest nejen nepoměrně velika, ale i domy, zvířaty a stromy tak vyšperkována, že na prvý pohled poznáváme, kterak byl celý výkres slátán dle vypravování plavců portugalských. Nazývali ji Nová Java, ale co Francouzové skutečně viděli, byl nepochybně Madagaskar. Jest-li že jest i pravdě podobno, že vystoupili l. 1540. Portugalci na australské pobřeží, nedá se to přece ničím dokázati. [1])

Než plavečtí národové byli neklamně přesvědčeni, že se na jižní polokouli musí nalézati veliká pevnina, a Hollanďané to byli, kteří l. 1606. o ní podali určitých zpráv veřejnosti. Hollandská jachta Duifhen opustila ku konci r. 1605. přístav Bantamský na Javě a plula podél východního pobřeží zálivu Carpentaria až k mysu Keer-weer, t. j. „vrať se", majíc je za západní břeh Nové Guiney. Než plavci vrátili se brzy zpět dílem pro nedostatek potravin, dílem ze strachu „před surovými, černými divochy, kteří některé z mužstva zavraždili". Jim v zápětí přišli Španělové, jimž velel Louis Vaz de Torres, kteří opustivše Callao pluli kolem Louisiad a propluli úžinou, dle kapitána nazvanou Torresova. Než vláda španělská chovala objevy ty v takové tajnosti, že nikdo o nich nezvěděl, až když dobyli r. 1762. Angličané Madridu. Tu nalezen byl v archivu dopis z dne 7. července 1607, v němž líčí Torres své objevy a popisuje i mys York, který měl za ostrov velmi vysoký. Nyní pak zvěčněno jméno odvážného objevitele na místě jeho objevu.

Hollanďané, majíce velmi mnoho rozsáhlých osad na východě, mohli nejspíše činiti objevy na západním pobřeží Australie, a dlouhá řada plavců proslavila se objevením země od zálivu Carpentaria až k mysu Lvímu, odtud na jih až na Tasmanii a na východ až na Nový Seeland, ač měli oba ostrovy za části oné veliké pevniny.

Část nesmírného toho pobřeží od 28. stupně jižní šířky až k obratníku kožorožce objevil kapitán Dirk Hartog a nazval je dle své lodi Eendragt, t. j. svornost, zemi svornosti — Eendragtsland. Za dvě léta po něm objevil kapitán Zeachen značnou část severního pobřeží a dal jí jméno Arnhemsland, a sluje tak až dosud. O rok později navštívil kapitán John van Edels západní

[1]) Vesmír VI. str. 107.

břeh na jihu při 18. stupni a pojmenoval ji dle sebe. Roku 1622. objeven byl mys Jihozápadní a nazván van de Leeuwin, t. j. lví a to jest dosti podivno. Stalo se tak ku cti lva, jejž má Hollandsko ve znaku? či snad dle lodi? aneb měl snad bodrý Hollanďan klokany za lvy? Za pět let po tom objevil kapitán Petr van Nuyts další pobřeží a dal mu své jméno.

Léta 1628 objeveno bylo pobřeží mezi zemí Svornosti a Arnhemsovou kapitánem hollandské Východoindické společnosti a nazváno ke cti de Witta, vrchního velitele loďstva, zemí de Wittovou.

Současně prozkoumával kapitán Petr Carpenter v službách téže ctihodné společnosti veliký záliv na severu pevniny, a nazval ho dle sebe

To byly ovšem veliké a důležité objevy, než doznaly brzy znamenitého rozšíření nejzajímavějším objevitelem a plavcem, jenž slul

Abel Jansen Tasman.

Znamenitý tento námořník byl prvý, jenž se plavil mořem jižní polokoule. Kdyby se byl narodil v Anglii, požíval by mnohem více slávy, neboť žárliví Hollanďané skrývali pečlivě nové objevy svých plavců jako Španělové. Neukázali pouze nejhnusnější sveřepost, když zničili muškátové sady na ostrovech Bandských, aby cena jejich ořechů neklesla, ale i když se jednalo o vlastní rodáky, kteří se odvažovali života, aby rozšířili moc a slávu své vlasti, vniknuvše do jižního moře dosud úplně neznámého. Ze soukromého života Tasmanova nevíme téměř ničeho, ba i místa jsou neznáma, kde se narodil a kde umřel. A přec objevil země, které mohly učiniti Hollandsko na vždy slavným a mocným, kdyby bylo umělo užiti výhod jeho objevů a umělo z nich těžiti. Toho však neuměli ani Portugalci, ani Španělové, ani Francouzové; bránila jim v tom nevčasná úzkostlivost a přílišné lpění na prospěchu malém, pro které přišli o veliký. Jedině Angličané pochopili včasně výhody osad zámořských a těží z nich až dosud hmotně i duševně.

Tasman byl v službách hollandské Východoindické společnosti, právě když byl Anthoni van Diemen jejím generálním gubernatorem. Oba byli mužové vzácné poctivosti, podnikaví a spolu dobří přátelé. Van Diemen poznal brzy odvahu a nevšední vědomosti Tasmanovy a poslal ho r. 1642, aby sloučil a doplnil dosavadní objevy Australie.

Dne 14. srpna 1642. vyplul Tasman z Batavie, maje pouze dvě lodi Heemskirk a Zeehaan. Byl jaksi bludným rytířem okeanu, jsa veden láskou k slávě a k rodině šlechetného gubernatora. Kamkoli přišel, všude zanechal upomínky na svou vlast a své přátele, dávaje místům nově objeveným jich jména, jenom sebe zapomínaje. Plul nejprve k Isle de France, odtud pak až k 50. stupni jižní šířky a dal se pak na východ až k 127. stupni východní délky. Zde obrátil se k severovýchodu a uzřev dne 24. září zemi, nazval ji zemí van Diemenovou. Měl za to, že se dostal k nejjižnější části Nového Hollandu, zatím však objevil, jak se později ukázalo, jeden z nejrozsáhlejších ostrovů jižního moře.

Tasman neprodlel tu tak dlouho, až by seznal lid a zemi, a pokus zakotviti v blízkém zálivu se nezdařil pro větry velmi nepříznivé. Proto nazval ho „zálivem bouří“ a plul dále k severu do jiného zálivu, kde zarazil prapor Východoindické společnosti, a dal mu jméno „záliv Bedřichův a Jindřichův.“ Pronásledován stále nepříznivými větry plul k ostrovům Šalamounovým již dříve objeveným. Dne 13. prosince objevil novou zemi, již nazval zemí Států (generálních států, jiné to jména Hollandska), a kterou dnes nazýváme Nový Seeland.

Maje za to, že je stále ještě na jihu Nového Hollandu plul ku severu, a zakotvil v zálivu Vrahů, jemuž tak říkali, poněvadž tu byl jeden z jeho námořníků zavražděn. Na další plavbě přistál v zálivu, který nyní sluje Tasmanův. Konečně dostal se až k nejsevernějšímu konci této nové země, a nazval mys, jímž tu končí, mys Maria van Diemen na počest spanilé dcery gubernatorovy, a jméno to nese až po dnešní den.

Dále na severu objevil malé souostroví Tří králů, ale moře bylo tak bouřlivo, že nemohl přistáti, a plul nejprve na východ, pak na sever až k 17. stupni jižní šířky, odtud pak směrem východním k ostrovům Cocos a Hoorn.

Na další cestě připlul k Tongataboo, jejž nazval Amstrdam a k Owhybee (Ovaihi) jejž pojmenoval Middleburg. Dále objevil více ostrovů, mezi nimi i Annamuka. Když skoro po sto a padesáti letech přijel Cook k těmto ostrovům, povídali si tuzemci ještě o Tasmanovi rozmanité báchorky.

Dne 1. února objevil ostrovy prince Williama. Že se mu začalo nedostávati potravin a bylo se i obávati

počasí nepříznivého, obrátil se k Nové Guinei. Dne 19. března spatřil ostrovy Zelené, dne 26. ostrovy Svatojanské a dne 1. dubna Novou Britanii, kterou však měl za Novou Guinei. Plaviv se kolem mysu sv. Jiří přistál dne 20. dubna u Brandande Ylandu, t. j. hořících ostrovů a navštíviv ještě mnohé jiné vrátil se dne 15. června šťastně zpět do Batavie. Objevil tedy Tasman za deset měsíců veliké množství ostrovů a dal tím podnět k dalším objevům, jimiž se mnozí jeho soudruhové a náčelníci proslavili.

Po tak skvělém výsledku prvé cesty nebylo Tasmanovi přáno dlouhého odpočinku. Bylo důležito věděti, zda souvisí Nová Guinea s Australií a zda průliv Torresův skutečně jest. To měl Tasman vyšetřiti. O této druhé cestě nemáme hrubě zpráv. Zdá se, že obeplul veliký záliv na severu, nyní Carpentarský zvaný, obrátil se pak k západu a shotovil dosti důkladné mapy pobřeží, na nichž se opět často vyskytuje jméno gubernatorovo, dcery jeho Marie a jiných členů správy Východoindické společnosti. Po sobě nepojmenoval jediné země a teprve Angličané dali jeho jméno ostrovu, který on sám nazval zemí van Diemenovou. Tasmanie vyskytuje se tedy teprve od několika let na mapách vedle jména van Diemenova.

Jakou láskou lnul ke gubernatorovi a dceři jeho Marii, která se stala jeho choti, poznáváme z četných míst, jež dle nich pojmenoval. Země van Diemenova slul ostrov na jihu Nového Hollandu; ostrov východně odtud pojmenoval Maria; nejsevernější část Nového Seelandu slove mys Maria van Diemen, a jiný mys Marie van Diemen leží na severozápadu australské pevniny. Na blízku toho je záliv van Diemenův a pobřeží mezi 15. a 20. stupněm jižní šířky nazval pobřeží van Diemenovo. Než nověji uvádí se toto pobřeží na anglických mapách jakožto pobřeží Tasmanovo a země Tasmanova, a to dle práva a spravedlnosti v ocenění zásluh muže tak výtečného.

Na delší dobu ustalo se v objevech, toliko Vlaming r. 1696. objevil Labutí řeku na západním pobřeží, již nazval dle nalezené černé labutě.

Dampier, Furneaux a Cook.

Slovutný William Dampier byl prvým Angličanem, který spatřil australskou pevninu. Vychován na jihu Jižní Ameriky strávil prvá léta svého žití mezi mořskými loupežníky a stal se plavcem výtečným.

Z mládí bojoval proti Španělům v jižním moři. Obeplul mys Hoornův se strany východní, obrátil se k severozápadu a stráviv nějaký čas na pobřeží australském vrátil se domů do Anglicka. Zprávy, jež o této své cestě podal vládě „Spojených království“ byly tak obšírné a příznivé, že byl r. 1699. vyslán opět do jižního moře, aby objevil nové země. Než Dampier prozkoumal nejprve australské pobřeží objevené Hollanďany, shotovil důkladné mapy téhož, a prozkoumal je v příčině plodin a obyvatelů. Zprávy o této druhé cestě jsou sice velmi zajímavy, než nevztahují se na pobřeží dosud neznámá. Prozkoumal hlavně zátoku Žraloci.

Následující objevitel nebyl nikdo jiný, než sám proslavený James Cook. Blíže Flamborough-Headu leží nepatrná vesnička Marton, kde narodil se dne 27. října 1728. cestovatel kolem světa, objevitel nesčetných ostrovů a východní Australie. Již jako dítě hrával si malý Cook nejraději na břehu mořském. Jako hoch přišel do učení na nákladní loď ve Whitby, na níž dováželo se uhlí do Londýna, načež sloužil jako obyčejný plavčík na rozličných lodích a konal některé cesty dosti bezvýznamné. Vlastním důvtipem a vlastní silou povznášel se od stupně k stupni, až se stal slovutným kapitánem a námořním velitelem. Objevil více než tisíc mil dlouhé pobřeží, ono, které lemuje nyní Nový Jižní Wales.

Cook vykonal dvě cesty na východní pobřeží australské. Roku 1768. velel výpravě lodi „Endeavour“ zvané na ostrov Tahiti, vyslané britskou vládou, aby pozorovala průchod Venuše. Odtud plul k západu, určil obrys Nového Seelandu a přistál na pevnině australské asi v okolí mysu Howe dne 27. dubna 1770, obrátil se pak na sever plul stále podél pobřeží, zastavuje na příhodných místech, až k předhoří Yorku, nejsevernějšímu bodu Australie, a hotovil stále mapy jeho, čímž objeveno pobřeží v délce více než tisíce mil. Nejdůležitější zastávku učinil v obšírném zálivu, jehož pobřeží pokryto bylo nejkrásnějšími květy, a proto byl pojmenován záliv rostlin čili Botany Bai. Zde vystoupili sir Joseph Banks a učení jeho soudruzi, aby prozkoumali zemi v příčině přírodnin a obyvatelů. Než Botany-Bai je přes mnohoslibné jméno místem velmi pustým, písečnatým, v létě úplně vyprahlým, a jen na jaře pokrývá se bujným rostlinstvem, které však za krátko vadne, uschne a se ztratí. Čemu se v Anglii říkalo nesprávně Botany-Bai, byl vlastně chobot Sydnejský v zálivu Jacksonovu, kde nyní stojí město Sydney, největší i nejlidnatější město Nového

Jižního Walesu. Jest velmi zajímavo, jak někdy unikne jméno člověka obyčejného a bez zvláštních zásluh zapomenutí a jmenováno jest tisíci úst po staletí. Když vyplul Cook z Botany-Baie, oznamoval námořník Jackson, sedící na stráži v koši na hlavním stožáru, že jest na západě záliv. Cook měl ho za nepatrný chobot, a aby učinil hodnému plavčíku radost, nazval ho v žertu po něm Port Jackson.

Cook dlel po osm dní v Botany-Baii, učenci podnikali denně daleké výlety na všecky strany, a nikdo neměl tušení, že se u vzdálenosti pouze osmi mil nalézá nejkrásnější a nejpohodlnější přístav na světě. Roku 1773. navštívil Cook Botany Bai podruhé, ale teprve za čtrnácte let, roku 1787. vyslán byl sir Arthur Phillip jakožto první guvernér s jistým počtem vojáků a trestanců, aby tam založil osadu trestníků. Než sir Arthur Phillip seznal brzo, že se bezvodé a vyprahlé pobřeží Botany-Baiské k tomu nehodí na prosto a jal se hledati dle Cookových map místo příhodnější.

Ohledávaje zálivy severnější uzřel s velikým podivením, že onen nepatrný chobot, jejž nazval Cook Port Jackson, je vlastně veliký záliv, pobřeží pak že jest velmi příznivo založení osady. Přepravil sem tedy svých 11 lodí, s nimiž přistál dne 26. ledna 1788. a založil nynější kvetoucí město Sydney.

Cook viděl sice, že se od Botany Baie táhne pobřeží daleko k západu, než nezkoumal ho tímto směrem. Teprve l. 1773. na druhé jeho cestě oddělil se od něho kapitán Furneaux a plul přímo do úžiny, již říkáme Bassova. Objev tohoto mořeplavce byl podivný. Shledal totiž, že jest mezi zemí van Diemenovou a Novým Hollandem hluboký záliv. Ovšem že jest hluboký, neboť se táhne až do Indického okeanu, a chce-li, až k Americe. Proto shledáváme na mapách té doby Australii co celistvou pevninu od mysu Howe až k Launcestonu. Před několika lety mluvil v anglickém parlamentu ministr osad o pokroku kolonisace v těchto končinách, tvrdě, že dojíždí pošta z Melbournu pravidelně do Launcestonu. Studoval nepochybně z některé oné staré mapy, a odtud tak nepříjemný omyl. Na třetí cestě své od r. 1776. objevil mimo jiné Cook ostrovy Sandwichské a Hawaii, kdež slavný objevitel pokládán byl za boha Rono, ale dne 14. února 1779. od Hawajanů zavražděn. Na místě vraždy stojí nyní pomník.

Kapitán Matthew Flinders a lékař Jiří Bass.

Tito dva objevitelé shledali, že by bylo potřeba trochu vysokých kol, aby mohl poštovní vůz jezditi z Melbournu do Launcestonu, zjistivše, že se mezi Tasmanií a pevninou rozlévá dosti široká mořská úžina.

Matthew Flinders narodil se r. 1750. v Doningtonu v Lincolnshiru a vstoupil jako výrostek do služby na kupeckou loď, na níž vykonal prvé cesty. Záhy však byl přijat do námořnictva královského a r. 1795. plul jakožto kadet na téže lodi, po níž se plavil druhý guvernér australský, kapitán Hunter. Na palubě nalezl soudruha stejně smýšlejícího, lodního lékaře Bassa, s nímž se záhy spřátelil. Oba byli odhodláni i naplněni touhou po dobrodružstvích a horoucí žádostí slávy z nových objevů.

Brzy po svém příští do Port Jacksonu vyzbrojili nepatrnou lodici, již říkali Tom Thumb, t. j. Paleček, ana byla pouze tři metry dlouhá, a najali jediného lodního hocha. S tou pustili se na moře, přepluli Botany-Bai a prozkoumali řeku sv. Jiří výše, než to učinil kapitán Hunter. Učinili sice více objevů, ale zažili i mnohá nebezpečí, a v nové osadě nebylo skoro nikoho, kdo by byl ocenil jejich zásluhy. Každý hleděl spíše co možno brzy zbohatnouti prodejem líhovin a pozemků.

Ač byli Angličané již celé desítiletí osedlí v Australii, ostávalo jižní pobřeží v délce asi dvou set a padesáti mil v nejbližším jich sousedství neznámo a na mapách naznačovalo se jakožto terra incognita, t. j. neznámá země. Flinders umínil si, že zemi tu prozkoumá, neboť učiniti nové objevy bylo jeho snahou nejmilejší.

Jak jsem již prve pravil, mělo se stále za to, že je Tasmanie s pevninou spojena a tvoří její nejjižnější část. Když se kapitán Hunter, pozdější guvernér, plavil po Siriu r. 1788 a 1790. od pobřeží Země van Diemenovy k Port Jaksonu, vyslovil důvodné mínění, že se musí nalézati hluboký záliv mezi ostrovem Marie a mysem Howe. Téhož mínění byl i lékař Bass, an plul kolem pobřeží ve velrybářské lodici, soudě, že mocné a dlouhé vlny, jež se tudy valily, nemohou pocházeti ze zálivu nějakého, ale spíše ze širého jižního moře. Podal o tom zprávu guvernérovi, a ten poslal jeho a statečného Flindersa, aby prozkoumali, jak je tomu skutečně. Na cestu dal jim lodici Norfolk, které tak říkali, že byla vystavena ze dříví, pocházejícího z ostrova stejného jména, a šest plavců.

Na této lodici vnikli oba dobrodruhové v domnělý záliv, až seznali, že je to průliv, Tasmanie že je ostrovem. a octli se v části jižního moře, jehož kýl Evropanů dosud nebrázdil. Po méně než tříměsíční plavbě vrátili se do Port Jacksonu. Staré mapy byly opraveny a nově objevenému průlivu dáno jméno Bassovo, což bylo jedinou odměnou zasloužilého toho muže.

R. 1799. byl vyslán námořní poručík Flinders, aby prozkoumal do podrobna pobřeží severně od Port-Jacksonu. Tomuto úkolu dostál úplně, vykresliv všecky zálivy i choboty, a prozkoumav všecky říčky a potoky až k zálivu Herveyskému. Navrátiv se do Anglicka byl povýšen, a již r. 1801. vydal se opět na lodi Investigator jakožto kapitán na nové objevy do Australie. Loď měla nosnosti 334 tun, 88 námořníkův a byla výtečně vystrojena. Dva umělci, hvězdář, přírodozpytec, zahradník a zkušený horník provázeli ho, aby byl výsledek cesty vydatnější. Ubohý Bass opustil zatím Sydney jakožto velitel obchodní lodice a již se nevrátil. Roku 1820. rozšířila se pověst, že je dosud na živu, jakožto osadník v Peru, než pravdě nejpodobnější jest, že zahynul na moři.

Kapitán Flinders měl francouzský průvodní list — tenkráte zuřila válka mezi Francií a Anglickem nejkrutěji — jímž všem francouzským úřadům se nařizovalo považovati jej za přítele, a přispěti mu, jak —, kdy — a kdekoli by pomoci potřeboval. V zálivu Encounter, t. j. shledání, setkal se s francouzským kapitánem Baudinem, který měl opět anglický průvodní list a představil cestu kolem světa. Baudin vydal se na cestu o devět měsíců dříve než Flinders, a prozkoumával pečlivě Tasmanii i Nový Jižní Wales s patrným úmyslem založiti tam francouzskou osadu.

Flinders plul k Port Jacksonu, kde svou loď na novo vypravil, a vydal se dále podél severozápadního pobřeží, prozkoumal Northumberland a ostrovy Cumberlandské, a zhotovil důkladné mapy. Ve čtrnácti dnech propletl se bludištěm útesů, obrátil se na sever a plul úžinou Torresovou. Dále obeplul záliv Carpentaria, a ježto loď nabírala vody, obrátil se k ostrovu Timor, kde ji opravil a popřál lidu svému odpočinku. Odtud plul po západním pobřeží k mysu Leeuwinu, úžinou Bassovou a zpět do Port Jacksonu. Obeplul tedy sám jedinou cestou celou pevninu australskou.

Kapitán Flinders musil pro chatrný stav svých lodí urychliti návrat a nemohl tedy, jak si přál, celého pobřeží

důkladně prozkoumati. Vydal se tedy se třemi loďmi na novo touže cestou, ale v úžině Torresově rozkotala se jeho loď Porcupina a i druhá loď vzala za své na skalním útesu. Třetí lodi Bridgewateru velel kapitán Palmer. Ta ostala sice neporušena, než zbabělý Palmer místo aby přispěl tonoucím, dal se zrádně na útěk. Trest za toto lotrovství stihl ho brzy, neboť utonul i s mužstvem v širém moři.

Statečný Flinders zachoval se velmi šlechetně. S nasazením vlastního života snažil se mužstvo obou lodí zachrániti na písčinu, což se mu po dlouhém a těžkém namáhání podařilo. Také potravin a sladké vody zachránil s důstatek. Nyní jednalo se o získání jiné lodi k převozu neb dokončení cesty, což nebylo však jinde možno, leč v Port Jacksonu. Opatřiv se potravinami a vodou dosti skromně, jen aby zbylo více námořníkům, vydal se, jako druhdy s Bassem, na malé, otevřené lodici na strašnou cestu sedmi set a padesáti mil. Než odvážnému pomáhá Bůh! Neuplynulo od odjezdu ani sedm neděl, když se vrátil s menší lodí hojně opatřen zásobami.

Nemoha se s tímto plavidlem odvažiti na další výzkumy dal se na cestu do Anglie, avšak důvěřuje ve svůj francouzský průvodní list, zastavil se na Isle de France, aby obnovil zásoby vody. Než guvernér de Caen průvodního listu nešetřil, zatkl Flindersa jakožto vojenského zajatce a zabavil celý lodní náklad.

Brzy však bylo patrno, proč jednal de Caen tak bídně a zrádně. Francouzové chtěli se za každou cenu usaditi v Australii, a aby tak mohli právem učiniti, musili u veřejnosti platiti za objevitele některé její části. Proto zabavili veškeré papíry a mapy Flindersovy a poslali je do Francie, kde byly nové objevy jeho vydány za objevy Baudinovy.

Šest let trávil Flinders ve francouzském zajetí; ve Francii vyšel zatím obšírný a objemný spis o nálezech Baudinových, k němu pak i atlas, v němž objevy Nuytsovy, Vancouverovy, Grantovy, d'Entrecasteauxovy, Bassovy i Flindersovy připsány francouzskému kapitánu a celé jižní pobřeží nazváno „Terre Napoleon.“ Každé Flindersem uvedené místo dostalo nové jméno: mys Marengo, mys Rivoli, záliv Talleyrandův atd. Baudin objevil skutečně as padesáte mil pobřeží, ale zde mu bylo přirčeno více než devět set mil.

Než „jak nabyto, tak pozbyto.“ Sláva Baudinova

klesla tak rychle, jako sláva prvého Napoleona. Střítila se říše světová, již chtěl tento k ukojení vlastní ctižádosti zaraziti a jméno Flindersovo září dosud, a bude jmenováno, kdykoli bude řeč o mužích statečných, odvážných i šlechetných.

Objevitelé vnitrozemí.

Dosud jmenoval jsem pouze objevitele pobřeží; vnitřek Australie byl a je částečně dosud zemí neznámou a k prozkoumání jeho bylo potřeba neméně odvahy a vzdoru oproti překážkám a nebezpečím. Ba v mnohé příčině byl to úkol obtížnější, než plavba po moři a četní objevitelé utonuli v nekonečných pustinách a lesích na dobro, neb padli za oběť nepřátelství divokých tuzemců. Jména Wenthworth, Lawson, Bloxland, Oxley, Sturt, Hovell a Hume, Cunningham, Mitchell, Strzelecki, Gellibrandt, Hesse a Leichhardt spojena jsou nerozlučně vedle jiných novějších s objevy vnitřní Australie, která jako Afrika žárlivě střeží tajemné temno, jímž je zahalena.

První osadou australskou byla Sydney, nynější Nový Jižní Wales. Když se Spojené obce severoamerické, kam Angličané dosud vyváželi své trestance, odloučily od země mateřské, byli tito nuceni ohlížeti se po jiné zemi, v níž by založili trestnické kolonie. Australie dosud neobydlená a těžce přístupná vyvolena k tomuto účelu. V květnu léta 1787. vyplulo jedenácte lodí z Portsmouthu, vezouce velitele kapitána Phillipa jakožto guvernéra budoucí osady, přiměřený počet vojáků a 757 trestanců, z nich 565 mužů a 192 žen, celkem 1030 osob. Cesta trvala plných osm měsíců, a obtíže, s nimiž bylo zápasiti prvým osadníkům, byly v skutku ohromné. V Port Jacksonu založeno nové město — Sydney — a znenáhla počali se tu usazovati i lidé poctiví jakožto rolníci neb pěstitelé stád.

L. 1813. bylo v Australii již tolik dobytka hovězího a skopového, že bylo nutno pomýšleti na rozšíření pastvin. Pobřeží řeky Hawkesbury, přicházející z Modrých hor, prospívalo prací rolníka utěšeně, avšak ostatní území, kde se pásla četná stáda, bylo bezvodé a vyprahlé. Strmá a vysoká stěna Modrých hor, táhnoucích se ve vzdálenosti asi čtyřiceti mil na západu od Sydneye rovnoběžně s břehem moř-

ským, nedopouštěla stěhování pastýřů a vyhledávání tučnějších pastvin. Častokráte již pokoušeli se mnozi o překročení oněch hor, hledajíce nějakého průsmyku, než četné hřbety, podélná údolí, srázy. strže a výmoly kladly v cestu překážky nepřemožitelné. Když však stále trvající sucho hrozilo stádům úplnou záhubou, pokusili se Wentworth, Bloxland a Lawson ještě jednou o vyhledání cesty přes hory, a tentokráte s dobrým výsledkem. Guvernér Macquarie dal tudy vystavěti řádnou silnici, a učinil tak přístupnu nekonečnou téměř prostoru na Bathurstu. šťavnaté pastviny v dolinách Argyllských a od té doby objevena byla jedna řeka po druhé, jedno území po druhém přijímalo osadníky a živilo četná stáda. Mr. Oxley, jenerální měřič za guvernéra Macquarie, prozkoumal tok řeky Lachlanu a Macquarie až k ústí do rozsáhlých bažin uvnitř země. Za následujícího guvernéra Brisbana objevil Oxley řeku Brisbane a sledoval její tok na délku sta mil.

Roku 1827. panovalo opět veliké sucho, a tu jal se kapitán Sturt na novo prozkoumávati objevy Oxleyovy, sleduje řeku Macquarii bažinami až k ústí do jiné veliké řeky, již nazval Darling, který valí své vody směrem jihozápadním a padá do Murraye. Lachlan ztrácel se též v bažinách, než bližším zkoumáním se zjistilo, že je opět opouští a ústí do Murrumbidgee, přítoku Murraye.

Tehdy panovalo všeobecné mínění, že je vnitřek Australie zaujat nesmírným jezerem, jakýmsi mořem vnitrozemským, a Oxley postupoval hloub do země, aby je buď objevil neb klamnou tu domněnku vyvrátil. Na místě jezera nalezl však širou kamenitou poušť, protkanou písčitými pahorky, která se prostírá od Adelaidy až za dvacátý čtvrtý stupeň jižní šířky.

Roku 1824. učinili Hume a Hovell důležitá objevení. Byli usedlí v Novém Jižním Walesu a umínili si prozkoumati zemi mezi touto osadou a úžinou Bassovou. Vyšedše od jezera George v distriktu Argyllském putovali podél Australských alp, jimž tuzemci říkají pohoří Warragong, a překročili postupně tři řeky: Hume, Owens a Goulburn, které vesměs ústí do jediného veletoku. Kapitánu Sturtovi podařilo se v l. 1828—1830 sledovati jeho tok až k ústí do jezera Alexandrinského. Jest to Murray, největší řeka australská, dříve Humeovou zvaná.

Někteří dobrodruzi šli na čtyři sta mil za nejzazší osadu, načež přišli na písčité pobřeží nejspíše kdesi u Geelongu. Na zpáteční cestě vystoupili na vysoký pahrbek pět

a třicet mil od nynějšího Melbournu vzdálený, nadějíce se odtud daleké vyhlídky na okean a vnitrozemí. Než stromy stály tu tak hustě a byly tak vysoky, že nebylo nikam viděti. Pahorek ten sluje až podnes Disappointment, t. j. zklamání na památku tehdejších jejich pocitů, a je známou výšinou v pásmu Plenty.

Území Viktoria bylo takto nejdříve prozkoumáno. Ale ač nalezli squatteři příležitostně cestu do krajin od moře vzdálených, jako Imlay od Tvofoldské zátoky, Henty od Portlandského zálivu a zakladatelé Melbournu r. 1835. věnovalo se končinám těm stále nepatrné pozornosti, až r. 1836. major Mitchell ji prozkoumal a vylíčil pod jménem Australia felix nad míru půvabně M'Millan, dozorce na osadě M'Allistera v Novém Jižním Walesu, objevil cestu do Gippslandu, jejž pak hrabě Strzelecki prozkoumal a popsal.

Jako vědecké výzkumy střední Afriky, tak i prozkoumání střední Australie vyžadovalo obětí lidských, jen že toto ne tak hojných, jako ony. Z objevitelů vnitrozemí australského byli to Gellibrand a Hesse, kteří odvahu svou zaplatili životy. Oba tito mladí mužové a plni ohně byli původně osadníky u Port Phillipu. Mr. Gellibrand byl proslulý advokát z Hobarttownu, který, slyše o nově objevené zemi, vystěhoval se z vlasti a podnikal daleké cesty po Australii. Později podnikl s přítelem Hessem výzkumnou cestu z Port Phillipu na západ, z níž se nikdo z nich již nevrátil. Pátrání po nich bylo stále marno, až se v nejnovější době shledalo, že tuzemci, obývající drsné krajiny blíže mysu Otwaye, jejich osud znají. Od nich se zvědělo, že zbloudili v hlubokých lesích a divokých roklích tamních tak dlouho, až Hesse klesl vysílením.

Mr. Gellibrand pospíšil do tábora tuzemců, aby zjednal umírajícímu soudruhu potravy; těm však zachtělo se jeho oděvu, pročež ho zavraždili, jako nedávno před tím dva osadníky. Památka obou cestovatelů zachována je dvěma horami as třicet mil na západ od Geelongu, z nichž jedné dáno jméno Gellibrand, druhé Hesse, a as dvanáct mil od Melbournu je též Mount Gellibrand.

R. 1825. objevil slavný cestovatel a pozorovatel přírody Allan Cunningham průsmyk v horách na severu od Sydneye a pojmenoval ho průsmykem Pandořiným, čímž učiněny širé roviny přístupny civilisaci. Průsmyk ten počíná u horního toku řeky Hunteru a vede na planinu Liverpoolskou. Na jiné cestě tímtéž směrem až k zá-

livu Moretonskému objevil Cunningham dvě značné řeky, Guydir a Dumaresq. Nabyv zkušenosti, jak milého občerstvení poskytuje unavenému cestovateli ovoce, nosíval na dalších cestách s sebou pytlík s broskvovými peckami, jež sázel na příhodných místech v houštinách, a stal se tak dobrodincem unavených neb zbloudilých poutníků — osadníků, pastýřů i ryžovníků.

Také v jiných částech pevniny činěny hojné objevy. R. 1829. podnikl, jak již víme, kapitán Sturt prozkoumání toku řeky Murrumbidgee a šel podél toku Murraye až k zálivu Sv. Vincenta, a objevil opět rozsáhlé pastviny, na nichž se nyní prohání miliony kusů dobytka.

V letech 1840. a 1841. cestoval Eyre z Adelaidy k Sundu krále Jiřího a podal vzácných zpráv o zemi a obyvatelích. Severní Australii procestoval touže dobou sir Thomas Mitchell a bádal hlavně v končinách mezi řekami Darlingem a Viktorií.

Odvážný cestovatel Kennedy procházeje severovýchodní část pevniny byl zavražděn, než jeho zápisky donesl jakýs tuzemec šťastně do Albany.

Poslední z objevitelů australského vnitrozemí, o němž hodlám promluviti, jest dr. Ludvík Leichhardt, který prozkoumal území na severu od zálivu Moretonského. Sotva že se odtud vrátil, slyšel, že jest všeobecným přáním, aby byla podniknuta výprava od zálivu Moretonského k Port Essingtonu. Byl učiněn návrh, aby tuto cestu podnikl sir Thomas Mitchel a vláda kolonialní aby přispěla na výlohy s ní spojené tisíci librami. Než uskutečnění výpravy protahovalo se do nekonečna rozmanitými obtížemi a překážkami, až se Leichhardt nabídnul, že ji podnikne sám, najde-li dostatečné podpory. Několik bohatých soukromníků poskytlo mu hojných prostředků, a dne 14 srpna 1844. mohl opustiti Sydney. Průvod jeho skládal se z počátku z pěti později z devíti osob, z nichž byl Mr. Hodgson osadníkem, Mr. Gilbert druhdy příručím slovutného zoologa Goulda, pak z Mr. Viléma Phillipsa dvou jiných pánů, šestnáctiletého hocha, dvou domorodců a amerického černocha. Také měli šestnáct volů a sedmnáct koní dílem jízdeckých, dílem soumarů, na něž nakládali potraviny a jiné cestovní potřeby.

Celá cesta trvala sedmnáct měsíců; nezkusili sice žádných zvláště zajímavých dobrodružství, za to však tím více obtíží a nebezpečí. Když jim došli potraviny, žili po dlouhý čas pouze z výtěžku lovu, honice klokany, kasuary,

vačice, leguany a lovíce ryby. A přece došla celá výprava, vyjma Gilberta, který byl od tuzemců zavražděn, určeného cíle.

Na celé cestě nenalezli sice nikde mocných kmenů tuzemců, než čím více přicházeli na sever, tím bylo patrněji znáti, že náležejí obyvatelé k plemeni výše vyvinutému. Bylo to zajisté něco neslýchaného, že hnali útokem na pocestné večer, sotva že tito unaveni lehli k odpočinku. Gilbert vyhlédna ze stanu dostal ránu kopím do hlavy a klesl okamžitě mrtev. Na prvý výstřel rozprchli se nepřátelé na všecky strany.

Bylo patrno, že tito černoši neviděli dosud Evropanů, a proto báli se jim pohleděti v tvář, aby nepropadli jich moci, majíce je za duchy. Dva tuzemci, muž a žena, vyšplhali na strom spatřivše bílé muže, a na místě zprávy o nápojišti obrátili se k nim zády. Cestovatelé šli kolem stromu, aby je uzřeli v tváři, než tuzemci otáčeli se zároveň na druhou stranu. Jiný tuzemec vklouzl do dutiny stromu a přitlačil se k němu tak, že ho nebylo lze snadno rozeznati od hnědé trouchně; jakkoli naň volali a dávali znamení, že mu nehodlají ublížiti, nepohnul se, jako by byl skutečně ze dřeva. Když se mu Charley, jeden z Leichhardtových domorodců, blížil, počal tak křičeti, ba řváti, že se koně plašili. Aby jim nesvolal na krk snad celý kmen vzdálili se poněkud, načež černoch ustrašen dal se na útěk.

Jindy, jedouce po břehu řeky, uzřeli v lese stařenu, ana kráčí zamyšlena a podpírá se o dlouhou hůl, již tamní ženy vyhrabují kořínky. Před ní šlo dítě as čtyřleté. Aby jí příliš nepoplašili, zavolali na ni zprvu slabě pak silněji. Asi po třetím zavolání se ohledla a spatřivši tvory dosud nevídané, bílé lidi a koně, ulekla se tak, že máchala zděšeně rukama v povětří, jako by chtěla uletěti, načež uchopila dítě, vrhla se do vody a zmizela na druhém břehu v houštinách. Měla je nepochybně za ony báječné bytosti, jimiž tuzemci strašívali děti, a o nichžto si vypravovávali večer u ohně nejhloupější nesmysly.

Kromě chýží z kůry, o nichž jsem již vypravoval, nalezli tu cestovatelé též zvláštní pasti na kasuary. Tuzemci ohradí totiž oblíbená nápojiště oněch ptáků a nechají jen jediný vchod, který uzavrou, jakmile tam vešli, a utlukou je kyji.

V řekách k severu tekoucích viděli krokodily, na rovinách černé klokany, a blíže Port Essingtonu i bůvoly,

jak jim říká Leichhardt; přiznává však sám, že je to pouze dobytek zatoulaný a zdivočelý.

Z ptactva pozorován tu jakýs druh luňáků (Milvus isiurus) tak drzých, že přiletovali a brali pocestným maso z talířů, jež drželi v rukou, a nedali se téměř ani zaplašiti. Když bylo vyloženo maso na slunce k sušení, musila býti stráž velmi bedliva a stále je kyjem odháněti, sic by byli vše rozsápali a odnesli. Na štěstí byli tuzemci tuze plaší, jinak by byli badatelé nuceni záhy se odkliditi. Také divokých kachen, hus, pelikánů, chlamyder a jiného ptactva bylo tu hojně, černých labutí však nespatřili.

Z hmyzu obtěžovali je nejvíce mravenci gumovníkoví, kteří si staví mraveniště pod zeleným loubím stinných stromů. Žlutí sršňové s černými skvrnami staví hnízda na suchých větvích a bodají tak citlivě, že se musili míti před nimi na pozoru a než rozbili stany, prohlédati okolí a vypáliti kde které hnízdo. Také divoké tuzemské včely nalezli a pochutnali si na jich medu.

Na příhodných místech nalézali překrásné a libovonné květiny, pravé citlivky a gardenie, které voní jako jasmín; bílý cedr, tuzemský bavlník s pěknými jasně žlutými květy a tobolkami plnými hedbávných vláken; palmy a tolik květin, stromů a křovin, majících jména pouze botanická, že jich nelze všech uvésti.

„Cestující těmito krajinami," praví Leichhardt, „nevychází ani z rozčilení; brzy plesá nadějí, klusaje k vzdálenému horskému pásmu, modrému vrchu neb podél rybnaté řeky, brzy opět truchlí, nalézá-li úpatí neplodné a bezvodé, neb když se řeka obrací směrem nepříznivým. Mnohdy na místě občerstvení nalézá novou únavu. Večer odívá se rouchem stále temnějším, slunce jest již hluboko pod obzorem a on jede ještě živen nadějí, že poblíž temného lesa nalezne pramen a nebo potůček. Avšak les jako by se stále vzdaloval, ubývá naděje, množí se unavení a mysl klesá. Truchlivě ssedá s koně a uléhá na vyprahlou zemi, sen však mijí ho a jediná touha nese se po vodě. Utrápené zvíře počne okusovati drsnou trávu, než nemůže jí pozříti, majíc hrdlo žízní opuchlé."

„Jak často byl jsem pln naděje a klesal v trudnou zmalátnělosť! Žízniv, skoro bez ducha, držel jsem se sotva v sedle, an zmořený kůň klopýtal přes každý kamének, vrážel do stromů a ranil mi kolena bolestně. Již se mne zmocňovala zoufalosť, již loučil jsem se v duchu se vším, co mi milo a draho, mině, že musím nevyhnutelně zahy-

nouti! tu papouška jediný skřek, jediný křehot žáby, a kůň i jezdec jako by nově ožili. Kůň rozšiřuje chřípě a sbírá vzduch, neucítí-li záhy vlhký proud, v srdce jezdcovo vstupuje opět zmužilosť a zbuzená naděje staví na novo hrady povětrné. Bez ostruhy a pobídnutí zbystří zvíře krok, zařehce nedočkavostí a brzy vrhne se v želaný proud, a dlouhými doušky hasí palčivou žízeň."

„Chuť k pastvě dostaví se opět. Brzy jest odsedlán a spoután, pod košatým stromem rozdělá se oheň, voda vře, maso libě voní, všecky útrapy se zapomenou a modlitba díků vznáší se k nebesům. Nejen na moři, i na poušti naučí se člověk modliti!"

Na jiném místě líčí Leichhardt svou cestu tak, že mi živě připomíná vlastní naše potulky australskými houštinami.

„Když se večer zastavíme, odsedláme a spoutáme koně i složíme se soumarů náklad, jde každý za svou povinností. Mně je přiděleno rozdělávání ohně; Brown přináší vodu na čaj; Mr. Calvert odvažuje mouku na chutnou podplamenici, po čaji pak odváží maso a dusí je v témž hrnci, v němž se vařil čaj. Odpoledne jde každý po své práci. Jeden pere prádlo, druhý záplatuje šaty, jiný spravuje sedla jízdní i nákladní a opět jiný prohlíží dobytek neb vyplaví koně. Já vycházím na honbu po hmyzu a po rostlinách, neb vyjíždím na obhlídku krajinou a pak pořádám své zápisky. Mr. Gilbert toulá se s puškou kolem ležení a střílí ptactvo, jehož je výtečným znalcem. U večer shromažďujeme se kolem ohně, bavíce se o cestě vykonané a rokujíce o budoucí."

„Mr. Roper jest nemluvný; Mr. Calvert vypravuje za to velmi rád a mnoho, jest vůbec výborný soudruh, pln žertu a vtipu, událostí a povídek. Mr. Gilbert mnoho cestoval a jest nevyčerpatelným pokladem vtipů a anekdot; nejčastěji však vypravuje k poučení nás všech o svých cestách, popisuje rozličné země a národy, jich zvyky a obyčeje."

„Když nadejde noc, ubíráme se všickni současně na lože. Oba tuzemci a já líháme nejraději pod širým nebem a před usnutím hledívám mnohdy dlouho k temnému nebi, na němž se skví miliony jasných světů, mezi nimiž bude nám kdysi tábořiti, až zde opustíme poslední ležení. Jak asi bude se mi tam odpočívati? a naleznu tam opět všecky své přátely i soudruhy? Či jsou tam také houštiny, pláně a neznámé kraje, jež budu moci prozkoumávati? Kdo ví? — Jedině Bůh, který nám popřejž klidnou noc! — —"

„Ostatní uléhají pod stany. Mr Calvert baví Ropera vypravováním, John hovoří s Gilbertem, Brown, domo-

rodec, mručí své zádumčivé písně a Charley pomáhá mu svědomitě. Mr. Phillips jest poněkud zvláštnůstkář. Stan svůj staví stranou od ostatních pod košatý strom neb k hustému křoví a ustele si lože z čerstvého listí a haluzek, střechu pak přikryje čerstvými větvemi pro chládek, kolem pak nastrká kvetoucích ratolestí a nasází kvetoucích lilií (Crinum), aby se i na kratké zastávce pohledem na ně potěšil. Znenáhla umlkají hovory a písně, kolem pak rozloží se hrobové ticho. Jen občasné zaržání uvázaných koní, neb křik některého nočního ptáka nese se třepotavě klidným vzduchem. Oheň hoří mdle a maso k snídani vaří se kolotavě v hrncích."

„Na východě vyskočil prý červánek a usedl na vzdušný obláček, rdě se radostí, že se mu „výmet" tak šťastně povedl. Z toho dá se posměvák do hlasitého smíchu, jímž nás vesele budí k další pouti."

To jest obraz avšak obraz pouhého okamžiku. Brzy po tom byl Mr. Gilbert zavražděn. Společnost dosáhla vytčeného cíle, vrátila se do Sydneye a rozešla se. Dr. Leichhardt byl uvítán nadšeně a mnohá veřejná vyznamenání nahradila mu obtíže odvážné cesty, Než podnikavý jeho duch neměl pokoje; záhy vypracoval plán nové, ještě odvážnější cesty napříč Australií od východu k západu, od zálivu Moretonského k řece Labutí délky téměř tři tisíce osm set kilometrů. Družina jeho sestávala ze šesti Evropanů a dvou tuzemců, s sebou pak měl třináct mezků, dvanáct koní a dvě stě a sedmdesát koz, které se okusujíce křoviny snadno mohly v pustinách vyživiti, a dávaly cestou mléko i maso. Kromě toho obdržel darem čtyřicet volů, tři muly a dva koně.

Cesta ona měla trvati půl třetího roku, než trvá dosud, dosud se smělý cestovatel nenavrátil a také se už více nenavrátí. O jeho osudu nemůžeme již (jsa od 3. dubna 1848. pohřešován) pochybovati: zahynul, podlehl nepřemožitelným útrapám a jméno jeho zapsáno jest mezi krvavými obětmi, jež vyžaduje každý pokrok vědy zeměpisné.

V téže době roku 1847. cestoval Kennedy Queenslandem a vydal se dne 15. srpna 1848 ze zálivu Rockinghamského k prozkoumání poloostrova Yorského v čele družiny 13 osob čítající, z nichžto vrátil se pouze domorodec Jachey Jachey po šesti měsících. Roku 1856. vypravil se D. Gregory s rostlinozpytcem Ferd. Müllerem ze zátoky Cambridgeské do vnitra, ale s nepatrným výsledkem. V l. 1859—1862. se zdarem podnikl několik výprav v okolí

jezera Eyre John Mac Donall Stuart. Dne 20. srpna 1860. vydal se Robert Burke s lékařem Willsem od Cooperu k zálivu Karpentarskému, ale oba zahynuli hladem. Roku 1866. prozkoumal Warburton dolní tok Coopera a západní i jižní břeh jezera Eyre a vydal se dne 15. dubna 1873. z Alice Springs Stationu krajinou velmi pustou ku řece de Greyově.

Z nejnovějších badatelů vyniká však sir Thomas Edler, který vypravil Arnošta Gilesa [1]) se 60 velbloudy do krajin dosud neznámých a objevil r. 1876. magnetickou horu Mount Gould. Alexandr Forest [2]) cestoval v únoru 1879. od řeky de Greovy až k telegrafnímu drátu a shledal, že řeka Fitzroy je po 160 kilometrů pro parolodi splavnou. Rovněž mezi nejnovějšími badateli musím se zmíniti o Al. Topičovi, rodem z Čech, které, jak vám známo, náš nesmrtelný Shakespeare v dramatě: „The Winter's Tale" (Pohádka zimního večera) klade někam k moři a kde prý vládl král Polyxenes, což nám zde v Australii není známo, ale víme o slavném králi českém Karlovi, jehož dcera Anna provdala se za nešťastného našeho Richarda II. Od p. Topiče, jenž tu dlel v Brisbanu, hlavním městě Queenslandu, a r 1877. poprvé do Australie zavítal, dověděl jsem se, že již před ním cestoval tu jeho krajan Čeněk Paclt, jenž předtím žil v Americe, r. 1857. připlul poprvé a r. 1864. podruhé do Australie, kde více krajin sám a sám procestoval než mnohý cestovatel s bezpečným průvodem. Avšak nasytiv se zdejších krás odebral se prý do jižní Afriky. Slyše o neohroženém a takřka žulovém tom muži, věřte, zatoužil jsem sám po Africe, abych jej tam osobně poznal.

Tak jsem vám, tuším, dosti pověděl o objevech podivné té pevniny, kde se nyní nalézám. Sedím pod mohutným gumovníkem na jiném neméně mohutném kmeni s papírem na koleně, a zapisuji, co vidím a slyším. Až se někdy navrátím k vám, mnohé vám budu ještě vypravovati. Život zde míjí jako rozkošný sen, ale i ten pomine, jako každý jiný. Přidružil se k nám Američan Mr. Beams a přemlouvá mého otce, aby se s ním vystěhoval do Ameriky. Nevím, jak otec učiní, než af je tak nebo tak, svému předsevzetí zapisovati kde co památného ostanu věren.

[1]) Vesmír IV. str. 275. [2]) Vesmír IX. str. 215.